

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 8 Φεβρουαρίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 911

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ελίτ των «Ε6» και ο κίνδυνος διάσπασης

Το άτυπο διευθυντήριο από Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία, Πολωνία και Ολλανδία, με πρόσχημα ότι αποτελούν τον βασικό τροφοδότη της ατμομηχανής της Ε.Ε. θεωρούν πως «νομιμοποιούνται» να αποφασίζουν για τους «27». Σελ. 3

ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΑ

5 νέα ελικόπτερα, άρματα και drones

Η έγκριση του φακέλου που υπέβαλε η Κύπρος για συμμετοχή στον κανονισμό Security Action for Europe (Safe) ανοίγει νέο κεφάλαιο στο εξοπλιστικό πρόγραμμα της Εθνικής Φρουράς, το μεγαλύτερο από συστάσεώς της. Σελ. 7

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ

Η Chevron κατεβαίνει Συρία

Καθώς η Δαμασκός επιδιώκει να αξιοποιήσει τον ενεργειακό τομέα ως εργαλείο οικονομικής ανάκαμψης και πολιτικής νομιμοποίησης, η συμφωνία αποτελεί μέρος της ευρύτερης αναδιάταξης της γεωπολιτικής σκακιέρας που εδραιώνει τον ρόλο των ΗΠΑ. Σελ. 6

Με Nurofen,
ο πονοκέφαλος
δεν θα χαλάσει
τη στιγμή.

NUROFEN
EXPRESS 120mg
120 Δισκία

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΜΕΝΑ ΤΗ ΣΗΜΕΙΑ ΧΡΗΣΗΣ
ΣΥΜΦΩΝΩΝΤΕ ΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΩΔΙΚΟ

Ακόμη και σήμερα τα μέλη της βασιλικής οικογένειας της Νορβηγίας εξακολουθούν να απολαμβάνουν μεγάλο κύρος. Ετσι, οι πρόσφατες αποκαλύψεις από τα αρχεία Επισταίν αποτέλεσαν ένα σοκ για τη νορβηγική κοινή γνώμη. Συμπίπτουν, δε, με τη δίκη εναντίον του γιου της πριγκίπισσας Μέτε-Μάρτε από προηγουμένο γάμο. Ο συνδυασμός συγκλονίζει το παλάτι όσο ποτέ ξανά στη σύγχρονη ιστορία.

ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΕΠΣΤΑΪΝ

Κηλιδώνει τις αυλές της Ευρώπης

Οι τελευταίες αποκαλύψεις από τα αρχεία Επσταίν, που εμπλέκουν τουλάχιστον τέσσερα –πρώην και νυν– μέλη ευρωπαϊκών βασιλικών οικογενειών στη διαβόητη υπόθεση, κάθε άλλο πα-

ρά συμπάθεια προκαλούν για τα απομεινάρια του θεσμού της μοναρχίας. Μετά τη βρετανική, η νορβηγική και η βελγική βασιλική οικογένεια παρασύρονται στη δίνη του σκανδάλου. Σελ. 23

ΦΑΙΔΩΝΑΣ ΦΑΙΔΩΝΟΣ

Το γκρέμισμα της εικόνας του αδιάφθορου

Αντιμέτωπος με σοβαρές υποθέσεις που τον φέρουν σε βαριά δοκιμασία ηθικής αξιοπιστίας

Στην περίπτωση του, σ' έναν μήνα καταγιστικές σκανδαλογολίες, οι εξελίξεις ακολουθήσαν ρυθμό βίαιης χιονοστιβάδας. Και ο άνθρωπος που μέχρι πριν από ένα δεκαπενθήμερο ήταν για πολλούς ένας παραγωγικός δήμαρχος, ένας ακούρατος πολέμιος της διαφθοράς και, γιατί όχι, ένας άξιος διεκδικητής του προεδρι-

κού θώκου, σήμερα βρίσκεται σε αργία, αντιμέτωπος με κατηγορίες σεξουαλικής κακοποίησης και ξυλοδαρμού. Η «Κ» σκιαγραφεί το προφίλ του δημοφιλούς πολιτικού, με τις δράσεις, τις αντιδράσεις, τις αντιφάσεις του, παράλληλα με τα κείμενα ερωτήματα που προκύπτουν από τους χειρισμούς των Αρχών. Σελ. 4, 5

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ

Το μετέωρο βήμα του ΔΗΚΟ

Το καμπανάκι για την πτωτική πορεία των ποσοστών του Δημοκρατικού Κόμματος είχε χτυπήσει τουλάχιστον μία δεκαετία νωρίτερα, ωστόσο μετά τις διπλές εκλογές του 2024, σήμανε συναγερμός. Το μήνυμα ωστόσο έμεινε στο διαβάστηκε και πλέον ο στόχος είναι να διατηρήσει τουλάχιστον τον ρυθμιστικό του ρόλο. Σελ. 9

ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ - ΕΡΝΤΟΓΑΝ

Ραντεβού με μόνο στόχο τη «μη ένταση»

Στη σκιά των πρόσφατων NAVTEX ο Κυριάκος Μητσοτάκης συναντά την Τετάρτη τον Ταγίπ Ερντογάν στην Αγκυρα. Οι προσδοκίες σε αμφότερες τις πλευρές του Αιγαίου είναι χαμηλές. Πώς βλέπει το ραντεβού η τουρκική πλευρά. Τι θα ήθελαν και οι δύο να αποφύγουν. Σελ. 19

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ ΣΤΟΥΜΠ
Πρόεδρος Φινλανδίας
Οι ΗΠΑ δεν θα φύγουν από την Ευρώπη. Σελ. 20-21

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΙΑΣΟΣ
Πρύτανης ΕΚΠΑ
Η Κύπρος μπορεί να λειτουργήσει ως πύλη εξωστρέφειας. Σελ. 16

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΔΙΠΛΑΡΟΣ
Αναπληρωτής πρόεδρος ΔΗΣΥ
Κανείς συναγερμικός δεν περισσεύει. Σελ. 8

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Εκ των έσω υπονόμευση

Δεν ταιριάζει σε ένα κράτος που θέλει να ονομάζεται συντεταγμένη Πολιτεία να διασύρεται διεθνώς και να μην ανοίγει μύτη. Δεν πρέπει ένα κράτος να άγεται και να φέρεται από σκοτεινές δυνάμεις, και οι πολίτες του να μην το εμπιστευονται ούτε για τα πιο απλά, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται στο πολιτικό προσκήνιο πρόσωπα που υπονομεύουν την υπόστασή του και με τον μανδύα της αλλαγής να ναρκοθετούν τη λειτουργία του.

Κρατάμε
τη μια όψη
του νομίσματος.
Αυτή που μας φέρνει
πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ RPLS ΜΠΑΙΝΕΙ Η ΚΥΠΡΟΣ

Πουλάει θεραπευμένα δάνεια η Themis

Η κυπριακή αγορά δανείων περνά σταδιακά από τα ΜΕΔ στα Reperforming Loans, με σχεδιαζόμενες πωλήσεις RPLs ύψους έως 200 εκατ. ευρώ το 2026. Η Themis προχωρά στη μεγαλύτερη πώληση καλών δανείων, ύψους 140 εκατ. ευρώ. Οικονομική, σελ. 5

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Οι νέοι ανακαλύπτουν
τον Αγγελόπουλο

Η κυκλοφορία της φιλμογραφίας του σπουδαίου σκηνοθέτη Θόδωρου Αγγελόπουλου από το Cinocho είναι η αφορμή για φοιτητές και νεολαίους να δουν στη μεγάλη οθόνη τις ταινίες του. Φαίνεται πως η Gen Z έχει αγαπήσει τον Τεό. Τέχνες, σελ. 1

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Κουβαλάμε το φορτίο
του καθωσπρεπισμού

Ο Αλέξης Βασιλείου, γενικός διευθυντής του Θεάτρου Ριάλτο, μιλάει στην «Κ» για την Τέχνη, τον οργανισμό που είναι επικεφαλής και γιατί η πόλη της Λεμεσού έχει ανάγκη από πολιτιστικούς φορείς όπως το Ριάλτο. Τέχνες, σελ. 4

BIG BANG
ORIGINAL
UNICO

HUBLOT

Vassos Elades Accessories Ltd
Nicosia - Cyprus 142, 22 007 301

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Allo level

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, θα ξεκινήσω από μια μεγάλη αλήθεια που έγραψε ο Jho Low ο Προεδρικός Βαφτιστικός, το πιο επιδραστικό parody account στο κυπριακό Χ: «Πραγματικά εν θαύμα ινταλως τζίαι εκαταφέρμαμεν τζίαι εβάλαν μας μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση». Όποιος είδε το βίντεο από την προετοιμασία του πάρτι στο πολιτικό γραφείο (:) του ευρωβουλευτή Φειδία Παναγιώτου θα κατανοήσει το σαρκαστικό σχόλιο. Για τους υπόλοιπους και τον ιστορικό του μέλλοντος όταν θα καταγράφει τις υποσημειώσεις της σύγχρονης πολιτικής μας ιστορίας, ιδού τα τεκμήρια:

Η Στυλιάνα παρουσιάζει τις προετοιμασίες για το πάρτι στη βίλα-γραφεία του Φειδία όπου στίνεται ένα σκηνικό τηλεοπτικής χλιδής τύπου Φώσκολος. Τουτέστιν, ένα κακόγουστο ντεκόρ που θυμίζει τις σαπουνόπερες των 90s, με χρυσά αξεσουάρ - φτερά, μπαλόνια, υφάσματα και... υπερμεγέθη ευρώ! Αν πρέπει να επιλέξω έναν τίτλο για την υπερπαραγωγή, μια καλή επιλογή θα ήταν: «Στην υγιά των κορόιδων». Επειδή όμως θέλω να συμβαδίζω με την εποχή μας, επιλέγω το εξόχως κυπριακό: Allo level.

Σε άλλα νέα, ο Φειδίας προετοιμάζει τη δημιουργία νέας πολιτικής ομάδας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την οποία επέδειξαν ήδη ενδιαφέρον Σλοβάκι ευρωβουλευτές, χωρίς να αποκλείεται και η συμμετοχή Ελλήνων, όπως π.χ. ο Νίκος Παππάς. Τα πολιτικά κουτσομπολιά στις Βρυξέλλες οργιάζουν ότι πρόκειται για φιλορωσική ομάδα που δημιουργείται με τις ευλογίες της Μόσχας. Ο νεαρός αντισυστημικός (:) influencer δεν άργησε πάντως να βρει τα πατήματά του, αγαπημένο μου ημερολόγιο.

Allo level όμως και στην εγχώρια πολιτική σκηνή, με την Αννίε Αλεχuí να καθορίζει πλέον την ατζέντα. Οι εξελίξεις είναι τόσο καταιγιτικές που η Αννίτα σκέφτεται σοβαρά να

Η φωτογραφία, από πάρτι στο πολιτικό γραφείο (:) του Φειδία Παναγιώτου στη Λεμεσό, δεν είναι προϊόν AI.

φέρει παπά για να τους κάνει αγιασμό στην Πινδάρου. Γιατί σαν να μην έφτανε ο Επαναστάτης Ποπολάρος Φαίδωνας που ελέγχεται για υποθέσεις κακοποίησης και βιασμού, προστέθηκε και ο Πιερής Γυψιώτης, ο οποίος αντιμετωπίζει ποινική δίωξη για ενδοοικογενειακή βία. Οι αποφάσεις, τόσο του ΥΠΕΣ να τεθούν σε αργία, όσο και του ΔΗΣΥ να ανασταλεί η συμμετοχή τους στα συλλογικά όργανα, έφεραν την αστική Λευκωσία ενώπιον ενός υπαρξιακού ερωτήματος, αγαπημένο μου ημερολόγιο: είναι θέμα υπερχειλίζουσας τεστοστερόνης ή απλώς η Άννου ανοίει τον ασκό του Αιόλου;

Εκ παραλλήλου, στα κράσπεδα της Αριστεράς και της Προόδου, η Ειρήνη Χαραλαμπίδου συνεχίζει το πολιτικό σίριαλ «Ο Γολγοθάς Μιας Ορφανής» - μια μελό αλληγορία ένεκα απουσίας κομματικής στέγης. Με τον αέρα της παλιάς τηλεοπτικής καρναβάνας βγήκε το πρωί της περασμένης Πέμπτης στην Κατερίνα Ηλιάδη και επικαλέστηκε την πολιτική της προίκα: τις μονοσταυρίες-προσωπικές ψήφους. Με αυτή την προίκα θα οδεύσει στο κόμμα του Οδυσσέα ή θα επιλέξει τη ρηζικέλευθη κάθοδό της στην πολιτική αρένα. Γεγονός που μας φέρνει μπροστά στο επόμενο αμείλικτο ερώτημα αγαπημέ-

νου μου ημερολόγιο: η πολιτική είναι πλέον παντός καιρού;

Στην Ακροδεξιά, πάλι, δεν αγχώνο-νται από τέτοια υπαρξιακά ερωτήματα. Η φιλόξενη αγκαλιά του ΕΛΑΜ μπορεί να χωρέσει τους πάντες, ακόμα κι όσους έχουν βεβαρημένο ποινικό μητρώο. Όπως δήλωσε εξάλλου ο πονόψυχος Χρίστος Χρίστου: «Εμείς θεωρήσαμε ότι αυτός ο άνθρωπος άδικα καταδικάστηκε και είχε τη δυνατότητα για μια δεύτερη ευκαιρία στη ζωή τους». Πολύ λογικό μου ακούγεται, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Αφού και ο ίδιος ο Χρίστος, από πρωτοπαλικάρο-μπράβος του

εγκληματία Μιχαλολιάκου κατέληξε ευυπόληπτος πολιτικός, ο οποίος δίνει και lifestyle συνεντεύξεις σε prime time ζώνη. Ρούχα μαζί που πλύθηκαν κι έχουνε γίνει γκριζά...

Θέλετε κι άλλο... allo level; Το ερώτημα δεν είναι ρητορικό - απευθύνεται στον έρμο τον ιστορικό του μέλλοντος, όταν θα βρεθεί αντιμέτωπος με την προεκλογική μας πραγματικότητα. Κάθε βδομάδα που επιχειρώ αυτή τη διόλου σεμνή καταγραφή, κάτι συμβαίνει και σκέφτομαι ότι το τερματίσαμε. Όμως, να που ακολουθεί ένα ακόμα σουρεαλιστικό επεισόδιο της νέας κυπριακής πολιτικής

σκηνής. Απολαύστε υπεύθυνα:

«Τι είναι αυτό που μόλις άκουσες; Είναι ένας ανοιχτός διαγωνισμός για όλους. Τραβάς το δικό σου βίντεο, μόνος ή παρέα με άλλους και φωνάζετε όσο πιο δυνατά μπορείτε: ΣΗΚΟΥ ΠΑΝΟ! Το ανεβάζεις στα social media. Ο κανόνας είναι ένας και ξεκάθαρος: Το βίντεο που θα συγκεντρώσει τα περισσότερα views κερδίζει». (...) «Αν νιώθεις ότι κάτι μέσα σου θέλει να ακουστεί... Αν έχεις θυμό, πίστη, όνειρο ή αλήθεια... τώρα είναι η στιγμή. ΣΗΚΟΥ ΠΑΝΟ και κάν' το να ακουστεί παντού». ΣΗΜ: Υπάρχουν και χρηματικά βραβεία (5.000, 2.000 και 1.000 ευρώ). Βάλτε τώρα που γυρίζει!

Σαν να μη μας έφταναν τα πολιτικά, άλλαξε level και το πολιτιστικό τοπίο. Από τον Κωνσταντίνο Αργυρό που μετέτρεψε τον εαυτό του σε θλιβερό κράκτη του ντοκιμαντέρ «Melania» (ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη έφαγε cancel - στην Αγγλία έκοψε μόνο ένα εισιτήριο!) και το Πανεπιστήμιο Κύπρου που αναγόρευσε σε επίτιμη διδάκτορα της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών την Πόπη Αβραάμ ανοίγοντας την όρεξη σε πολλούς υπεράνω υποψίας στη βραχονησίδα. Όπως η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, η οποία ωρυόταν: «Θέλω κι εγώ!». «Με τι προσόντα καλή μου;» αναρωτήθηκε η αφελής. «Εγώ, μάνα μου, τέλειωσα το πανεπιστήμιο της ζωής».

Με τούτα και με κείνα δεν μιλάμε πια για allo level, αγαπημένο μου ημερολόγιο, αλλά για άλλη γη κι άλλα μέρη. Με όσα μας συμβαίνουν δεν υπάρχει γλωσσάτερος (sic) επίλογος από την ατάκα του Χρίστου Χριστοφίδη, ο οποίος με αφορμή μια έκτακτη χειρουργική επέμβαση έγραψε: «Επουζιάσαν μας τζίαι ετσακρίσαν μας!». Καταγράφκκε.

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

8-2-1936

Ανυπόστατοι: Το Πρακτορείον Στέφανι χαρακτηρίζει ως ανυποστάτους τας φήμας, αίτινες εκυκλοφόρησαν εις το εξωτερικόν περί αποστολής ιταλικών στρατευμάτων εις τα σύνορα του Μπρένερ (προς την Αυστρίαν) [φωτ.]. Η Ιταλία -προσθέτει το Πρακτορείον Στέφανι- εις ουδεμίαν παρομοίαν ενέργειαν έχει ανάγκην να προβή διά να δείξη την στρατιωτικὴν της δύναμιν εν Ευρώπῃ.

Πανηγυρική: Συμφώνως προς το επίσημον πρόγραμμα των χειμερινών Ολυμπιακών αγώνων μετά την πανηγυρικὴν ἐναρξιν αὐτὴν ἤρchiσεν η ἐκτέλεσις των. Ὡτῳ περὶ ὥραν 2.30 ἤρχισεν ο δρόμος δι' ἐλκήθρων. Αἱ ομάδες ἐτάχθησαν κατὰ τετράδας. Εν τοσούτῳ μόνον τα ἐξ ἑλκήθρα ἐξεκίνησαν κατόπιν δε και ο δρόμος τούτων διεκόπη διότι εις τας στροφάς η χιών εἶχε παγώσει και παρουσίαζεν επικίνδυνον ολισθηρότητα.

Αντοχή: Αγγέλλεται εκ Γενεύης ότι το συμπέρασμα των αὐτῶτι εμπειρογνῳμώνων εἶναι ότι η Ιταλία δεν δύναται ν' ἀνθέξῃ ἀνευ της εισαγωγῆς πετρελαίου. Ὑπὸ το πνεῦμα τούτου φαίνεται ότι θα εἶναι συντεταγμένη η ἐκθεσις της υποεπιτροπῆς των Εμπειρογνῳμώνων, οἱ οποιοὶ φρονοῦν ότι η Ιταλία δεν δύναται να παράγῃ ρευστὴν καύσιμον ὕλην εις εἰσρκή ποσότητα προς αντικατάστασιν του πετρελαίου.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

Βάλτε τα κράνη σας

Ξέχασα στην έπαυλη τη μύτη του κλόουν.

να έβαζαν κράνος και οι κινηματογραφιστές. Κύλησαν αρκετές... βαρέλες.

Μέσα σε όλα τα θεότρελα μάς συμβαίνουν ο συνεχειακός της καρδιάς μας αποκαλύπτει πώς πολιτικό πρόσωπο απείλησε να τον αποκεφαλίσει. Για όνομα του Θεού. Θα τον κάνουν δηλαδή κάτι σαν τον ακέφαλο βαβλάρη; Εδώ ταιριάζει η ατάκα των νεαρών «έφμεν η κκελλέ μου, ρε μπρο». Και πώς ο κύριος Λοϊτζίδης θα εμφανίζεται σε 5 κανάλια την ημέρα χωρίς κεφάλι; Ξύνω την κεφάλα μου -όσο την έχω ακόμη- μα απάντηση δεν βρίσκω.

Δεν προτρέχω, αλλά σε περίπτωση καταδίκης του δημάρχου Πάφου τότε θα έχουμε τρεις σερί δημάρχους της πόλης της Αφροδίτης με καταδίκη για ποινικά αδικήματα. Βασικά θα πρέπει να πάμε σχεδόν 30 χρόνια πίσω, στον περασμένο αιώνα και συγκεκριμένα στο 1997, για να βρούμε επαφή με δήμαρχο Πάφου που δεν κατηγορήθηκε για σοβαρό αδι-

κημα. Και φυσικά δικαιώνεται πανηγυρικά ο Απόστολος Παύλος, ο οποίος, μετά την επίσκεψή του στην Πάφο και τους 40 παρά μία ραβδισμούς που δέχθηκε, είπε τη θρυλική πια φράση «ανήρ Πάφιος ουκ έστιν αγαθός».

Την ίδια ώρα βέβαια έχουμε και έναν άλλο δήμαρχο, αυτόν της Αγίας Νάπας ο οποίος είναι κατηγορούμενος για υπεξαίρεση, αλλά το ΥΠΕΣ δεν τον έχει βάλει σε αργία. Να υπομιαστώ πως είναι δικός μας, Νίκο μου;

Στην τριλογία των δημάρχων μην ξεχάσουμε τον κυρ Γιώτη, ο οποίος «τους είπε να βγουν έξω αλλά δεν βγήκαν», και έμειναν και προσέλαβαν τα παιδιά τους οι αντιδήμαρχοι στην Πόλη Χρυσοχούς. Βέβαια, αυτός είναι ο δήμαρχος που ενώ κτίστηκε 500 μέτρα από το Δημαρχείο του ξενοδοχείο 450 δωματίων χωρίς καμία άδεια, κάλεσε τον Ισραηλινό επενδυτή κύριο Ρόνι, στον γάμο του παιδιού του.

Όχι δεν ξέρουμε πόσα ήταν το φακελάκι. Αργία;

Στο Προεδρικό επικρατεί η γνωστή αισιοδοξία για το Κυπριακό, η οποία εμφανίζεται κάθε φορά που δεν υπάρχει πραγματική πρόοδος. Είναι σαν εκείνο το «να πάμε μια μέρα για καφέ» που λες σε κάποιον που δεν θέλεις να ξαναδείς. Ευγενικό, αλλά χωρίς καμία πρόθεση υλοποίησης.

Η εθνική μας ινφλουένσερ, ανάμεσα σε προβλήματα βουλευτών και δημάρχων του κόμματος με τη Δικαιοσύνη, παλεύει για την πολυπόθητη σμσπερίωση. Βλέπετε, εσωτερική δημοσκοπήση χτύπησε συναγερμό στον Συναγερμό, συνέτισε αρκετούς και φαίνεται πως θα επέλθει ομόνοια -αλλά όχι Ομόνοια αιώνια- στους κόλπους του κόμματος.

Απογοητευμένοι οι χαμηλοσυνταξιούχοι από τις πενιχρές αυξήσεις στις συντάξεις τους, με ποσά που κυμαίνονται σε πλείστες των περιπτώσεων στα 15 ευρώ. Περίμεναν αρκετά περισσότερα από τον συνάδελφό τους, τον νεαρό μας συνταξιούχο. Αυτός βέβαια τους απάντησε πως τα έδωσε όλα στους άλλους συνάδελφους του, στο κόμμα της ΠΑΣΥΔΥ.

Σε άλλα νέα, βελούδινο διαζύγιο ανάμεσα σε Ειρήνη και ΑΚΕΛ, ενώ η έγκυρη πληροφοριόδοτης Άννη Αλεξούη βγήκε στην τηλεόραση και έσυρε τα εξ αμάξης στην Αστυνομία για συγκάλυψη στις καταγγελίες της. Πάμε για βδομάδα φωτιά. Κάντε ό,τι κι ο Φειδίας: βάλτε τα κράνη σας.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετός: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Όταν τον Μάιο 2023, ο γαλλογερμανικός άξονας έβαζε στο τραπέζι της Ε.Ε., με κάθε επισημότητα, ένα έγγραφο «food for thought», ως «τροφή για σκέψη», με στόχο την εκ βάθρων αναδιάρθρωση της Ε.Ε., με ένα μοντέλο «ενισχυμένων ομοσπονδιοποιήσεων» και με στόχο και την παράκαμψη του δικαιώματος βέτο των κρατών-μελών, κάποιοι, περιλαμβανομένης και της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, που τότε έκανε τα πρώτα της βήματα, υποτίμησαν το περιεχόμενό του. Το έγγραφο, το οποίο η «Κ» παρουσίασε εκτενώς, σε όλες του τις πτυχές, είχε ως βασική αρχή τη δημιουργία τεσσάρων ομόκεντρων κύκλων εντός της Ε.Ε. Με τον πρώτο κύκλο να αποτελεί τον «σκληρό πυρήνα» και τις ισχυρές χώρες να χαράσσουν πορεία, να καθορίζουν πολιτικές, ενώ τις μικρές και μεσαίες χώρες να ακολουθούν, ή να μένουν εκτός, εάν δεν επιδεικνύουν την απαραίτητη «προθυμία» να προσαρμοστούν με «τα θέλω» των μεγάλων.

Κάτι δηλαδή πανομοιότυπο με αυτό που τελικά προσέλαβε πολιτική υπόσταση στις 28 Ιανουαρίου 2026, όταν έξι κράτη-μέλη, η Γερμανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Πολωνία και η Ολλανδία, αποφάσισαν με παρυσυναγωγές και εξωθεσμικές μεθόδους να πάρουν τα νηία της Ε.Ε. στα δικά τους χέρια, συστήνοντας ένα άτυπο διευθυντήριο, το οποίο φιλοδοξεί να αποφασίζει για όλους μας, και κυρίως για τις μικρές χώρες, στις οποίες περιλαμβάνεται και η Κύπρος. Η ομάδα Ε6 θεωρεί ότι έχει κάθε δικαίωμα να υποκαταστήσει την Ε.Ε., απλώς και μόνο διότι αντιπροσωπεύ-

Η ομάδα Ε6 θεωρεί ότι έχει κάθε δικαίωμα να υποκαταστήσει την Ε.Ε., απλώς και μόνο διότι αντιπροσωπεύει περίπου το 70% του ΑΕΠ της Ένωσης.

ει περίπου το 70% του ΑΕΠ της Ένωσης. Και άρα με βάση τη δική της ανάγνωση, αποτελεί τον βασικό τροφοδότη της ατμομηχανής της Ε.Ε. και ως εκ τούτου, «νομιμοποιείται» παράλληλα να αποφασίζει για την Ένωση των «27», υποκαθιστώντας το ευρωπαϊκό οικοδόμημα και διαβρώνοντας το γράμμα των Συνθηκών.

Οι έξι χώρες αξιοποιούν ως πρόσχημα την επάνοδο Τραμπ στον Λευκό Οίκο, τους δασμούς που επέβαλε ο πλανητάρχης στην Ε.Ε. και την αποστασιοποίηση των ΗΠΑ από την ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας για πρώτη φορά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ως επίσης και τον αναθεωρητισμό της Ρωσίας, που μετά την Ουκρανία φέρεται σύμφωνα με τις υπορριές ασφαλείας της Γερμανίας να φλερτάρει με επίθεση σε έδαφος της Ε.Ε. (πριν το 2030). Κι έτσι λοιπόν η ομάδα των έξι ισχυρών κρατών-μελών, «Ε6» όπως αυτοαποκαλείται, έκρινε ότι είναι σε θέση να αποφασίζει

Η Γερμανία όπως και η Ιταλία, οι βασικοί πυλώνες της ομάδας Ε6, έβαλαν την Τουρκία από το παράθυρο στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική άμυνας και ασφάλειας, χωρίς κανένα όρο που να σχετίζεται είτε με την επίλυση του Κυπριακού, είτε με τη γενικότερη υλοποίηση των κυπρογενών της υποχρεώσεων.

Ευρωπαϊκά βήματα στο κενό, ενώπιον Τραμπ, Πούτιν και Σι

Η επικίνδυνη ελίτ της ομάδας Ε6, η διάσπαση της Ευρώπης και οι συνέπειες για Κύπρο και Τουρκία

πλέον για το μέλλον του συνόλου των «27». Για την άμυνα και την ασφάλεια της Ε.Ε., για το ευρώ, για τη δημιουργία αποθεμάτων πρώτων υλών, για την ενίσχυση διεθνών εμπορικών συμφωνιών και τη βελτίωση επενδυτικών μηχανισμών.

Το αφήρημα της ομάδας Ε6

«Ιθύνοντες» της ομάδας Ε6, με τους οποίους μίλησε η «Κ», θεωρούν ότι το αφήρημά τους νχεί σαν μια «φωνή λογικής», η οποία διαπιστώνει ότι το ευρωπαϊκό οικοδόμημα βρίσκεται σε φθίνουσα πορεία και ότι αδυνατεί να βρει λύσεις έναντι στους σχεδιασμούς Τραμπ, στον αναθεωρητισμό Πούτιν και στην εξάρτηση από την Κίνα, που οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια την Ένωση να καταστεί αγορά κατανάλωσης κινεζικής παραγωγής. Όλα αυτά που είναι εν πολλοίς αυταπόδεικτα, και δεν χρήζουν εν προ-

κειμένω περαιτέρω ανάλυσης, αποτελούν το βασικό πλαίσιο επιχειρηματολογίας που αναπτύσσει από κύκλους της ομάδας Ε6, προκειμένου να πειστεί ο κάθε Ευρωπαίος για την ανάγκη «η Ε.Ε. να βρει μια νέα αξιόπιστη ατμομηχανή, η οποία να μπορεί να την οδηγήσει μπροστά, με ασφάλεια και να της παράσχει τη δυνατότητα να είναι ανταγωνιστική στην κούρσα που οδηγούν Τραμπ, Πούτιν και Σι, με διαφορετικά μέσα και με διαφορετικούς ρυθμούς».

Μπορεί όμως η ομάδα των Ε6 να υποκαταστήσει την Ε.Ε. και δημιουργήσει συνθήκες ολικής επαναφοράς του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, ούτως ώστε οι ηγέτες της Γερμανίας, της Ιταλίας και της Γαλλίας, που μπήκαν σε θέση οδηγού, να κοιτάζουν στα μάτια τον Τραμπ, τον Πούτιν και τον Σι, χωρίς να εισπράτξουν μειδίαμα και χλευασμό;

Η απάντηση θα δοθεί προσεχώς, αλλά τα δεδομένα δεν είναι ιδιαίτερα υποστηρικτικά για

υλοποίηση του αφηγήματος της ομάδας Ε6. Όχι μόνο γιατί οι έξι χώρες του «σκληρού πυρήνα», στερούνται νομιμοποιήσεων και βρίσκονται απέναντι από τις Συνθήκες και το πλαίσιο λειτουργίας της ίδιας της Ε.Ε., που ισχυρίζονται ότι θέλουν να ενισχύσουν. Αλλά κυρίως γιατί το ισχυρό χαρτί της Ε.Ε., δεν είναι άλλο από την ίδια τη συνοχή της, την οποία η συγκρότηση ενός άτυπου εξωθεσμικού διευθυντηρίου, τείνει να κουρελιάσει πολύ περισσότερο από το επιχείρημα που επιστρατεύει η ομάδα Ε6, παραπέμποντας στη διόρθωση των κακών κειμένων που επιφέρουν η αδυναμία της Ε.Ε. να λάβει αποφάσεις ή η αλόγιστη άσκηση βέτο από τον εθνικιστή γιγάντη της Ουγγαρίας Βίκτορ Όρμπαν.

Περιορισμός αποτυπώματος Ε.Ε.

Κατ' επέκταση, η δημιουργία «μιας Ευρώπης δύο ταχυτήτων»,

την οποία εξήγγειλε ο αντικαγκελάριος της Γερμανίας Lars Klingbeil, μέσω της σύστασης της ομάδας Ε6, μπορεί μεν να στοχεύει στην επίτευξη των αποφάσεων και στην ενίσχυση της ευελιξίας και της αμεσότητας της Ε.Ε., αλλά την ίδια ώρα, χαρακτηρίζεται και από τον αυτοπεριορισμό του εκτοπισματος και κατά συνέπεια του αποτυπώματος της Ένωσης, έναντι των ΗΠΑ, Ρωσίας και Κίνας. Διότι, όπως και να το κάνουμε, διαφορετικά αντιμετωπίζεται ένα κλαμπ 27 κρατών και διαφορετικά εισπράττεται ένα διευθυντήριο 6 χωρών, το οποίο προσδοκά να χειραγωγεί άλλους 21, θεωρώντας ότι υποχρεούνται να το ακολουθήσουν, για να μην κινδυνεύουν να μείνουν εκτός παιγνιδιού.

Άρα, αν και η ανάγκη για ενίσχυση του διεθνούς ρόλου και λόγου της Ε.Ε. είναι αναμφισβήτητη απαραίτητη, το μέσο της σύστασης ενός διευθυντηρίου

6 χωρών που θα χειραγωγεί τα υπόλοιπα 21 κράτη-μέλη, δεν φαίνεται να εξυπηρετεί τους στόχους που τίθενται. Αντίθετα, φαίνεται να κινείται στο ακριβώς αντίθετο ρεύμα και να οδηγεί στην ενίσχυση του δικασμού στο εσωτερικό της Ένωσης και της πολιτικής της ανυποληψίας στο παγκόσμιο σκηνικό.

Άλλωστε, αν κάποιος μπει στον κόπο να εξετάσει τη συνοχή της ομάδας Ε6, που φιλοδοξεί να καταστεί μια «συμπαγής μηχανή λειτουργίας της Ε.Ε.», θα διαπιστώσει ότι διακατέχεται από τα ίδια κενά και προβλήματα που αντιμετωπίζει το σύνολο των 27 χωρών της Ε.Ε., σε μικρότερη όμως κλίμακα, λόγω μεγέθους.

Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι η Γερμανία επενδύει στη συμφωνία Mercosur για να στηρίξει την αυτοκινητοβιομηχανία της, ενώ η Γαλλία φωνάζει για τις εισαγωγές βόειου κρέατος και τις συνέπειες για τους Γάλλους αγρότες. Η Πολωνία διαθέτει πέραν του 4% του ΑΕΠ της για την άμυνα, ενώ η Ισπανία δεν έχει προσεγγίσει καν τη «βάση» του 2%. Η Γερμανία κατά κύριο λόγο και η Ιταλία, επέβαλαν τη συμμετοχή της Τουρκίας στη νέα αρχιτεκτονική άμυνας και ασφάλειας της Ε.Ε., ενώ η Γαλλία τυπικά τουλάχιστον, εμφανιζόταν αρνητική, προσβλέποντας να διαθέσει τους δικούς της αμυντικούς εξοπλισμούς στην Ένωση. Ομοίως και στο ζήτημα της Γάζας, όπου η Γερμανία στηρίζει εν λευκώ το Ισραήλ, ενώ η Ισπανία ζητάει κυρώσεις σε βάρος του καθεστώτος Νετανιάχου. Διαφορετικές αποχρώσεις καταγράφονται μεταξύ της ομάδας Ε6 και επί των «σχεδίων λύσης» που υπέβαλε ο Τραμπ τόσο στη Γάζα, όσο και στο Ουκρανικό. Ενώ οι γραμμές διαφωνίας είναι εξίσου ευδιάκριτες και σε σχέση με το «Συμβούλιο Ειρήνης» του Τραμπ, με την Ιταλία να προτάσσει ουσιαστικά συμπόρευση με τον πλανητάρχη, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι το εν λόγω Συμβούλιο τείνει να υποκαταστήσει τον ΟΗΕ και αποκλίνει από τις σαφείς αρχές του διεθνούς δικαίου αλλά και από την ίδια την έννοια της δημοκρατίας. Άλλωστε, όπως ορίζεται στο Καταστατικό, ακόμη και εάν η πλειοψηφία των κρατών που μετέχουν στο Συμβούλιο Ειρήνης, λάβει μια απόφαση, ο Αμερικανός πρόεδρος, εν προκειμένω ο κ. Τραμπ, έχει τη δυνατότητα να μην την εγκρίνει.

Κατά συνέπεια, το σχήμα της ομάδας Ε6 είναι μεν περισσότερο ευέλικτο, λόγω μεγέθους, αλλά αντιμετωπίζει τις ίδιες παθογένειες με το σύνολο του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, καθώς αυτό που η κάθε χώρα προτάσσει και επιδιώκει να επιβάλει, είτε σε επίπεδο Ε6, είτε σε επίπεδο «27», είναι τα δικά της εθνικά συμφέροντα και όχι τα συμφέροντα του συνόλου του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Και όσο η νοοτροπία αυτή δεν διαφοροποιείται, οδηγούμαστε σε «λιγότερη Ευρώπη», και όχι σε «περισσότερη Ευρώπη». Με αποτέλεσμα οι εθνικές ατζέντες να χειραγωγούν την πολιτική του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, και το αποτύπωμα της Ε.Ε. να συνεχίσει να συρρικνώνεται.

Μεγάλα κενά για Κύπρο, νέα προοπτική για την Τουρκία

Το διευθυντήριο της ομάδας Ε6 τείνει εκ των πραγμάτων να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις για την Κύπρο, παρά τις εξαγγελίες του προέδρου Χριστοδουλίδη περί ισχυρής εξωτερικής πολιτικής, στο πλαίσιο του State of the Union 2026. Καταρχάς, η αντιθεσμική κίνηση που οδήγησε στη σύσταση της ομάδας Ε6 έγινε εν μέσω της άσκησης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε., από την Κυπριακή Δημοκρατία, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Επί της ουσίας δε, τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα, καθώς η Κύπρος, όπως και όλα τα μικρά ή και μεσαία κράτη-μέλη, τείνουν να υποβιβαστούν σε χώρες για τις οποίες θα αποφασίζει και θα διατάζει το διευθυντήριο της ομάδας Ε6. Ακόμη κι αν υποθέ-

σουμε ότι τα μικρά και μεσαία κράτη-μέλη θα διατηρήσουν τυπικά το δικαίωμα βέτο, επί της ουσίας η άσκηση του εν λόγω δικαιώματος, θα τα φέρει σε αντίθεση και σε σύγκρουση με τον «σκληρό πυρήνα» που προσδοκά να εκπροσωπεί η ομάδα Ε6. Κατά συνέπεια, η Κύπρος, όπως και όλα τα μικρά και μεσαία κράτη-μέλη, θα χορεύει στους ρυθμούς της ορχήστρας της ομάδας Ε6, η οποία θα καθορίζει εκ μέρους όλων, το πλαίσιο λειτουργίας της ευρωπαϊκής οικογένειας και θα δρομολογεί αποφάσεις, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Ειδικά για την Κύπρο, η εικόνα καθίσταται ακόμη πιο επικίνδυνη, δεδομένου του κυπριακού προβλήματος και της σταδιακής προσπάθειας αποσύνδεσης των

Οι στόχοι της ομάδας Ε6 για ενίσχυση της άμυνας και ασφάλειας της Ε.Ε. δημιουργούν νέες προοπτικές για τις τουρκικές αμυντικές βιομηχανίες, αλλά και για την ίδια την Τουρκία.

κυπρογενών υποχρεώσεων της Τουρκίας, από το πλέγμα των ευρωτουρκικών σχέσεων. Δεν είναι άλλωστε μυστικό ότι η Γερμανία όπως και η Ιταλία, που αποτελούν τους βασικούς πυλώνες της ομάδας Ε6, έβαλαν την Τουρκία από το παράθυρο στην ευρωπαϊκή

αρχιτεκτονική άμυνας και ασφάλειας, χωρίς κανένα όρο που να σχετίζεται είτε με την επίλυση του Κυπριακού, είτε με τη γενικότερη υλοποίηση των κυπρογενών της υποχρεώσεων. Κάτι στο οποίο επένδυε και εξακολουθεί να επενδύει, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης.

Την ίδια ώρα, οι στόχοι της ομάδας Ε6 για ενίσχυση της άμυνας και ασφάλειας της Ε.Ε. δημιουργούν νέες προοπτικές για τις τουρκικές αμυντικές βιομηχανίες, αλλά και για την ίδια την Τουρκία. Όπως δημοσίευσε η Οικονομική Καθημερινή, η Τουρκία, μέσω της εταιρείας Baykar που έχει συστήσει κοινπραξία με την ιταλική εταιρεία Leonardo, προσδοκά να αποτελέσει τον βασικό βραχίονα της προ-

μήθειας μη επανδρωμένων αεροσκαφών, στα οποία φέρεται να επενδύει, μεταξύ άλλων, η ομάδα Ε6. Σημειώνεται ότι η εταιρεία Baykar του Selcuk Bayraktar, γαμπρού του Ταγίπ Ερντογάν, δραστηριοποιείται στο πλαίσιο της κοινοπραξίας σε ιταλικό έδαφος, ενώ η ιταλική εταιρεία Leonardo έχει προχωρήσει και σε συμπαράγωγή τεθωρακισμένων οχημάτων Lynx KF-41, με τη γερμανική Rheinmetall. Την ίδια ώρα, η εν λόγω γερμανική εταιρεία, δεν είναι σε θέση να καλύψει όλες τις ανάγκες των γερμανικών ενόπλων δυνάμεων για την παραγωγή βλημάτων πυροβολικού 155 χιλιοστών, με αποτέλεσμα η Γερμανία να επιστρατεύσει την τουρκική αμυντική βιομηχανία Repkon, η οποία θα δραστηριο-

ποιείται σε γερμανικό έδαφος, προκειμένου να συνδράμει την όλη προσπάθεια.

Σύμφωνα με άριστα ενημερωμένα κοινοτικά πηγή, η οποία μίλησε στην «Κ», τα υπό αναφορά δεδομένα καθιστούν σαφές ότι η συνταγή επιστράτευσης τουρκικών αμυντικών βιομηχανιών, θα ακολουθηθεί και στο πλαίσιο που επιδιώκει να επιβάλει η ομάδα Ε6, για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής άμυνας και της ασφάλειας, με κοινές προμήθειες. Άλλωστε, η ίδια περίπου συνταγή των «κοινοπραξιών» ακολουθήθηκε για να συμμετάσχει η Τουρκία, καθ' εξαίρεση και από το παράθυρο στο πρόγραμμα SAFE, της Ε.Ε., παρά τις αντιδράσεις και τις μονομερείς δηλώσεις της Λευκωσίας.

Της **ΡΑΦΑΕΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ****Ο ΣΥΚΑΣ ΑΝΟΙΓΕΙ
ΤΗΝ ΑΥΛΑΙΑ****Κυριακή 4 Ιανουαρίου:**

Η συντροφος του βουλευτή του Δημοκρατικού Συναγερμού, Νίκου Σύκα, προχωρά σε καταγγελία εναντίον του για υπόθεση ξυλοδαρμού. Το περιστατικό, σύμφωνα με την καταγγελία της στο ΤΑΕ Λεμεσού, σημειώθηκε κατά τη διάρκεια ταξιδιού τους στην Αθήνα.

**ΕΠΙΑΝΕΜΦΑΝΙΣΗ
«ΞΥΛΟΔΑΡΜΟΥ»****Τρίτη 6 Ιανουαρίου**

Δημοσιοποιούνται στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, ιατρικά έγγραφα, τα οποία χρονολογούνται από το 2017, και φέρονται να είναι του ΤΑΕΠ του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς, αφορούν εξέταση της συζύγου του δημάρχου Πάφου, Λουίζας Ανδρέου, μετά από περιστατικό «ξυλοδαρμού από σύζυγο» όπως σημειώνεται στα ίδια τα έγγραφα. Η εξέταση φέρεται να έγινε στις 13/03/2017.

**ΑΙΤΗΜΑ
ΑΡΣΗΣ ΑΣΥΛΙΑΣ****Τετάρτη 7 Ιανουαρίου**

Τρεις ημέρες μετά την καταγγελία στην οποία είχε προβεί, η συντροφος του Νίκου Σύκα την αποσύρει. Παρά την εξέλιξη, η διερεύνηση της υπόθεσης συνεχίζεται κανονικά από την Αστυνομία. Την ίδια ημέρα, η Νομική Υπηρεσία ανακοίνωσε ότι προχώρησε στην καταχώρηση αιτήματος ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου για άρση της βουλευτικής ασυλίας του Νίκου Σύκα.

**ΔΙΑΡΡΟΗ ΒΙΝΤΕΟ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΤΡΙΓΜΟΙ****Πέμπτη 8 Ιανουαρίου**

Στην πλατφόρμα Χ, δημοσιοποιείται από άγνωστς ταυτότητας προφίλ, το επίμαχο βίντεο στο οποίο γίνεται λόγος για «σκιώδη ταμεία του Πρόεδρου της Κύπρου». Σ' αυτό εμφανίζονται οι πρώην υπουργός Ενέργειας Γιώργος Λακκοτρύπης, ο διευθυντής του Γραφείου του Πρόεδρου της Δημοκρατίας Χαράλαμπος Χαράλαμπος και ο διευθυντής του Ομίλου Cyfield, Γιώργος Χρυσόκοξ. Η κυβέρνηση αντιδρά με καθυστέρηση ωρών, κάνοντας λόγο για κατασκευασμένα ψέματα που επικειρούν να πλήξουν την εικόνα της κυβέρνησης και της χώρας.

**Η ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ
ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ****Κυριακή 11 Ιανουαρίου**

Η διαρροή του επίμαχου βίντεο και θόρυβος για τη φερόμενη ανάμειξη του Φορέα Κοινωνικής Στήριξης, φέρνει την παραίτηση από αυτόν, της Πρώτης Κυρίας. Η Φίλιππα Καρσερά Χριστοδουλίδη κάνει λόγο για διασπορά ψευδών ειδήσεων και δυσφημιστικών σχολίων.

Ο μήνας της σκανδαλογολογίας που έφερε τα πάνω κάτω

Το χρονολόγιο των υποθέσεων που «έσκασαν» τον πρώτο μήνα του 2026,

φέρνοντας τα πάνω κάτω σε πολιτικό κυρίως επίπεδο και όχι μόνο.

Και όλες, χρήζουν ακόμα απαντήσεων και υπεύθυνων τοποθετήσεων.

**ΚΑΙ 2η ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ
ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΝΤΕΟ****Δευτέρα 12 Ιανουαρίου**

Παραίτεται ο διευθυντής του Γραφείου του Πρόεδρου, Χαράλαμπος Χαράλαμπος, με τον Πρόεδρο να αποδέχεται την παραίτηση και να χαρακτηρίζει την απόφασή του ως «πράξη αυτοπεποίθησης».

**ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ
ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ****Τρίτη 13 Ιανουαρίου**

Διορίζεται από τη Νομική Υπηρεσία ο ανεξάρτητος ποινικός ανακριτής κ. Ανδρέας Πασχαλίδης, για να συνδράμει, όπως ανέφερε η ανακοίνωση, στις έρευνες της Αστυνομίας σε σχέση με το βίντεο.

**Η ΤΣΙΚΚΙΝΗ
ΣΤΟ ΚΑΔΡΟ****Πέμπτη 15 Ιανουαρίου**

Η Πρώτη Κυρία ζητάει μέσω του δικηγόρου της, τη διαγραφή και τερματισμό αναρτήσεων της γραμματέως της Επαρχιακής Ομάδας Λεμεσού του κινήματος «Άλμα», Νικολέττα Τσικκίνη, που έγιναν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τα οποία η κα Καρσερά Χριστοδουλίδη θεωρεί ανυπόστατες, επιζήμιες και δυσφημιστικές. Η Νικολέττα Τσικκίνη κάνει λόγο για «προσπάθεια φημώνς».

**ΑΡΣΗ
ΑΣΥΛΙΑΣ ΣΥΚΑ****Πέμπτη 15 Ιανουαρίου**

Το Ανώτατο Δικαστήριο αποφασίζει την άρση της βουλευτικής ασυλίας του βουλευτή Νίκου

Σύκα, προκειμένου να ανακριθεί για υπόθεση φερόμενης βιαιοπραγίας κατά της συντρόφου του.

**ΕΚΤΟΣ
ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟΥ****Δευτέρα 19 Ιανουαρίου**

Το Πολιτικό Γραφείο του Δημοκρατικού Συναγερμού, αποφασίζει τη μη συμπερίληψη του Νίκου Σύκα στο ψηφοδέλτιο του κόμματος για τις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές.

**Ο ΦΕΙΔΙΑΣ ΚΑΙ
ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Ε.Ε.****Τρίτη 20 Ιανουαρίου**

Δημοσιεύματα στον Τύπο μιλούν για καταγγελία και έρευνα σε βάρος του ευρωβουλευτή Φειδία Παναγιώτου, που αφορά στη διασπίθιση χρημάτων της Ε.Ε. Ο ίδιος δηλώνει άγνοια.

**13 ΕΝΤΑΛΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ALEXUI****Τετάρτη 21 Ιανουαρίου**

Ανακοίνωση της Αστυνομίας αναφέρει ότι καταζητείται η Ιωάννα Φωτίου, γνωστή ως Annie Alexui. Πρόσωπο ευρέως γνωστό από τα ΜΚΔ αφού επί καθημερινής βάσης προβαίνει μέσα από βίντεο σε «αποκαλύψεις σκανδάλων» που αφορούν την αστυνομία, τις Κεντρικές Φυλακές, τα κυκλώματα ναρκωτικών, το οργανωμένο έγκλημα και άλλους... Η ίδια η Annie Alexui, απαντά στην Αστυνομία: «δεν κρύβομαι».

**«ΝΤΡΟΠΗ ΣΟΥ,
ΦΕΙΔΙΑ»****Σάββατο 25 Ιανουαρίου**

Στα ΜΚΔ αναπαράγεται βι-

ντεο με τον Φειδία Παναγιώτου να προβαίνει σε ένα απαράδεκτο σχόλιο εναντίον των αθλητών με νοπηκή αναπηρία. Καταδικν ΚΥΣΟΑ: «Ντροπή. Απογοήτευση. Αποτροπασμός. Θυμός». Καταδικάζει και η Κυπριακή Παραολυμπιακή Επιτροπή – Η χρήση τέτοιων εκφράσεων δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε «άστοχη στιγμή», ούτε «χιούμορ».

**ΜΑΚΡΥΣ
Ο ΔΡΟΜΟΣ...****Δευτέρα 26 Ιανουαρίου**

Παρέμβαση της Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Μαρίας Στυλιανού-Λοττίδη, για την προσβλητική δήλωση του ευρωβουλευτή. «Ο δρόμος για ισότητα και μη διάκριση, για συμπερίληψη και μια κοινωνία χωρίς απαξιωτικούς αποκλεισμούς είναι ακόμη μακρύς», σημειώνει.

**ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ
Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ****Δευτέρα 26 Ιανουαρίου**

Η Αστυνομία ενημερώνει για αυτεπάγγελτη έρευνά της σχετικά με την υπόθεση φερόμενου ξυλοδαρμού της συζύγου του δημάρχου Πάφου Φαίδωνα Φαίδωνος, από τον σύζυγό της, που ξεκίνησε μετά και από το υλικό που δημοσίευσε στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης η Ιωάννα Φωτίου (Annie Alexui). Την ίδια ημέρα ο δήμαρχος κάνει την πρώτη του δημόσια τοποθέτηση, μετά τις καταγγελίες εναντίον του, στην οποία κάνει λόγο για προσπάθεια εξόντωσής του, με σκοπό να αποπροσανατολίσουν την κοινή γνώμη. «Καλωσορίζω την έρευνα για να καθαρίσω το

ονομά μου. Και βεβαίως μετά θα είναι η σειρά μου να μιλήσω». Τοποθέτηση κάνει και η ίδια η σύζυγός του, η οποία διαφεύδει όσα είδαν το φως της δημοσιότητας. Όπως αναφέρει, οι ισχυρισμοί ότι κατήγγειλε τον σύζυγό της στην Αστυνομία και ότι έδωσε κατάθεση ή καταθέσεις είναι «εντελώς ψευδείς».

**ΣΥΓΓΝΩΜΗ,
ΕΣΦΑΛΑ****Τρίτη 27 Ιανουαρίου**

Ο Φειδίας Παναγιώτου δηλώνει ότι αναγνωρίζει το λάθος του, σχετικά με την αναφορά σε «πελούς», αλλά την ίδια ώρα μιλά για πολιτικές σκοπιμότητες.

**ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΣΗ
ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΧΟΡΗΓΩΝ****Τρίτη 27 Ιανουαρίου**

Ο γενικός λογιστής της Δημοκρατίας και ταμίας του Φορέα, Ανδρέας Αντωνιάδης, γνωστοποιεί την απόφαση να μην καταθέσει ενώπιον της Επιτροπής Θεσμών τα ονόματα των χορηγών του Φορέα Κοινωνικής Στήριξης, καθώς και τις εισφορές στις οποίες προέβησαν από το 2020 και μετά.

**ΟΙ ΑΔΕΙΕΣ
ΛΑΚΚΟΤΡΥΠΗ****Τετάρτη 28 Ιανουαρίου**

Στην Επιτροπή Θεσμών ανοίγει η συζήτηση για ασυμβίβαστο πρώην αξιωματούχων. Στο επίκεντρο το επίμαχο βίντεο (του Προεδρικού) και οι άδειες που δόθηκαν στον Γιώργο Λακκοτρύπη, για εργασία πριν παρέλθουν τα δύο χρόνια από την ημέρα που έληξε η θητεία του ως υπουργός.

**ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΖΗΤΕΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ
ΦΑΙΔΩΝΑ****Παρασκευή 30 Ιανουαρίου**

Η σύζυγος του Φαίδωνα, Λουίζα Ανδρέου, απέστειλε επιστολή προς την Αστυνομία, ζητώντας διακοπή της έρευνας κατά του συζύγου της. Την ίδια μέρα, ο επιχειρηματίας Άριστος Αριστοδήμου δηλώνει έτοιμος να καταθέσει για υπόθεση που, όπως υποστηρίζει, εμπλέκει τον δήμαρχο Πάφου. Ο επιχειρηματίας είχε προ δεκαετίας αποκαλέσει ετώνυμα και ζωντανά στην τηλεόραση, τον δήμαρχο «εκβιαστή και βιαστή».

**ΚΙ ΑΛΛΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΣ
ΣΕ ΜΠΕΛΑΔΕΣ****Παρασκευή 30 Ιανουαρίου**

Η Νομική Υπηρεσία αποστέλλει επιστολή στο υπουργείο Εσωτερικών, με την οποία ενημερώνει ότι δήμαρχος διώκεται ποινικά με την υπόθεση να βρίσκεται στα δικαστήρια. Και δεν αφορά τον δήμαρχο Πάφου.

**Η ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΠΟΥ
«ΕΔΕΞΕ» ΤΟΝ ΦΑΙΔΩΝΑ****Τρίτη 3 Φεβρουαρίου**

Πολύωρη κατάθεση στην Αστυνομία δίνει το φερόμενο θύμα της υπόθεσης που επανέφερε ο επιχειρηματίας Θεόδωρος Αριστοδήμου. Η καταγγέλλουσα φέρεται να αναφέρθηκε σε σεξουαλική κακοποίηση σε βάρος της.

**ΣΕ ΑΡΓΙΑ
ΟΙ ΔΗΜΑΡΧΟΙ****Τετάρτη 4 Φεβρουαρίου**

Ο υπουργός Εσωτερικών θέτει σε αργία τον δήμαρχο Πάφου, Φαίδωνα Φαίδωνος και τον δήμαρχο Λευκονοίκου, Πιερή Γυψιώτη.

**ΣΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΣΥ****Πέμπτη 5 Φεβρουαρίου**

Το Εκτελεστικό Γραφείο του Δημοκρατικού Συναγερμού αποφάσισε όπως ανασταλεί η συμμετοχή του δημάρχου Πάφου, Φαίδωνα Φαίδωνος και του δημάρχου Λευκονοίκου, Πιερή Γυψιώτη στα συλλογικά όργανα της Παράταξης μέχρι τη λήξη της αργίας.

**Η ΕΠΑΥΛΗ ΠΟΥ
ΛΕΓΕΤΑΙ ΚΑΙ «ΓΡΑΦΕΙΟ»****Πέμπτη 4 Φεβρουαρίου**

Δημοσίευμα της Cyprus Times, αποκαλύπτει το ενοικιαστήριο έγγραφο του «γραφείου» του Φειδία Παναγιώτου που «μαρτυρεί» ότι πρόκειται για χρήση οικίας.

**ΠΑΡΤΙ
ΣΤΟ «ΓΡΑΦΕΙΟ»****Πέμπτη 5 Φεβρουαρίου**

Ο Φειδίας απαντά για την έπαυλη και κάνει λόγο για πόλεμο, «από τον καιρό που βγήκαν πάνω τα ποσοστά της Άμεσης Δημοκρατίας». Την ίδια μέρα κυκλοφορούν στο διαδικτυακό βίντεο από τον λογαριασμό της συντρόφου του για τις προετοιμασίες μεγάλου γενέθλιου πάρτι στο... «γραφείο».

Ερωτήματα που προκύπτουν για μια υπόθεση που ξεπερνά τα όρια της Πάφου

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Η υπόθεση που αφορά τον εν αργία δήμαρχο Πάφου Φαίδωνα Φαίδωνος, πέρα από τη σοβαρότητά της και τις καταιγιστικές εξελίξεις, αφήνει πίσω της και σωρεία αναπάντητων –και μη– σοβαρών ερωτημάτων. Πρόκειται για ερωτήματα που δεν περιορίζονται στα εμπλεκόμενα πρόσωπα, αλλά αφορούν και στη λειτουργία των θεσμών, τον τρόπο με τον οποίο αντέδρασαν ή δεν αντέδρασαν Αστυνομία, Νομική Υπηρεσία, ακόμα και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης απέναντι σε δημόσιες και εξαιρετικά σοβαρές καταγγελίες.

1. Τι διερευνήθηκε το 2017 όσον αφορά την υπόθεση ξυλοδαρμού και τι στοιχεία υπάρχουν σήμερα που διαφοροποιούν την τότε συνθήκη;

Ένα από τα κεντρικά ζητήματα αφορά τη διερεύνηση του φερόμενου ξυλοδαρμού το 2017. Τι διαφορετικό έχει σήμερα προκύψει –εάν έχει προκύψει– από τα στοιχεία που έχει ενώπιόν της η Αστυνομία σε σχέση με αυτά που οδήγησαν στην αρχική διερεύνηση και τελικά στον φάκελο που οδηγήθηκε στον τότε γενικό εισαγγελέα για οδηγίες; Τα ιατρικά πιστοποιητικά που είδαν το φως της δημοσιότητας –με τον τρόπο που το είδαν– ήταν μέρος του μαρτυρικού υλικού; Προχώρησε η Αστυνομία τότε με καταθέσεις προσώπων;

2. Έχουν εντοπιστεί τα έγγραφα του νοσοκομείου που δημοσιοποιήθηκαν στα κοινωνικά δίκτυα και αν ναι, είναι γνήσια; Αποτέλεσαν και τότε μαρτυρικό υλικό; Σημαντικά ερωτήματα προκύπτουν και σε σχέση με τα ιατρικά

έγγραφα του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας, που έχουν δημοσιοποιηθεί στα κοινωνικά δίκτυα από δύο διαφορετικούς λογαριασμούς και φέρεται να σχετίζονται με την υπόθεση. Το κατά πόσο τα έγγραφα αυτά έχουν επιβεβαιωθεί ως γνήσια και αν αποτελούν σήμερα μαρτυρικό υλικό είναι κρίσιμο. Εξίσου κρίσιμο, όμως, είναι το εάν τα ίδια έγγραφα είχαν τεθεί υπόψη των αρχών και το 2017 και εάν τότε αξιολογήθηκαν ως μαρτυρικό υλικό ή εάν η σημασία τους αναγνωρίστηκε εκ των υστέρων, στο πλαίσιο της σημερινής αυτεπάγγελτης διερεύνησης. Επίσης, στο πλαίσιο της διερεύνησης για τη γνησιότητα των εν λόγω εγγράφων, εντοπίστηκαν οι γιατροί που φέρεται να τα υπογράφουν;

3. Γιατί δεν προχώρησε τότε η έρευνα;

Για το ερώτημα αυτό υπάρχει δημόσια απάντηση από τον πρώην αρχηγό της Αστυνομίας, Κύπρο Μιχαηλίδη, ο οποίος έχει αναφέρει σε πρόσφατες δηλώσεις του, ότι η υπόθεση οδηγήθηκε στη Νομική Υπηρεσία, ωστόσο, λόγω ελλείψεως μαρτυρίας, δόθηκαν οδηγίες να μην προχωρήσει. Η τοποθέτηση αυτή, αν και εξηγεί τυπικά τη μη συνέχιση της διαδικασίας, αφήνει ανοικτό το ερώτημα ως προς το τι ακριβώς θεωρήθηκε ελλιπής μαρτυρία και κατά πόσο τα δεδομένα που αξιολογούνται σήμερα διαφέρουν ουσιαστικά από εκείνα που τέθηκαν υπόψη των Αρχών τότε.

4. Γιατί δεν προχώρησε το 2016 η διερεύνηση δημόσιας καταγγελίας για σεξουαλική κακοποίηση; Ιδιαίτερη βαρύτητα αποκτά και η δεύτερη υπόθεση που λειτούργησε καταλυτικά για τις εξε-

λίξεις της τελευταίας εβδομάδας, τόσο όσον αφορά τη διερεύνηση της Αστυνομίας αλλά και τις πολιτικές εξελίξεις. Η καταγγελία αφορά σεξουαλική κακοποίηση σε βάρος γυναίκας και θέτει τον εν αργία δήμαρχο στη θέση του θύτη. Το 2016, σε ζωντανή εκπομπή του ΡΙΚ, ο επιχειρηματίας Θεόδωρος Αριστοδήμου χαρακτήρισε δημόσια τον δήμαρχο «βιαστή και εκβιαστή». Παρά τη σοβαρότητα και τη δημόσια φύση της καταγγελίας, δεν προκύπτει –τουλάχιστον από τη δική μας έρευνα– ότι τότε κινήθηκε οποιαδήποτε αυτεπάγγελτη έρευνα, ούτε ότι υπήρξε δημοσιογραφική διερεύνηση ή αντίδραση. Το γιατί μια τέτοια δημόσια δήλωση δεν οδήγησε σε περαιτέρω έλεγχο ή διερεύνηση παραμένει αναπάντητο.

5. Διερευνώνται οι καταγγελίες

που αναφέρει η «Annie Alexui» στα κοινωνικά δίκτυα;

Τέλος, ερωτήματα εγείρονται και σε σχέση με τις δημόσιες αναρτήσεις του λογαριασμού «Annie Alexui» (καταζητούμενης Ιωάννας Φωτίου) στα κοινωνικά δίκτυα, όπου η ίδια αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι έχει πέσει επανειλημμένα θύμα κακοποιήσης. Δεν έχει καταστεί σαφές εάν οποιοσδήποτε από τους ισχυρισμούς της διερευνάται, εάν υπήρξε επίσημη επικοινωνία των Αρχών μαζί της ή εάν βρίσκεται σε εξέλιξη έρευνα που δεν έχει ανακοινωθεί. Στο ίδιο πλαίσιο τίθεται και το ερώτημα κατά πόσο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Αστυνομία δεσμεύεται από τις πρόνοιες της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης ή εάν οι διαδικασίες που ακολουθούνται αφήνουν εκτός πεδίου δημόσιες καταγγελίες τέτοιου χαρακτήρα και γιατί.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ως καθοριστικό για τη συνέχιση του ενεργειακού προγράμματος της Κυπριακής Δημοκρατίας θεωρείται το 2026, με τις εξελίξεις τόσο σε σχέση με τα κοιτάσματα στην κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) όσο και με τη μεγάλη εικόνα των υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο να αποκτούν χαρακτηριστικά σχηματοποίησης με τους σχεδιασμούς να προχωρούν. Την ίδια στιγμή η ρευστότητα των γεωπολιτικών ανακατατάξεων στην περιοχή δείχνει πως οι εξελίξεις αποκτούν και συγκεκριμένη «γεωπολιτική όψη» με δυναμική επιστροφή των ΗΠΑ στο υποσύστημα, εξέλιξη από την οποία θα διαφανεί αν η Κυπριακή Δημοκρατία θα ακολουθήσει ή θα μείνει παρατηρητής. Οι οποίες εξελίξεις, φυσικά, δεν εγγυώνται και την άμεση ροή φυσικού αερί-

Η Chevron προχωράει με την ανάπτυξη της συμφωνίας-μαμούθ Ισραήλ-Αιγύπτου για το «Λεβιάθαν» και εισέρχεται δυναμικά στη συριακή ΑΟΖ.

ου (πόσο μάλλον εξαγωγών) από την Κύπρο, με τον ρεαλιστικό ορίζοντα έλευσης «κυπριακού γκαζιού» να παραμένει, κάπως χονδρικά, το 2030.

Πρώτος ο «Κρόνος»

Το κοιτάσμα «Κρόνος» επί του θαλασσοτεμαχίου «6» της κυπριακής ΑΟΖ θα είναι, εκτός απρόοπτου, και το πρώτο κοιτάσμα φυσικού αερίου της Κύπρου που θα εισέλθει σε παραγωγή. Τα 2,5 tcf (τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια) που διαχειρίζεται η ιταλογαλλική κοινοπραξία της Total-ENI βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ Κ.Δ., εταίρου και Αιγύπτου και αυτό που αναμένεται ως εξέλιξη είναι η ανακοίνωση, αυτό τον Απρίλιο στο πλαίσιο του «Egypt Energy Show», στο Κάιρο, της τελικής επενδυτικής απόφασης (FID/Final Investment Decision) για την ανάπτυξη του κοιτάσματος. Ο «Κρόνος» έχει προσδεθεί στο άρμα της Αιγύπτου στο πλαι-

σιο και της σχετικής συμφωνίας όδευσης της παραγωγής φυσικού αερίου στην περιοχή, ιδίως του ισραηλινού κοιτάσματος «Λεβιάθαν» (22,4 tcf) προς τα αιγυπτιακά τερματικά («Ιντκου» και «Νταμιέτα») αλλά και της σχετικής συμφωνίας Κύπρου-Αιγύπτου. Αξίζει να σημειωθεί πως οι αποφάσεις για τον «Κρόνο» εντάσσονται στο πλαίσιο της εναρμόνισης με τους σχεδιασμούς της εξαγωγής του «Λεβιάθαν» προς την Αίγυπτο, δεδομένου πως στην περιοχή ένας άλλος «παίκτης», η αμερικανική Chevron, παρέδωσε πρόσφατα την ολοκληρωμένη επενδυτική απόφαση (FID) για το «Λεβιάθαν», θέτοντας ουσιαστικά σε ισχύ τη στρατηγική συμφωνία Ισραήλ-Αιγύπτου, αξίας 35 δισ. δολαρίων.

Τα βρίσκουν με «Αφροδίτη»

Τον Μάρτιο αναμένεται να ολοκληρωθεί και η επίλυση της εκκρεμότητας Κύπρου-Ισραήλ που καθυστερεί εδώ και μια δεκαετία την ανάπτυξη του κοιτάσματος «Αφρο-

δίτη», της πρώτης ανακάλυψης φυσικού αερίου της Κύπρου, το 2011, επί του τεμαχίου «12» στην κυπριακή ΑΟΖ. Η διαφορά με το συντομότερο κοιτάσμα επί της ισραηλινής ΑΟΖ, «Ισάι» δείχνει να βρίσκεται στις τελικές λεπτομέρειες διευθέτησης ως προς τη συνεκμετάλλευση του κοιτάσματος, χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει πως μετά την επίλυση το κοιτάσμα θα μπει άμεσα σε παραγωγή. Ωστόσο, η διαχειρίστρια Chevron θα προχωρήσει εντός του χρόνου με την προκαταρκτική ανάπτυξη του κοιτάσματος και αναμένεται ως οφείλει μέχρι τα τέλη του χρόνου να καταθέσει και την τελική επενδυτική απόφαση. Υπενθυμίζεται πως τα σχεδόν 3,9 tcf της «Αφροδίτης» θα μπορούσαν να ενταχθούν στον σχεδιασμό της περιοχής για κάλυψη τόσο εσωτερικών αναγκών της Κύπρου όσο και εξαγωγών προς τον «αιγυπτιακό διάδρομο».

«Γλαύκος» και «Πήγασος»

Τα κοιτάσματα «Γλαύκος» και

«Πήγασος» επί του τεμαχίου «10» της κυπριακής ΑΟΖ δείχνουν και αυτά να μπαίνουν σε σειρά. Τα σχεδόν 6-9 tcf φυσικού αερίου του πλέον υποσχόμενου τεμαχίου της κυπριακής ΑΟΖ αναμένεται, εντός Απριλίου επίσης, να κηρυχθούν εμπορικά αξιοποιήσιμα από τη διαχειρίστρια ExxonMobil. Η εν λόγω απόφαση είναι σταθμός, δεδομένου ότι η κήρυξη ως εμπορικά αξιοποιήσιμου ενός κοιτάσματος υδρογονανθράκων αποτελεί τη βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξή του. Φυσικά η απόφαση από τον αμερικανικό κολοσσό δεν σηματοδοτεί την άμεση ανάπτυξη τους (η «Αφροδίτη» κηρύχθηκε εμπορικά αξιοποιήσιμη το 2014) που πλέον τοποθετείται την επόμενη δεκαετία. Αυτό πάντως που αποκτά ξεχωριστό ενδιαφέρον είναι πως η ExxonMobil, σύμφωνα με πληροφορίες, θα μπορούσε να προβεί στην πώληση των δικαιωμάτων της επί του τεμαχίου «10», αλλάζοντας έτσι τον χάρτη της κυπριακής ΑΟΖ. Απόφα-

Τον Μάρτιο αναμένεται να ολοκληρωθεί και η επίλυση της εκκρεμότητας Κύπρου-Ισραήλ που καθυστερεί εδώ και μια δεκαετία την ανάπτυξη του κοιτάσματος «Αφροδίτη», της πρώτης ανακάλυψης φυσικού αερίου της Κύπρου, το 2011, επί του τεμαχίου «12» στην κυπριακή ΑΟΖ.

Καθοριστικό το 2026 για τα ενεργειακά

Δυναμική επιστροφή των αμερικανικών εταιρειών και δη της Chevron στην Ανατολική Μεσόγειο

Η κἀθοδος της Chevron στη Συρία

Η Δαμασκός επιδιώκει να αξιοποιήσει τον ενεργειακό τομέα ως εργαλείο οικονομικής ανάκαμψης και πολιτικής νομιμοποίησης

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Η είδηση δραστηριοποίησης της Chevron στη Συρία, μέσω μνημονίου κατανόησης για την αξιολόγηση υπεράκτιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, δεν αποτελεί απλώς μια επιχειρηματική κίνηση ενεργειακού χαρακτήρα. Όπως επισημαίνουν διεθνή μέσα ενημέρωσης και αναλυτές, πρόκειται για εξέλιξη με πολιτική, γεωστρατηγική και περιφερειακή σημασία, η οποία επηρεάζει συνολικά την ισορροπία στην Ανατολική Μεσόγειο και κατ' επέκταση την Κύπρο. Η Chevron υπέγραψε μνημόνιο κατανόησης με τη Syrian Petroleum Company, με τη συμμετοχή καταριανού εταίρου, για προκαταρκτική αξιολόγηση υπεράκτιων κοιτασμάτων στα συριακά χωρικά ύδατα. Η συμφωνία δεν συνιστά άμεση επένδυση ή εξόρυξη, αλλά ανοίγει τον δρόμο για τεχνικές μελέτες, σεισμικές έρευνες και μελλοντική εκμετάλλευση, εφόσον το επιτρέψουν οι πολιτικές και οικονομικές συνθήκες.

Οι διεθνείς αναλύσεις επισημαίνουν ότι η Δαμασκός επιδιώκει να αξιοποιήσει τον ενεργειακό τομέα ως εργαλείο οικονομικής ανάκαμψης και πολιτικής νομιμοποίησης. Ως εκ τούτου, για τη Συρία, η κίνηση αυτή ερμηνεύεται πρώτον, ως μια σαφής ενέργεια αποσαφήνισης προθέσεων του καθεστώτος, στο πλαίσιο διεθνούς νομιμοποίησής του και,

Οι διεθνείς αναλύσεις επισημαίνουν ότι η Δαμασκός επιδιώκει να αξιοποιήσει τον ενεργειακό τομέα ως εργαλείο οικονομικής ανάκαμψης και πολιτικής νομιμοποίησης.

δεύτερον, ως αποφασιστικότητα επανένταξης στον περιφερειακό ενεργειακό χάρτη μετά από περισσότερο από μία δεκαετία πολέμου, κυρώσεων και αποσύνθεσης των υποδομών της. Για τη Chevron, η Συρία αποτελεί μια σημαντική προσθήκη με προεκτάσεις, στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, όπου η εταιρεία ήδη έχει ισχυρή παρουσία.

Γεωπολιτικό αποτύπωμα

Όπως προκύπτει από τον διεθνή Τύπο και αναλύσεις σημαντικών think-tanks, πρόκειται για κίνηση με σαφές γεωπολιτικό αποτύπωμα. Το International Crisis Group, το Chatham House και το Carnegie Endowment επισημαίνουν ότι η Ανατολική Μεσόγειος δεν είναι απλώς μια ακόμη ενεργειακή λεκάνη, αλλά μια περιοχή όπου ενέργεια και γεωπολιτική είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Τα κοιτάσματα φυσικού

Η στρατηγικής σημασίας κίνηση της Chevron έρχεται να λειτουργήσει υποστηρικτικά στις προσπάθειες για ομαλοποίηση της εσωτερικής κατάστασης και κατά κάποια έννοια, ως ψήφος εμπιστοσύνης στο νέο καθεστώς.

αερίου στο Ισραήλ, την Αίγυπτο και την Κύπρο έχουν δημιουργήσει νέες συμμαχίες, αλλά και νέες εντάσεις, ιδίως σε σχέση με τις θαλάσσιες ζώνες και τις διαδρομές εξαγωγής. Σε αυτό το πλαίσιο, η είσοδος μιας αμερικανικής ενεργειακής «majior» στη Συρία:

- **Διευρύνει** το γεωγραφικό εύρος των πιθανών αποθεμάτων.
- **Αυξάνει** το ενδιαφέρον για περιφερειακά σχήματα εκμετάλλευσης και μεταφοράς φυσικού αερίου.

- **Προσθέτει** έναν ακόμη παράγοντα στις ήδη σύνθετες ισορροπίες ισχύος της περιοχής.
- **Επαναφέρει** τη συζήτηση για το ποιοι τελικά θα καθορίσουν τους ενεργειακούς κανόνες του παιχνιδιού.

Όπως σημειώνουν οι Financial Times, τέτοιες κινήσεις δεν μπορούν να αποκοπούν από τη σταδιακή αναπροσαρμογή της δυτικής πολιτικής απέναντι στη Δαμασκό, ούτε από τις ανάγκες της Ευρώπης για εναλλακτικές πηγές φυσικού αερίου.

Οι πολιτικές διαστάσεις

Η δραστηριοποίηση της Chevron αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα επειδή πρόκειται για αμερικανική εταιρεία. Αναλυτές σε Reuters και Al Jazeera, τόνισαν ότι καμία τέτοια συμφωνία δεν θα μπορούσε να προχωρήσει χωρίς τουλάχιστον σιωπηρή πολιτική ανοχή από την Ουάσινγκτον. Ρίσκο εξακολουθεί να υπάρχει, εξαιτίας περιφερειακών εντάσεων, εσωτερικών προβλημάτων και άλλων παραγόντων, ωστόσο η Συρία δεν υπόκειται πια στο

ση που αν επιβεβαιωθεί μπορεί, αναλόγως του ποιος θα εισέλθει, να επιταχύνει την ανάπτυξη του «μεγάλου κοιτάσματος» της κυπριακής ΑΟΖ.

Επιστροφή των Αμερικανών

Η μεγάλη εικόνα των γεωπολιτικών και γεωοικονομικών εξελίξεων σε σχέση με την ενέργεια στην Ανατολική Μεσόγειο μπορεί να παραμένει ρευστή, ωστόσο έχει ξεκάθαρο αποτύπωμα. Δείχνει μια δυναμική επιστροφή των αμερικανικών εταιρειών και δη της Chevron που θέλουν να συνδυάσουν οφέλη μαζί με συγκεκριμένα «γεωπολιτικά κουτιά» στα οποία θα μπει, στην περιοχή, το τικάρισμα της συνεργασίας και της σταθερότητας. Τις τελευταίες εβδομάδες εξέλλου διαφάνηκε πως οι ΗΠΑ:

- **Πίεσαν** την κυβέρνηση Νετανιάχου για να προχωρήσει η εξαγωγή του φυσικού αερίου του Ισραήλ προς την Αίγυπτο, μια συμφωνία που εδράζεται στη ραχοκοκαλιά της σταθερότητας και της αρχιτεκτονικής ασφάλειας των περιοχών MENA που περνά μέσα από το Κάιρο και από τις σταθερές σχέσεις συνεργασίας Αιγύπτου-Ισραήλ, που τον τελευταίο χρόνο δοκιμάστηκαν και λόγω της Γάζας.

- **Εισέρχονται** δυναμικά στη Συρία όπου η συμφωνία Δαμασκού-Chevron για την εξερεύνηση υδρογονανθράκων επί των συριακών ακτών αποτελεί και αμερικανική ψήφο εμπιστοσύνης προς τη νέα κυβέρνηση Σααρά.

Η τελευταία εξέλιξη αποτελεί και πτυχή που πρέπει να απασχολήσει τη Λευκωσία στους σχεδιασμούς και τις προσλήψεις των εξελίξεων στην περιοχή, δεδομένου πως το ενδεχόμενο μιας συμφωνίας οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών Συρίας-Τουρκίας –στο ύψος του «τουρκολιβυκού μνημονίου» του 2019– είχε κυκλοφορήσει ως σενάριο προ μηνών και είχε τύχει επεξεργασίας από τη Λευκωσία.

Η εν λόγω εξέλιξη, πάντως, εισόδου της Chevron στη Συρία δείχνει να επιβεβαιώνει εμμέσως πως για τη Δαμασκό η προτεραιότητα στην παρούσα φάση είναι η ουσυστική της απόκτησης διεθνούς νομιμοποίησης και όχι η λήψη αποφάσεων υπό την πίεση της Τουρκίας, εξέλιξη που σε κάθε περίπτωση αποτελεί θετικά νέα για τη Λευκωσία.

ίδιο αυστηρό, γενικό καθεστώς κυρώσεων που ίσχυε πριν το 2025 και η στρατηγικής σημασίας κίνηση, έρχεται να λειτουργήσει υποστηρικτικά στις προσπάθειες για ομαλοποίηση της εσωτερικής κατάστασης και κατά κάποια έννοια, ως ψήφος εμπιστοσύνης στο νέο καθεστώς.

Ενεργειακή αναδιάρταξη

Η δραστηριοποίηση της Chevron στη Συρία, σημειώνει ο διεθνής Τύπος ο οποίος ασχολήθηκε εκτεταμένα με τη συμφωνία, δεν μπορεί να ιδωθεί ως απομονωμένο γεγονός, αλλά ως μέρος μιας ευρύτερης αναδιάρταξης της ενεργειακής και γεωπολιτικής σκακιέρας στην Ανατολική Μεσόγειο, στην οποία η Ηνωμένες Πολιτείες έχουν η φιλοδοξούν να έχουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο. Σε κάθε περίπτωση, η πορεία της συμφωνίας θα παρακολουθείται στενά, καθώς τα επόμενα χρόνια θα δείξουν αν πρόκειται για μια συμβολική στρατηγική κίνηση πολιτικής ή για την απαρχή ουσιαστικών γεωπολιτικών αλλαγών στον ενεργειακό χάρτη της περιοχής.

Για την Κύπρο, η εξέλιξη αυτή, χωρίς να είναι ούτε άμεσα απειλητική ούτε αυτομάτως θετική, είναι σαφέστατα ένα ακόμη στοιχείο που επηρεάζει τις στρατηγικές επιλογές της χώρας στον τομέα της ενέργειας, της διπλωματίας και της περιφερειακής συνεργασίας.

SAFE: Κλείδωσαν πέντε νέα ελικόπτερα, άρματα μάχης και Drones

Γαλλία και Γερμανία θα απορροφήσουν το μεγαλύτερο κομμάτι της πίτας του Safe που έχει εγκριθεί για την Κύπρο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η έγκριση του φακέλου που υπέβαλε η Κυπριακή Δημοκρατία για συμμετοχή στον κανονισμό Safe (Security Action for Europe), ανοίγει ένα νέο κομμάτι στο εξοπλιστικό πρόγραμμα της Εθνικής Φρουράς (Ε.Φ.), το μεγαλύτερο από συστάσεώς της. Η έγκριση του συνόλου των €1,2 δισ. που αναλογούν στην Κύπρο θα καλύψει σε μεγάλο βαθμό το πρόγραμμα εκσυγχρονισμού του οπλοστασίου της Ε.Φ. που έχει σχεδιαστεί και το οποίο βρίσκεται σε τροχιά υλοποίησης εδώ και μια δεκαετία με εθνικούς πόρους. Τα €1,2 δισ. θα συμβάλουν προκειμένου να προχωρήσουν με ταχύτερους ρυθμούς οι σχεδιασμοί που αφορούν νευραλγικούς τομείς της άμυνας της Κυπριακής Δημοκρατίας, με ό,τι πιο σύγχρονο διαθέτει σήμερα η ευρωπαϊκή στρατιωτική βιομηχανία. Η απόκτηση νέων οπλικών συστημάτων θα συμπληρώσει τη μετεξέλιξη της Ε.Φ. σε μια σύγχρονη και μοντέρνα δύναμη προσαρμοσμένη στο διαρκές μεταβαλλόμενο γεωπολιτικό και αμυντικό πεδίο. Σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές της «Κ», η άντληση της πρώτης δόσης από τα €1,2 δισ. θα ξεκινήσει από το δεύτερο εξάμηνο του 2026. Με βάση τον οδικό χάρτη που υπάρχει τα ποσά που θα αντλούνται κάθε φορά θα καθορίζονται από το υπουργείο Οικονομικών σε συνεργασία με το υπουργείο Άμυνας, μιας και τα ευρωπαϊκά κεφάλαια είναι κονδύλια που προϋπολογίζονται. Η ίδια διαδικασία θα ακολουθείται μέχρι να αντληθεί το σύνολο του ποσού που έχει εγκριθεί για την Κύπρο μέσω του κανονισμού Safe.

Η λίστα

Οι περιορισμοί που θέτει το πλαίσιο του κανονισμού Safe ως προς τις επιλογές αγορών που έχουν τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. στην ουσία αποκαλύπτει την κατεύθυνση στην οποία θα κινηθεί η Κύπρος για την αγορά εξοπλιστικών συστημάτων. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», στη λίστα που απέστειλε η Λευκωσία στις Βρυξέλλες και εγκρίθηκε στο σύνολό της περιλαμβάνονται τα βαριά χαρτιά του οπλοστασίου της Ε.Φ., τα οποία χρήζουν αντικατάστασης και ανανέωσης και για τα οποία έχει ξεκινήσει η διαδικασία προμήθειας νέων πολύ πριν αποφασισθεί και τεθεί σε εφαρμογή ο κανονισμός Safe. Οι πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η εφημερίδα αποτελούν επιβεβαιώ-

Το γαλλικό Leclerc που αποτελεί την εξέλιξη του AMX 30 και το γερμανικό Leopard είναι τα δύο επικρατέστερα άρματα μάχης, τα οποία θα αντικαταστήσουν την πρώτη παρτίδα των ρωσικών T80 U της Εθνικής Φρουράς.

Στη λίστα της Κύπρου συμπεριλαμβάνεται και η αγορά άλλων πέντε γαλλικών επιθετικών ελικoptέρων H145M, καθώς και η ενίσχυση του στόλου των UAV είτε από την ελληνική ή την τσεχική και πολωνική αγορά.

ωση παλαιότερων ρεπορτάζ για το στρατιωτικό υλικό που ενδιαφέρει την Ε.Φ. με ευρωπαϊκούς πόρους. Οι επιτελείς του ΓΕΕΦ και του ΥΠΙΑΜ συμπεριέλαβαν στον φάκελο από πυρομαχικά όλων των διαμετρημάτων μέχρι άρματα μάχης, ελικόπτερα και Drones. Στη λίστα δεν υπάρχουν συστήματα αεράμυνας, όπως αντιαεροπορικά και αντιπυραυλικά μιας και η προσθήκη του ισραηλινού συστήματος Barak, το οποίο θα ενισχυθεί με την αγορά ενός επιπλέον συστήματος, πιστεύεται ότι έχει καλύψει τις υπάρχουσες ανάγκες.

Άρματα μάχης

Στην κορυφή της κυπριακής λίστας υπάρχει η αγορά αριθμού αρμάτων μάχης προς αντικατάσταση σε πρώτη φάση της αρχικής παρτίδας 27 ρωσικών T80 U

και 14 T80 UK που παρέλαβε η Ε.Φ. το 1996 και 1977, αντίστοιχα. Τα 41 ρωσικά άρματα θα αντικατασταθούν από νέα προκειμένου να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα η επιχειρησιακή ετοιμότητα και ικανότητα των μαυροσκοκούφιδων. Όπως είχε γράψει εγκαίρως η «Κ» και επιβεβαιώνεται, η Ε.Φ. θα αφήσει πίσω της το ενδιαφέρον που υπήρχε για το ισραηλινό άρμα μάχης Merkava και θα κινηθεί στην ευρωπαϊκή στρατιωτική βιομηχανία. Όπως σημειώνουν στρατιωτικές πηγές, οι επιλογές που υπάρχουν στην Ευρώπη είναι μονόδρομος για την Ε.Φ. και είναι δύο. Το γερμανικό άρμα Leopard για το οποίο υπάρχει διαχρονικό ενδιαφέρον και το γαλλικό Leclerc που θεωρείται άρμα μάχης τρίτης γενιάς. Την τελική επιλογή του άρματος που θα προμθευτεί η Ε.Φ. θα καθορίσει: ο αριθμός των αρμάτων που θα αγορασθούν, η τιμή τους και αν πρόκειται για καινούργια ή μεταχειρισμένα, καθώς και η συνεργασία της Κύπρου στο αμυντικό κομμάτι, τομέα στον οποίο η Γαλλία έχει πλεονέκτημα.

Το Leclerc

Το γαλλικό Leclerc καλύπτει τις προδιαγραφές που θέτει το ΓΕ-ΕΦ, διαθέτει πυροβόλο 120 mm, αυτόματο γέμισμα με ρυθμό βολής έως και 10-12 βλήματα το λεπτό, το πλήρωμά του αποτελείται

Νέα αγορά για τον αντιαεροπορικό θόλο Barak

Πέρα από τις αγορές εξοπλιστικών συστημάτων που θα γίνουν από το Safe, θα συνεχιστεί η διάθεση εθνικών πόρων για αγορές από χώρες εκτός Ε.Ε. Μια τέτοια είναι η ισραηλινή, με στρατιωτικές πηγές να αποκαλύπτουν στην «Κ» πως σε εξέλιξη βρίσκεται η αγορά ενός επιπλέον συστήματος που θα ενισχύσει το ισραηλινό Barak που προμηθεύτηκε πρόσφατα η Εθνική Φρουρά. Επίσης, οι ίδιες πηγές ήθελαν το ισραηλινό άρμα μάχης Merkava να μην έχει αποκλειστεί από τις επιλογές, ωστόσο θεωρείται δύσκολη η απόκτησή του, πρώτον γιατί η Ισραηλινή δεν έχουν άρει τους περιορισμούς στις εξαγωγές λόγω του πολέμου και δεύτερον γιατί υπάρχουν επιλογές αρμάτων μάχης για τα οποία δεν θα απαιτηθούν εθνικοί πόροι, οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για εξοπλιστικά συστήματα που δεν είναι διαθέσιμα μέσω του κανονισμού Safe.

από τρία άτομα αντί για 4 άλλων αρμάτων δυτικών χωρών και ο κινητήρας του είναι 1.500 hp, κάτι που του επιτρέπει να αναπτύσσει ταχύτητες έως 71-72 km/h σε δρόμο. Το Leclerc παράγεται σε τρεις εκδόσεις: το Série 1, 2 & XXI, το Leclerc XLR, τελευταία αναβάθμιση που διαθέτει ο γαλλικός στρατός και Tropicalized. Εκτός από τον γαλλικό στρατό το συγκεκριμένο άρμα διαθέτουν τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και η Ιορδανία. Μείον για το Leclerc είναι ότι έχει σταματήσει η γραμμή παραγωγής νέων αρμάτων μάχης και πραγματοποιείται μόνο αναβάθμιση μεταχειρισμένων, κάτι που δεν φαίνεται να αποτελεί αρνητικό παράγοντα μιας και ο προσανατολισμός της Ε.Φ. κινείται στην αγορά μεταχειρισμένων για οικονομικούς λόγους. Σύμφωνα με ανοικτές πηγές πληροφορήσης, το κόστος αγοράς ανά μονάδα κινείται γύρω στα \$17 εκατ. συν την αναβάθμιση που αν επιλεγεί θα κυμαίνεται γύρω στα €1,7 εκατ. ανά μονάδα. Με τα δεδομένα αυτά, αν θα αντικατασταθούν τα 41 ρωσικά άρματα της πρώτης παρτίδας, η αγορά των γαλλικών θα κοστίσει περίπου €697 εκατ. συν την αναβάθμιση που θα γίνει. Ποσό που μπορεί να καλυφθεί στο σύνολό του από τον κανονισμό Safe χωρίς να επηρεαστεί η αγορά και άλλων οπλικών συστημάτων.

Τα Leopard

Για το γερμανικό Leopard το ενδιαφέρον της Ε.Φ. υπάρχει πολύ πριν ξεκινήσει η υλοποίηση του σχεδιασμού για εκσυγχρονισμό του στόλου αρμάτων μάχης. Μοναδικό εμπόδιο αποτελούσε το αμερικανικό εμπάργκο όπλων που υπήρχε τότε και που έκανε τους Γερμανούς διστακτικούς ως απρόθυμους να πωλήσουν Leopard στην Ε.Φ., αλλά και το κόστος αγοράς. Τα δεδομένα έχουν διαφοροποιηθεί, οι προδιαγραφές καλύπτονται και ο παράγοντας που θα κρίνει την επιλογή που θα γίνει είναι το κόστος αγοράς να μην ξεπερνά τις οικονομικές δυνατότητες του Safe. Στα συν της γερμανικής επιλογής είναι ότι το Leopard είναι το άρμα που διαθέτει και ο ελληνικός στρατός (Leopard 2 HEL - Leopard 2A4) και πως ένα κομμάτι της αναβάθμισής τους πραγματοποιείται στην Ελλάδα. Φέρει πυροβόλο 120mm, κινητήρα 1.500 hp με τελική ταχύτητα 68 χλμ./ώρα. Με βάση το κόστος αγοράς που υπάρχει από ανοικτές πηγές πληροφορήσης, η νεότερη έκδοση, Leopard 2A8, είναι αποτρεπτική για το διαθέσιμο κονδύλι της Ε.Φ. Προστιά φαίνεται να είναι δύο παλαιότερου τύπου, το Leopard 2A7+ η τιμή του οποίου ανά μονάδα είναι στα €14 εκατ. (€574 εκατ. για την αγορά 41 αρμάτων) και το Leopard 2A4 (μεταχειρισμένα) ανά μονάδα στα €11 εκατ. (€539 εκατ. για αγορά 41 αρμάτων). Και οι δύο γερμανικές επιλογές είναι φθηνότερες σε σχέση με το γαλλικό άρμα μάχης.

Άλλα πέντε ελικόπτερα

Ψηλά στην κυπριακή λίστα του Safe βρίσκεται η ενίσχυση της Ε.Φ. με πτητικά μέσα. Μετά την παραλαβή των πρώτων γαλλικών μαχητικών ελικoptέρων H145M, στο ΥΠΙΑΜ και το ΓΕΕΦ κλείδωσε η ενεργοποίηση της επιλογής (options) που υπήρχε στο συμβόλαιο αγοράς για την προμήθεια άλλων πέντε ελικoptέρων. Κόστος αγοράς που θα καλυφθεί επίσης εξ ολοκλήρου από τον κανονισμό Safe. Τα πρώτα έξι ελικόπτερα κόστισαν στην Κυπριακή Δημοκρατία €140 εκατ. Στα πτητικά μέσα περιλαμβάνεται και η ενίσχυση του στόλου των Drones που σήμερα η Ε.Φ. προσανατολίζεται προς την ελληνική αγορά που εμφανίζεται δραστήρια στην ανάπτυξη UAV, την τσεχική και την πολωνική. Επίσης, στη λίστα περιλαμβάνεται και η αγορά πυρομαχικών όλων των διαμετρημάτων.

ΑΡΘΡΟ

Οι Άγιοι Τόποι της... Μεσογείου και οι ενεργειακές προοπτικές

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΧΑΤΖΗΠΑΝΤΕΛΑ***

Στη διάρκεια της θητείας μου ως υπουργός Υγείας, σε μια συνάντηση με τον Ισραηλινό ομόλόγό μου, μοιράστηκε μαζί μου τη σκέψη ότι η Μεσόγειος, η περιοχή στην οποία ζούμε, μπορεί να περιγράφεται ως «Άγιοι Τόποι», όχι μόνο για θρησκευτικούς λόγους. Αναφερόταν ασφαλώς στα εξαιρετικά αποτελέσματα που είχε το Ισραήλ με τον εντοπισμό κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην περιοχή, αλλά και στις δυνατότητες που διανοίγονται για την Κύπρο, εξηγώντας πως οι τόποι μας μπορούν να χαρακτηριστούν «Άγιοι» λόγω των φυσικών πόρων στη θαλάσσια περιοχή της Μεσογείου. Η αξιοποίησή τους θα καταστήσει χωρίς αμφιβολία ενεργειακά ανθεκτικότερες τόσο την Ευρώπη, όσο και τη Μέση Ανατολή, συμβάλλοντας στη βελτίωση της

ποιότητας ζωής των κατοίκων. Κατά γενική ομολογία, ο πόλεμος μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας αποκάλυψε την εξάρτηση της Ε.Ε. από εξωτερικές πηγές ενέργειας, αλλά και τις αδυναμίες της ενεργειακής πολιτικής που ακολουθήθηκε μέχρι σήμερα. Η Ε.Ε. βρέθηκε αντιμέτωπη με σοβαρά έλλειψη φυσικού αερίου και στράφηκε σε μαζικές εισαγωγές, μια αγορά που εκτιμάται ότι αγγίζει τα 400 δισεκατομμύρια ευρώ. Μπορεί μάλιστα να χαρακτηριστεί ως σχήμα οξύμωρο το γεγονός ότι, ενώ η Ευρώπη αναζητεί ενεργειακές λύσεις σε άλλες περιοχές, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και αλλού, την ίδια ώρα σημαντικοί ενεργειακοί πόροι παραμένουν αναξιοποίητοι στη δική της γεωγραφική περιοχή. Σε αυτό το περιβάλλον αβεβαιότητας, η Ανατολική Μεσόγειος και ιδιαίτερα η Κύπρος, μπορούν

να συμβάλουν ουσιαστικά στη διαμόρφωση μιας πιο ασφαλούς και βιώσιμης ενεργειακής στρατηγικής για την Ευρώπη. Οι έρευνες που έχουν διενεργηθεί τα τελευταία χρόνια στην κυπριακή ΑΟΖ έχουν επιβεβαιώσει την ύπαρξη σημαντικών κοιτασμάτων φυσικού αερίου, ενώ οι πρόσφατες ανακοινώσεις διεθνών κολοσσών ενέργειας ενισχύουν την πεποίθηση ότι η περιοχή μας διαθέτει πλούσιο ενεργειακό δυναμικό, ικανό να συνεισφέρει στη διαφύλαξη των πηγών εφοδιασμού της Ευρώπης. Ορθά η Ε.Ε. έχει επενδύσει στην πράσινη μετάβαση, ειδικά σε μία περίοδο που οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής γίνονται ολοένα και πιο έντονες. Πάνω, όμως, είναι προφανές ότι η ενεργειακή πολιτική δεν μπορεί να περιορίζεται σε περιβαλλοντικούς στόχους, παραγνωρι-

ζοντας την ενεργειακή ασφάλεια, αλλά και την οικονομική διάσταση του ζητήματος για κάθε πολίτη της Ένωσης. Η αξιοποίηση των φυσικών πόρων της Ανατολικής Μεσογείου θα ενισχύσει την ενεργειακή ανθεκτικότητα των κρατών-μελών, τη σταθερότητα της περιοχής, ενώ την ίδια στιγμή θα διανοίγονται σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές προοπτικές. Είναι τουλάχιστον παράδοξο το γεγονός ότι η Κύπρος, παρά τις ενεργειακές της δυνατότητες, αντιμετωπίζει σοβαρές ενεργειακές προκλήσεις, αφού παραμένει το μοναδικό πλήρως απομονωμένο ενεργειακό κράτος-μέλος της Ε.Ε. Η απουσία ηλεκτρικής διασύνδεσης με άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε., εκτοξεύει το κόστος της ενέργειας για τους πολίτες της χώρας, καθιστώντας την ευάλωτη στις διεθνείς διακυμάνσεις των

τιμών. Πιθανή υλοποίηση του έργου Great Sea Interconnector μπορεί να λειτουργήσει ως σημείο καμπής. Η ηλεκτρική διασύνδεση της Κύπρου με την Ελλάδα σε πρώτη φάση και ακολούθως με το Ισραήλ, θα εντάξει την Κύπρο στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας της Ε.Ε., βγάζοντάς την από την πλήρη ενεργειακή απομόνωση και ενισχύοντας τη σταθερότητα του ενεργειακού συστήματος της περιοχής. Το γεγονός ότι το συγκεκριμένο έργο εξασφάλισε ευρωπαϊκή χρηματοδότηση από την Ε.Ε., επιβεβαιώνει ότι η Ένωση αναγνωρίζει τη στρατηγική του σημασία. Όπως αναδείχθηκε και στο πλαίσιο πρόσφατης εκδήλωσης υπό τον τίτλο «Ενεργειακό Σταυροδρόμι της Ανατολικής Μεσογείου: Οι Γεωοικονομικές Προκλήσεις της Κύπρου και της Ε.Ε.», που πραγματοποιήθηκε στις 28

Ιανουαρίου 2026 στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με διοργανωτή το Wilfried Martens Centre for European Studies, το κλειδί για την ενεργειακή ασφάλεια της ίδιας της Ε.Ε. βρίσκεται στην Κύπρο. Με την αξιοποίηση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην κυπριακή ΑΟΖ, η Κύπρος μπορεί να βοηθήσει στη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού, στη μείωση των τιμών και στη θωράκιση της ευρωπαϊκής οικονομίας απέναντι σε γεωπολιτικές κρίσεις. Να μην θα πρέπει η Ευρώπη να επιμείνει στην οδό της πράσινης μετάβασης, αλλά την ίδια στιγμή καλείται να ακολουθήσει ρεαλιστικές πολιτικές, που να διασφαλίζουν την ενεργειακή της επάρκεια και οικονομική βιωσιμότητα.

*Ο κ. Μιχάλης Χατζηπαντέλα είναι ευρωβουλευτής ΕΛΚ-ΔΗΣΥ.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ****Ευθύμιος Δίπλαρος, αναπληρωτής πρόεδρος ΔΗΣΥ**

Ο τόπος δεν αντέχει μια Βουλή τσίρκο

Να καταλάβει ο κόσμος τους κινδύνους που προκύπτουν από τα εύχνα συνθήματα και τον ανέξοδο λαϊκισμό

Σωστά η Αστυνομία εξετάζει τις καταγγελίες κατά του Φαίδωνος, αλλά τι κάνει με όλες τις υπόλοιπες; Εμείς ζητάμε να διερευνηθούν όλοι οι ισχυρισμοί για όλους. Όποιος είναι καθαρός, δεν φοβάται την έρευνα.

Διερεύνηση όλων των ισχυρισμών για όλους ζητεί ο αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ Ευθύμιος Δίπλαρος, στον απόηχο των εξελίξεων σχετικά με την υπόθεση του δημάρχου Πάφου. Δηλώνει ότι σωστά η Αστυνομία εξετάζει τις καταγγελίες κατά του κ. Φαίδωνος, όμως θέτει το ερώτημα τι κάνει με όλες τις υπόλοιπες. Αναφερόμενος στις βουλευτικές εκλογές, ο κ. Δίπλαρος επισημαίνει ότι σε μια κρίσιμη περίοδο, ο τόπος χρειάζεται σοβαρότητα και μια Βουλή που να μπορεί να παίρνει αποφάσεις και όχι μια Βουλή τσίρκο. Αναλύει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο ΔΗΣΥ και προσδιορίζει ένα καλό αποτέλεσμα κοντά στο ποσοστό των ευρωεκλογών. Επισημαίνει ότι έχουν συστρατευτεί όλοι εσωκομματικά για επίτευξη του στόχου να παραμείνει ο ΔΗΣΥ πρωταγωνιστική δύναμη. Στο συνέδριο του κόμματος, τονίζει, στις 28 Φεβρουαρίου, θα είναι παρόντες και ο Αναστασιάδης και ο Αβέρωφ και θα απευθύνουν χαιρετισμό.

—Τέθηκε σε αργία ο δήμαρχος Πάφου Φαίδωνας Φαίδωνος για ποινικές έρευνες που είναι σε εξέλιξη. Εναντίον του διερευνάται και δεύτερη πολύ σοβαρή υπόθεση. Σε αργία τέθηκε και ο δήμαρχος Λευκονοίκου. Ο ΔΗΣΥ αποφάσισε όπως ανασταλεί η συμμετοχή τους στα συλλογικά όργανα του κόμματος μέχρι τη λήξη της αργίας. Είναι αυτό αρκετό;

—Στον Δημοκρατικό Συναγερμό δεν υπάρχουν δύο μέτρα και δύο σταθμά, υπάρχει μόνο ο νόμος. Ο ΔΗΣΥ έχει αποδείξει γι' ακόμη μια φορά ότι διαθέτει αντανακλαστικά. Σε αυτή τη φάση δεν μπορούσε να γίνει κάτι περισσότερο. Υπάρχει το τεκμήριο της αθωότητας. Εάν κάποιος καταδικαστεί, τότε θα διαγραφεί και από το κόμμα. Εάν δικαιωθεί και αθωωθεί, τότε θα επανέλθει κανονικά. Επαναλαμβάνω τη θέση αρχής: να διερευνηθούν όλες οι κατηγορίες για όποιον αφορούν.

—Ο κ. Φαίδωνος έκανε λόγο για πολιτικές σκοπιμότητες πίσω από τις υποθέσεις εναντίον του. Βλέπετε κι εσείς κάτι τέτοιο;

—Σίγουρα γενίζει το γεγονός ότι διερευνήθηκαν μόνο οι ισχυρισμοί κατά του κ. Φαίδωνος. Σωστά η Αστυνομία εξετάζει τις καταγγελίες κατά του δημάρχου Πάφου, αλλά τι κάνει με όλες τις υπόλοιπες; Εμείς ζητάμε να διερευνηθούν όλοι οι ισχυρισμοί για όλους σε βάθος και να υπάρξει κατάληξη εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, διότι δεν μπορεί τέτοιες υποθέσεις να χρονίζουν. Όποιος είναι καθαρός, δεν φοβάται την έρευνα. Η κα Ιωάννα Φωτίου, γνωστή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως Annie Alexui, καταγγέλλει εδώ και καιρό σοβαρά πράγματα και για το τι πέρασε η ίδια και για άλλα άτομα. Αυτά έχουν διερευνηθεί; Αν όχι, γιατί;

—Σε σχέση με τον κ. Σύκα, εάν κινηθεί κατά της απόφασης του κόμματος να τον θέσει εκτός ψηφοδελτίου, θα τον διαγράψετε;

—Εάν προκύψει τέτοιο θέμα, θα το χειριστούμε αναλόγως. Δεν μπορώ τώρα να πω κάτι περισσότερο.

—Δεν κινηθήκατε πάντως με τον ίδιο τρόπο για τον δήμαρχο Αγίας Νάπας Χρίστο Ζαννέτου είτε προεκλογικά είτε μετεκλογικά.

—Είναι διαφορετική περίπτωση. Οι κατηγορίες που αντιμετωπίζει δεν έχουν να κάνουν με βία στην οικογένεια, σεξουαλική παρενόχληση ή κακοποίηση, ζητήματα στα οποία αναφέρεται η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

—Είναι σε δική ενώπιον Κακουργιοδικείου για σοβαρά αδικήματα. Αυτά δεν παίζουν ρόλο για τον Συναγερμό;

—Είναι διαφορετικής φύσεως αδικήματα. Το δικαστήριο πλέον θα κρίνει εάν ευσταθούν οι κατηγορίες ή όχι.

—Και μέσα σε αυτό το κλίμα, καλείται ο ΔΗΣΥ να δώσει τη μάχη για τις βουλευτικές εκλογές. Πα-

ρουσιάστηκε τις προηγούμενες μέρες εσωτερικά δημοσκόπηση με όχι και τόσο θετικά ευρήματα.

—Όντως το κόμμα καταγράφει χαμηλά ποσοστά και χαμηλή συσπείρωση τρεισήμισι μήνες πριν από τις εκλογές. Καταγράφονται εκροές προς το ΕΛΑΜ, ενώ μερίδα ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ τοποθετείται στην αδιευκρίνιστη ψήφο. Τα ευρήματα αυτά αξιολογούνται και γίνονται ενέργειες, ούτως ώστε ο ΔΗΣΥ να παραμείνει πρωταγωνιστική δύναμη για το καλό του τόπου. Ο κόσμος πρέπει να γνωρίζει ότι αν έρθει πρώτο το ΑΚΕΛ, θα λέει ότι οι πολιτικές του δικαιώνονται, πολιτικές που οδήγησαν την οικονομία στην χρεοκοπία.

—Πέραν από την καλλιέργεια φόβου για ενδεχόμενη πρωτιά του ΑΚΕΛ, ο Συναγερμός τι έχει να πει ενόψει βουλευτικών εκλογών; Φαίνεται ότι ο ΔΗΣΥ δυσκολεύ-

εται να προτάξει ένα πειστικό αφήγημα.

—Ο ΔΗΣΥ αποτελεί εγγύηση ασφάλειας, σταθερότητας και υπευθυνότητας σε ένα αβέβαιο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον. Σε μια κρίσιμη περίοδο, ο τόπος χρειάζεται σοβαρότητα και μια Βουλή που να μπορεί να παίρνει αποφάσεις. Ο τόπος δεν αντέχει μια Βουλή τσίρκο. Και θα ήθελα να πω δυο λόγια για τους δήθεν αντισυστημικούς για να καταλάβει ο κόσμος τους κινδύνους που προκύπτουν από τα εύχνα συνθήματα και τον ανέξοδο λαϊκισμό. Όπως για παράδειγμα το ΕΛΑΜ, που μας έλεγε ότι το μεταναστευτικό θα λυθεί με το να δώσουμε διαβατήρια στους μεταναστές για να πάνε στην Ευρώπη. Σχετικά με το ΑΛΜΑ πρόκειται για ένα κόμμα που κατεβαίνει στις βουλευτικές εκλογές, ενώ ο ιδρυτής του λέει ότι γένοια του είναι

οι προεδρικές του 2028. Και αναφορικά με τον Φεϊδία Παναγιώτου που αποκάλεσε τους παραολυμπιονίκες μας «πελλούς», επαναλαμβάνω αυτό που είπα και σε πρόσφατο ξέσπασμά μου, ότι ο πελλός είναι άλλος και όχι οι αθλητές μας και οι οικογένειές τους που δίνουν αγώνα καθημερινά.

—Την ίδια ώρα, πολιτικοί σας αντίπαλοι καταθέτουν προτάσεις για τις εκποιήσεις, τη φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών κτλ. Είναι αρκετό ο ΔΗΣΥ να καταψηφίζει ή χρειάζεται να καταθέσει τη δική του πρόταση; Σας κατηγορούν ότι είστε οι προστάτες των τραπεζών.

—Τα προηγούμενα χρόνια που η κυπριακή οικονομία ήταν στα σκουπίδια με ευθύνη του ΑΚΕΛ, ο ΔΗΣΥ κι άλλες πολιτικές δυνάμεις έδειξαν υπευθυνότητα, ψηφίζοντας συγκεκριμένες νομοθεσίες για διάσωση του τραπεζικού συστήματος, αναλαμβάνοντας και το πολιτικό κόστος. Πλέον τα πράγματα έχουν αλλάξει. Το οικονομικό επιτελείο του ΔΗΣΥ επεξεργάζεται συγκεκριμένη πρόταση που έχει να κάνει με την ασυδοσία των τραπεζών και όταν οριστικοποιηθεί θα κατατεθεί στη Βουλή. Θα αφαιρούνται κάποια υπερπρονόμια των τραπεζών που χρησιμοποιούνται σε βάρος δανειοληπτών και εγγυητών. Απαιτούμε από τις τράπεζες περαιτέρω σύγκλιση με τα επιτόκια της Ευρωζώνης. Όσο για τις προτάσεις του ΑΚΕΛ και του ΕΛΑΜ θα φέρουν το αντίθετο αποτέλεσμα και αντί να στηριχθούν οι δανειολήπτες και οι καταθέτες, θα κληθούν αναπόφευκτα να πληρώσουν το κόστος. Ήρθε η ώρα οι τράπεζες να δείξουν κοινωνική ευθύνη.

—Είδαμε και στο παρελθόν ότι οι «απαιτήσεις» από τις τράπεζες δεν αρκούν. Θα αναλάβετε κάποια συγκεκριμένη πρωτοβουλία; —Θα δείτε το επόμενο διάστημα. Αν δεν δείξουν κοινωνική ευθύνη, θα αναγκαστούν να το πράξουν.

—Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένος; —Μένω ως εδώ.

—Στο θέμα των εκποιήσεων τίθεται ως επιτακτική ανάγκη να μπορεί ο δανειολήπτης να προσφύγει στο δικαστήριο πριν από τον πλειστηριασμό. Θα το στηρίξετε; —Θα καταθέσουμε πρόταση στη Βουλή για προστασία των δανειοληπτών που είναι συνεπείς και των εγγυητών τους. Θα πρέπει να υπάρξει διαχωρισμός των κακοπληρωτών από αυτούς που σίμερα αντιμετωπίζουν πρόβλημα.

—Αναφερθήκατε στη χαμηλή συσπείρωση του κόμματος. Πώς θα φέρετε πίσω όσους κινούνται προς ΕΛΑΜ ή δλώνουν αναποφασιστοί;

—Πρέπει να πάμε να τους βρούμε, να τους ακούσουμε, να παραδεχθούμε λάθη και να τους πείσουμε ότι από τη μία είναι η υπευθυνότητα του Συναγερμού και από την άλλη ο ανέξοδος λαϊκισμός. Υπάρχουν και Συναγερμικοί που ζητούν είτε πιο ήπια στάση προς την κυβέρνηση είτε πιο σκληρή αντιπολίτευση. Το κόμμα καλείται να κινηθεί σε λεπτές ισορροπίες. Το μήνυμά μας είναι ξεκάθαρο: κανείς Συναγερμικός δεν περισεύει.

Απαιτούμε από τις τράπεζες περαιτέρω σύγκλιση με τα επιτόκια της Ευρωζώνης. Ήλθε η ώρα οι τράπεζες να δείξουν κοινωνική ευθύνη. Αν δεν το κάνουν, τότε θα αναγκαστούν να το πράξουν.

Τα τελευταία χρόνια αφήσαμε ακάλυπτη τη δεξιά μας πλευρά και αυτό μας έχει στοιχίσει. Το διορθώνουμε.

Υπάρχουν και Συναγερμικοί που ζητούν είτε πιο ήπια στάση προς την κυβέρνηση είτε πιο σκληρή αντιπολίτευση. Το κόμμα καλείται να κινηθεί σε λεπτές ισορροπίες. Το μήνυμά μας είναι ξεκάθαρο: κανείς Συναγερμικός δεν περισεύει.

Το τελευταίο διάστημα έχουν συστρατευτεί όλοι. Στο συνέδριο του κόμματος στις 28 Φεβρουαρίου θα είναι παρόντες και ο Νίκος Αναστασιάδης και ο Αβέρωφ Νεοφύτου και θα απευθύνουν χαιρετισμό.

Άλλο εθνικοφροσύνη και άλλο εθνικισμός

—Είναι και αυτά ενδείξεις ότι ο ΔΗΣΥ κάνει από τον ζωτικό του χώρο στην Κεντροδεξιά από ΕΛΑΜ και Χριστοδουλίδη;

—Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια αφήσαμε ακάλυπτη τη δεξιά μας πλευρά και αυτό μας έχει στοιχίσει. Το διορθώνουμε. Άλλο εθνικοφροσύνη και άλλο εθνικισμός. Εδώ είναι που μπαίνει η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στον ΔΗΣΥ και το ΕΛΑΜ.

—Η σύγκρουση με το ΕΛΑΜ για το μνημόσυνο του Γρίβα τι εξυπηρετεί;

—Η ηγεσία του ΔΗΣΥ ανέκαθεν παρευρίσκειτο στο μνημόσυνο του στρατηγού Γεώργιου Γρίβα Διγενή, όπως σε όλα τα εθνικά μνημόσυνα.

—Τι θα θεωρηθεί καλό αποτέλεσμα για τον ΔΗΣΥ στις βουλευτικές;

—Να αγγίζουμε ή να ξεπεράσουμε το ποσοστό των ευρωεκλογών που ήταν σχεδόν 25%.

—Στο ενδεχόμενο ενός αρνητικού αποτελέσματος, τι θα πρέπει να γίνει;

—Ο καθένας θα πρέπει να αναλάβει τις ευθύνες του.

—Αυτό σημαίνει αμφισβήτηση της προέδρου και εκλογές για νέα ηγεσία;

—Αυτές οι αποφάσεις λαμβάνονται συλλογικά. Συλλογικές είναι και οι ευθύνες.

—Ένα κακό αποτέλεσμα, όμως, θα

Στην πολιτική έχω μάθει να μη βιάζομαι, αλλά να εργάζομαι σκληρά και να αναμένω το σωστό timing.

αφορά κι εσάς. Ως αναπληρωτής πρόεδρος είστε και ο επικεφαλής της προεκλογικής εκστρατείας.

—Γι' αυτό δίνω το άπαν των δυνάμεών μου για να πετύχει το κόμμα τους στόχους του και τίποτα άλλο δεν είναι στο μυαλό μου.

Δεν με ενδιαφέρουν τα σενάρια. Με ενδιαφέρει το αποτέλεσμα.

—Αυτό που ακούγεται, πάντως, είναι πως, αντί να κάνετε προεκλογικά για το κόμμα, κάνετε για τον εαυτό σας και ότι περιμένετε

στραβοπάτημα στις εκλογές για να αμφισβητήσετε την κα Δημοκρατία.

—Ουδέν αναληθέστερον. Αυτό που λέγεται από κάποιους συνιστά ύβρη. Προσπαθώ όσο μπορώ, ενώ δεν είμαι καν υποψήφιος. Εάν ισχυε αυτό που λένε, τότε δεν θα ήταν υποψήφιοι στενοί μου συνεργάτες. Στην πολιτική έχω μάθει να μη βιάζομαι, αλλά να εργάζομαι σκληρά και να αναμένω το σωστό timing.

—Υπάρχει συντονισμός όλων των δυνάμεων στο κόμμα για να επιτευχθούν οι στόχοι στις εκλογές;

—Το τελευταίο διάστημα έχουν συστρατευτεί όλοι. Στο συνέδριο του κόμματος στις 28 Φεβρουαρίου θα είναι παρόντες και ο Νίκος

Αναστασιάδης και ο Αβέρωφ Νεοφύτου και θα απευθύνουν χαιρετισμό. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός ήταν, είναι και θα παραμείνει πυλώνας ευθύνης για τον τόπο.

—Την περασμένη βδομάδα έφυγε από τη ζωή ο Κώστας Γαβριλίδης και επανήλθε το θέμα της απόσυρσης της υποψηφιότητάς του με άσκηση κριτικής προς την ηγεσία του κόμματος. Ο ίδιος μάλλον είχε τονίσει ότι δεν θα ήθελε η υποψηφιότητά του να λειτουργήσει δικαστικά. Γιατί να διχάζει τον ΔΗΣΥ η υποψηφιότητα ενός ανθρώπου για τον οποίο ακούστηκαν τόσο θετικά λόγια αυτές τις μέρες;

—Δεν γνωρίζω τι έγινε γιατί δεν είχα εμπλοκή στον χειρισμό.

Πιθανώς το όνομα του Νικόλα Παπαδόπουλου να συζητηθεί έντονα και σε σχέση με την προεδρία της Βουλής, με τις συζητήσεις στα πηγαδάκια των υποψηφίων βουλευτών του ΕΛΑΜ να καταγράφουν ότι με μεγαλύτερη ευκολία θα τον ψήφιζαν σε σχέση με τη νυν πρόεδρο Αννίτα Δημητρίου.

Το μετέωρο βήμα του ΔΗΚΟ

Η επόμενη μέρα των βουλευτικών και η πιθανή απώλεια του ρυθμιστικού ρόλου

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Η αλήθεια είναι πως το καμπανάκι για την πτωτική πορεία των ποσοστών του ΔΗΚΟ είχε χτυπήσει τουλάχιστον μία δεκαετία νωρίτερα, με τις διπλές εκλογές, δημοτικές και ευρωεκλογές του '14, να έχουν σημάνει συναγερμό. Το μήνυμα ωστόσο έμεινε στο διαβάστηκε. Αν και όπως τονίστηκε στο πολιτικό και καταστατικό συνέδριο που ακολούθησε, προχώρησαν με αλλαγές που θεωρήθηκαν ως σηματοδότης μιας νέας εποχής ανανέωσης και εκσυγχρονισμού που θα συνέβαλλαν και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία του κόμματος. Φαίνεται όμως να μην μετουσιώθηκαν σε πράξεις πλιν ορισμένων εξαιρέσεων όπως ο περιορισμός των θητειών.

Δύο χρόνια μετά, βάσει και των δημοσκοπήσεων, το ΔΗΚΟ φαίνεται να λαμβάνει πλέον μονοψήφιο ποσοστό και να κατατάσσεται στην έκτη θέση, χάνοντας ουσιαστικά τον ρυθμιστικό του ρόλο – τουλάχιστον με τη μορφή που κατέχει μέχρι σήμερα. Μπορεί το κόμμα έστω και την υστάτη να προχώρησε με στρατηγικές κινήσεις, όπως η ένταξη βουλευτών από όμορα κόμματα (Ανδρέας Αποστόλου από ΕΔΕΚ και Μιχάλης Γιακουμά από ΔΗ-ΠΙΑ), με στόχο την αύξηση των ποσοστών του, ωστόσο δεν είναι αρκετές, με τις διαρροές τόσο προς το ΑΛΜΑ του Οδυσσέα Μιχαηλίου όσο και στο ΕΛΑΜ και την Άμεση Δημοκρατία, σε μικρότερο όμως ποσοστό, να είναι κάτι περισσότερο από εμφανείς.

Το αφήγημα του ΔΗΚΟ ως το μεγαλύτερο κόμμα που στηρίζει την παρούσα κυβέρνηση χρησιμοποιείται από πολλούς σαν δικαιολογία σε σχέση με την πτώση των ποσοστών του, μιας και

δέχεται τους κραδασμούς της δυσαρέσκειας των πολιτών, ωστόσο σε μία δεύτερη ανάγνωση από στελέχη της ηγεσίας σημειώνεται ότι το κόμμα δεν κατάφερε να εξαργυρώσει ποσοστό επιτυχίας από τη νίκη του Νίκου Χριστοδουλίδη.

Δεν αφαίρεσε από το κόμμα η στήριξη του στις προεδρικές εκλογές, απλώς έβαλε κάτω από το χαλί για λίγο ακόμη την πτωτική πορεία, ενώ τη δεδομένη στιγμή δεν λαμβάνει τη στήριξη που το ίδιο θέλει από ανθρώπους που οι δρόμοι τους συναντήθηκαν κατά την προεκλογική του 2023. Σε σχέση με τους αριστίνδην κρίνεται πως η παρουσία ανθρώπων του Προέδρου θα ήταν στα συν, ωστόσο όποια προσπάθεια και αν έγινε έπεσε στο κενό, ενώ είναι κοινό μυστικό πως η σχέση Νικόλα Παπαδόπουλου με Νίκο Χριστοδουλίδη τη δεδομένη στιγμή βρίσκεται στη χειρότερη της φάση.

Πιθανώς, όπως αναφέρουν στελέχη της ηγετικής πυραμίδας, αν ο χρόνος μέχρι τις εκλογές ήταν περισσότερος, αυτή την ώρα το ΔΗΚΟ να συζητούσε ενδεχόμενο αποχώρησης από την κυβέρνηση, κάτι που ίσως του έδινε και ώθηση στα ποσοστά του, κάτι ωστόσο που δεν αποκλείεται μετά τον Μάιο σε συνδυασμό με τις συνεργασίες εντός Βουλής. Άλλωστε, το φλερτ που ήδη άρχισε με τον ΔΗΣΥ δεν κρύβεται πλέον, με τα σενάρια για συμπόρευση των δύο ενώπιε προεδρικών εκλογών του 2028 να εντείνονται και μάλιστα με συγκεκριμένα ονόματα για διεκδίκηση του προεδρικού θώκου πέραν του Νίκου Χριστοδουλίδη.

Το ερώτημα, ωστόσο, παραμένει σε σχέση με τους βουλευτές που το ΔΗΚΟ θα καταφέρει να εντάξει ώστε να μπορέσει να έχει έστω και δευτερεύοντα ρό-

λο στη διαμόρφωση αποφάσεων εντός και εκτός Βουλής. Σύμφωνα με αναλύσεις που πέφτουν στο τραπέζι κοιμματικών στελεχών, σε περίπτωση συνεργασιών εντός κοινοβουλίου, ΔΗΣΥ και ΕΛΑΜ από τη μία και ΑΚΕΛ και Άλματος από την άλλη, αφού την επομένη των εκλογών το τοπίο αλλιώς διαμορφώνεται, πιθανώς το ΔΗΚΟ να έχει θέση και όπως όλα δείχνουν αυτή θα είναι στο πλευρό του πρώτου συνδυασμού. Μπορεί, όπως σημειώνεται, να είναι η υπεύθυνη δύναμη που θα συμβάλει ώστε να μην επικρα-

Δεν αφαίρεσε από το κόμμα η στήριξη του Νίκου Χριστοδουλίδη στις προεδρικές εκλογές, απλώς έβαλε κάτω από το χαλί για λίγο ακόμη την πτωτική πορεία του κόμματος.

τεί μπάχαλο εντός κοινοβουλίου, αν συνυπολογίσει κανείς ότι πιθανώς να διαμορφωθεί ακόμη και εννιακομματική Βουλή. Πάντως, το ΔΗΚΟ εμμένει στη χαμένη ψήφο του κεντρώου χώρου, τονίζοντας πως είναι η μόνη επιλογή και καλεί ψηφοφόρους της ΕΔΕΚ και της ΔΗΠΑ να το στηρίξουν, και σε κάποιες των περιπτώσεων επιτυγχάνεται με ανθρώπους των δύο κομμάτων να βρίσκονται πλέον κοντά σε δικούς του υποψηφίους.

Άλλωστε η προσπάθεια για συνένωση του Κέντρου, που προσπάθησε να καλλιεργήσει το ΔΗΚΟ, ασχέτως αν δεν κατέθεσε ουσιαστική πρόταση, φαίνεται να επηρέασε αρνητικά την όλη

διαδικασία. Τα προβλήματα επεκτείνονται και σε σχέση με τη συμπλήρωση των ψηφοδελτίων, για αυτό και η καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της διαδικασίας. Δεν είναι στρατηγική η σταδιακή παρουσίαση των υποψηφίων, αν αναλογιστεί κανείς πως είμαστε ήδη στον Φλεβάρη, αλλά είναι αποτέλεσμα της δυσκολίας να συμπληρωθούν τα ψηφοδέλτια – ακόμη και στην Πάφο το ΔΗΚΟ φαίνεται να αντιμετωπίζει προβλήματα.

Η επόμενη μέρα του Νικόλα

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος επέλεξε και αυτή τη φορά να οδηγήσει το κόμμα στις εκλογές, έχοντας τον πρώτο λόγο και χωρίς ουσιαστικά να γίνονται εκτενείς συζητήσεις στα συλλογικά όργανα. Άλλωστε εδώ και καιρό φαίνεται να είναι ανυπαρκτος ακόμη και οι σχέσεις μεταξύ στελεχών της ηγετικής πυραμίδας, με αποτέλεσμα αυτό να μεταφέρεται προς τα κάτω στο υπόλοιπο κόμμα. Τοποθετήσεις κατόπιν εορτής σε βασικά ζητήματα που απασχολούν τον τόπο, αλλά και μία αδυναμία όπως διατυπώνεται του Νικόλα Παπαδόπουλου να εμπνεύσει την ομάδα.

Εμφανής και ο διαχωρισμός των στελεχών σε πτέρυγες, κυρίως σε σχέση με τη στήριξη στον Νίκο Χριστοδουλίδη, αφού υπάρχουν βουλευτές που θα μπορούσαν εύκολα να αντικαταστήσουν τον Κωνσταντίνο Λετυμπιώτη στη θέση του κυβερνητικού εκπροσώπου, ελπίζοντας ίσως και σε βολέμα τους σε κατοπινό στάδιο, ενώ είναι και τα στελέχη με σφαιρική οπτική γωνία, που ίσως και να κάνουν δεύτερες σκέψεις αυτή την ώρα για τις επιλογές τους.

Σημείο τριβής και το γεγονός πως ο ίδιος ο πρόεδρος του κόμματος επιλέγει συνήθως να συζητάει τις όποιες σκέψεις και κινήσεις ενώπιε βουλευτικών με μικρή ομάδα συνεργατών, με στελέχη να εκφράζουν δυσανεξία πως δεν τους υπολογίζει – πολλά τα αναπάντητα μηνύματα που απευθύνονται προς τον Νικόλα Παπαδόπουλο εντός των κοιμματικών διαδικτυακών ομάδων – αν και την ίδια ώρα τίθεται το θέμα κατά πόσον υπάρχει πρόθεση στήριξης του προέδρου του κόμματος από την πλειάδα των στελεχών. Βέβαια μιλάμε για τον δεύτερο μακροβιότερο πρόεδρο του ΔΗΚΟ, πρώτος ήταν ο Σπύρος Κυπριανού, που εξελέγη για πρώτη φορά το 2013 και είναι λογικό όπως σημειώνεται να υπάρχει φθορά, αν και όπως τονίζεται αν καταφέρει ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα –διψήφιο νούμερο– δεν θα υπάρχει λόγος απομάκρυνσής του.

Πιθανώς το όνομα του Νικόλα Παπαδόπουλου να συζητηθεί έντονα και σε σχέση με την προεδρία της Βουλής, με τις συζητήσεις στα πηγαδάκια των υποψηφίων βουλευτών του ΕΛΑΜ να καταγράφουν ότι με μεγαλύτερη ευκολία θα τον ψήφιζαν για τη θέση σε σχέση με τη νυν πρόεδρο Αννίτα Δημητρίου, αν και ακόμη και το τοπίο είναι θολό. Πάντως, σε όποια ομάδα και αν ανήκουν αυτή την ώρα οι ΔΗΚΟϊκοί, ενώνονται για τον κοινό στόχο, την επιβίωση του κόμματος με ποσοστά που θα τους επιτρέπουν να έχουν ρόλο στη διαμόρφωση των εξελίξεων. Σε διαφορετική περίπτωση θα τεθεί θέμα διαδοχής, που πιθανώς να μην αφορά μόνο τον πρόεδρο του κόμματος, αλλά ολόκληρη την ηγετική πυραμίδα και μάλιστα σε μία περίοδο που θα υπάρχει διάδοχη κατάσταση.

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

Ο αναπληρωτής καθηγητής Λούκα Μπομπαντιέρι ανέφερε πως μία ακόμη γέφυρα ενώνει την Κύπρο με την Ιταλία, πάνω από τη Μεσόγειο—μία θάλασσα που δεν μας χώρισε ποτέ, αλλά πάντα μας συνέδεε. Μεταφέρει ανθρώπους, ιδέες, μύθους και ιστορίες, διαμορφώνοντας έναν κοινό πολιτιστικό ορίζοντα.

«Η ίδια η έννοια «μύθος» κουβαλά μια μακρά και συναρπαστική διαδρομή στον χρόνο. Όσες διαφοροποιήσεις κι αν γνώρισε μέσα στους αιώνες, ο μύθος δεν έπαψε ποτέ να αποτελεί καθρέφτη της ανθρώπινης σκέψης, αλλά και να προαναγγέλλει την ιστορία».

«Οι Μύθοι της Κύπρου» «ζωντανά» στη Λευκωσία

Τελέστηκαν τα εγκαίνια της έκθεσης του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών στη μεσαιωνική αίθουσα της Καστελλιώτισσας

Η χρήση της εικονικής πραγματικότητας (VR) ενισχύει τον βιωματικό χαρακτήρα της εμπειρίας. Ο επισκέπτης δεν περιορίζεται στον ρόλο του παρατηρητή, αλλά εμμέσως χάρη στο αφηγηματικό περιβάλλον.

Κεντρικό στοιχείο της έκθεσης είναι οι τρισδιάστατες κατασκευές και τα μοντέλα μυθικών μορφών της κυπριακής παράδοσης.

Εμβληματικές μορφές της κυπριακής παράδοσης βγαίνουν από τις αφηγήσεις του παρελθόντος και «ζωντανεύουν» μέσα από την πολυδιάστατη έκθεση του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών (ΓΤΠ) «Οι Μύθοι της Κύπρου», η οποία εγκαινιάστηκε τη Δευτέρα, 2 Φεβρουαρίου, στη μεσαιωνική αίθουσα Καστελλιώτισσα στη Λευκωσία. Ο ιστορικός αυτός χώρος έχει μετατραπεί σε ένα διαδραστικό περιβάλλον, όπου η λαϊκή φαντασία συναντά τη σύγχρονη τεχνολογία, προσφέροντας μια βιωματική εμπειρία για όλες τις ηλικίες.

Τα εγκαίνια τέλεσε η πρώτη κυρία Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους η υφυπουργός Πολιτισμού δρ Βασιλική Κασσιανίδου, η υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας κα Κλέα Χατζηστεφάνου Παπαελλήνα, ο πρόεδρος του Επαρχιακού Οργα-

νό της διαδικασίας οι μύθοι αναδεικνύονται ως ανεξάντλητη πηγή σοφίας, καθώς αποτυπώνουν την ψυχική των ανθρώπων που έζησαν και δημιούργησαν στην Κύπρο και αποτελούν ζωντανό στοιχείο της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου.

Η κα Στυλιανού εξέφρασε θερμές ευχαριστίες προς την πρώτη κυρία, η οποία είχε θέσει υπό την αιγίδα της την πρώτη προβολή της σειράς ταινιών του ΓΤΠ «Οι Μύθοι της Κύπρου» τον Οκτώβριο του 2024 στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας. Τόνισε ότι η διαχρονική στήριξη της αποτέλεσε ουσιαστική ώθηση για τη συνέχιση της δημιουργικής προσπάθειας.

Εξέφρασε επίσης την ευγνωμοσύνη της προς το προσωπικό του ΓΤΠ, τους συντελεστές της παραγωγής και όλους όσους συνέβαλαν στην εκδήλωση. Ιδιαίτερη μνεία έκανε στον χαράκτη Χαμπή Τσαγγάρη για τη μοναδική εικαστική απόδοση των καλικάντζαρων.

Η κα Στυλιανού αναφέρθηκε επίσης στον καθηγητή Bombardieri, σημειώνοντας ότι η παρουσίαση της σειράς στο Πανεπιστήμιο της Σιένα τον Μάρτιο του 2025, στο πλαίσιο εκδήλωσης υπογραφής συμφωνίας μεταξύ του ΓΤΠ και του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Σιένα, αποτέλεσε την πρώτη διεθνή επαφή των «Μύθων της Κύπρου» και οδήγησε σε στενή επιστημονική συνεργασία.

Στον χαιρετισμό της, η πρώτη κυρία Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη εξέφρασε τη χαρά της για την παρουσίαση της στα εγκαίνια της έκθεσης «Οι Μύθοι της Κύπρου» και την εκτίμησή της για την πορεία της πρωτοβουλίας του ΓΤΠ, η οποία, όπως είπε, εξελίχθηκε σε ένα πολυδιάστατο έργο που ταξίδεψε διεθνώς και ανέδειξε την Κύπρο στον παγκόσμιο πολιτιστικό χάρτη. Τόνισε ότι η έκθεση δίνει νέα ζωή στους μύθους μέσα από εικαστικές αναπαραστάσεις, τρισδιάστατες κατασκευές και εικονική πραγματικότητα, γεφυρώνοντας το παρελθόν με τις τεχνολογικές δυνατότητες του παρόντος και καθιστώντας τα μηνυτά τους προσιτά ιδιαίτερα στους νέους.

Υπογράμμισε ότι οι μύθοι αποτελούν διαχρονικά καθρέφτη της ανθρώπινης σκέψης και έναν από τους πρώτους τρόπους, με τους οποίους ο άνθρωπος επικείμενος να εξηγήσει τα μεγάλα ερωτήματα της ύπαρξης, μεταδίδοντας γνώση, εμπειρία, σοφία και φαντασία από γενιά σε γενιά. Επισημάνει πως ειδικά στην Κύπρο οι μύθοι και οι θρύλοι είναι άρρηκτα δεμένοι με την ιστορία, τις

«Οι μύθοι υπάρχουν, για να φωτίζουν αλήθειες που δύσκολα λέγονται αλλιώς. Και μένουν πάντα ζωντανοί, διδάσκουν και εμπνέουν. Τροφοδοτούν τη σκέψη και τη δημιουργία, γιατί μέσα τους κρύβονται τρόποι να μιλήσουμε για όσα μας απασχολούν και σήμερα» ανέφερε στην ομιλία της η πρώτη κυρία Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη.

Η διευθύντρια του ΓΤΠ κα Αλίκη Στυλιανού στον χαιρετισμό της επισήμανε ότι η προσέγγιση των μύθων στηρίχθηκε στην ομηρική έννοια του μύθου ως λόγου, γνώμης και συμβουλής, και όχι απλώς ως αφηγήματος φαντασίας.

μνήμες και τις εμπειρίες του λαού, επηρεασμένοι από τον ελληνικό πολιτισμό, τη χριστιανική παράδοση και την ιστορία του νησιού.

Καταλήγοντας, σημείωσε ότι οι μύθοι παραμένουν ζωντανοί, επειδή φωτίζουν αλήθειες που δύσκολα εκφράζονται αλλιώς, και συνεχίζουν να εμπνέουν σκέψη και δημιουργία. Τόνισε τη σημασία στήριξης τέτοιων πρωτοβουλιών, επισημαίνοντας ότι όταν η τέχνη συναντά την τεχνολογία, ανοίγονται νέοι δρόμοι για τη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς ως ζωντανής δημιουργικής δύναμης. Εξέφρασε, τέλος, θερμά συγχαρητήρια στους δημιουργούς και ευχαριστίες προς το ΓΤΠ και τους συνεργάτες του, ευχόμενη η πορεία των Μύθων να συνεχιστεί με επιτυχία εντός και εκτός Κύπρου.

Από πλευράς του, ο καθηγητής Bombardieri ανέφερε ότι στον πυρήνα της έκθεσης «Οι Μύθοι της Κύπρου» βρίσκεται η ιδέα πως οι μύθοι δεν αποτελούν απλώς αρχαίες αφηγήσεις, αλλά ζωντανές ιστορίες που ενώνουν

Από τη σειρά ταινιών στην εκθεσιακή εμπειρία

Κεντρικό στοιχείο της έκθεσης είναι οι τρισδιάστατες κατασκευές και τα μοντέλα μυθικών μορφών της κυπριακής παράδοσης. Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να βρεθούν «πρόσωπο με πρόσωπο» με φιγούρες όπως ο Διγενής, η Σιερόλοττα, οι Καλικάντζαροι και η Ρήγαινα. Μορφές που για αιώνες επιβίωσαν μόνο μέσα από προφορικές ιστορίες και λαϊκές δοξασίες αποκτούν τώρα οπτική και χαρική υπόσταση, γεφυρώνοντας τη μνήμη με το παρόν.

Παράλληλα, η χρήση της εικονικής πραγματικότητας (VR) ενισχύει τον βιωματικό χαρακτήρα της εμπειρίας. Ο επισκέπτης δεν περιορίζεται στον ρόλο του παρατηρητή, αλλά εισέρχεται στο αφηγηματικό περιβάλλον, βιώνοντας την ατμόσφαιρα και τη συμβολική δύναμη των μύθων.

Η έκθεση αποτελεί συνέχεια της σειράς ταινιών μικρού μήκους «Οι Μύθοι της Κύπρου», επίσης παραγωγής ΓΤΠ. Η σειρά, διαθέσιμη διαδικτυακά από το 2025, περιλαμβάνει δεκατέσσερις ιστορίες επιλεγμένες από τον πλούτο της κυπριακής λαογραφίας και συνδυάζει την κινηματογραφική αφήγηση με στοιχεία κινουμένων σχεδίων.

Πίσω από το δημιουργικό εγχείρημα, το οποίο φέρει τη σκηνοθετική υπογραφή του Μάρκου Κάσσινου, βρίσκονται, μεταξύ άλλων, ο ερευνητής, συγγραφέας και παρουσιαστής Ιωσήφ Χατζηκυριάκος, η ανθρωπολόγος Ιωάννα Παντελή και ο σχεδιαστής κινουμένων σχεδίων Ιωάννης Φιλιαστίδης. Στόχος τους ήταν η διατήρηση και η ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς μέσα από μια σύγχρονη, προσιτή και οπτικά ελκυστική προσέγγιση.

Πέρα από το θεαματικό της στοιχείο, η διοργάνωση υπογραμμίζει τη δύναμη της αφήγησης των Μύθων ως μέσου σύνδεσης σε μια εποχή υπερπληροφόρησης και κατακερματισμού.

Πληροφορίες: Η έκθεση «Οι Μύθοι της Κύπρου/Myths and Tales of Cyprus» είναι ανοικτή στο κοινό από τις 17 Ιανουαρίου έως τις 25 Φεβρουαρίου 2026 στην Καστελλιώτισσα, στην οδό Αγίου Μάρωνα, στην περιοχή της Πύλης Πάφου, στη Λευκωσία. Οι ώρες λειτουργίας είναι Τετάρτη και Παρασκευή από τις 16:00 έως τις 19:30 και Σάββατο και Κυριακή από τις 10:00 έως τις 13:00. Για πληροφορίες το κοινό μπορεί να επικοινωνήσει στο τηλέφωνο +357 22 865889.

Ο ιστορικός χώρος της Καστελλιώτισσας έχει μετατραπεί σε ένα διαδραστικό περιβάλλον, όπου η λαϊκή φαντασία συναντά τη σύγχρονη τεχνολογία, προσφέροντας μια βιωματική εμπειρία για όλες τις ηλικίες.

• **Χαιρετισμός** της Πρώτης Κυρίας Φιλίππας Καρσερά Χριστοδουλίδη στα εγκαίνια της έκθεσης του ΓΤΠ «Οι Μύθοι της Κύπρου»

Χαίρομαι πολύ που βρίσκομαι σήμερα εδώ στα εγκαίνια αυτής της τόσο ξεχωριστής έκθεσης για τους υπέροχους «Μύθους της Κύπρου». Σας ευχαριστώ θερμά για την πρόσκληση. Είχα την τύχη να είμαι στην πρώτη παρουσίαση των Μύθων της Κύπρου. Όταν παρακολούθησα για πρώτη φορά το πρώτο επεισόδιο των Μύθων, συγκινήθηκα ιδιαίτερα, διότι ο μύθος αυτός διαδραματίζεται –δεν το γνώριζα– στο δικό μου χωριό, τον Δωρό της Λεμεσού. Εκεί υπάρχει ο χώρος της Σιερόλοττας. Μας έλεγαν όταν ήμασταν παιδιά να μην παίζουμε στο συγκεκριμένο σημείο. Να σας πω ότι και ο δικός μου παππούς, ο οποίος διάβαζε σε όλη του τη ζωή και έγραφε, κυρίως ψαλμούς γιατί ήταν ιερέας, είχε επίσης αγάπη στα παραμύθια και κάπου υπάρχει ένα τετράδιο χειρόγραφο με όλα τα παραμύθια που έμαθε ο ίδιος από την οικογένειά του, τη γιαγιά και τον παππού, και μας τα έλεγε και εμείς. Ελπίζω μια μέρα να αξιωθούμε να τα ψάξουμε, γιατί υπάρχει πραγματικός θησαυρός σε αυτή τη γνώση που μετέφεραν οι προηγούμενες γενιές σε μας.

Παρακολουθώ με μεγάλο ενδιαφέρον την πορεία αυτής της πρωτοβουλίας του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών (ΓΤΠ), και είναι πραγματικά όμορφη η εξέλιξη της σε ένα πολυδιάστατο έργο δημιουργίας. Είδαμε το έργο να ταξιδεύει ανά το παγκόσμιο και να προβάλλει ακόμη περισσότερο την πατρίδα μας στον διεθνή πολιτιστικό χάρτη. «Οι Μύθοι της Κύπρου» μας προσκαλούν σήμερα για άλλη μια φορά να περάσουμε το κατώφλι ενός κόσμου, όπου το θυρλικό συνυπάρχει με το οικείο. Μέσα από αυτές τις μοναδικές ιστορίες, τα τοπία από τα χωριά μας, τις γραφικές αναπαραστάσεις, τρισδιάστατες κατασκευές, αλλά και τη χρήση της εικονικής πραγματικότητας, οι αφηγήσεις αυτές αποκτούν ζωή, νέα μορφή και νέα δυναμική, γεφυρώνοντας το παρελθόν με τις τεχνολογικές δυνατότητες του παρόντος, ώστε οι νέοι μας να λαμβάνουν στη δική τους γλώσσα τα μηνυτά τους.

Η ίδια η έννοια «μύθος» κουβαλά μια μακρά και συναρπαστική διαδρομή στον χρόνο. Όσες διαφοροποιήσεις κι αν γνώρισε μέσα στους αιώνες, ο μύθος δεν έπαψε ποτέ να αποτελεί καθρέφτη της ανθρωπίνης σκέψης, αλλά και να προαναγγέλλει την ιστορία.

Οι μύθοι υπήρξαν η πρώτη γλώσσα, με την οποία ο άνθρωπος μίλησε για τα μεγάλα ερωτήματα της ύπαρξης. Είναι δε συχνά η πρώτη γλώσσα, με την οποία ένας ενήλικας μιλά σε ένα παιδί, μεταδίδοντας γνώση, εμπειρία, σοφία και φαντασία. Οι μύθοι καμιά φορά, κατά την άποψή μου, κρύβουν τις μεγαλύτερες αλήθειές μας.

Στη χώρα μας οι μύθοι και οι θρύλοι είναι κομμάτι του τρόπου, με τον οποίο μάθαμε να βλέπουμε τον τόπο μας. Γεννήθηκαν μέσα από την πολυκύμαντη ιστορία του νησιού μας και κουβαλούν τις χαρές και τις λύπες, τους φόβους και τη φαντασία, το δράμα και τη μνήμη των ανθρώπων του όπως επηρεάστηκαν από τον αρχαιογενό ελληνικό πολιτισμό μας, την ορθόδοξη χριστιανική μας πίστη και τους τόσους και τόσους κατακτητές.

Οι μύθοι υπάρχουν, για να φω-

τίζουν αλήθειες που δύσκολα λέγονται αλλιώς. Και μένουν πάντα ζωντανόι, διδάσκουν και εμπνέουν. Τροφοδοτούν τη σκέψη και τη δημιουργία, γιατί μέσα τους κρύβονται τρόποι να μιλήσουμε για όσα μας απασχολούν και σήμερα. Γι' αυτό ακριβώς τέτοιες πρωτοβουλίες έχουν ξεχωριστή αξία και οφείλουμε να τις στηρίζουμε. Οι μύθοι και οι παραδόσεις δεν είναι κάτι μακρινό ή στατικό, είναι ζωντανό κομμάτι της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Και όταν η τέχνη συναντά την τεχνολογία ανοίγονται νέοι δρόμοι, για να κρατήσουμε τις ρίζες μας ζωντανές, όχι μόνο ως ανάμνηση, αλλά ως δημιουργική δύναμη που μας συνοδεύει στο μέλλον. Γι' αυτό λοιπόν αξίζουν θερμά συγχαρητήρια και ένα μεγάλο χειροκρότημα σε όλους τους ανθρώπους που δούλεψαν για τη δημιουργία των Μύθων της Κύπρου και τους συντελεστές που εργάστηκαν για την υλοποίηση της έκθεσης σήμερα.

Βεβαίως, θέλω να συγχαρώ και να σταθώ ιδιαίτερα στην αεικίνητη διευθύντρια του ΓΤΠ κα Αλίκη Στυλιανού, η οποία –όπως μας είπε προηγουμένως– από το 2023 προσπάθησε και τα κατάφερε –και θα καταφέρει πολύ περισσότερα είμαι σίγουρη– να αλλάξει τον τρόπο επικοινωνίας του πολιτισμού και των παραδόσεων μέσα από το άρτιο προσωπικό του ΓΤΠ. Στην κα Στυλιανού βρήκαμε έναν εξαιρετικό συνεργάτη, τόσο εγώ όσο η Υφυπουργός Πολιτισμού, και θα δείτε ότι συνυπάρχουμε σε πάρα πολλές δράσεις. Μας ένωσε η αγάπη μας για την Κύπρο, οι παραδόσεις μας, την ιστορία μας, τον πολιτισμό μας και η πεποίθηση μας ότι πρέπει να τα μεταφέρουμε στις επόμενες γενιές με έναν πιο σύγχρονο τρόπο.

Προσωπικά θέλω να αδράξω την ευκαιρία και να σας ευχαριστήσω θερμά, ιδιαίτερα για ό,τι καταφέραμε να κάνουμε, μετατρέποντας το Προεδρικό Μέγαρο σε έναν χώρο, όπου ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει την κυπριακή τέχνη και τον πολιτισμό. Επίσης, μαζί ξεκινήσαμε τις δράσεις του Φεστιβάλ «Πάμε Τρόδος» και του «Πάμε Προεδρικό» –το Χριστουγεννιάτικο Χωριό του Προεδρικού Μεγάρου. Βεβαίως είμαστε πάντα δίπλα σας, για να προχωρήσουμε, γιατί ο σκοπός είναι ίδιος. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ. Εύχομαι πραγματικά να απολαύσουμε τους Μύθους και σε νέες περιπέτειες στην Κύπρο και στο εξωτερικό.

• **Χαιρετισμός** της Διευθύντριας του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών κας Αλίκης Στυλιανού στην έκθεση «Οι Μύθοι της Κύπρου»

Στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών (ΓΤΠ), αναζητήσαμε από το 2023 έναν νέο τρόπο επικοινωνίας και σύνδεσης με τους γύρω μας. Σκεφτήκαμε ότι, για να συν-

δεθούμε αληθινά με τους άλλους, χρειαζόμασταν κοινές εμπειρίες και ιστορίες. Καταφύγαμε στους μύθους με τη σημασία που έθεσε ο Όμηρος, ότι δηλαδή ο μύθος δεν είναι μόνο παραμύθι, αλλά έχει την έννοια του λόγου, της γνώμης, της συμβουλής.

Ανατρέξαμε λοιπόν στην παγκόσμια γλώσσα της μυθολογίας, τους μύθους. Αντιληφθήκαμε ότι επρόκειτο για μια ανεξάντλητη πηγή σοφίας. Είναι όλοι τους βγαλμένοι από την ψυχή των ανθρώπων που έζησαν και δημιούργησαν σε αυτόν τον τόπο: την Κύπρο μας. Σας καλωσορίζω, λοιπόν, στη σημερινή προβολή της πολυθεματικής έκθεσης των Μύθων της Κύπρου, οι οποίοι αυτή τη φορά αναβιώνουν με τη χρήση εργαλείων της νέας τεχνολογίας.

Απευθύνω τις πιο θερμές μου ευχαριστίες στην Πρώτη Κυρία Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη, η οποία είχε θέσει υπό την αιγίδα της την πρώτη προβολή της σειράς ταινιών του ΓΤΠ «Οι Μύθοι της Κύπρου» τον Οκτώβριο του 2024 στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας. Η Πρώτη Κυρία τίμησε την πρωτοβουλία μας τότε και μας τιμά και σήμερα με την παρουσία της και να απευθύνει χαιρετισμούς, παρακολουθώντας την εξέλιξη της προβολής των Μύθων της Κύπρου. Το ενδιαφέρον και η στήριξη της μας έδωσαν την ώθηση να συνεχίσουμε να δημιουργούμε. Την ευχαριστούμε θερμά. Είμαι επίσης ευγνώμων στο αφροισμένο και ταλαντούχο προσωπικό του ΓΤΠ. Για την αποψινή εκδήλωση ευχαριστώ όλο το προσωπικό, το ωρομίσθιο προσωπικό και ιδιαίτερα τους Ερωτόκριτο Φάκμι, Αγγελική Φυτίδου και Μαρία Χαραλάμπους.

Ευχαριστώ επίσης τους εκλεκτούς συντελεστές και συνεργάτες μας, τον σκηνοθέτη Μάρκ Κάσσινο και το συνεργείο του.

Τους Ιωσήφ Χατζήκυριακο και Ιωάννα Παντελή που μέσα από την έρευνά τους έφεραν ξανά στο προσκήνιο μύθους που παρέμειναν άγνωστοι για πολλά χρόνια. Τον σχεδιαστή κινούμενων σχεδίων Ιωάννη Φιλιαστίδη και την ομάδα του που έδωσαν μορφή, φωνή και εικόνα στην αγαπημένη μας Σιερόλοττα και σε όλες τις άλλες μορφές της σειράς.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον Χαμπή Τσαγγάρη που απόψε μας τιμά με την παρουσία του, για τη μορφή που έδωσε στους Καλικάντζαρους, ζωγραφίζοντας τους. Χωρίς αυτόν, δεν θα ξέραμε πώς μοιάζουν!

Τον καθηγητή του Πανεπιστημίου της Σιένα Luca Bombardieri, ο οποίος ταξίδεψε από τη Σιένα, για να είναι απόψε μαζί μας. Ο καθηγητής αποτελεί την πρώτη επαφή των Μύθων της Κύπρου εκτός Κύπρου, αφού στο Πανεπιστήμιο της Σιένα παρουσιάστηκε η σειρά ταινιών των Μύθων της Κύπρου στους σπουδαστές του Τμήματος Αιγαιακής και Κυπριακής Αρχαιολογίας. Έκτοτε έχουμε αναπτύ-

ξει σταθερή συνεργασία σε ό,τι αφορά την έρευνα και προβολή της ιστορίας της Κύπρου.

Θερμές ευχαριστίες στην εταιρεία Tetragon για την κατασκευή της έκθεσης, στην επιμελήτρια Νάγια Σαββίδου για την εξαιρετική και δημιουργική συνεργασία, καθώς και στη Χριστίνα Καλλή για τον γραφιστικό σχεδιασμό και τη διαμόρφωση της αισθητικής του χώρου.

Ευχαριστώ θερμά το υφυπουργείο Πολιτισμού, το Τμήμα Αρχαιοτήτων για την άριστη συνεργασία και για την παραχώρηση του χώρου αυτού της Καστελλιώτισσας. Τέλος, ευχαριστώ όλους εσάς που μας τιμάτε με την παρουσία σας, συμμερίζεστε τη χαρά μας και αναγνωρίζετε τη σημασία και την απύθμενη ενέργεια των Μύθων της Κύπρου. Με την ολοκλήρωση της εκδήλωσης, η Νικολέττα Αϊθουσα της Καστελλιώτισσας, που μας χαρίσει μια ξεχωριστή μουσική περιπλάνηση στους Μύθους της Κύπρου.

Κλείνοντας, θα ήθελα να πω ότι, πλέον, η Κύπρος μας έχει τους Μύθους της.

• **Ομιλία** του αναπληρωτή καθηγητή Λούκα Μπομπαρντιέρι στην Εγκαίνια της Έκθεσης του ΓΤΠ «Μύθοι και Ιστορίες της Κύπρου»

Είναι μεγάλη τιμή και χαρά για μένα να βρίσκομαι σήμερα εδώ, στην εντυπωσιακή Μεσαιωνική Αίθουσα της Καστελλιώτισσας, για τα εγκαίνια της έκθεσης «Μύθοι και Ιστορίες της Κύπρου». Θέλω να ευχαριστήσω θερμά τις αρχές για την ευγενική πρόσκληση και για την ευκαιρία να μοιραστώ με μαζί σας αυτή τη σημαντική στιγμή. Απευθύνω τους σεβαστούς μου χαιρετισμούς προς την α. Καρσερά Χριστοδουλίδη, πρώτη κυρία της Κυπριακής Δημοκρατίας, την κα Αλίκη Στυλιανού, διευθύντρια του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών (ΓΤΠ), και ολόκληρη την ομάδα του ΓΤΠ, η οποία με το όραμά της έκανε δυνατή αυτή την έκθεση.

Η έκθεση αναζωογονεί πρόσωπα και ιστορίες βαθιά ριζωμένα στη συλλογική μνήμη της Κύπρου. Θρυλικοί χαρακτήρες όπως οι Καλικάντζαροι δεν παρουσιάζονται ως μακρινές πχώ του παρελθόντος, αλλά ως ζωντανές παρουσίες. Μέσα από εντυπωσιακές εκθέσεις, τρισδιάστατα μοντέλα και εικονική πραγματικότητα, αυτοί οι μύθοι μας καλούν να τους πλησιάσουμε συναισθηματικά και βιωματικά. Στην καρδιά του «Μύθοι και Ιστορίες της Κύπρου» βρίσκεται μια βαθιά αλήθεια: οι μύθοι δεν είναι απλώς αρχαίες ιστορίες, αλλά ζωντανές αφηγήσεις που συνδέουν γενιές, μεταδίδουν αξίες και διαμορφώνουν την πολιτιστική ταυτότητα. Η συνύπαρξη παράδοσης και σύγχρονης τεχνολογίας χτίζει μια γέφυρα ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν, επιτρέποντας στις αρχαίες ιστορί-

ες να συνεχίσουν το ταξίδι τους στο μέλλον. Μια ακόμη γέφυρα ενώνει την Κύπρο με την Ιταλία, πάνω από τη Μεσόγειο—μία θάλασσα που δεν μας χώρισε ποτέ, αλλά πάντα μας συνέδεε. Μεταφέρει ανθρώπους, ιδέες, μύθους και ιστορίες, διαμορφώνοντας έναν κοινό πολιτιστικό ορίζοντα.

Αυτή η σύνδεση είναι και πρακτική: επί σχεδόν είκοσι χρόνια, το Ιταλικό Αρχαιολογικό Πρόγραμμα στην Ερφήμ, το οποίο έχω την τιμή να συντονίζω, εξερευνά έναν σημαντικό μνημειακό χώρο της Εποχής του Χαλκού. Επιπλέον, χάρη στη συνεργασία με το ΓΤΠ, η Σιένα φιλοξενεί τη σημαντικότερη πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη αφιερωμένη στον κυπριακό πολιτισμό, προσφέροντας στους φοιτητές και στους μελετητές πρόσβαση από την Προϊστορία έως τις σύγχρονες εποχές.

Τον Μάρτιο φιλοξενήσαμε στη Σιένα την πρώτη ιταλική προβολή του ντοκιμαντέρ «Μύθοι και Ιστορίες της Κύπρου», προκαλώντας νέο ενδιαφέρον για τους χαρακτήρες και τις παραδόσεις του νησιού, αποδεικνύοντας τη διαχρονική και παγκόσμια αξία αυτών των μύθων. Κλείνοντας, με τα λόγια του

«Οι μύθοι και οι παραδόσεις δεν είναι κάτι μακρινό ή στατικό, είναι ζωντανό κομμάτι της πολιτιστικής μας κληρονομιάς», είπε η κα Καρσερά Χριστοδουλίδη.

Ιταλού συγγραφέα Ιταλο Καλβίνο: «οι μύθοι είναι ο τόπος όπου κάθε ιστορία ξαναγεννιέται». Οι μεσαιωνικοί μύθοι ανήκουν σε όλους μας, αναδιατυπώνονται αδιάκοπα, αλλά πάντα μιλούν μια κοινή γλώσσα. Στέκοντας σήμερα εδώ, περιτριγυρισμένοι από τους μύθους της Κύπρου, μπορούμε να πούμε και πάλι: η Ιταλία κοιτάζει την Κύπρο και αναγνωρίζει τον εαυτό της.

Παίρνετε τη δειλία σας για φρονιμάδα

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Είναι ένα ποίημα του Χιόνη που λέει πως «είμαστε σαν το γρασίδι των δημόσιων κήπων. Κάθε τόσο μας κουρεύουν σύριζα τη σκέψη. Χάριν συμμετρίας». Το θυμήθηκα διαβάζοντας όλον αυτό τον καταιγισμό επαίνων από τους πολιτικούς για τον Κώστα Γαβριηλίδη και κυρίως αυτούς του κόμματός του. Για το πόσο υπέροχος άνθρωπος ήταν. Για την τόλμη και τους αγώνες του. Για το ανεξίτηλο αποτύπωμά του. Για το ότι έγραψε ιστορία. Και παρότι συμβαίνουν πολλά στη δημόσια σφαίρα που καταδεικνύουν τη συνεχόμενη κατάπτωση της πολιτικής, αισθάνθηκα πως αυτό που επακολούθησε του θανάτου του Κώστα ήταν το πιο συγκλονιστικά αποκαλυπτικό της υποκρισίας, της επιδερμικότητας και της συνειδησιακής κενότητας των πρωταγωνιστών της πολιτικής και πρωτίστως αυτών που «χάριν συμμετρίας» τον αδικησαν όσο ζούσε.

Αν λοιπόν έχεις πραγματική επίγνωση της προσφοράς του Κώστα, η αναγνώριση και η υπεράσπισή του έπρεπε να γίνεται όσο βρι- σκόταν στη ζωή.

Το να υπερασπιστείς έναν ακτιβιστή όπως τον Κώστα αποτελεί αμάχητο τεκμήριο πως πάνω από όλα ιεραρχείς τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον σεβασμό στη διαφορετικότητα. Και μόνο όταν διαθέτεις αυτή την πολιτική τόλμη ξεχωρίζεις από την πλειοψηφία του σιναφιού σου. Του σιναφιού που κυνηγά την καρέκλα, την εικόνα, τη δημοφιλία, το συμφέρον και τα ποσοστά και μονίμως φέρνει τη χώρα σε μια αδιέξοδη οπισθοδρόμηση. Αν λοιπόν έχεις πραγματική επίγνωση της προσφοράς του Κώστα, η αναγνώριση και η υπεράσπισή του έπρεπε να γίνεται όσο βρισκόταν στη ζωή. Αντ' αυτού, όταν ήρθε η ώρα το κόμμα του να επιλέξει μεταξύ του σεβασμού στη διαφορετικότητα και του μικροκομματικού συμφέροντος, επέλεξε το δεύτερο, εξελώντας αυτό τον «υπέροχο άνθρωπο και μαχητή», που το αποτύπωμά του και η προσφορά του θα παραμείνουν ανεξίτηλα στη συλλογική μας μνήμη» (Α. Δημητρίου) να αποσύρει την υποψηφιότητά του. Η επίσημη δικαιολογία ήταν να

μην «καταφύγουν σε εσωκομματικές εκλογές λόγω υπεράριθμων υποψηφίων». Η ανεπίσημη, ο φόβος μην αρρευστούν κι άλλοι ψήφοι προς το ΕΛΑΜ. Αν όμως αναγνωρίζεις την αξία του ώστε να δηλώνεις μετά τον θάνατό του ότι θα μείνει «ανεξίτηλη η προσφορά του στη συλλογική μνήμη», τότε πώς διανοείσαι, όσο ζει, να τη θυσιάζεις στον βωμό της ελογικής αριθμητικής; Και τώρα πώς διανοείσαι να τον εξιμείς αντί να απολογείσαι; Γιατί δεν επέλεξες να «θυσιάσεις» κάποιον άλλο υποψήφιο για να μην «καταφύγεις σε εσωκομματικές εκλογές», αν όντως πιστεύεις στις αξίες που εκείνος υπερασπιζόταν και μάλιστα με προσωπικό του κόστος; Ο ίδιος τότε, αξιοπρεπέστατα δήλωσε πως εκείνο που ήθελε ήταν «να ακουστεί στη διάρκεια του προεκλογικού και μια φωνή σύγχρονη, φιλελεύθερη, την οποία ο ΔΗΣΥ είχε ανάγκη» (πόσο δίκαιο είχε). Και όταν αντιλήφθηκε πως η υποψηφιότητά του μπορούσε να δημιουργήσει πόλωση αποφάσισε –είπε– να την αποσύρει και πως αυτή ήταν μια από τις πιο δύσκολες αποφάσεις που χρειάστηκε να πάρει.

Γιατί λοιπόν αυτός ο άνθρωπος, που τώρα η ίδια η ηγεσία του κόμματος τον κλαίει ως έναν «υπέροχο μαχητή που η προσφορά του θα μείνει ανεξίτηλη στη συλλογική μνήμη», έπρεπε όσο ζούσε να τραβήξει πίσω για να μην ταραξεί τα από καιρό βαλτωμένα νερά της Πινδάρου; Γιατί οι «υπέροχοι μαχητές με προσφορά ανεξίτηλη στη συλλογική μνήμη», είναι πάντα αυτοί που πρωτίστως πιέζονται να «θυσιαστούν» προκειμένου να μην χαθούν ψήφοι, να μην ενοχλήσουμε τα οπισθοδρομικά μυαλά, να διατηρήσουμε επίπλαστες ενότητες, να συνεχίζουμε να αντιμετωπίζουμε το ήθος ως διαπραγματεύσιμη «αξία» και να λογαριάζουμε –όπως γράφει ο Ντοστογιέφσκι– την υπερβολική συνειδηση σαν αρρώστια; Αν ο Κώστας μπορούσε να απαντήσει σε όλους αυτούς που τώρα τον εξιμούν, αλλά όσο ζούσε δεν δίστασαν να του κουρέψουν τη σκέψη «χάριν συμμετρίας», υποψιάζομαι πως θα δανειζόταν τα πιο κάτω λόγια του Ντοστογιέφσκι ως απάντηση: «Όσο για μένα στη ζωή μου έφτασα στα άκρα, εκείνο που εσείς δεν τολμάτε ούτε στον μισό δρόμο για να φέρετε από δειλία. Παίρνετε τη δειλία σας για φρονιμάδα και παραγορεύετε ξεγελώντας τον εαυτό σας. Γι' αυτό τον λόγο ίσως να είμαι πιο ζωντανός από εσάς».

elenixenou1@gmail.com

Το φαινόμενο αυτό ενισχύεται από τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν μετατραπεί σε υποκατάστατο πολιτικής διαδικασίας. Εκεί, κάθε λογής «μπουμπουκία» εκδηλώνονται με έντονη ναρκισσιστική διάθεση και χωρίς την παραμικρή ένδειξη γνώθι σαυτόν, δηλώνοντας έτοιμα για κοινοβουλευτικούς ρόλους...

Μαραμένα τα γιούλια και οι βιόλες

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Υπάρχουν στιγμές που η πολιτική δυσάρεσκεια παύει να λειτουργεί ως υγιές καμπανάκι και μετατρέπεται σε αυτοσκοπό. Όταν η ψήφος δεν εκφράζει προσδοκία, αλλά μόνο άρνηση. Όταν το «αντισυστημικό» αποκτά μεγαλύτερη αξία από την επάρκεια, τη σοβαρότητα και τη στοιχειώδη γνώση του ρόλου που διεκδικείται. Τότε η δημοκρατία δεν απειλείται θεαματικά, φθείρεται αθόρυβα, μέσα από επιλογές που βαφτίζονται τιμωρητικές αλλά καταλήγουν αυτουπονομευτικές. Η Κύπρος βαδίζει προς τις επόμενες βουλευτικές εκλογές με ένα εκλογικό σώμα κουρασμένο και βαθιά δύσπιστο. Η δυσπιστία αυτή, ωστόσο, δεν μεταφράζεται πάντα σε αυξημένες απαιτήσεις. Συχνά εκφράζεται ως διάθεση τιμωρίας: του «συστήματος», των «γνώστών», των «παλιών», και σε αυτή τη διάθεση βρίσκουν χώρο πολιτικά μορφώματα και πρόσωπα που αυτοπροσδιορίζονται ως «αντισυστημικά», χωρίς να συνοδεύουν τον χαρακτηρισμό αυτό με αντίστοιχο πολιτικό περιεχόμενο, σχέδιο ή αίσθηση θεσμικής ευθύνης. Η λογική που φαίνεται να κερδίζει έδαφος είναι απλά και επικίνδυνα απλουστευτική. Αφού

το υπάρχον πολιτικό προσωπικό απογοήτευσε, οποιαδήποτε εναλλακτική θεωρείται εκ προοιμίου προτιμότερη. Η επάρκεια υποχωρεί μπροστά στην πρόθεση, η γνώση μπροστά στη διάθεση, η ευθύνη μπροστά στη ρητορική της άρνησης. Η άγνοια εκλαμβάνεται ως αυθεντικότητα και η απουσία σχεδίου ως δήθεν καθαρότητα. Έτσι, όμως, η πολιτική επιλογή απογυμνώνεται από το ουσιαστικό περιεχόμενό της: την ικανότητα άσκησης εξουσίας με επίγνωση, συνέπεια και σεβασμό στους θεσμούς.

Το φαινόμενο αυτό ενισχύεται από τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν μετατραπεί σε υποκατάστατο πολιτικής διαδικασίας. Εκεί, κάθε λογής «μπουμπουκία» εκδηλώνονται με έντονη ναρκισσιστική διάθεση και χωρίς την παραμικρή ένδειξη γνώθι σαυτόν, δηλώνοντας έτοιμα για κοινοβουλευτικούς ρόλους. Η πολιτική εμπειρία συγχέεται με την ψηφιακή απήχηση και η δημόσια ευθύνη με τη διαδικτυακή προβολή. Προβάλλεται μια αντιληπτή άμεσος, δήθεν δημοκρατίας, η οποία στην πράξη προσομοιάζει περισσότερο με κροτοσυροκρατία: χωρίς φίλτρα, χωρίς αντίβαρα, χωρίς επίγνωση των συνεπειών.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η ψήφος διαμετρικώς κινδυνεύει να

μετατραπεί σε ψήφο αποποίησης ευθύνης. Άλλο είναι η αυστηρή κριτική προς τις παθogenείες του πολιτικού συστήματος και άλλο η αδιαφορία για το ποιος και με ποιους όρους καλείται το παρελθόν, κρίνεται στο παρόν. Και η συνέπεια, όταν έχει διαρραγεί, δεν αποκαθίσταται με διακηρύξεις. Υπάρχει χρόνος για πολιτικές δυνάμεις που μπορούν ακόμη να επικαλεστούν, να υποστηρίξουν, να θυμίσουν και να πείσουν ότι, παρά τα λάθη και τις αδυναμίες, σε κρίσιμες στιγμές λειτούργησαν με σοβαρότητα, ορθολογισμό και αισθητό θεσμικού καθήκοντος και κράτησαν τον τόπο πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Και άλλες περιπτώσεις, που συνέβαλαν να πάνε την κοινωνική δικαιοσύνη ένα βήμα μπροστά.

Βεβαίως, η ευθύνη δεν βαρύνει μόνο τους ψηφοφόρους. Τα παραδοσιακά κόμματα δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι αιφνιδιασθηκαν. Για χρόνια καλλιεργήσαν απόδοση από την κοινωνία, αναπαρήγαγαν λόγο εσωτερικής κατανάλωσης και επένδυσαν στην αδράνεια της συνήθειας. Ορισμένα και μάλιστα μεγάλα και ιστορικά, αντιμετωπίζουν σήμερα εμφανές πρόβλημα πολιτικού αφηγήματος. Και στην πολιτική, το αφήγημα δεν είναι πολυτέλεια: είναι προϋπόθεση επιβίωσης. Κάποια άλλα, δείχνουν να βρίσκουν ρυθμό. Αποδεικνύουν ότι τα αντανakaλαστικά λειτούργησαν σχετικά γρήγορα. Και έχουν να

παρουσιάσουν στοχευμένο, ρεαλιστικό πρόγραμμα. Και προτάσεις που αφορούν.

Διότι η σοβαρότητα δεν δηλώνεται, αποδεικνύεται. Η υπευθυνότητα δεν επικαλείται το παρελθόν, κρίνεται στο παρόν. Και η συνέπεια, όταν έχει διαρραγεί, δεν αποκαθίσταται με διακηρύξεις. Υπάρχει χρόνος για πολιτικές δυνάμεις που μπορούν ακόμη να επικαλεστούν, να υποστηρίξουν, να θυμίσουν και να πείσουν ότι, παρά τα λάθη και τις αδυναμίες, σε κρίσιμες στιγμές λειτούργησαν με σοβαρότητα, ορθολογισμό και αισθητό θεσμικού καθήκοντος και κράτησαν τον τόπο πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Και άλλες περιπτώσεις, που συνέβαλαν να πάνε την κοινωνική δικαιοσύνη ένα βήμα μπροστά.

As ανασυνταχθούν, λοιπόν, όσο είναι καιρός. Να βρουν τους τρόπους επανασυνδέσεων και ειλικρινούς επικοινωνίας. Να πείσουν. Γιατί αν η επόμενη Βουλή συγκροτηθεί κυρίως στη βάση της άρνησης και όχι της πρότασης, της ευκολίας και όχι της ευθύνης, εν ολίγοις, εάν συγκροτηθεί από αυτά που αυτοθαυμάζονται στα σόσιαλ μίντια, ζήτω που καίκαμε. Στην υγεία σας κι άσπρο πάτο. Κυριολεκτικά.

photiouth@kathimerini.com.cy

Το λαμπρό μας μέλλον

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Πριν από εννιά μήνες, τον περασμένο Μάιο, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης πανηγύριζε για τον διορισμό του Γιοχάνες Χαν ως απεσταλμένου της Κομισιόν, για το Κυπριακό. Δημιουργώντας την εντύπωση ότι ο Αυστριακός πρόεδρος, ενεργώντας εκ μέρους της Ε.Ε., θα ήταν σε θέση να ταραξεί τα λιμνάζοντα νερά του Κυπριακού, το οποίο εδώ και οκτώ περίπου χρόνια βρίσκεται σε ουσιαστική στασιμότητα. Στο πρόσωπο του κ. Χαν, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έβλεπε την «ενεργότερη εμπλοκή» της Ε.Ε. για λύση του Κυπριακού, ως επίσης και την «αξιοποίηση της ευρωπαϊκής εργαλειοθήκης», όπως άλλωστε μας υποσχεται για τρία και πλέον χρόνια. Με το ίδιο ακριβώς ύφος που υπόσχεται και τώρα, στο πλαίσιο του State of the Union 2026, την ενίσχυση του αποτύπωμα του κυπριακού κράτους, μέσω της άσκησης εξωτερικής πολιτικής. Τα δεδομένα ήταν πάντως ανέκαθεν διαφορετικά από τις προσδοκίες της Λευκωσίας. Άλλωστε, όπως επανειλημμένα είχαμε επισημάνει, η εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό θα ήταν απλώς

υποστηρικτική της όποιας ενδεχόμενης πρωτοβουλίας του ΟΗΕ. Και άρα η ορολογία περί «ενεργότερης εμπλοκής» που επιστράτευε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης κινείτο στη σφαίρα του ευσεβοποθισμού.

Ενώ, η αξιοποίηση της ευρωπαϊκής εργαλειοθήκης, δηλαδή των ευρωπαϊκών ντοσιέ που επικαλείτο ο Πρόεδρος μας –και παπαγάλιζαν στενοί του συνεργάτες σε ευήκοα ότα δημοσιογράφω– δεν άντεξε σε καμιά κριτική. Γιατί ενόσω ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας υποστήριζε ότι τα ευρωπαϊκά ντοσιέ θα τίθεντο στην υπηρεσία λύσης του Κυπριακού, οι ευρωπαϊκές σχέσεις αποκτούσαν μια ζηλευτή αυτονομία, χωρίς καμιά ουσιαστική διασύνδεση με το ζήτημα της Κύπρου.

Κι έτσι, όπως επίσης επισημάναμε επανειλημμένα, ο ΥΠΕΞ της Τουρκίας προσκλήθηκε μετά από πολλά χρόνια σε άτυπα Συμβούλια Gymnich, η Κομισιόν ενέκρινε διευκολύνσεις στους Τούρκους πολίτες για εξασφάλιση θεωρήσεων Σένγκεν, επανεργαστηρίστηκαν οι υπηλίοι ευρωπαϊκοί πολιτικοί διάλογοι και στο πλαίσιο αυτό ξεκίνησαν συζητήσεις για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης.

Ενώ, παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων επαναδραστικοποιείται στην Τουρκία. Όλα αυτά λοιπόν τα «ευρωπαϊκά ντοσιέ», τα οποία ήταν παγμένα λόγω των έκνομων ενεργειών της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ, όχι

Κατά συνέπεια, όσο κομψά και να το θέσουμε, η επένδυση της Λευκωσίας στον ευρωπαϊκό παράγοντα για δημιουργία προϋποθέσεων λύσης του Κυπριακού, δεν έχει αποδώσει.

μόνο δεν επιστρατεύθηκαν ως δέλεαρ για το Κυπριακό, αλλά ξεπάγωσαν χωρίς καμιά διασύνδεση με την επίλυση του προβλήματος της Κύπρου, όπως άλλωστε προκύπτει εκ του αποτελέσματος. Για να οδηγηθούμε μάλιστα σε ακριβώς πολιτικό άθροισμα, θα πρέπει να συνυπολογίσουμε επίσης και τις αλχημείες των εταίρων της Κύπρου στην Ε.Ε., οι οποίοι έβαλαν την Τουρκία από το πα-

ράθυρο στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική άμυνας και ασφάλειας.

Κατά συνέπεια, όσο κομψά και να το θέσουμε, η επένδυση της Λευκωσίας στον ευρωπαϊκό παράγοντα για δημιουργία προϋποθέσεων λύσης του Κυπριακού, δεν έχει αποδώσει. Και έτσι από τις υποτιμικές επιδιώξεις της κυβερνήσας μας, προσγειωνόμαστε στην πραγματικότητα και βλέπουμε την ουσία του Κυπριακού να έχει υποκατασταθεί από Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, με τις ευλογίες του ίδιου του ΟΗΕ. Με βασικό μάλιστα χαρακτηριστικό, ότι κάποια εκ των ΜΟΕ που προτείνει και ο Αντόνιο Γκουτέρες, τείνουν να συνδράμουν την αυτονόμηση της τουρκοκυπριακής αποσχιστικής οντότητας. Όπως, ακριβώς επιδιώκει η τουρκική πλευρά, στοχεύοντας να δημιουργήσει συνθήκες εδραίωσης του ψευδοκράτους.

Και το ΥΠΕΞ της Τουρκίας, με προκλητική άνεση και χωρίς να αισθάνεται καμιά πίεση, εκμεταλλεύεται όλα τα δεδομένα. Και με αφορμή την πρόσφατη έκθεση ανανέωσης της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, δι-αμνύει προς πάσα κατεύθυνση, για να το εμπεδώσουν και ο ΟΗΕ και η αμέτοχη Ε.Ε. –στην οποία εξακολουθεί να επενδύ-

ει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης– ότι: «Η πλέον ρεαλιστική λύση του κυπριακού ζητήματος προϋποθέτει τη συνύπαρξη δύο κρατών στο νησί». Και υπό το φως αυτής της θέσης, η Τουρκία «καλεί το Συμβούλιο Ασφαλείας ΟΗΕ και τη διεθνή κοινότητα να αποδεχθούν αυτή την πραγματικότητα, να επαναβεβαιώσουν τα εγγενή δικαιώματα του τουρκοκυπριακού λαού, δηλαδή την κυρίαρχη ισότητα και το ισότιμο διεθνές καθεστώς του, και να ανοίξουν τον δρόμο για ένα λαμπρό μέλλον που θα διαμορφωθεί μέσα από τη στενή συνεργασία των δύο γειτονικών κρατών στο νησί...».

Αυτό λοιπόν είναι το «λαμπρό μας μέλλον», όπως μας το υπόσχεται το υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας. Ένα «λαμπρό μέλλον» που απλώς τείνει να επισημοποιήσει αφενός το τραγικό μας παρελθόν, όπως χαράχθηκε από την τουρκική εισβολή και κατοχή. Και αφετέρου, να διευρύνει το εξίσου τραγικό μας παρόν, όπως εμπεδώνεται μέσα από την πολιτική μας ανεπάρκεια και τις εξαγγελίες του προέδρου Χριστοδουλίδη, στο State of the Union.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η ενημέρωση σε σταυροδρόμι

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η είδηση για τις μαζικές απολύσεις στην «Ουάσιγκτον Ποστ» προστέθηκε σε μια σειρά από σημάδια που δείχνουν ότι τα μέσα ενημέρωσης παγκοσμίως αντιμετωπίζουν πρωτοφανή κρίση. Και επειδή καμία χώρα, και ιδιαίτερα καμία δημοκρατία, δεν μπορεί να πάει πολύ μακριά χωρίς στιβαρά και ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης, η είδηση πρέπει να προβληματίσει όλους, όχι μόνον εμάς τους δημοσιογράφους.

Η «Ουάσιγκτον Ποστ» είναι μια εφημερίδα που έγραψε Ιστορία και όρισε τι σημαίνει ανεξάρτητη δημοσιογραφία. Όπως όλες οι εφημερίδες, άρχισε να περνάει μεγάλη κρίση λόγω της άνηθσης της ψηφιακής ενημέρωσης και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Η «Ποστ», σε αντίθεση με άλλες μεγάλες αμερικανικές εφημερίδες, δεν μπόρεσε να βρει ένα επιχειρηματικό μοντέλο στο νέο τοπίο. Στα διεθνή συνέδρια για το μέλλον της δημοσιογραφίας όλοι έψαχναν να βρουν αυτό το νέο μοντέλο και κατέληγαν στο μελαγχολικό συμπέρασμα πως η μόνη λύση, ενδεχομένως, να είναι η «φιλανθρωπία», η αγορά δηλαδή παραδοσιακών Μέσων από πολύ πλούσιους. Το 2013 πολλοί ενθουσιασθηκαν με την είδηση ότι ο Τζεφ Μπέζος αγόρασε την «Ποστ»: είχε τεράστια οικονομική ισχύ, ήξερε όσο λίγοι πώς να προσεγγίσει τον καταναλωτή και, τέλος, ήταν αυθεντία στη χρήση της τεχνολογίας λόγω της εμπειρίας του με την Amazon. Ο Μπέζος μπήκε με όρεξη στην εφημερίδα και άρχισε να χρηματοδοτεί πειραματισμούς για το πάντρεμα της παραδοσιακής ενημέρωσης με νέες τεχνολογίες. Παρακολουθώντας συζητήσεις για τέτοια πειράματα, όπως, π.χ., αναλύσεις των 40 δευτερολέπτων στο TikTok για σύνθετα γεωπολιτικά ζητήματα, δεν μπορούσα να καταλάβω σε τι αποσκοπούσαν. Χρήματα δεν έβγαζαν, ούτε και έφερναν νέα κοινά στην εφημερίδα. Ήταν, όμως, χρήσιμα πειράματα. Οι πειραματισμοί οδήγησαν σε ζημιές και στην απογοήτευση, αλλά τουλάχιστον υπήρχε η αίσθηση πως ο Μπέζος, με τις βθείες τσέπες του, διασφάλιζε την ανεξαρτησία της εφημερί-

δας. Μια έωλη ασφαλώς αίσθηση, γιατί θεμελιώδης κανόνας είναι ότι κανένα ζημιογόνο Μέσο δεν μπορεί εξ ορισμού να είναι ανεξάρτητο. Με την επάνοδο του Τραμπ στην εξουσία, φάνηκε πολύ γρήγορα ότι η «φιλανθρωπία» στα μέσα ενημέρωσης είναι δικόπο μαχαίρι. Ο Μπέζος απαγόρευσε στη διεύθυνση της εφημερίδας να στηρίξει την υποψήφια των Δημοκρατικών για την προεδρία, καταργώντας τη μακροχρόνια παράδοση της ανοιχτής στήριξης σε έναν υποψήφιο. Η απόφασή του οδήγησε σε μαζικές αντιδράσεις και απόλεια αναγνωστών και συνδρομητών, ενώ μετά τις εκλογές ο Μπέζος έκανε ό,τι μπορούσε, ανοικτά και χωρίς δισταγμό, για να υποδηλώσει την υποστήριξη και υποταγή του στον Τραμπ. Η «Ποστ» ήταν μια καλή εφημερίδα, που είχε λιγότερα ζητήματα υπερβολικής πολιτικής ορθότητας σε σχέση με τους ανταγωνιστές της. Μετά τις αποφάσεις και τους χειρισμούς του Μπέζος, όμως, μπήκε σε βαθιά κρίση, που κορυφώθηκε με τις πρόσφατες παραπτώσεις και απολύσεις. Το μέλλον της είναι επισφαλές. Τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης θα συνεχίσουν να αναζητούν ένα επιχειρηματικό μοντέλο έχοντας απέναντί τους ένα τσουνάμι αλλαγών. Ο καταϊγμένος ειδήσεων έχει οδηγήσει σε κόπωση της κοινής γνώμης, που προτιμά να διαβάσει συμβουλές διατροφής και άσκησης αντί για «κακά νέα». Μια νέα γενιά προτιμά το σκρολόρισμα στο κινητό αδιαφορώντας για την προέλευση κάθε «είδησης», με την πεποίθηση μάλιστα πως η ενημέρωση πρέπει να παρέχεται δωρεάν. Στον ορίζοντα, η τεχνητή νοημοσύνη ενδέχεται να μετατρέψει τα παραδοσιακά Μέσα σε προμηθευτές για τις πλατφόρμες της ΑΙ. Βρισκόμαστε σε σταυροδρόμι, που εξηγεί πολλά από όσα γίνονται γύρω μας στις δυτικές δημοκρατίες. Παραμένουμε αισιόδοξοι με την πεποίθηση πως θα υπάρχουν πάντοτε ζήτηση για σοβαρή ενημέρωση και ψαγμένοι αναγνώστες, που την αναζητούν και εκτιμούν τη σημασία της στην εποχή μας. Μαθαίνουμε και προχωράμε χωρίς νοσταλγία για το χθες, γιατί, όπως είπε και ο Καναδός πρωθυπουργός, «η νοσταλγία δεν συνιστά στρατηγική».

Ελληνορωσικά και Τουρκία

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Στη διάρκεια ενός αιώνα, δύο φορές η ελληνική εμπλοκή στην Ουκρανία είχε ως στόχο να μας εξασφαλίσει τη στήριξη των ισχυρών δυνάμεων της Δύσεως έναντι της Τουρκίας. Ήταν μια μέρα του Ιουλίου 1919, όταν ο Ελ. Βενιζέλος συνάντησε, στη Δίσκεψη των Παρισίων, τον Γάλλο γένητ Κλεμανσό, που του είπε: «Λοιπόν, μας λέτε πως είστε σύμμαχός μας; Ε, τότε, στείλτε αμέσως μια μεραρχία στην Οδησό για να συμμετάσχετε στην εκστρατεία μας εναντίον της μεσομπίνης Ρωσίας». Ο Βενιζέλος, που αγωνιζόταν να εξασφαλίσει τη στήριξη των μεγάλων δυνάμεων για την εκστρατεία του στη Μικρά Ασία, συνεπορφώθη εκών άκων. Αλλά «όλη η εκστρατεία της Ρωσίας ήτο επιπολαία και αμελέτητος», έγραφε ο συνταγματάρχης Κ. Μανέντας στην Πινελόπη Δέλτα. Ενώ ο αξιωματικός Νέκοςκομος Γρηγοριάδης πληροφορούσε με επιστολή του προς τη Δέλτα ότι οι Γάλλοι στρατιωτικοί στην Οδησό κατηγορούσαν τον Κλεμανσό ότι ήταν «για τους Έλληνες καλός», ενώ για αυτούς «ο χειρότερος όλων». Αλλά όμως για τους Έλληνες «από τη Ρωσία ο δρόμος πάει ίσα για τη Σμύρνη», έλεγε τότε ένα τραγούδι. Και είναι πια γνωστό τι είχε συμβεί εκεί. Επειτα από έναν αιώνα, ο κ. Μπετσότακας, στις 17.2.2025, με δήλωσή του στο Μπλούμπεργκ συναρτούσε τη στήριξη του προς την Ουκρανία με την ανάγκη αντιμε-

τωπίσεως της Τουρκίας. «Παρατηρούμε ένα κρεσέντο επιθετικότητας από την Τουρκία εναντίον της Ελλάδος... Δεν χρειαζόμαστε ακόμη μία πηγή γεωπολιτικής αστάθειας στην περιοχή της Αν. Μεσογείου ενόσω είμαστε σε πόλεμο με τη Ρωσία και υποστηρίζουμε την Ουκρανία». Την περασμένη Δευτέρα, σε συνέντευξή του στον ΣΚΑΪ, ο κ. Μπτοστάκας ήταν σαφέστερος ως προς τους λόγους για τους οποίους στηρίζει την Ουκρανία, τονίζοντας ότι προσβλέπει στην υποστήριξη της Δύσεως για την αντιμετώπιση της τουρκικής απειλής. «Με τη πιθανή ανάσχημα θα μπορούσαμε να ζητήσουμε αντιστοίχη στήριξη, όταν έχουμε απέναντί μας γείτονα με επιθετική ρητορική απέναντι στη χώρα μας», είπε.

Όπως τυχαίως η ρωσική προέβεια ανάρτησε προχθές συνέντευξη του Ρώσου υπ. Εξωτερικών Λαβρόφ στην οποία κατηγορούσε την Ελλάδα, διότι «ήταν από τις πρώτες χώρες που έστειλαν όπλα στην Ουκρανία για να χρησιμοποιηθούν εναντίον περιοχών όπου από αιώνες κατοικούν Έλληνες». Τελείως διαφορετική από τη θέση της Ελλάδος ως προς τον πόλεμο Ρωσίας - Ουκρανίας ήταν η στάση της Τουρκίας, αν και από το 1568 έως το 1918 οι δύο χώρες είχαν διεξαγάγει δώδεκα πολέμους. Ο Ερντογάν επέτυχε να εξασφαλίσει σχέσεις ισορροπίας με τους εμπλεκομένους. Αλλά μία χώρα με αυτοκρατορική εμπειρία αιώνων διαχειρίζεται διαφορετικά τα τρέχοντα ζητήματα.

Πώς ορίζεται το πολιτικό Κέντρο; Ως μια πολιτική που κρατάει ίσες αποστάσεις ανάμεσα στη Δεξιά και την Αριστερά, ή, ας πούμε ανάμεσα στη συντήρηση και την πρόοδο – ένας κατά συνθήκη διαχωρισμός; Και τι σημαίνει αυτό και πώς εφαρμόζεται στην πραγματικότητα; Αν το πάρουμε κατά γράμμα, τότε με όλη μας την άνεση μπορούμε να πούμε ότι κεντρώος είναι αυτός που σε περίπτωση εμφύλιου πολέμου δεν συντάσσεται ούτε με τη μία ούτε με την άλλη παράταξη. Ανέχει, τηρεί στάση ουδετερότητας.

Ξέρουμε πολύ καλά ότι στον πρόσφατο δικό μας εμφύλιο οι κεντρώες δυνάμεις, οι πολιτικοί που αργότερα οργάνωσαν την κεντρώα παράταξη, συμμετείχαν ως επί το πλείστον ενεργά στον αγώνα κατά του κομμουνισμού και τη διάσωση του κοινοβουλευτισμού. Η διαγραφή του Κέντρου από τη σύγκρουση του εμφύλιου υπηρετεί στην πραγματικότητα το αφήγημα που ορίζει τον εμφύλιο ως μια σύγκρουση ανάμεσα στην Αριστερά και τη Δεξιά, με τη νίκη της δεύτερης. Στην πραγματικότητα ήταν μια σύγκρουση ανάμεσα στις δυνάμεις του κοινοβουλευτισμού και τον κομμουνιστικό ολοκληρωτισμό. Η θεωρία περί ουδετερότητας δεν στέκει. Δεν υπάρχει ουδετερότητα στην πολιτική ζωή, όπως δεν υπάρχει και αποχή. Αυτές οι δύο στάσεις απλώς καταργούν την πολιτική.

Κι όμως, το Κέντρο υπάρχει

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Να αναφέρω απλώς την πλατωνική καταδίκη της ουδετερότητας σε περίπτωση εμφύλιου. Όταν ξεσπάσει εμφύλιος ο πολίτης οφείλει να πάρει θέση υπέρ της μιας ή της άλλης παράταξης. Σ' αυτήν την περίπτωση συγκρούεται με τη μόη πόλη. Αν μείνει ουδέτερος συγκρούεται με όλη την πόλη, άρα είναι διπλά καταδικαστέος. Το γράφω αυτό διότι, σε αντίθεση με ό,τι πιστεύουμε, ότι το Κέντρο είναι μια επινόηση της σύγχρονης εποχής που συνδέεται κυρίως με τον φιλελευθερισμό, ως πολιτική στάση εμφανίζεται ήδη στην ελληνική αρχαιότητα. Μετά τον εμφύλιο πόλεμο που ακολούθησε την ήττα της Αθήνας από τη Σπάρτη και την πτώση της τυραννίας των Τριάκοντα, υπήρξαν πολιτικοί, όπως ο Αρχίνος ή ο Ανυτος –ένας από τους κατηγόρους του Σωκράτη– που αν και δημοκρατικοί υποστήριξαν τη μετριопάθεια και τη συμφιλίωση με τους ολιγαρχικούς. Πώς να ξεχάσει κανείς το περίφημο ψήφισμα «Περί του μη μνησικακείν», μια κορυφαία στιγμή της αθηναϊκής δημοκρατίας, που άνοιξε τον δρόμο για την κοινωνική συμφιλίωση μετά το τέλος του εμφύλιου. Προσοχή, δεν μιλούσαν για «λήθη». Αλλο λήθη και άλλο μνησικακία. Θα μπορούσε κανείς να πει, για να έρθουμε στα δικά μας, ότι στις δεκαετίες που ακολούθησαν τον εμφύλιο, ακόμη και στα χρόνια της μεταπολίτευσης, η πολιτική

μας ζωή οριζόταν από την αντίθεση της «λήθης» και της «μνησικακίας». Τη λήθη προσπαθούσε να επιβάλει ο εξευρωπαϊσμένος Κωνσταντίνος Καραμανλής και τη μνησικακία πάλευε να κρατήσει ζωντανή η Αριστερά. Η αλήθεια είναι ότι στη μακρά περίοδο της Μεταπολίτευσης η πολιτική ζωή είχε απαξιώσει το Κέντρο. Τα κατάλοιπα του προδικτατορικού Κέντρου, τον Γεώργιο Μαύρο και τον Ιωάννη Ζιγδη, τα σάρωσε ο Ανδρέας Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ του, το οποίο εξαφάνισε το Κέντρο ακόμη και από τη δημόσια ρητορική, μεταθέτοντας την πολιτική ζωή σε μια συνεχή σύγκρουση ανάμεσα στη Δεξιά και την Αριστερά. Ε, ναι. Στη σύγκρουση πολιτική πρακτική το Κέντρο ορίζεται ως ένας χώρος που δεν έχει ιδεολογία, δεν αυτοπροσδιορίζεται. Ή μάλλον, για να υπάρξει έχει ανάγκη από την ύπαρξη μιας Δεξιάς και μιας Αριστεράς. Ούτε η Δεξιά όμως υπάρχει χωρίς την Αριστερά, και τανάπαλιν. Όπως κατά τον Ηράκλειτο δεν υπάρχει το φως χωρίς το σκοτάδι.

Από τη στιγμή που η Δεξιά αναγνώρισε την ανάγκη του κοινωνικού κράτους στη δημοκρατία και η Αριστερά εγκατέλειψε το σχέδιο για ανατροπή του κοινοβουλευτικού συστήματος –εξαιρείται το ΚΚΕ– η διαχωριστική γραμμή έχασε την έντασή της. Και αυτό έφερε τον Κυριάκο Μητσοτάκη στην εξουσία. Αγγιζει τη κορδή

ενός πληθυσμού που είχε κουραστεί από τη σύγκρουση Δεξιάς και Αριστεράς, κι ας μην είχαν εγκαταλείψει πολλοί από τους ψηφοφόρους του τις ιδεολογικές τους εμμονές. Μην ξεχνάμε την αποτυχημένη προσπάθεια του Τσίπρα να ταυτίσει τη Ν.Δ. του Μπτοστάκη με την Ακροδεξιά. Όπως τώρα ο κ. Σαμαράς κατηγορεί το πρώην κόμμα του ότι έχει απομακρυνθεί από το αίσθημα της «λαϊκής» βάρσης – που δεν την ορίζει όμως. Έχει αρκετή πείρα για να ξέρει ότι η Ν.Δ. του Μπτοστάκη δεν είναι κεντρώα επειδή θεσμοθέτησε τον γάμο των ομοφυλοφίλων – πολλή φασαρία για το τίποτε. Ο Μπτοστάκης είναι κεντρώος διότι έχει καταφέρει να περιορίσει την ταύτιση της πολιτικής ζωής με κατά μέτωπον συγκρούσεις. Κεντρώος, κεντροδεξιός, ενώ το ΠΑΣΟΚ ψάχνει ακόμη τη σημασία της λέξης κεντροαριστερά, της κληρονομιάς του Σημίτη. Όμως, ο Ανδρουλάκης ψάχνει το Κέντρο στο όνομα του Ανδρέα, που διέπρεψε ως ολετήρας του.

Ναι, το Κέντρο υπάρχει. Και η κυβέρνηση, αν και φθαρμένη, εξακολουθεί να κυριαρχεί στο πολιτικό τοπίο επειδή είναι κεντρώα. Γύρω της χορεύουν διάφοροι σχηματισμοί που ψάχνουν την ύπαρξή τους ανάμεσα στην ανάμνηση της σύγκρουσης και τη μνησικακία.

ttheodoropoulos@kathimerini.gr

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

Τα ύποπτα υποσχετικά

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Προσφάτως μια θορυβώδης αριστερή μειοψηφία στη Λάρισα πέτυχε να μετατρέψει ένα μνημόσυνο των θυμάτων του Ολοκαυτώματος σε παρωδή. Διότι έτσι αρχίζουν όλοι οι διωγμοί – με τραμπούκους που βρίσκουν και κάνουν. Εαμικές αντιστασιακές οργανώσεις αντέδρασαν στην παρουσία του προσκεκλημένου ως κεντρικού ομιλητή της εκδήλωσης, επειδή είναι αντικομμουνιστής ο περιφερειάρχης κ. Κουρέκας κάθησε: βρέθηκε πρόθυμος(!) αντικαταστάτης του ομιλητή και η εβραϊκή κοινότητα υπέκυψε επειδή η περιφέρεια είναι «θεσμικά συνδιοργανωτρία της εκδήλωσης». Δηλαδή, διάφοροι αυτοδιορισμένοι «εκπρόσωποι» τους, αναλαμβάνοντας την υποχρέωση να ξεπληρώσουν αυτοί, τα παιδιά και όλοι τους οι απόγονοι εσείς, κάποια χρωστούμενα προς τον ΕΛΑΣ!

Το πόσο εξοργιστικά στρεβλή είναι αυτή η τοποθέτηση θα το δούμε ρίχνοντας μια ματιά συνοπτικά στην Κατοχή. Οι Εβραίοι στη Θεσσαλονίκη κάθηκαν με βαριά ευθύνη του ραββίνου τους, που τους έπεισε να υπακούσουν στις εντολές των ναζί. Στην Κέρκυρα είχαμε αντισομιτισμό που μας ντροπιάζει. Στη Θεσσαλία σώθη-

καν πολλοί επειδή δραστηριοποιήθηκε ο ΕΛΑΣ, τους συγκέντρωσε και τους σκόρπισε στα ορεινά χωριά. Στην Αθήνα σώθηκαν χάρη στις πλάτες που τους έκανε ο τότε αρχηγός της Αστυνομίας Αγγελος Εβερτ. Κάτι τελείως διαφορετικό έγινε στη Ζάκυνθο. Τον Δεκέμβριο του 1943 οι Γερμανοί, που είχαν προ ολίγου αντικαταστήσει τους Ιταλούς, ζήτησαν από τον δήμαρχο Λουκά Καρρέρ να τους παραδώσει εντός 72 ωρών κατάλογο των Εβραίων δημοτών του. Ο Καρρέρ έπεισε στον μητροπολίτη Χρυσόστομο και μαζί, επιδέξια και μυστικά, φυγάδευσε τους 272 Ζακυνθίους Εβραίους και τους διαμήγαγε ανάμεσα στον γενικό πληθυσμό. Εκαναν δηλαδή κάτι περίπου το ίδιο με τον ΕΛΑΣ, αλλά με μια μεγάλη διαφορά: Με τη λήξη της προθεσμίας εμφανίστηκαν μαζί δήμαρχος και δεσπότες στους Γερμανούς και τους κατέθεσαν ένα χαρτί, όπου ήταν γραμμένα τα δυο τους ονόματα και μόνον. Εμείς οι δύο, είπαν, είμαστε οι γγγυπτες των Εβραίων δημοτών μας. Οι Γερμανοί σάστισαν, ζήτησαν οδηγίες από το Βερολίνο και τελικά το δέχθηκαν!

Επομένως, το ΕΑΜ/ΕΛΑΣ δεν είχε μονοπώλιο. Το βάρος του κινδύνου το σήκωσε ο γενικός πληθυσμός, που έκρυψε Εβραίους στα σπίτια του και αυτό το έκανε προθύμος. Ο κατατρεγμένος από τον κατακτητή μας γι-

νόταν αυτομάτως φίλος μας και πουθενά δεν είχαμε αγέλες αντισομιτών να ουρλιάζουν και να ξεσκίζουν. Είχαμε μεγάλες ομάδες που στάθηκαν ανήμπορες – η περίπτωση των Θεσσαλονικιών. Αλλοι βοήθησαν, αλλά μεταθέτοντας πολύ σύντομα την ευθύνη από τους δικούς τους ώμους σε όμους άλλων: Αν εξομύσαν οι Γερμανοί στη Θεσσαλία, εκείνοι που θα πλήρωναν θα ήταν οι χωρικοί που έκρυψαν στα σπίτια τους Εβραίους και όχι οι άνδρες του ΕΛΑΣ που θα εξαφανίζονταν, όπως ακριβώς το έκαναν στα Καλάβρυτα. Στην Αθήνα ο αρχηγός της Αστυνομίας, Αγγελος Εβερτ, έσωσε την εβραϊκή κοινότητα με ένα πολύπλοκο διπρόσωπο παιχνίδι, βάζοντας σε θανάσιμο κίνδυνο τον εαυτό του, την οικογένειά του και τους συνεργάτες του της Αστυνομίας. Τέλος, ο Λουκάς Καρρέρ και ο μητροπολίτης Χρυσόστομος μίπηκαν οι ίδιοι μπροστά εκθέτοντας τον εαυτό τους στον ίδιο ακριβώς κίνδυνο με εκείνον στον οποίο είχαν εκθέσει τους Ζακυνθινούς συνεργούς τους. Αυτό το τελευταίο μου φαίνεται εμένα το πιο μεγαλειώδες, αλλά συγχρόνως και το πιο ασφαλές, όπως θα δείξω πιο κάτω. Πρώτα όμως να πω ότι οι Εβραίοι είναι ευγνώμονες και γενναίοδωροι: Στην Αθήνα εμπιστεύονταν τον Εβερτ επί δύο γενιές. Οι Ισραηλινοί θυμούνται την Ελλάδα με ανοιχτή καρδιά και

την επισκέπτονται μαζί. Στη Ζάκυνθο δε, με τους καταστροφικούς σεισμούς του 1953, το πρώτο πλοίο που προσέτρεξε με βοήθεια ήταν ένα πολεμικό ενός μικρού κράτους, που είχε γεννηθεί μόλις πριν από επτά χρόνια, στις 14 Μαΐου 1948, και λεγόταν Ισραήλ. Την ανταποδοτική αυτή χειρονομία αξίζει να τη γνωρίζουμε και να τη λέμε στα παιδιά μας, γιατί τιμάει και τους δύο λαούς μας. Κάμε το καλό και ριζ' το στον γιαλό. Στον γιαλό! Γιατί αν κάποιος ανοίξει κιτάπη και παρουσιάσει φανταστικά υποσχετικά προς εξόφληση, το πράγμα μυρίζει αυταρχισμό. Αν εγώ αμέσως και ασυζητητί δεν βγω μπροστά, σαν τον Καρρέρ και τον Χρυσόστομο, θα υποδουλωθώ. Αν υποκύψω –εγώ, ο πολίτης, ένα ένα άτομο–, ενδίδοντας σε επιχειρήματα «δεν αφορά εμένα», «ε, μια μικρή υποχώρηση», «να μην εκτεθώ στους φίλους μου», θα εγκαταλείψω ένα μέρος από την ανεξαρτησία μου και την ελευθερία του λόγου μου και την αυτοεκτίμησή μου. Έτσι ανοίγω τον δρόμο για να μου ζητήσουν πάλι κάτι, και κάτι ακόμη περισσότερο, και σιγά σιγά, με τη μεθοδία του σαλαμιού, υποχώρηση στην υποχώρηση, θα βρεθώ στο τέλος ανήμπορος θεατής μιας αγέλης που ουρλιάζει και ξεσκίζει συνανθρώπους μου Εβραίους.

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Έκτακτη ανάγκη

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Αιτιολογημένα, στο διαδίκτυο έχει φουντώσει η συζήτηση για τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που αναπτύσσει η κάθε γενιά ανάλογα με την εποχή στην οποία γεννιέται και διαμορφώνεται. Αναρτήσεις συχνά χιουμοριστικές, αλλά πάντοτε σοβαρές, θίγουν σε καθημερινή βάση το πρωτοφανές χάσμα γενεών που έχει δημιουργηθεί στο πρώτο τέταρτο του 21ου αιώνα, ως απότοκο μάλλον των επίσης πρωτοφανών τεχνολογικών εξελίξεων που βιώνουμε ως ανθρωπότητα.

Παρότι η εμπνευματοποίηση του ζητήματος και το μάρκετινγκ διαδραματίζουν ευλόγως πρωταγωνιστικό ρόλο στο να προωθούνται διαρκώς οι διαφορές ανάμεσα στους boomers, τους millennials και τους Gen Z, δεν τίθεται αμφιβολία ότι κοινωνιολογικά και ανθρωπολογικά μιλώντας το ζήτημα έχει επίσης μεγάλη βαρύτητα, ουσία και σημασία. Για προφανείς λόγους, η γενιά που τραβάει πολύ την προσοχή τα τελευταία πέντε περίπου χρόνια είναι οι νεαροί ενήλικες, δηλαδή όσοι έχουν γεννηθεί, σύμφωνα με τη χρονολογική διάκριση όπως έχει καθιερωθεί, μεταξύ του 1997 και του 2012. Η περιβόητη Gen Z δεν αναλύεται, ωστόσο, μόνο επειδή είναι η πιο πρόσφατη γενιά που άρχισε να ενηλικιώνεται. Νομίζω πως τα πολυάριθμα άρθρα και οι μυριάδες αναρτήσεις και αναλύσεις που γίνονται για τη συγκεκριμένη γενιά, που έχει φέρει τα πάνω-κάτω σε όλους σχεδόν τους τομείς της ανθρώπινης συμπεριφοράς και των κοινωνικών νορμών, πηγάζουν κι από το γεγονός ότι συμπεριφοριολογικά μιλώντας έχουμε ίσως να κάνουμε με κάτι σαν ένα νέου τύπου άνθρωπο. Γεγονός που, ξεκάνοντας, οφείλεται στον τεχνολογικό Αρμαγεδδώνα.

Ανάμεσα στα πολλά ενδιαφέροντα σχολία και παρατηρήσεις που γίνονται συνεχώς για τους νέους ενήλικες, την εβδομάδα που πέρασε εμφανίστηκε μια ιδιαίτερως προβοκατόρικη έρευνα, που εκτιμώ πως έχει λογικοφανή βάση και πρέπει να χτυπηθεί (ακόμα ένα) καμπανάκι για το πώς αντιδρούμε ως ανθρωπότητα απέναντι στα πολιτισμικά τεκταινόμενα των ημερών. Η έρευνα, που παρουσιάστηκε στο Κογκρέσο των ΗΠΑ από τον νευροεπιστήμονα Jared Cooney Horvath και αμέσως έγινε viral, υποδεικνύει πως η «περισσότερη τεχνολογία» συνδέεται με φτωχότερα μαθησιακά αποτελέσματα και πως η GenZ είναι η πρώτη από τότε που άρχισαν να καταγράφονται στοιχεία, η οποία θεωρείται λιγότερο... έξυ-

πνη από τους γονείς της. Πρόκειται, σύμφωνα με τον Horvath, για κατάσταση έκτακτης ανάγκης, αφού «οι άνθρωποι είναι βιολογικά προγραμματισμένοι να μαθαίνουν από άλλους ανθρώπους και από την ενδελεχή μελέτη, όχι από το να σκρολάρουν για να βρουν συνοπτικές περιγραφές». Η γενιά Z στις Ηνωμένες Πολιτείες, ειπώθηκε στη συνεδρία, έχει υποστεί γνωστική καθυστέρηση λόγω της υπερβολικής εξάρτησής της από την ψηφιακή τεχνολογία, κάτι που έχει ως επίπτωση τη μείωση της προσοχής, της μνήμης, των δεξιοτήτων ανάγνωσης και μαθηματικών, των ικανοτήτων επίλυσης προβλημάτων και κατ' επέκταση του... συνολικού IQ.

Οι ΗΠΑ, τονίστηκε, δεν είναι η μόνη χώρα που επηρεάστηκε από την ψηφιακή γνωστική παρακμή, αφού η έρευνα φαίνεται να κάλυψε 80 συνολικά χώρες, φανερώνοντας μια τάση έξι δεκαετιών με φτωχότερα μαθησιακά αποτελέσματα. Όσο δηλαδή η τεχνολογία εξελίσσεται, το επίπεδο των μαθητών πέφτει.

Εμπειρογνώμονες δεν φαίνεται να λένε ότι στη χρήση της τεχνολογίας, λένε όμως ότι στην κακή και υπερβολική χρήση. Η μάθηση πρόσωπο με πρόσωπο, τα λιγότερα κινητά στις τάξεις και η ηλικιακή καθυστέρηση των παιδιών στο να αποκτήσουν δικές τους έξυπνες συσκευές προτείνονται ως ορισμένες πρακτικές, καθημερινές και άμεσες λύσεις.

Χωρίς διάθεση τεchnοφοβίας οφείλουμε να εγκύψουμε στο ζήτημα, που είναι σίγουρα έκτακτη ως ανάγκη και που ασφαλώς μας επιπρεάζει όλους ανεξαρτήτως ηλικίας, μορφωτικού επιπέδου και πολιτισμικής προέλευσης. Ενδεικτικές είναι και οι κραυγές αγωνίας από την ακαδημαϊκή κοινότητα, που βρίσκονται σε μεγάλη αμηχανία για την αξιολόγηση των φοιτητών.

Ποιος θα αποφοιτά από τώρα και στο εξής από τα πανεπιστήμια, οι άνθρωποι με τη δική τους νοημοσύνη ή με την τεχνική; Εξίσου ανησυχητικά είναι πολλά δεδομένα και για τους υπόλοιπους ενήλικες, τόσο τους νέους όσο και τους μεσήλικες και τους ηλικιωμένους. Μια εύλογη ευχή και επιθυμία είναι στην ατζέντα των επικείμενων βουλευτικών εκλογών, το ζήτημα της εγκαταστάσεως να προταχθεί και να αναδειχθεί όπως επιτάσσεται. Θα συμβεί κάτι τέτοιο ή θα καταλήξουμε να έχουμε και βουλευτές που να είναι αντιπροσωπευτικό απότοκο του σαπισμένου μας εγκεφάλου;

demetriadesp@sppmedia.com

ΦΙΚΥΠΙ στην Κύπρο έως τις 31 Ιανουαρίου 2027. Το ψήφισμα περικλείει μία κρίσιμη «στιγμή» στην ιστορία του Κυπριακού – γι' αυτός το κρατήσουμε σε κάποιο αρχείο, ίσως να είναι μέρος της ιστορίας του. Αφού «επαναβεβαιώνει τη λύση βασισμένη σε μια ΔΔΟ με πολιτική ισότητα, όπως προβλέπεται στα σχετικά ψηφίσματα του Σ.Α.», απευθύνεται στους Κυπρίους: «Η ευθύνη για την εξεύρεση λύσης ανήκει πρώτα και κύρια στους ίδιους τους Κυπρίους».

Ύστερα καταγράφει την παταγώδη αποτυχία γύρω από τα οδοφράγματα, υπογραμμίζοντας «τη σημασία προόδου στη διάνοιξη νέων σημείων διέλευσης». Το Σ.Α. υπογραμμίζει «την ακεραιότητα και το απαράβιστο της Νεκρής Ζώνης» και καταδικάζει τις «συνεχιζόμενες παραβιάσεις του στρατιωτικού status quo», συμπεριλαμβανομένων «μη εξουσιοδοτημένων κατασκευών και εγκαταστάσεων συστημάτων επιτήρησης στρατιωτικού τύπου», που «δημιουργούν σημαντικές προκλήσεις στις επιχειρήσεις και στην εντολή της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ». Καλεί «τις δύο πλευρές να αφαιρέσουν όλες τις μη εξουσιοδοτημένες κατασκευές» και να «σεβαστούν πλήρως την ελευθερία κινήσεων της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ σε ολόκληρη την Κύπρο».

Η ε/κ πλευρά είχε κάθε συμφέρον να συμπλέει με τα Η.Ε. Τώρα διαβάζουμε αναφορές του τύπου «οι δύο πλευρές να αφαι-

ρέσουν... να σεβαστούν κ.λπ.». Ποιος είναι ο εγκέφαλος αυτής της ανεγκέφαλης πολιτικής, ώστε το Σ.Α. να ζητάει και από τις «δύο πλευρές... ελευθερία κινήσεων της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ σε ολόκληρη την Κύπρο»; Πραγματικά, νέο στοιχείο οι αναφορές «στις επιπτώσεις της κοινωνικοοικονομικής ανισότητας μεταξύ των δύο κοινοτήτων». Το ψήφισμα 2771 (2025) αναγνώρισε ότι τέτοιες ανισότητες ενδέχεται να οδηγήσουν σε περαιτέρω αποξένωση στο νησί και ενθάρρυνε προσπάθειες για την αντιμετώπισή τους».

Εκ πρώτης όψεως ξενίζει, τόσο η έκταση όσο και η ένταση της αναφοράς για το «ενδοκυπριακό εμπόριο» και το «κοινωνικοοικονομικό χάσμα». Το σημείο αυτό από μόνο του δεν ελγεί κάτι. Αν όμως το διασυνδέσουμε με την τελευταία παράγραφο του ψηφίσματος, τότε έχουμε μια λογική ερμηνεία των πραγμάτων: «Το Σ.Α. αποφασίζει την παράταση της εντολής της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ έως τις 31 Ιανουαρίου 2027» και δηλώνει ότι θα «συνεχίσει να παρακολουθεί στενά την κατάσταση στην Κύπρο. Ζητεί, ακόμη, δύο εκθέσεις του γ.γ. με τεκμηριωμένη αξιολόγηση της προόδου και της απόδοσης της αποστολής».

Δύο εκθέσεις ακόμα, είναι οι τελευταίες δύο του Α. Γκουτέρες, καθώς ολοκληρώνει τη θητεία του στο τέλος του 2026. Το Σ.Α. «ζητεί τεκμηριωμένη αξιολόγηση της προόδου» για το Κυπριακό σε συνάρτηση με «την απόδοση της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ». Άρα υπό το φως της σημερινής κατάστασης, το Σ.Α. ζητεί: 1ο, «Αξιολόγηση της απόδοσης», κατά πόσο δηλαδή οι δύναμεις

της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ θα είναι σε κά-τι χρήσιμες για να παραμείνουν στη νήσο και μετά το τέλος Ιανουαρίου 2017. 2ο, Αξιολόγηση της προόδου στο Κυπριακό και της απόρριψης από τον γ.γ. της σκέψης για Πενταμερή στα τυφλά. 3ο, Η ισχυρή αναφορά στο «ενδοκυπριακό εμπόριο» κοραϊσμό στο «απ' ευθείας εμπόριο» και στην αλλαγή των κανόνων διεξαγωγής του. 4ο, Το Σ.Α. ανοίγει σελίδα, μιλάει ανοικτά για άλλες «διευθετήσεις» σε σχέση με την αποστολή των Η.Ε. στην Κύπρο και τον ρόλο της στη νήσο ήδη από το 1964. 5ο, Εντυπωσιάζει η παγερή αδιαφορία της ε/κ ηγεσίας απέναντι στις εξελίξεις, les και αφορά κάποιαν άλλη, μακρινή Ταϊβάν!

Ταυτόχρονα, η γύρω επικαιρότητα τρέχει. Στο Ομάν συνομιλίες ΗΠΑ-Ιράν. Οι ΗΠΑ θέτουν πάνω στο τραπέζι το πυρηνικό και πυραυλικό πρόγραμμα του Ιράν. Η Τεχεράνη αποδέχεται για διαπραγματεύσει μόνο το πρώτο.

«Κλείδωσε» για τις 11 Φεβρουαρίου η συνάντηση Κ. Μητσοτάκη με Τ. Ερντογάν. Σύμφωνα με τον Έλληνα κυβερνητικό εκπρόσωπο Παύλο Μαρινάκη «το 6ο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας Ελλάδας-Τουρκίας θα γίνει στην Άγκυρα στις 11/2» («το Βήμα» 5/2).

Στο Κάιρο συνομιλίες προέδρων Αιγύπτου-Τουρκίας, Α. Σίσι, Τ. Ερντογάν (4/2). Α. Σίσι: «Επιβεβαιώσαμε την ανάγκη να εργαστούμε για την αύξηση του όγκου των εμπορικών συναλλαγών στα 15 δις. δολάρια». Δηλώσεις Τ. Ερντογάν: «Η Αίγυπτος είναι ήδη ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Τουρκίας στην Αφρική. Η Άγκυρα

στοχεύει στην αύξηση του διμερούς όγκου εμπορίου από 8-9 δις. δολάρια σε 15 δις. δολάρια» («Χουριέτ», 4/2).

Μια, μάλλον, νέα είδηση. «Η Συρία υπέγραψε προκαταρκτική συμφωνία με τον αμερικανικό ενεργειακό γίγαντα Chevron και την κατάρτιση εταιρεία Power International για την εξερεύνηση πετρελαίου και φυσικού αερίου στα ανοικτά των ακτών της χώρας. Στην τελετή παρέστη ο Σύρος πρόεδρος και ο απεσταλμένος των ΗΠΑ στη Συρία Τομ Μπαράκ (πρακτορείο ειδήσεων SANA, 5/2).

Σε μια ζώνη που κάθε μέρα ζει στην αστάθεια και στο απρόβλεπτο, μια νήσος εμφανίζεται απίστευτα αδρανής. Ενώ βλέπει τις εξαιρετικά επικίνδυνες εξελίξεις, εκπλήσσει η παγερή αδιαφορία της για όσα περιβάλλουν την ίδια. Η υπόθεση «ανοίξτε, έστω, ένα οδόφραγμα», έχει ήδη εξελιχθεί σε φαρσοκωμωδία. Άρα, ενώ παριστάνεις το πρότυπο περιφερειακής σταθερότητας, στην πράξη κλείνεις την πόρτα στους δύο απεσταλμένους του ΟΗΕ και της Ε.Ε. Έτσι, εκθέτεις τη χώρα σου σε νέους, απρόβλεπτους κινδύνους και τους περιέγραψε με ακρίβεια ο γ.γ. των Η.Ε. στην πρόσφατη Έκθεσή του στο Σ.Α. Ούτε ο έλεγχος της εννήμερωσης, ούτε το βλέμμα στους εσωτερικούς συσχετισμούς λύνουν προβλήματα. Αντίθετα, δείχνει μικροπολιτική διάθεση και περιπλέκει τα ουσιαστικά γιατί οι εξωτερικοί παίκτες του Κυπριακού (όσοι έχουν απομείνει) διαβάζουν τι σημαίνει κωλυσιεργία μπροστά στο χείλος του γκρεμού...

www.larkoslarkou.org.cy

ΕΡΝ ΓΟΥΛΙΕΜ ΦΟΡΑΛΕΟ

Ο Alexis Monney από την Ελβετία κατά την προετοιμασία του στο άθλημα «Αλπικό Σκι: Κατάβαση (Downhill) Ανδρών», στο χειμερινό κέντρο Stelvio στο Μπόρμιο της Ιταλίας, για τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες «Μιλάνο - Κορτίνα 2026».

Με ωτασπίδες στο τελευταίο μίλι!

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

... να σεβαστούν κ.λπ.». Ποιος είναι ο εγκέφαλος αυτής της ανεγκέφαλης πολιτικής, ώστε το Σ.Α. να ζητάει και από τις «δύο πλευρές... ελευθερία κινήσεων της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ σε ολόκληρη την Κύπρο»; Πραγματικά, νέο στοιχείο οι αναφορές «στις επιπτώσεις της κοινωνικοοικονομικής ανισότητας μεταξύ των δύο κοινοτήτων». Το ψήφισμα 2771 (2025) αναγνώρισε ότι τέτοιες ανισότητες ενδέχεται να οδηγήσουν σε περαιτέρω αποξένωση στο νησί και ενθάρρυνε προσπάθειες για την αντιμετώπισή τους».

Εκ πρώτης όψεως ξενίζει, τόσο η έκταση όσο και η ένταση της αναφοράς για το «ενδοκυπριακό εμπόριο» και το «κοινωνικοοικονομικό χάσμα». Το σημείο αυτό από μόνο του δεν ελγεί κάτι. Αν όμως το διασυνδέσουμε με την τελευταία παράγραφο του ψηφίσματος, τότε έχουμε μια λογική ερμηνεία των πραγμάτων: «Το Σ.Α. αποφασίζει την παράταση της εντολής της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ έως τις 31 Ιανουαρίου 2027» και δηλώνει ότι θα «συνεχίσει να παρακολουθεί στενά την κατάσταση στην Κύπρο. Ζητεί, ακόμη, δύο εκθέσεις του γ.γ. με τεκμηριωμένη αξιολόγηση της προόδου και της απόδοσης της αποστολής».

Δύο εκθέσεις ακόμα, είναι οι τελευταίες δύο του Α. Γκουτέρες, καθώς ολοκληρώνει τη θητεία του στο τέλος του 2026. Το Σ.Α. «ζητεί τεκμηριωμένη αξιολόγηση της προόδου» για το Κυπριακό σε συνάρτηση με «την απόδοση της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ». Άρα υπό το φως της σημερινής κατάστασης, το Σ.Α. ζητεί: 1ο, «Αξιολόγηση της απόδοσης», κατά πόσο δηλαδή οι δύναμεις

της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ θα είναι σε κά-τι χρήσιμες για να παραμείνουν στη νήσο και μετά το τέλος Ιανουαρίου 2017. 2ο, Αξιολόγηση της προόδου στο Κυπριακό και της απόρριψης από τον γ.γ. της σκέψης για Πενταμερή στα τυφλά. 3ο, Η ισχυρή αναφορά στο «ενδοκυπριακό εμπόριο» κοραϊσμό στο «απ' ευθείας εμπόριο» και στην αλλαγή των κανόνων διεξαγωγής του. 4ο, Το Σ.Α. ανοίγει σελίδα, μιλάει ανοικτά για άλλες «διευθετήσεις» σε σχέση με την αποστολή των Η.Ε. στην Κύπρο και τον ρόλο της στη νήσο ήδη από το 1964. 5ο, Εντυπωσιάζει η παγερή αδιαφορία της ε/κ ηγεσίας απέναντι στις εξελίξεις, les και αφορά κάποιαν άλλη, μακρινή Ταϊβάν!

Ταυτόχρονα, η γύρω επικαιρότητα τρέχει. Στο Ομάν συνομιλίες ΗΠΑ-Ιράν. Οι ΗΠΑ θέτουν πάνω στο τραπέζι το πυρηνικό και πυραυλικό πρόγραμμα του Ιράν. Η Τεχεράνη αποδέχεται για διαπραγματεύσει μόνο το πρώτο.

«Κλείδωσε» για τις 11 Φεβρουαρίου η συνάντηση Κ. Μητσοτάκη με Τ. Ερντογάν. Σύμφωνα με τον Έλληνα κυβερνητικό εκπρόσωπο Παύλο Μαρινάκη «το 6ο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας Ελλάδας-Τουρκίας θα γίνει στην Άγκυρα στις 11/2» («το Βήμα» 5/2).

Στο Κάιρο συνομιλίες προέδρων Αιγύπτου-Τουρκίας, Α. Σίσι, Τ. Ερντογάν (4/2). Α. Σίσι: «Επιβεβαιώσαμε την ανάγκη να εργαστούμε για την αύξηση του όγκου των εμπορικών συναλλαγών στα 15 δις. δολάρια». Δηλώσεις Τ. Ερντογάν: «Η Αίγυπτος είναι ήδη ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Τουρκίας στην Αφρική. Η Άγκυρα

στοχεύει στην αύξηση του διμερούς όγκου εμπορίου από 8-9 δις. δολάρια σε 15 δις. δολάρια» («Χουριέτ», 4/2).

Μια, μάλλον, νέα είδηση. «Η Συρία υπέγραψε προκαταρκτική συμφωνία με τον αμερικανικό ενεργειακό γίγαντα Chevron και την κατάρτιση εταιρεία Power International για την εξερεύνηση πετρελαίου και φυσικού αερίου στα ανοικτά των ακτών της χώρας. Στην τελετή παρέστη ο Σύρος πρόεδρος και ο απεσταλμένος των ΗΠΑ στη Συρία Τομ Μπαράκ (πρακτορείο ειδήσεων SANA, 5/2).

Σε μια ζώνη που κάθε μέρα ζει στην αστάθεια και στο απρόβλεπτο, μια νήσος εμφανίζεται απίστευτα αδρανής. Ενώ βλέπει τις εξαιρετικά επικίνδυνες εξελίξεις, εκπλήσσει η παγερή αδιαφορία της για όσα περιβάλλουν την ίδια. Η υπόθεση «ανοίξτε, έστω, ένα οδόφραγμα», έχει ήδη εξελιχθεί σε φαρσοκωμωδία. Άρα, ενώ παριστάνεις το πρότυπο περιφερειακής σταθερότητας, στην πράξη κλείνεις την πόρτα στους δύο απεσταλμένους του ΟΗΕ και της Ε.Ε. Έτσι, εκθέτεις τη χώρα σου σε νέους, απρόβλεπτους κινδύνους και τους περιέγραψε με ακρίβεια ο γ.γ. των Η.Ε. στην πρόσφατη Έκθεσή του στο Σ.Α. Ούτε ο έλεγχος της εννήμερωσης, ούτε το βλέμμα στους εσωτερικούς συσχετισμούς λύνουν προβλήματα. Αντίθετα, δείχνει μικροπολιτική διάθεση και περιπλέκει τα ουσιαστικά γιατί οι εξωτερικοί παίκτες του Κυπριακού (όσοι έχουν απομείνει) διαβάζουν τι σημαίνει κωλυσιεργία μπροστά στο χείλος του γκρεμού...

www.larkoslarkou.org.cy

Πρόεδρος ως πλασιέ ασπιρίνης

Του ΜΙΧΑΛΗ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Πρώτα, να χαιρετίσω ξανά την πρωτοβουλία του Προέδρου της Δημοκρατίας να παρουσιάσει επίσημα τους στόχους της κυβέρνησης. Ένα καλό βήμα, έστω και αν παραμένει μιμητές, εφ' όσον δεν ακολουθείται από κοινοβουλευτικό ή δημοσιογραφικό έλεγχο. Και εάν για τον κοινοβουλευτικό η ευθύνη ανήκει στη Βουλή και την πρόεδρό της, για τον δημοσιογραφικό υπεύθυνος είναι ο ίδιος. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, τρία χρόνια στην εξουσία, δεν έχει παραθέσει διάσκεψη Τύπου ούτε μία φορά.

Πάμε τώρα στην ουσία. Ο Πρόεδρος, στο λεγόμενο State of the Union, ήταν λιγότερο πομπώδης από προηγούμενες φορές και επιχείρησε να αναδείξει τα τρία σημεία που η κοινωνία καταγράφει για την κυβέρνηση και τον ίδιο ως θετικά: την εξωτερική και περιφερειακή πολιτική, τους κύριους δείκτες και αναβαθμίσεις της οικονομίας και το μεταναστευτικό.

Μέχρις εδώ, καλά και λογικά. Το ζήτημα όμως είναι τα μεγάλα προβλήματα της χώρας, που όχι μόνο υπάρχουν, αλλά διογκώνονται. Οι μεγάλες προκλήσεις

για τις οποίες απέφυγε με όλους τους τρόπους να πάρει θέση. Αραδιάζοντας για άλλη μια φορά δευτερεύοντα μέτρα, ασπιρίνες, για την αντιμετώπιση παθογενειών που απαιτούν ριζικές θεραπείες.

Εκινώντας από το εθνικό ως θέμα, η επιγραμματική αναφορά του Προέδρου είναι προσβλητική. Πέραν της τυπικής γενικότητας του «είμαι έτοιμος και αύριο να πάω σε συνομιλίες», ο κ. Χριστοδουλίδης δεν μας είπε ούτε τι πρόκειται να πράξει για να ξεπεραστεί το νέο διαφαινόμενο τέλμα, ούτε το πώς αντιλαμβάνεται το Κυπριακό στη νέα γεωπολιτική και περιφερειακή πραγματικότητα.

Μίλησε για την ενέργεια ο Πρόεδρος, χωρίς όμως καμία αναφορά στα εμβληματικά έργα του Βασιλικού και της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας-Κύπρου (GSI). Δείχνοντας ότι δεν υπάρχει καμία ενεργειακή στρατηγική, για ένα θέμα που, μαζί με το Κυπριακό και τα γεωπολιτικά, είναι κρίσιμη για την οποιαδήποτε περιφερειακή ή ευρωπαϊκή φιλοδοξία της Κύπρου.

Η πλήρης έλλειψη στρατηγικής αποδείχθηκε και στο υδατικό, όπου επιχείρησε ο κ. Χριστοδουλίδης να επιρρίψει τις ευθύνες των ανεπαρκειών της κυβέρ-

νησής του στους πολίτες. Αλλά και στην ψηφιακή μετάβαση και εκσυγχρονισμό της χώρας. Διότι, καλά τα AI Factory και οι σουπερ-υπολογιστές, αλλά η κυβέρνηση, στα τρία χρόνια, το μόνο που έχει να επιδείξει είναι την ψηφιακή ταυτότητα που παραμένει χωρίς χρήση. Μας είπε,

Για ποια ασφάλεια όμως μιλάμε, όταν το έγκλημα αλωνίζει μέρα και νύχτα σε όλη την Κύπρο;

βέβαια, ότι θα αγοράζουμε εισιτήρια για αθλητικούς αγώνες μέσω του ψηφιακού πολίτη...

Στην οικονομία, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης κάνει ένα μεγάλο λάθος, το οποίο, δυστυχώς, συμμερίζεται και ο επιχειρηματικός κόσμος. Ναι, οι δείκτες και οι αξιολογήσεις είναι απαραίτητα, χωρίς αυτά δεν πας πουθενά. Όμως, η αγοραστική δύναμη των μισθωτών στην Κύπρο είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη. Το χάσμα μισθών του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα διογκώνεται και το κρα-

τικό μισθολόγιο αναμένεται να ξεπεράσει το 40% άνοδο, μέσα σε πέντε μόλις χρόνια. Η κυβέρνηση αρπάζει χρήματα «αβέρτα» από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για να παρουσιάζει πλεονάσματα και να πληρώνει μισθούς. Στην υγεία, ούτε η αυτονομηση των νοσηλευτριών, ούτε η οικονομική βιωσιμότητα του ΓΕΣΥ, ούτε οι καταχρήσεις αντιμετωπίζονται. Στην παιδεία, εξακολουθούμε (κράτος και γονείς) να πληρώνουμε το μεγαλύτερο κόστος στην Ευρώπη, για να έχουμε τα χειρότερα αποτελέσματα, χωρίς διάθεση μεταρρυθμίσεων.

Έτσι, τα οικογενειακά οικονομικά βάρη γίνονται δυσβάστακτα, ειδικά όταν υπάρχουν παιδιά. Και όμως, ολοκληρωμένη οικογενειακή πολιτική δεν υφίσταται, παρά μόνο αποσπασματικές και αστόχευτες επιδοματικές πρωτοβουλίες. Το κόστος στέγης δεν θα λυθεί με κάποιες εκατοντάδες σπίτια του ΚΟΑΓ, αλλά με μέτρα που θα ενθαρρύνουν την ταχεία αύξηση της προσφοράς από τον ιδιωτικό τομέα. Το ρεύμα στην Κύπρο παραμένει το δεύτερο ακριβότερο σε όλη την Ευρώπη. Ασφαλώς η φορολογική μεταρρύθμιση βοήθησε, ο οικογενειακός προϋπολογισμός όμως δεν είναι ακόμη βιώσιμος.

Ο Πρόεδρος επικεντρώθηκε ξανά στην ευρεία έννοια της ασφάλειας. Για ποια ασφάλεια όμως μιλάμε, όταν το έγκλημα αλωνίζει μέρα και νύχτα σε όλη την Κύπρο; Τι δουλειά έχουν οι κάμερες στους αστυνομικούς (σωστό μέτρο) με το οργανωμένο έγκλημα (καμία σχέση); Και, διερωτώμαι, πιστεύει πραγματικά ότι θα λύσει το θέμα της πολιτικής προστασίας με ένα ελικοδρόμιο στη Σολιά, μετά τις κακουχηματικές ελλείψεις του περασμένου καλοκαιριού;

Εκεί όμως που πραγματικά εξόργισε ο Πρόεδρος είναι στο ζήτημα της λογοδοσίας. Διότι δεν δικαιούται να μιλάει για λογοδοσία των άλλων, ενώ ο ίδιος δεν λογοδοτεί για το videogate, τα μαύρα ταμεία και χρήματα που από τώρα μαζεύει για το 2028, τον φορά μέσω του οποίου φέρεται ο ίδιος να κάνει προεκλογικό με δημόσιο χρήμα. Απέφυγε και εκεί τον ελέφαντα στο δωμάτιο, όπως σε κάθε κρίσιμο θέμα. Ακόμη και αν, συμπεριφερόμενος ως στρουθοκάμηλος, το μόνο που πετυχαίνει είναι να δυναμιτίζει τη βαριά απογοήτευση, αγανάκτηση και ντροπή που, ήδη, οι πολίτες αισθάνονται.

michalis@michalis.com

Έρωτας στο Ταζ Μαχάλ

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«**Ο έρωτας** είναι ισχυρός ως ο θάνατος...» αναφέρεται στο πιο ερωτικό ποίημα όλων των εποχών, στο «Άσμα Ασμάτων», το οποίο αποτελεί βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης. Ο έρωτας και η αγάπη, όχι μόνο διώχνουν τον φόβο, αλλά μπορούν να αλλάξουν και να αγιάσουν όλο τον κόσμο. «Σ’ αγαπάω, γιατί είσαι ωραία, σ’ αγαπώ γιατί είσαι εσύ... και αγαπώ τον κόσμο όλο, γιατί ζεις και εσύ μαζί...» τραγουδούσαν οι Μικρασιάτες και τραγουδύμε και εμείς οι περιλειπόμενοι αναζητητές της χαράς. «Ουαί σ’ αυτούς που δεν ηγάπησαν πολύ, γιατί δεν θα τους αφεθούν οι αμαρτίες. Ουαί σ’ αυτούς που δεν ηγαπήθησαν υφ’ ουδενός πολύ, γιατί δεν αφέθηκαν ποτέ να είναι όμορφοι...». Αλίμονο, λοιπόν, σ’ όλους που απέτυχαν να αγαπήσουν και να αγαπηθούν, που δεν πέτυχαν να ανοίξουν των καρδιά τους, να αφήσουν τη λογική, να παλέψουν για τα μεγάλα και τα ωραία, να θυσιάσουν για τον άλλο και να θυσιάσουν τον εαυτό τους. Αλίμονο σ’ αυτούς που δεν έκαναν όμορφο τον εαυτό τους, δεν τον στόλιαν με χάρες και ομορφιές, με αρετές και χαρίσματα, σ’ αυτούς που δεν τόλμησαν να εκτεθούν και να ταπεινωθούν, για χάρη της ομορφιάς, του έρωτα και της αγάπης.

Στην απέραντη Ινδία, ξεχωρίζει ένα μνημείο, το Ταζ Μαχάλ (Taj Mahal), το οποίο χαρακτηρίστηκε ως το όγδοο θαύμα του κόσμου. Βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Γιούμα και κατασκευάστηκε από τον Μογγόλο αυτοκράτορα Σαχ Γιαχάν Α΄, τον 17ο αιώνα, στη μνήμη της συζύγου του Αριουμάντ Μπάνο Μπέγκουμ, Μουμταζ Μαχάλ (Κορόνα του Παλατιού), όπως την αποκαλούσε. Το μνημείο εντυπωσιακό, αλλά όχι συγκλονιστικό, για τα δικά μας δεδομένα. Ωστόσο, το «απογειώνει» η ιστορία του έρωτα του Γιαχάν, για την επίσημη σύζυγό του, έστω και αν είχε στη διάθεσή του άλλες 500 παλλακίδες. Η Αριουμάντ, στη διάρκεια μιας εκστρατείας στην Κεντρική Ινδία, πέθανε λίγα λεπτά αφότου έφερε στον κόσμο το 14ο παιδί τους. Σύμφωνα με τον μύθο, η τελευταία της επιθυμία ήταν να φτιαχτεί ένα μνημείο στη μνήμη της, τόσο λαμπρό, που όμοιό του ο κόσμος δεν θα ‘χε ξαναδεί... Το Ταζ Μαχάλ κτιζόταν για 22 χρόνια και για την ανέγερσή του δούλεψαν 20 χιλιάδες εργάτες. Γύρω από τον τάφο της αγαπημένης του, ο αυτοκράτορας τοποθέτησε έναν χρυσό φράκτν, με πέρλες και διαμάντια. Ανέθεσε και σε δύο χιλιάδες φρουρούς να φυλάνε το μνημείο.

Ο αυτοκράτορας, ύστερα από πολλές περιπέτειες, πέθανε και ετάφη δίπλα από την αγαπημένη του. Το συγκρότημα του Ταζ Μαχάλ θυμίζει ένα τεράστιο μοναστήρι, για τα δικά μας δεδομένα. Στον περίγυρο του τεράστιου πάρκου του μνημείου, δεκάδες ή και εκατοντάδες μικρά σπιτάκια, φιλοξενούν πιστούς. Έξω από τον περιφραγμένο χώρο, πανάκριβα αλλά και ταπεινά ξενοδοχεία, χιλιάδες μικρομάγαζα και όλα όσα συνθέτουν ένα σπουδαίο τουριστικό προορισμό. Όλα τα χρώματα, όλες οι μυρωδιές και όλες οι μουσικές της Ινδίας, στριμωχνόνταν σε έναν τεράστιο δρόμο, ο οποίος οδηγεί στο ιστορικό μνημείο.

Πρόσφατα, η πρόεδρος της Βουλής Αννίτα Δημητρίου και κοινοβουλευτική αντιπροσωπεία –Νίκος Τορναρίτς, Άριστος Δαμιανού και Χριστιάνα Ερωτοκρίτου– στο περιθώριο της ιστορικής επίσημης επίσκεψης στο Νέο Δελχί, μετέβησαν και στο Ταζ Μαχάλ, γεγονός το οποίο κάλυψε για όλα τα Μέσα Ενήμερωσης το ΡΙΚ. Η επίσκεψη στον χώρο παραπέμπει στον «εφιάλτη της Περσεφόνης», το περιφημο μελοποιημένο ποίημα του Νίκου Γκάτσου. «Εκεί που σμίγανε τα χέρια τους οι μύστες, ευλαβικά πριν μπουν στο τελεστήριο, τώρα πετάνε τ’ αποτσίγαρα οι τουρίστες...». Χιλιάδες τουρίστες, όχι μόνο από την Ινδία, αλλά και από όλο τον κόσμο, σε ατέλειωτες ουρές, περιδιαβάζουν τους τεράστιους κήπους, με τους ελεύθερους πίηηκους, τους σκίυρους και άλλα μικρότερα εξωτικά ζώα. Βγάζουν «ερωτικές και αγαπτικές» φωτογραφίες, τρώνε και καπνίζουν, σχολιάζουν και γελούν, χωρίς ποτέ να σκεφτούν ότι βρίσκονται σε ένα νεκροταφείο. Και όταν ο ήλιος αρχίσει να δύει, όταν αρχίζει να νουχάζει η βαβούρα, τότε προσεγγίζουν οι πιστοί τον χώρο του τεμένους, για να απευθύνουν προσευχές, προς τον δικό τους Θεό. Όλα σε μια ατέρμονη άτακτη αρμονία, όπως ακριβώς είναι και η ζωή στην Ινδία, με τους μυθικούς παθιασμένους έρωτες, με τους μυθικούς γάμους, με τους πάμπλουτους μαχαραγιάδες, με τους άστεγους και τους πεινασμένους, με την ασύλληπτη βρωμιά, με τη μολυσμένη ατμόσφαιρα, αλλά και τη μοναδική και παράξενη ηρεμία στις ψυχές των ανθρώπων, ηγετών και πολιτών, η οποία ανατρέπει τα πάντα και καθιστά «ερωτικό» προορισμό τη χώρα. Όλα αλλάζουνε και όλα τα ίδια μένουν και όπως τραγουδά ο Σωκράτης Μάλαμας: «Αλλάζει ο κόσμος όταν φιλιούνται δύο. Μεταμορφώνεται, όλα αγιάζουν...».

kaparispan@yahoo.gr

«Να ξανακάνουμε το διάβασμα σπουδαίο!»

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Η πρόδος στην τεχνολογία, αλλά και η άνεση που προσφέρουν σήμερα τα κινητά τηλέφωνα και οι φορητοί υπολογιστές έχουν πληξει σοβαρά την πώληση βιβλίων. Το διάβασμα δεν είναι πια «τнс μόδας» και το βιβλίο μοιάζει για πολλούς παρωχημένο. Κατά συνέπεια, αρκετά ιδιωτικά βιβλιοπωλεία σε διάφορες χώρες δυσκολεύονται να επιβιώσουν, αφού ο ανταγωνισμός στο διαδίκτυο είναι τεράστιος, με αποτέλεσμα είτε να στρέφονται στην προσφορά άλλων υπηρεσιών είτε να βάζουν λουκέτο. Δεν είναι λοιπόν καθόλου τυχαίο που στη Γερμανία, σύμφωνα με την εφημερίδα «Welt am Sonntag», αρκετά ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία κλείνουν. Ενδεικτικά, από το 2018 μέχρι το 2023 χιλια βιβλιοπωλεία τερμάτισαν τη λειτουργία τους, ενώ οι 28.000 εργαζόμενοι σε βιβλιοπωλεία ή βιβλιοθήκες μειώθηκαν το 2023 στις 22.500 περίπου.

Όταν λοιπόν οι βιβλιόφιλοι/ες βρίσκουν έτοιμα βιβλία ηλεκτρονικά, δεν υπάρχει λόγος για πολλούς να τα προμηθεύονται, με αποτέλεσμα αρκετοί εκδοτικοί οίκοι να κλείνουν. Την ίδια στιγμή σχολικές, δημοτικές ή κρατικές βιβλιοθήκες είτε υπολειτουργούν είτε τερματίζουν τη λειτουργία τους, αφού δεν υπάρχει αρκετό ενδιαφέρον από βιβλιόφιλο κοινό. Οι νέοι άνθρωποι ιδιαίτερα δεν ενδιαφέρονται για τα παραδοσιακά ή κλασικά βιβλία, αλλά ούτε τους νοιάζει η αφή και η μυρωδιά του χαρτιού. Για να επιστρέψουν νέοι άνθρωποι στη φιλαναγνωσία και να αποκτήσουν τα βιβλιοπωλεία και οι βιβλιοθήκες νέους βιβλιολάτρες, θα πρέπει να βρεθεί μία ριζοσπαστική λύση ή ένας δι-

αφορετικός ή/και ανατρεπτικός τρόπος προσέγγισής τους.

Και εδώ ακριβώς εμφανίζεται ένας νεαρός Γερμανός με μεταναστευτική βιογραφία, για να ανατρέψει τα δεδομένα. Παιδί Ιρανών μεταναστών, γνωστός book influencer (διαμορφωτής κοινής γνώμης, βιβλιοκριτής), παρουσιάζει σύντομα βιντεάκια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που αφορούν εξ ολοκλήρου βιβλιοπαρουσιάσεις και βιβλιοκριτικές. Καθισμένος σε μία αναπαυτική πολυθρόνα, μπροστά από μία βιβλιοθήκη με ράφια γεμάτα βιβλία, παρουσιάζει με χιούμορ, ρυθμό και αμεσότητα τίτλους βιβλίων με μία σύντομη περίληψη. Στόχος του είναι η προσέλκυση κυρίως νεαρών φιλοαναγνωστών/στριών, Γερμανών, αλλά και με μεταναστευτική βιογραφία. Χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για να κάνει κάτι που εμείς, ίσως, αποτύχαμε: να μιλήσου-με στους νέους στη δική τους γλώσσα.

Τα μαύρα γυαλιά ηλίου, που αποτελούν το σήμα κατατεθέν του, όπως και η μη αποκάλυψη του πραγματικού του ονόματος τον καθιστούν ελκυστικότερο σε ένα ευρύ κοινό, το οποίο τον γνωρίζει με το χαρακτηριστικό ψευδώνυμο «Η βιβλιοθήκη».

Αξιοσημείωτες είναι οι εύστοχες ερωτήσεις που θέτει στους νεαρούς συγγραφείς που φιλοξενεί διαδικτυακά και όχι από στούντιο, τις οποίες αναρτά στο προσωπικό διαδικτυακό του κανάλι. Ο ίδιος μάλιστα παρουσιάζεται ως ράπερ, χρησιμοποιεί την απλή καθημιλουμένη γερμανική γλώσσα με αρκετές αγγλικές λέξεις και κάνει χρήση ριμών, δίνοντας στις

προσωπικές συνεντεύξεις με τους καλεσμένους του μία ποιητική χροιά.

Όπως ο ίδιος παραδέχτηκε στη γερμανική εφημερίδα, βρίσκει αρκετές βιβλιοκριτικές άκαιρες και ανιαρές, γι’ αυτό αποφάσισε να κάνει κάτι νέο, τρελό και ανατρεπτικό που να εκφράζει και να κεντρίζει το ενδιαφέρον νέων ανθρώπων στη φιλαναγνωσία. Όταν λοιπόν ο κλασικός Ντοστογιέφσκι συναντά τον Eminem, δεν γελαιοποιείται, αλλά επαναυσυστίνεται.

Σε μία περίοδο λοιπόν που το βιβλίο χάνει συνεχώς αρκετούς φανατικούς του λάτρεις, ένας νεαρός μετανάστης από τις φτωχογειτονιές του Μονάχου κατάφερε από μία πολυθρόνα να καθηλώσει το βιβλιόφιλο κοινό και να μας βάλει γυαλιά – όχι ηλίου όπως τα δικά του– και να δώσει ελπίδα και εργασία σε αρκετούς νέους, εργαζομένους και συγγραφείς.

Οι βιβλιοκριτικές του θα συνεχίσουν να τρελαίνουν και να βομβαρδίζουν, κυρίως τους νέους ακολούθους του, μέχρι να αναγνωρίσουν την ανάγκη να γράφουν, να διαβάζουν και να επιμορφώνονται. As τον πιστώσουμε λοιπόν για αυτές τις φιλότιμες προσπάθειές του και as ακούσουμε εκείνους που έμαθαν να διαβάζουν τον κόσμο από την αρχή, ελπίζοντας, όπως γράφει και ο ίδιος στα μηνύματα προς τους ακολούθους του, «Make Reading Great Again!», να ξανακάνουμε το διάβασμα σπουδαίο και αναγκαίο!

Ο Αντρος Γ. Καραγιάννης, είναι τέως δήμαρχος Δερύνειας, καθηγητής Αγγλικών με σύμβαση, Γυμνάσιο Νεάπολης Λεμεσού.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Ανυπάκουα σώματα (IV)

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ***

Δημιουργεί το διαδίκτυο ανυπάκουα σώματα; Ως γνωστόν, σύμφωνα με τις θεωρίες του Φουκώ, όλοι οι νεωτερικοί θεσμοί διαχειρίζονται την πληθυσμώδη –άσυλο, φυλακή, νοσοκομείο, ορφανοτροφείο, αναμορφωτήριο, σχολείο, στρατώνας– έχουν έναν και μοναδικό σκοπό, την παραγωγή «υπάκουων σωμάτων». Η βασιική αρχή της μετατροπής των υποκειμένων σε άβουλα όργανα μιας κοινωνικής τάξης, κατασκευασμένης με τη συνδρομή των κατασταλτικών μηχανισμών του σύγχρονου Λεβιάθαν, είναι απλή. Έγκειται στην απομακρυνση του «κακού» από την ψυχική των προς διαμόρφωση ή συμμόρφωση υποκειμένων.

Ως προς αυτό, η Νεότερη Εποχή (Temps Modernes) δεν έχει επιδείξει καμία ιδιαίτερη δημιουργικότητα, αφού η πολιτική της άρνησης του κακού είχε ήδη εφαρμοσθεί στις προνεωτερικές κοινωνίες από τη χριστιανική θρησκεία και την πατριαρχική οικογένεια που εκείνη θεμελιώνει. Η θεωρητική αρχή αυτής της άρνησης είναι ο ορισμός του κακού ως «στέρψη του καλού» (privatio boni). Με τον τρόπο αυτό, ο Ιερός Αυγουστίνος και σύμπασα η μετέπειτα εκκλησιαστική δογματική απέρριπταν την πραγματικότητα και την αναγκαιότητα, την αυτονομία, του κακού. Ο Διάβολος, σύμβολο του

κακού, έγινε η προσωποποίηση μιας αντίστασης στην καθεσπικυία τάξη, ο κατεξοχήν «ανυπάκουος» αρνητής της Θείας αρχής. Οποιαδήποτε πράξη ή σκέψη δεν ήταν συμβατή με την αρχή αυτή, όπως φυσικά την ερμήνευε και την εφαρμόζε στην κοινωνία η κυρίαρχη Εκκλησία, θεωρούνταν «σατανικά», ανήρη. Καθίκον της Εκκλησίας ήταν, κατά τον Μεσαίωνα, η προστασία του ποιμνίου από τον Σατανά, όπως καθίκον του νεωτερικού κράτους είναι η προστασία της κοινωνίας από το «κακό», τις παραβατικές συμπεριφορές, την ανυπακοή στην κοινωνική τάξη. Βασικός άξονας της αγωνής κατά του κακού είναι, όπως άλλωστε αναδεικνύει ο Φουκώ, η απαγόρευση και ο έλεγχος. Πιο συγκεκριμένα, ο έλεγχος της συνειδήσης προηγείται του ελέγχου της πράξης. Ο Φουκώ διατύπωσε πολύ ορθά ότι αυτό που καταστéλλουν οι θεσμοί, το έχει ήδη εξοβελίσει ο λόγος από τις τάξεις του: το ψευδές, το ονειρικό, το ασθενές, το τρελό. Οτιδήποτε ξένο στη νεωτερική τάξη του λόγου απομακρύνεται, απωθείται από την κοινωνική πραγματικότητα με τη χρήση υλικών και συμβολικών μέσων καταστολής.

Παράλληλα, η ίδια Νεωτερικότητα που αποτελεί συνέχεια της Εκκλησιαστικής τάξης του Μεσαίωνα γεννά και την αντίδραση σε αυτή. Η τέχνη και η λογοτεχνία του 19ου αιώνα επιδίδο-

νται σε έναν άνευ προηγουμένου επαπροσδιορισμό του «κακού» αν όχι, όπως στην περίπτωση του Μποντλέρ, ένα κάλεσμα υπέρ της επιστροφής του Σατανά. Το κακό αναβιώνει και ανθεί στις μυστηριώδεις ιστορίες του Εντγκαρ Άλαν Πόε, στη νέα παράξενη αισθητική τάση του Τόμας ντε Κουίνσι («On Murder Considered as one of the Fine Arts»), στις πόρνες και τους ζητιάνους στα πεζοδρόμια του Παρισιού στον Μποντλέρ και τον Τουλούζ-Λοτρέκ. Η νέα απόδραση του κακού από τη φυλακή του καλού ακούει πλέον στο όνομα «περιθώριο» ή Μποέμ και λαμβάνει χώρα στις μπτροπόμες εκατομμυρίων ατόμων. Η καλλιτεχνική και λογοτεχνική παραγωγή της ώριμης Νεωτερικότητας δεν υποκαίει στους κανόνες συλλογικής συμμόρφωσης που επιβάλλει το σύγχρονο καπιταλιστικό καθεστώς, δεν αποδέχεται και δεν χρησιμοποιεί τον εργαλειικό λόγο, τον κατευθυνόμενο από τη χρησιμοθηρία και τον ωφελιμισμό. Θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι ο αντιφατικός αυτός λόγος της Μποέμ επιστρέφει σε κάτι το αρχέγονο, το παράλογο, το ασυνάρτητο και άλογο. Οι ναΐφ ζωγράφοι, οι σουρεαλιστές, το θέατρο του παραλόγου επιβεβαιώνουν διαχρονικά αυτή την τάση σε όλη τη διάρκεια της νεωτερικής εποχής. Η φυσική συνέχεια αυτής της τάσης επιβεβαιώνεται και στον

νέο διαδικτυακό κόσμο. Ο παγκόσμιος χαρακτήρας του δεν επιτρέπει σε κανέναν Λεβιάθαν να ελέγξει τα περιεχόμενα που διαδίδονται μέσω του διαδικτύου. Πολύ περισσότερο, κανένας σύγχρονος Λεβιάθαν δεν είναι σε θέση να εξουδετερώσει μέσω του συνειδητού εργαλει-ακού λόγου τον συμβολικό μυθολογικό λόγο που αναπτύσσεται στο διαδίκτυο. Εικόνες, σύμβολα, ήχοι, παραστάσεις, προσωπικές εμπειρίες μεταδίδονται από τον ένα χρήστη στον άλλο έχοντας την επιβλητική μορφή των περιεχομένων του συλλογικού ασυνειδητου. Ο λόγος στο διαδίκτυο ξεχύνεται ορμητικός, όπως η ποίηση από το στόμα των σουρεαλιστών, αυτόματα, χωρίς κανέναν έλεγχο από τις κριτικές δυνάμεις του νου.

Το «κακό» επιστρέφει θριαμβευτικά στη δυτική κοινωνική αρένα μέσω του αρχέγονου αρχέτυπου του χάους. Το διαδίκτυο παράγει χάος, πολλαπλότητα νοήματος, συμπεριφορών, στάσεων ζωής, προτύπων και αρχών, αντικρούοντας έτσι την αναπαραγωγή της τάξης που η ώριμη χρηματοοικονομία όρισε ως ορθή. Ακόμα μεγαλύτερη βέβαια είναι η σύγκρουση του διαδικτυακού κόσμου με τα ολοκληρωτικά καθεστώτα, τα οποία θεωρούν το διαδίκτυο ως όργανο του Δυτικού Σατανά και προσπαθούν με κάθε τιμήμα να το ελέγξουν ή να το εξαφανίσουν. Το έχουν ήδη ταυ-

τίσει με το «κακό» και το έχουν εξορίσει από την κοινωνία του ολοκληρωτικού «καλού» τους, στον βαθμό βέβαια που κάτι τέτοιο είναι εφικτό. Η πραγματικότητα είναι μίγμα καλού και κακού, Γιν και Γιαν (Yin & Yang), όπως περιγράφει η φιλοσοφία του Ταό. Σύμφωνα με τον Ταοισμό, αντίθετες, συμπληρωματικές δυνάμεις αλληλεπιδρούν, δημιουργώντας μια δυναμική ισορροπία στο σύμπαν. Η δυαδικότητα, φως-σκοτάδι, αρσενικό-θηλυκό, κίνηση-ακίνησις, καλό-κακό, λογικό-παράλογο, ορίζει ότι το ένα μέρος της ισορροπίας δυνάμεων δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς το άλλο. Κάθε προσπάθεια αποκλεισμού του ενός στοιχείου δεν οδηγεί στην εξάλειψη του άλλου αλλά στη διαίρεσή του σε νέες αντίρροπες τάσεις. Η απρόσμενη αυτή επανεμφάνιση του διαωμένου στοιχείου με τρόπο υπόγειο έχει αποδειχθεί ολέθρια, όπως αποδεικνύουν οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι που διέλυσαν την Ευρώπη. Η εμμονή της Δύσης στην επιβολή ενός έλλογου «καλού» κοινωνικού συστήματος υπάκουων σωμάτων ελλοχεύει τεράστιους κινδύνους. Τα ασπιτικά περιβάλλοντα είναι ανυπεράσπιστα μπρος στην επιστροφή του απωθημένου.

*Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Γεράσιμος Σιάσος, πρόεδρος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Η Κύπρος μπορεί να λειτουργήσει ως πύλη εξωστρέφειας

Σε καμία περίπτωση δεν θα λειτουργήσουμε ανταγωνιστικά με το Πανεπιστήμιο Κύπρου, μας συνδέει αμοιβαίος σεβασμός

Συνέντευξη στον ΕΚΤΟΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

«Ως μια σοβαρή θεσμική επένδυση στη γνώση» χαρακτηρίζει τη λειτουργία του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) στην Κύπρο, ο πρόεδρος του, Γεράσιμος Σιάσος, σε συνέντευξή του στην «Κ». Απαντά, επίσης, στις αντιδράσεις που προκλήθηκαν με την κάθοδο του ιδρύματος στο νησί και ξεκαθαρίζει ότι το παράρτημα «δεν αποτελεί μια αποσπασματική πρωτοβουλία, αλλά μέρος ενός μακρόπνοου στρατηγικού σχεδίου». Μιλάει για τις συνεργασίες που θέλει να δημιουργήσει, με τα τοπικά ακαδημαϊκά ιδρύματα και ερευνητικά κέντρα, ούτως ώστε να ενταχθεί δυναμικά στον εκπαιδευτικό ιστό της χώρας.

—Η Κύπρος είναι μια λογική επιλογή για κάθοδο του ΕΚΠΑ στη χώρα μας, υπάρχουν plána και για άλλες χώρες;

—Η Κύπρος αποτελεί μια απολύτως φυσική και στρατηγική ώριμη επιλογή για την παρουσία του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών εκτός Ελλάδας. Μας συνδέουν ιστορικοί, πολιτισμικοί και ακαδημαϊκοί δεσμοί, ενώ πρόκειται για έναν χώρο με υψηλό επίπεδο πανεπιστημιακής παιδείας, έντονη διεθνή δραστηριότητα και ξεκάθαρο προσανατολισμό στην αριστεία. Επιπλέον, τους δύο αιώνες που λειτουργεί το Πανεπιστήμιο Αθηνών, έχει εκπαιδεύσει δεκάδες χιλιάδες Κύπριους φοιτητές και φοιτήτριες, οι οποίοι αποφοίτησαν από το Πανεπιστήμιό μας και διακρίθηκαν στην Κύπρο, στην Ελλάδα και σε όλο τον κόσμο. Το παράρτημα του Πανεπιστημίου Αθηνών στην Κύπρο ενισχύει τον ενιαίο ακαδημαϊκό χώρο του Ελληνισμού και λειτουργεί ως γέφυρα γνώσης και συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Ταυτόχρονα, η διεθνοποίηση αποτελεί βασικό στρατηγικό στόχο του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η εμπειρία της Κύπρου δημιουργεί ένα ισχυρό πρότυπο και ανοίγει προοπτικές για άλλες χώρες, πάντα με αυστηρά ακαδημαϊκά κριτήρια. Στόχος μας δεν είναι η άκριτη επέκταση, αλλά η ουσιαστική, ποιοτική παρουσία του Πανεπιστημίου Αθηνών σε επιλεγμένα διεθνή ακαδημαϊκά οικοσυστήματα.

—Θεωρείτε ότι θα λειτουργήσετε ανταγωνιστικά σε σχέση με το Πανεπιστήμιο Κύπρου;

—Σε καμία περίπτωση. Η φιλοσοφία του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών στην Κύπρο δεν είναι ανταγωνιστική, αλλά συνεργατική. Το Πανεπιστήμιο Κύπρου αποτελεί έναν ισχυρό και καταξιωμένο ακαδημαϊκό θεσμό, με τον οποίο μας συνδέει αμοιβαίος σεβασμός και μακρά παράδοση συνεργασιών σε επίπεδο έρευνας, διδασκαλίας και ανταλλαγής επιστημονικού δυναμικού. Καθηγνητές του Πανεπιστημίου Αθηνών συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα του Πανεπιστημίου Κύπρου και αντιστρόφως. Η παρουσία του Πανεπιστημίου Αθηνών στην Κύπρο στοχεύει στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το συνολικό πανεπιστημιακό οικοσύστημα της χώρας. Μέσα από συνέργειες, κοινά προγράμματα, ερευνητικές συμπεριλάξεις και διεθνείς πρωτοβουλίες, ενισχύουμε τον ρόλο της Κύπρου ως περιφερειακού κόμβου ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας. Πιστεύουμε βαθιά ότι η πρόοδος στην ανώτατη παιδεία δεν προκύπτει από ανταγωνισμούς, αλλά από συνεργα-

«Το όραμά μας για την Κύπρο είναι σαφές και έχει τόσο άμεσο όσο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα», λέει στην «Κ» ο πρόεδρος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Γεράσιμος Σιάσος.

σίες που πολλαπλασιάζουν τις δυνατότητες όλων.

—Το πτυχίο του ΕΚΠΑ στην Κύπρο θα έχει την ίδια βαρύτητα και ισχύ όσο και αυτό της Ελλάδας και αν ναι πώς διασφαλίζεται αυτό;

—Απολύτως. Τα πτυχία που θα απονέμονται από το παράρτημα του Πανεπιστημίου Αθηνών στην Κύπρο θα έχουν την ίδια ακριβώς ακαδημαϊκή βαρύτητα, ισχύ και αναγνώριση με εκείνα που απονέμονται στην Αθήνα. Πρόκειται για το ίδιο ακαδημαϊκό πρόγραμμα με αυτό του μητρικού πανεπιστημίου, ίδιους κανονισμούς σπουδών και τα ίδια ακαδημαϊκά πρότυπα ποιότητας.

Η διασφάλιση αυτή επιτυγχάνεται μέσα από αυστηρούς μηχανισμούς ακαδημαϊκού ελέγχου: τα προγράμματα σπουδών εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα του Πανεπιστημίου Αθηνών και υψηλού επιπέδου διδακτικό προσωπικό εκλέγεται με τα ίδια κριτήρια επιλογής και αξιολόγησης. Να επισημάνω εδώ ότι η εκπαιδευτική και ερευνητική λειτουργία εποπτεύεται κεντρικά από το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο του Παραρτήματος, ενώ τηρούνται πλήρως οι διαδικασίες πιστοποίησης και διασφάλισης ποιότητας τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Είναι σημαντικό να αναφερθεί εδώ ότι όλα τα προγράμματα που λειτουργούν και θα λειτουργήσουν στην Κύπρο, ενώ ήταν ήδη πιστοποιημένα από τη Ελληνική Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης, πιστοποιήθηκαν εκ νέου και από τον Φορέα Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΔΙΠΤΑΕ), της Κύπρου. Για εμάς, η παρουσία του Πανεπιστημίου Αθηνών στην Κύπρο δεν σημαίνει διαφοροποίηση, αλλά επέκταση της ίδιας ακαδημαϊκής ταυτότητας και της ίδιας ευθύνης απέναντι στους φοιτητές και την κοινωνία.

—Πόσοι φοιτητές αναμένονται τα επόμενα χρόνια και πώς αναμένεται να στελεχωθεί το ίδρυμα τα επόμενα χρόνια;

—Για το Πανεπιστήμιο Αθηνών η επιλογή δεν είναι ποσοτική αλλά ποιοτική. Θέλουμε να διασφαλίσουμε ότι κάθε φοιτητής θα απολαμβάνει τις ίδιες ακριβώς ακαδημαϊκές συνθήκες, την ίδια ποιότητα διδασκαλίας και την ίδια πρόσβαση στη γνώση που χαρακτηρίζουν το Πανεπιστήμιο Αθηνών στην Αθήνα. Για τα επόμενα χρόνια, προσδοκούμε μια σταθερά ανοδική πορεία στη φοιτητική ζήτηση για σπουδές στο παράρτημα του Πανεπιστημίου Αθηνών στην Κύπρο. Με βάση τις μέχρι σήμερα εκδηλώσεις ενδιαφέροντος, τις προ-εγγραφές και το εύρος των προγραμμάτων που προσφέρουμε, εκτιμούμε ότι μέσα στην πρώτη τριετία θα έχουμε αρκετές εκατοντάδες φοιτητές και φοιτήτριες, με στόχο τη σταδιακή αύξησή τους. Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον όπου οι φοιτητές αισθάνονται υποστήριξη, έμπνευση και προοπτική, όχι μόνο εντός των αιθουσών, αλλά και σε μια διεθνώς ανταγωνιστική ακαδημαϊκή κοινότητα.

Το ήδη μεγάλο ενδιαφέρον για τα προγράμματα του παραρτήματος και το πλήθος των προαιτήσεων δεν είναι αποτέλεσμα ευκαιριακής και τυχαίας προσέλκυσης αλλά αντανακλά το ευρύτερο ενδιαφέρον για ποιοτική ανώτατη εκπαίδευση με διεθνή προσανατολισμό. Άλλωστε, το Πανεπιστήμιο Αθηνών βρίσκεται στην κορυφή των διεθνών κατατάξεων των Πανεπιστημίων στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, ενώ η Ιατρική του Σχολή συγκαταλέγεται στις 100 καλύτερες Ιατρικές Σχολές παγκοσμίως.

Σε ό,τι αφορά τη στελέχωση, η ανάπτυξη του ιδρύματος βασίζεται σε έναν συνδυασμό έμπειρου ακαδημαϊκού δυναμικού του Πανεπιστημίου Αθηνών και νέων επιστημόνων με διεθνές αποτύπωμα. Στα πρώτα χρόνια, το διδακτικό έργο υποστηρίζεται από μέλη ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ παράλληλα προχωρούμε σε στοχευμένες προσλήψεις και συνεργασίες με επιστήμονες από την Κύπρο και το εξωτερικό. Η διοικητική στελέ-

χωση εξελίσσεται αντίστοιχα, δημιουργώντας μια σύγχρονη, ευέλικτη και αποτελεσματική δομή, πλήρως προσαρμοσμένη στις ανάγκες ενός διεθνούς Πανεπιστημίου. Η φιλοσοφία μας είναι σαφής: σταθερά βήματα, με υψηλές προδιαγραφές και μακροπρόθεσμο όραμα.

—Ποια είναι τα σχέδια του ΕΚΠΑ για την Κύπρο, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα;

—Το όραμά μας για την Κύπρο είναι σαφές και έχει τόσο άμεσο όσο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Βραχυπρόθεσμα, προτεραιότητά μας είναι η ποιοτικά άρτια λειτουργία του παραρτήματος, με την ανάπτυξη των επιλεγμένων προγραμμάτων σπουδών υψηλής ζήτησης, τη στελέχωση με ακαδημαϊκό προσωπικό κύρους και τη δημιουργία ενός σύγχρονου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος που θα ανταποκρίνεται στα διεθνή πρότυπα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Παράλληλα, δίνουμε έμφαση στην εδραίωση συνεργασιών με τα κυπριακά πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και θεσμούς, ώστε από την πρώτη στιγμή το ίδρυμα να ενταχθεί δυναμικά στον ακαδημαϊκό ιστό της χώρας.

Μακροπρόθεσμα, ο στόχος μας είναι το παράρτημα του Πανεπιστημίου Αθηνών στην Κύπρο να εξελιχθεί σε έναν ισχυρό διεθνή ακαδημαϊκό και ερευνητικό κόμβο για την Ανατολική Μεσόγειο. Φιλοδοξούμε να αναπτύξουμε διεπιστημονικά ερευνητικά κέντρα, κοινά μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα με τα υπάρχοντα υψηλού επιπέδου πανεπιστήμια, καθώς και δράσεις που θα συνδέουν τη γνώση με την κοινωνία και την οικονομία. Η Κύπρος μπορεί να λειτουργήσει ως πύλη εξωστρέφειας του Πανεπιστημίου προς την Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, ενισχύοντας τη διεθνή μας παρουσία αλλά και τον ρόλο του ελληνισμού στην παγκόσμια ακαδημαϊκή κοινότητα.

Το παράρτημα δεν αποτελεί μια αποσπασματική πρωτοβουλία, αλλά μέρος ενός μακρόπνοου στρατηγικού σχεδίου, που επεν-

δύει στη γνώση, τη συνεργασία και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Αυτός είναι και ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη δημόσια ανώτατη εκπαίδευση στον 21ο αιώνα.

—Επώθηκαν διάφορα για την κάθοδο του ΕΚΠΑ στην Κύπρο, ενώ υπήρξαν και διάφορες αντιδράσεις για τα κτίρια που θα στεγαστεί το Πανεπιστήμιο. Πώς απαντάτε στις επικρίσεις;

—Κάθε σημαντική πρωτοβουλία στον χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης συνοδεύεται εύλογα από ερωτήματα και προβληματισμούς. Το θεωρούμε απολύτως θεμιτό και υγιές σε μια δημοκρατική κοινωνία. Από την πρώτη στιγμή, όμως, το Πανεπιστήμιο κινήθηκε με πλήρη θεσμική διαφάνεια, σεβασμό στο κυπριακό θεσμικό πλαίσιο και με μοναδικό γνώμονα την ακαδημαϊκή ποιότητα και τη βιωσιμότητα του επιχειρήματος, έχοντας τη στήριξη σημαντικών θεσμικών και επιστημονικών φορέων, αλλά και τη συντριπτική πλειονότητα της κυπριακής κοινωνίας.

Σε ό,τι αφορά τις υποδομές, οι χώροι που στεγάζουν το παράρτημα του Πανεπιστημίου Αθηνών πληρούν όλες τις ακαδημαϊκές, λειτουργικές και πολεοδομικές προδιαγραφές, όπως αυτές προβλέπονται από τη νομοθεσία και τα διεθνή πρότυπα. Η επιλογή τους δεν έγινε βιαστικά ούτε αποσπασματικά, αλλά στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού που λαμβάνει υπόψη τόσο τις άμεσες ανάγκες όσο και τη μελλοντική ανάπτυξη του Πανεπιστημίου. Όσα ελάχιστα ακούστηκαν σχετικά με τα κτίρια απέχουν από την πραγματικότητα.

Παράλληλα, οφείλουμε να υπογραμμίσουμε ότι το παράρτημα δεν αποτελεί μια πρόχειρη «μεταφορά» δραστηριοτήτων, αλλά μια σοβαρή θεσμική επένδυση στη γνώση και στην εκπαίδευση. Κρίνεται και θα κριθεί αποκλειστικά από το ακαδημαϊκό του έργο, την ποιότητα των σπουδών και τη συμβολή του στην κυπριακή κοινωνία. Είμαστε ανοικτοί στον διάλογο, ακούμε με προσοχή κάθε τεκμηριωμένη κριτική και πιστεύουμε ότι με την πάροδο του χρόνου θα πειστούν ακόμα και οι ελαχίστους φωνές που επέλεξαν την κριτική στάση απέναντί μας.

—Περιμένετε κάποια αρωγή από το κυπριακό ή το ελληνικό κράτος για την κάθοδό σας στην Κύπρο;

—Για την κάθοδο του παραρτήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών στην Κύπρο υπήρχε εξ αρχής θεσμική στήριξη από την πολιτεία σε Ελλάδα και Κύπρο. Η λειτουργία του παραρτήματος καλύπτεται πλήρως από τον προϋπολογισμό του ίδιου του Πανεπιστημίου και εννοώ τα έσοδά του από τα διδάκτρα. Στο μέλλον σημαντική θα είναι και η συμβολή ιδιωτικών χορηγιών, δωρεών από φορείς και ιδιώτες, που έχουν ήδη δείξει ενδιαφέρον στήριξης του παραρτήματος αλλά και ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Σε αυτή την πρώτη φάση η θεσμική στήριξη της κυβέρνησης σε Ελλάδα και Κύπρο, της Βουλής και της Επιτροπής Παιδείας της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, του Δήμου Λευκωσίας και Λάρνακας, του Επαρχιακού Οργανισμού Αυτοδιοίκησης Λευκωσίας και άλλων θεσμικών και επιστημονικών φορέων (Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος, Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος κ.ά.) ήταν σημαντική, και τους ευχαριστούμε.

“Μακροπρόθεσμα, ο στόχος μας είναι το παράρτημα του Πανεπιστημίου Αθηνών στην Κύπρο να εξελιχθεί σε έναν ισχυρό διεθνή ακαδημαϊκό και ερευνητικό κόμβο για την Ανατολική Μεσόγειο. Φιλοδοξούμε να αναπτύξουμε διεπιστημονικά ερευνητικά κέντρα, κοινά μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα με τα υπάρχοντα υψηλού επιπέδου πανεπιστήμια, καθώς και δράσεις που θα συνδέουν τη γνώση με την κοινωνία και την οικονομία.

“Εκτιμούμε ότι μέσα στην πρώτη τριετία θα έχουμε αρκετές εκατοντάδες φοιτητές και φοιτήτριες, με στόχο τη σταδιακή αύξησή τους. Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον όπου οι φοιτητές αισθάνονται υποστήριξη, έμπνευση και προοπτική, όχι μόνο εντός των αιθουσών, αλλά και σε μια διεθνώς ανταγωνιστική ακαδημαϊκή κοινότητα.

VOGUE

GREECE

15/02

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

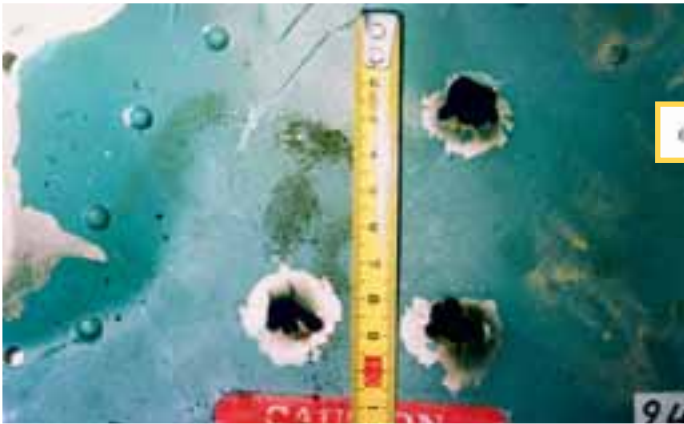
ICOMPRESS / INTIME NEWS

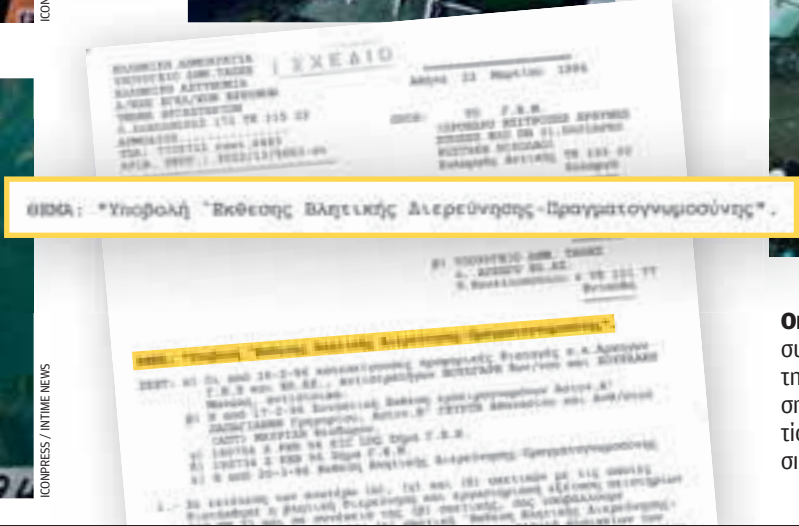
ICOMPRESS / INTIME NEWS

ICOMPRESS / INTIME NEWS

ICOMPRESS / INTIME NEWS

ICOMPRESS / INTIME NEWS

Οι οπές ήταν ευδιάκριτες στο κουφάρι του ελικοπτέρου που συνεντρίβη στη θαλάσσια περιοχή των Ιμίων τα ξημερώματα της 31ης Ιανουαρίου 1996. Στην «Έκθεση βλπτικής διερεύνησης - πραγματογνωμοσύνης», που παραδόθηκε στις 22 Μαρτίου 1996, αναφέρεται ότι καμία από τις φθορές δεν παρουσιάζει χαρακτηριστικά συμβατά με βολίδα πυροβόλου όπλου.

Του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ

Την απόρρητη έκθεση βλπτικής διερεύνησης-πραγματογνωμοσύνης των αιτιών πτώσης του ελικοπτέρου των Ιμίων παρουσιάζει για πρώτη φορά η «Κ», 30 χρόνια μετά την κρίση που έφερε την Ελλάδα και την Τουρκία ένα βήμα πριν από τον πόλεμο.

Στις 05.01 της 31ης Ιανουαρίου 1996, το ελικοπτερο του Πολεμικού Ναυτικού Augusta Bell 212 ASW, με αναγνωριστικό «Π.Ν. 21», χάνεται από τα ραντάρ των πολεμικών πλοίων. Στην τελευταία του μετάδοση, ο κυβερνήτης αναφέρει ένδειξη «Master Caution», ενώ λίγα λεπτά νωρίτερα το πλήρωμα έχει εντοπίσει Τούρκους βατραχανθρώπους στη δυτική Ιμια. Φωτογραφίες που δημοσιεύθηκαν αργότερα δείχνουν «οπές-τρύπες» στην άτρακτο του ελικοπτέρου, με τα πρώτα σενάρια να αναφέρουν «προσβολή» του από τουρκικά πυρά.

Η «Κ» φέρνει σήμερα στο φως την έκθεση για τις αιτίες της πτώσης, η οποία συντάχθηκε μεταξύ 17ης Φεβρουαρίου και 20ής Μαρτίου και παραδόθηκε στις 22 Μαρτίου 1996 από τον αστυνομικό διευθυντή Αθανάσιο Μήτση. Το έγγραφο συνυπογράφουν οι αστυνομιο-πραγματογνώμονες Παπαγιάννης Γρηγόριος, Γκυρής Αθανάσιος και Μαυρίδης Θεόδωρος, οι οποίοι συμμετείχαν στην επιτόπια πραγματογνωμοσύνη της 17ης Φεβρουαρίου 1996. Παράλληλα, δημοσιεύονται τα τελικά πορίσματα που παραδόθηκαν στην επιτροπή διερεύνησης του δυστυχήματος, υπό την προεδρία του πλοίαρχου Νικόλαου Κωστάκη.

Η επιχείρηση ανέλκυσης

Στις 16 Φεβρουαρίου, δύο εβδομάδες μετά την απώλεια του ελικοπτέρου και με τα αίτια της πτώσης να μην είναι σαφή, ο αρχηγός του ΓΕΣ αντιστράτηγος Κωνσταντίνος Βούλγαρης και ο αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας Μανώλης Χουρδάκης διατάζουν κατεπείγουσα έρευνα. Με τα σήματα «180756 Z FEB 96 SIC LDQ» και «190734 Z FEB 96» το Πολεμικό Ναυτικό διατάζει τη βλπτική διερεύνηση και εργαστηριακή εξέταση των πεισπιρίων που ανελκυστήκαν τις πρώτες ώρες της 17ης Φεβρουαρίου.

Την ανέλκυση του ελικοπτέρου αναλαμβάνει ο έμπειρος αντιπλοίαρχος Μανώλης Χωριανόπουλος, ενώ πρόεδρος της επιτροπής έρευνας πτώσης του ελικοπτέρου αναλαμβάνει ο πλοίαρχος Νικόλαος Κωστάκης. Ο αντιναύαρχος ε.α. Χωριανόπουλος μιλάει για πρώτη φορά και φωτίζει το άγνωστο παρασκήνιο της επιχείρησης: «Η επιχείρηση ανέλκυσης του ελικοπτέρου είχε ξεκινήσει ημέρες πριν αναθεθεί επισημως, λόγω διαφορών σχετικά με την ασφάλειά της, καθώς το βάθος ήταν περίπου 92-100 μέτρα. Όταν η αποστολή μάς ανατέθηκε επισήμως, πραγματοποιήθηκε επιβίβαση στο φραγμα-τοθετικό «Θέτις» και αποφασίστηκε η έναρξη της ανέλκυσης.

»Την ανέλκυση προσφέρθηκε να πραγματοποιήσει ο σπηλαιολογικός Κωνσταντίνος Θωκταρίδης με την ομάδα του, προσφέροντας εξοπλισμό, αναλώσιμα, αέρια και κάψουλα αντιμετώπι-

«Οπές ακανόνιστες από βίαιη αποκόλληση»

Η «Κ» φέρνει για πρώτη φορά στο φως το πόρισμα των πραγματογνωμόνων που εξέτασαν το ελικοπτερο των Ιμίων. Ποιο ήταν το οριστικό συμπέρασμά τους

σης καταδυτικού ατυχήματος.

»Η πρώτη κατάδυση διήρκεσε περίπου έξι ώρες, με χρόνο εργασίας στον βυθό 15-20 λεπτά και περίπου πέντε ώρες για την επαναφορά. Δεν απέδωσε λόγω ισχυρών ρευμάτων. Ο δύτες δεν κατάφερε να φτάσει στο ελικοπτερο, παρότι πλησίασε σε απόσταση περίπου 15 μέτρων.

»Στη δεύτερη κατάδυση κατόρθωσε να προσεγγίσει, να προσδέσει το ελικοπτερο και να το ανελκύσει. Η ανέλκυση ολοκληρώθηκε το σούρουπο, υπό την παρουσία τουρκικών σκαφών και δημοσιογράφων. Τα τουρκικά περιπολικά περνούσαν σε απόσταση 10-15 μέτρων από τη γραμμή κατάδυσης, παρά τη σχετική σήμανση».

Όπως ο ίδιος υπογραμμίζει: «Οι καταδύσεις ανέλκυσαν το στροφείο, το ουραίο τμήμα και άλλα συντρίμια. Στα συντρίμια υπήρχαν τραύματα, κάποια από αυτά έδιναν την εντύπωση πιθανών βολίδων (βλήματα)».

Οι διατρήσεις

Σύμφωνα με την έκθεση «βλπτικής διερεύνησης-πραγματογνωμοσύνης», υπ' αριθμόν 3022/13/5053-στ, «13+1» σελίδων που παρουσιάζει η «Κ», τα τμήματα του ελικοπτέρου ανασύρθηκαν μεταξύ Καλολιμνίου και Ιμίων. «Κατά την πρώτη εξέταση των τμημάτων του ελικοπτέρου (17 Φεβρουαρίου), επί του καταστρώματος του «Φ/Θ Θέτις», από αξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού υπεδείχθησαν ορισμένες διατρήσεις (οπές, εντυπώματα) για τις οποίες υπήρξε η εκτίμηση-υποψία ότι θα μπορούσαν να έχουν προκληθεί από πυρά πυροβόλων όπλων». Οι τρεις πραγματογνώμονες αξιοποίησαν, μεταξύ άλλων, όργανα μικρομετρήσεων, στεροσκόπιο, μικροσκόπιο, μεγεθυντικούς φακούς.

Στο πόρισμα, το οποίο αποτελείται από τις «γενικές παρατηρήσεις», τη «βλπτική διερεύνηση» και τα «συμπεράσματα», σημειώνεται ότι το ελικοπτερο ανελκυστηκε κατακεραματισμένο σε πολλά τμήματα, το μεγαλύτερο εκ των οποίων ήταν το κύριο σώμα της άτρακτου του ελικοπτέρου. «Κατά την εξέταση-διερεύνηση των διατρήσεων και λοιπών φθορών, πλυν του κρίσιμου ερωτήματος το οποίο έπρεπε να απαντηθεί (εάν έχουν προκληθεί από βολίδες), καταβλήθη προσπάθεια διερεύνησης του μέσου και του τρόπου (αιτίας) της κάθε φθοράς». Η πρώτη βλ-

πιστική εξέταση έλαβε μέρος την ίδια ημέρα (17 Φεβρουαρίου), ενώ τα τμήματα εξετάστηκαν εκ νέου στη Βάση Ελικοπτέρων Ναυτικού (ΒΕΝ) στις 19, 20, 29 Φεβρουαρίου και 12 Μαρτίου.

Όπως παρατηρείται, τα τμήματα του ελικοπτέρου φέρουν «στρεβλώσεις, διαρρήξεις, συνθλίψεις, διατρήσεις, εφελκύνσεις και επίσης πολλές οπές (τρύπες), διατρήσεις, διασχίσεις και εντυπώματα», με τις περισσότερες να εντοπίζονται στη δεξιά και οπίσθια πλευρά του ελικοπτέρου.

Οι πραγματογνώμονες φωτογράφησαν, βιντεοσκόπησαν και εξέτασαν όλες τις οπές, ενώ τα δύο ερωτήματα που κλήθηκαν να απαντήσουν (σελίδα 3) ήταν: α) Εάν έχουν προκληθεί από βολίδες όπλου και β) τη διερεύνηση του μέσου και του τρόπου (αιτίας) της κάθε φθοράς. Παράλληλα, χρησιμοποιήθηκε συγκριτικό υλικό από ελικοπτερο ίδιου τύπου.

Εξετάστηκε ενδελεχώς η άτρακτος του ελικοπτέρου από έξι διαφορετικές πλευρές, ενώ στην ανέλκυση δεν βρέθηκαν η δεξιά πόρτα του κυβερνήτη, το καθίσμά του, η πόρτα πίσω του, η εισαγωγή του δεξιού κινητήρα και το ρύγχος του σκάφους.

Στην εμπρόσθια περιοχή της άτρακτου (σελίδα 4), ανάμεσα σε δύο σωλήνες καυσίμου, εντοπίστηκαν δύο κυκλικές «φθορές-εντυπώματα (σ.σ. τρύπες)», διαμέτρου 19 χιλιοστών (κάτω) και 23 χιλιοστών (άνω). Οι φθορές εξετάστηκαν μακροσκοπικά και μικροσκοπικά, ενώ αναλύθηκαν ο πυθμένας, το μέγεθος και η θέση τους. Οι πραγματογνώμονες απέδωσαν τις φθορές σε μεταλλικό, κυλινδρικής μορφής, εξάρτημα του ίδιου του ελικοπτέρου, αποκλείοντας την περίπτωση πρόκλησής τους (τρύπες) από πυροβόλο όπλο.

Στη δεξιά πλευρά της άτρακτου (σελίδες 5-6), σε εσωτερικές μεταλλικές επιφάνειες, καταγράφονται συνολικά περισσότερες από επτά «οπές-τρύπες», κυλινδρικές και ακανόνιστες, διαφόρων σχημάτων και μεγεθών. Οι πρώτες τέσσερις «οπές» εντοπίζονται ανάμεσα στην καμπίνα του πληρώματος και στον χώρο του «γρاناζοκιβωτίου» μετάδοσης κίνησης στο κεντρικό στροφέιο (Transmission-«τρύπα του διαβόλου») του έλικα. Στο ίδιο χώρο, στην πλευρά του χειριστή του ραντάρ, αλλά και στη δεξιά δεξαμενή καυσίμων και στον δεξιό κινητήρα, εντοπίστηκαν διάσπαρτες «οπές-τρύπες».

Κατά τους εμπειρογνώμονες, οι «οπές» εξετάστηκαν και φωτογραφήθηκαν ξεχωριστά. Η έκθεση αναφέρει ότι προκλήθηκαν από τη βίαιη αποκόλληση μεταλλικών επιφανειών κατά την πρόσκρουση του ελικοπτέρου, οι οποίες ήταν συνδεδεμένες με μεταλλικά καρφιά (πριτσίνια) και στηρίγματα. Καμία από τις φθορές δεν παρουσιάζει χαρακτηριστικά συμβατά με βολίδα πυροβόλου όπλου. Παράλληλα, επισυνάπτονται φωτογραφίες των μεταλλικών στοιχείων που εντοπίστηκαν και προκάλεσαν τις «οπές».

Ανάλογες «οπές» ταυτοποιούνται και στην οπίσθια περιοχή της άτρακτου (σελίδες 7-8), στον χώρο του «σερβομηχανισμού μεταβολής βήματος του ουραίου στροφείου (Actuator)». Η έκθεση αποδίδει τις συγκεκριμένες φθορές στη διάβρωση από το θαλάσσιο περιβάλλον, στο οποίο το ελικοπτερο παρέμεινε έως την ανέλκυσή του.

Οι διαβρώσεις

Οι έρευνες αναζητούν την αιτία της έντονης διάβρωσης που παρατηρήθηκε και σε άλλα μέρη του ελικοπτέρου – στους μειωτήρες, στο κεντρικό στροφέιο και στο κιβώτιο μετάδοσης. Το πόρισμα καταλήγει στο ότι ορισμένα εξάρτηματα ήταν κατασκευασμένα από κράμα μαγνησίου (Mg), υλικό ιδιαίτερα ευάλωτο στη διάβρωση, με αποτέλεσμα τα μέρη του ελικοπτέρου να υποστούν έντονες «φθορές-εντυπώσεις» στη θάλασσα.

Στην αριστερή πλευρά της άτρακτου (σελίδες 8-9) καταγράφεται επίσης μεγάλος αριθμός «οπών». Οι πραγματογνώμονες τις αποδίδουν αφενός στη βίαιη αποκόλληση μεταλλικών στοιχείων-επιφανειών του ελικοπτέρου κατά την πρόσκρουση και αφετέρου στη διάβρωση από την παραμονή στη θάλασσα. Τα ίδια ευρήματα καταγράφονται και στην άνω και κάτω επιφάνεια της άτρακτου (σελίδες 9-10), με τις διαμέτρους των οπών να κυμαίνονται από 9,5 έως 12,3 χιλιοστά.

Πειραματικές βολές

Για την επιβεβαίωση του πορίσματος, πραγματοποιήθηκαν 18 πειραματικές βολές με πυροβόλο όπλο – τόσο κάθετες όσο και υπό γωνία – προκειμένου να διαπιστωθεί ότι το ελικοπτερο δεν είχε δεχθεί πυρά. Παράλληλα, ο σταθεροποιητής πτερυγών (stabilizer bar), ο πίνακας

οργάνων (cockpit), η μονάδα ελέγχου του ελικοπτέρου (control box), το χειριστήριο πορείας, καθώς και τα καθίσματα του συγκυβερνήτη και του χειριστή ραντάρ, δεν έφεραν οπές, φθορές ή εντυπώματα.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έκθεσης, δεν εντοπίστηκαν βολίδες, θραύσματα σφαιρών ή ίχνη έκρηξης. Αντίστοιχα, από τη νεκροψία-νεκροτομή δεν προέκυψαν ιατροδικαστικά ευρήματα στους τρεις πιλότους συμβατά με τραύματα από πυροβόλα όπλα ή κακώσεις που να παραπέμπουν σε έκρηξη.

Σε ό,τι αφορά τις οπές, συμπεραίνεται ότι: «Οι διατρήσεις (οπές, εντυπώματα) και οι λοιπές φθορές του ελικοπτέρου δεν προκλήθηκαν από βολίδες πυροβόλων όπλων ούτε από έκρηξη, αλλά οφείλονται αποκλειστικά στην πρόσκρουσή του στη θάλασσα, κατά την πτώση του, και στην παραμονή του σε αυτή για διάστημα επί δεκαπέντε ημερών και πλέον».

Ο αντιναύαρχος Χωριανόπουλος συμφωνεί ότι το ελικοπτερο δεν εβλήθη και υπογραμμίζει ότι επανεξετάστηκε αρκετές φορές. «Όταν ενημερώθηκε ο Α/ΓΕΝ (σ.σ. αρχηγός Ναυτικού) ότι υπάρχουν τρύπες που μπορεί να είναι από βολίδες και πως πρέπει να εξεταστούν από ειδικούς», σημειώνει, «είχαν προγραμματιστεί πτήσεις C-130 από την Ελευσίνα για την Κω για να υποδεχθούμε ξένους ακολούθους για να δουν την επιθετικότητα της άλλης πλευράς».

»Όταν οι ειδικοί απεφάνθησαν ότι οι τρύπες δεν ήταν από βολίδες όπλων, τότε αυτή η επίσκεψη ματαιώθηκε. Δηλαδή δεν υπήρχε λόγος να κρύψουμε ότι το ελικοπτερο εβλήθη. Ισα ίσα, αν είχε βληθεί, μας εξυπηρετούσε να δείξουμε την επιθετικότητά του άλλου μέρους (Τουρκία)».

«Master Caution»

Το κρίσιμο ερώτημα όμως παραμένει: Τι ήταν τελικά το «Master Caution» που ανέφερε ο κυβερνήτης του ελικοπτέρου; Ο πρώην αρχηγός Στόλου Χωριανόπουλος αποσαφηνίζει. «Το «Master Caution» δεν συνοδεύθηκε από κάποια συγκεκριμένη ένδειξη στον πίνακα ενδείξεων. Μπορεί να εμφανιστεί για διάφορους λόγους και δεν είναι απαραίτητως ένδειξη ζωτικής βλάβης (του ελικοπτέρου).

»Στο παρελθόν, κατά πτήση μου από τη Σάμο, το ελικοπτερο παρουσίασε «Master Caution» στο στενό Μυκόνου - Τήνου, από τις έντονες αεροδυναμικές αναταράξεις, φαινόμενο Μπερνουλί, οι οποίες προκάλεσαν την εμφάνιση του «Master Caution» – προσγειωθήκαμε και διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχε τεχνικό πρόβλημα και απογειώθηκε εκ νέου».

«Κατά την κρίση μου», καταλήγει, «το ελικοπτερο κατέπεσε λόγω της μεγάλης έντασης του ανέμου εκείνο το βράδυ. Όταν διατάχθηκε να επιστρέψει στο πλοίο-φορέα (Φ/Τ «Ναβαρίνο») πιθανότατα σε κάποια στροφή βρέθηκε με τον άνεμο στην πρύμνη. Η συνδυασμένη ταχύτητα του ανέμου και του ελικοπτέρου, δηλαδή η σχετική ταχύτητα, υπερέβη ορισμένα όρια και πιθανώς κατέστρεψε το ελικοπτερο προσωρινά ακυβέρνητο».

Ο ρόλος του ανέμου

«Κατά την κρίση μου, το ελικοπτερο κατέπεσε λόγω της μεγάλης έντασης του ανέμου εκείνο το βράδυ», λέει ο πρώην αρχηγός του Στόλου Μανώλης Χωριανόπουλος, ο οποίος είχε αναλάβει την ανέλκυση του ελικοπτέρου.

Στη σκιά του «χαρτοπολέμου»

Το ραντεβού Μπτσotάκη - Ερντογάν έρχεται μετά τις NAVTEX. Χαμηλές προσδοκίες έχει η Αθήνα

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Με χαμηλές προσδοκίες για το αποτέλεσμα του Ανωτάτου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας - Τουρκίας, αναχωρεί την Τετάρτη για την Αγκυρα ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, ο οποίος ύστερα από σχεδόν ενάμιση χρόνο θα έχει την ευκαιρία να συνομιλήσει ξανά εκ του σύνεγγυς με τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Βασικός στόχος της συνάντησης της Τετάρτης είναι να επιβεβαιωθεί ότι οι δύο πλευρές παραμένουν στην ίδια σελίδα σε ό,τι αφορά την ανάγκη ανοικτών διαύλων επικοινωνίας, ενώ παράλληλα δεν μετακινούνται από τις βασικές θέσεις τους.

Το αμέσως προηγούμενο χρονικό διάστημα δημιουργήθηκαν κάποιοι τριγμοί, κυρίως λόγω των NAVTEX που εξέδωσαν οι τουρκικές αρχές, με στόχο την επ' αόριστον προβολή των απόψεών τους περί δικαιοσύας της Αγκυρας στο μισό Αιγαίο (ανατολικά του 25ου μεσημβρινού) και αποστρατιωτικοποίησης ελληνικών νησιών. Η Αγκυρα, πάντως, επέλεξε να κρατήσει τον σχολιασμό σε επίπεδο πηγών υπουργείου Εθνικής Άμυνας, εκδηλώνοντας έτσι και πολιτικές στοχεύσεις σε δύο κατευθύνσεις. Πρώτον, προς το εσωτερικό, προκειμένου να αναδείξει ότι παραμένει σκληρή έναντι της Ελλάδας, παρά το γεγονός ότι οι ένοπλες δυνάμεις της είναι απορροφημένες στο μέτωπο της Συρίας. Αλλά και προς την Ελλάδα, προκειμένου να ξεχωρίσει τον υπουργό Εθνικής Άμυνας Νίκο Δένδια, στον οποίο οι Τούρκοι επιτίθενται αρκετά τακτικά θεωρώντας τον «υπονομευτή» των ελληνοτουρκικών επαφών.

Εμμεσα μηνύματα

Παράλληλα, βέβαια, σε χαμηλότερο επίπεδο, για παράδειγμα στα κρατικά ΜΜΕ όπως το πρακτορείο Αναντολού, οι Τούρκοι δημοσιεύουν άρθρα (με τελευταίο αυτό του αναπληρωτή καθηγητή του Πανεπιστημίου Αιγαίου Αλτούγ Γκιουνάλ) που αναφέρουν ανοιχτά ότι οι NAVTEX αυτές εντάσσονται στη στρατηγική της Τουρκίας, που έχει ως στόχο την αλλαγή του στάτους κβο στο Αιγαίο.

Τρία χρόνια μετά τους σεισμούς στη νότια Τουρκία, που πυροδότησαν την περίοδο «ήρεμων νερών» στα ελληνοτουρκικά, δεν υπάρχει κανένας από τους αρχικούς στόχους που θα μπορούσε να επιτευχθεί. Οι συζητήσεις που έγιναν στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου, όπου με έναν τρόπο εντάχθηκε και το (διαπραγματευτικό) κεκτημένο των 64 γύρων διερευ-

ντικών επαφών, δεν οδήγησαν πουθενά. Η πρόσφατη αποστογή του υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας Χακάν Φιντάν περιτοιμότητας της Αγκυρας να μιλήσει βασικά μόνο για τις θαλάσσιες ζώνες (δηλαδή και τα χωρικά ύδατα) θύμισε την περίοδο των διερευνητικών επαφών, ωστόσο φαίνεται ότι, πέρα από κάποια διακηρυγμένη καλή θέληση, δεν υπάρχει έδαφος για συζητήσεις. Το μομέντουμ του 2023, όταν οι δύο κυβερνήσεις

σε Αθήνα και Αγκυρα είχαν μόλις εκλεγεί, έχει χαθεί, ενώ και στις δύο πρωτεύουσες υπολογίζεται το πολιτικό κόστος από την ανάληψη πιο θαρραλέων πρωτοβουλιών. Οι επόμενες εκλογές σε Ελλάδα και Τουρκία (2027 και 2028 αντιστοίχως), σε περίπτωση που θα οδηγήσουν σε ισχυρές κυβερνήσεις, θα μπορούσαν, ενδεχομένως, να αναθερμάνουν επί της ουσίας τα πράγματα. Ακόμη και αν κάτι τέτοιο δεν συμβεί, στην

Αθήνα στόχος είναι να κρατηθεί το κεκτημένο της αποφυγής της έντασης στο πεδίο.

Ενεργειακή κινητικότητα

Εκεί που φαίνεται ότι υφίσταται κάποια κινητικότητα είναι στον τομέα της ενέργειας, καθώς φαίνεται ότι σταδιακά αρχίζει να ξετυλίγεται κάποια αμερικανική κινητικότητα. Η αμερικανική Chevron αναμένεται να ολοκληρώσει κάποιες συμφωνίες με την Ελλάδα για τα νότια της Κρή-

της, άρχισε συζητήσεις και με την Τουρκία για συνεργασία με την κρατική εταιρεία πετρελαίου (TPAO), ενώ είναι και παρούσα στη Λιβύη, όπου -βέβαια- υπάρχουν άλλα ζητήματα. Εφόσον οι Αμερικανοί επιλέξουν να εμπλακούν, με βάση τις τελευταίες εξελίξεις, φαίνεται ότι θα το κάνουν με τρόπο που θα διασφαλίζει πιθανές έρευνες ή εξορύξεις στην Ανατολική Μεσόγειο που δεν θα δημιουργούν κάποια προσδοκία ή υποχρέωση για επίλυση μακροχρόνιων διαφορών ανάμεσα στα παράκτια κράτη.

Η συνάντηση της Τετάρτης δεν ήταν δεδομένη μέχρι τη στιγμή που ανακοινώθηκε, και για την επίτευξη της πριν από το Ραμαζάνι (αρχίζει το βράδυ της 17ης προς 18η Φεβρουαρίου) έγιναν αρκετές συζητήσεις. Μάλιστα, η Αγκυρα ανέλαβε να μεταφέρει για κάποιες ημέρες τη μεγάλη ετήσια αεροναυτική άσκηση «Γαλάζια Πατρίδα», το όνομα της οποίας παραπέμπει στο ομώνυμο δόγμα διεκδίκησης της δικαιοσύας στο σύνολο της Ανατολικής Μεσογείου και του μισού Αιγαίου Πελάγους. Η άσκηση αυτή είχε προγραμματιστεί να διεξαχθεί μεταξύ 10ης και 19ης Φεβρουαρίου, ωστόσο θα γίνει σε χρόνο μεταγενέστερο. Η συγκεκριμένη κίνηση ερμηνεύεται και ως ένα ακόμη στοιχείο για την ατμόσφαιρα που επικρατεί στην Αγκυρα, τουλάχιστον σε αυτήν τη φάση των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

Εκείνο που σίγουρα θα συμφωνηθεί και ρητά την Τετάρτη, είναι η συνέχιση της τακτικής συνεδρίασης των τριών τρόπων επικοινωνίας ανάμεσα σε Αθήνα και Αγκυρα. Οι διαδικασίες του πολιτικού διαλόγου και της θετικής ατζέντας σε επίπεδο υπουργών Εξωτερικών δεν διακόπηκαν ποτέ, μετά την απόφαση για επανεκκίνησή τους τα τελευταία δύομισι χρόνια. Ενώ πριν από λίγες εβδομάδες συμφωνήθηκε να αρχίσουν ξανά τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) σε επίπεδο υπουργείων Εθνικής Άμυνας, καθώς ξεπεράστηκε αυτή η περίπου τριμήνη διακοπή τους, λόγω απόσυρσης από την τουρκική πλευρά (ως ένδειξη διαμαρτυρίας για ανάρτηση του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας που παρεξηγήθηκε από την Αγκυρα ως προσβλητική για τη μνήμη Τούρκων αεροπόρων που σκοτώθηκαν όταν συνετρίβη το C-130 που τους μετέφερε). Ενώ αρκετοί εκτιμούν ότι σε επίπεδο θετικής ατζέντας θα γίνουν ορισμένες ακόμη προσπάθειες αύξησης του όγκου εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία που, παρά τις δεσμεύσεις, παραμένει χαμηλός. Σημαντικός παραμένει, βεβαίως, ο δίαυλος ανάμεσα στους δύο υπουργούς Εξωτερικών.

Τον Δεκέμβριο του 2023 στην Αθήνα όλα ήταν αλλιώς. Μητσοτάκης και Ερντογάν είχαν αμφότεροι νωπές εντολές. Η συνέχεια δεν δικαιώσε τις προσδοκίες για ιστορική πρόοδο στα ελληνοτουρκικά. Στο ραντεβού της Τετάρτης, ο εφικτός στόχος είναι η διατήρηση της «μη έντασης».

Αγκυρα: σταθερότητα με «ανταλλαγή διαφωνιών»

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

«Στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και θέσεις δεν έχει αλλάξει κάτι. Οι δύο πλευρές εκφράζουν τις πάγιες θέσεις τους σχετικά με το Αιγαίο, καθώς και τις διαφορές τους. Σε αυτό το πλαίσιο θα πραγματοποιηθεί η συνάντηση του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στις 11 Φεβρουαρίου στην Αγκυρα», αναφέρουν έμπειρες τουρκικές διπλωματικές πηγές, τονίζοντας ότι στόχος είναι η συνάντηση αυτή να αποτελέσει μήνυμα σταθερότητας στην περιοχή.

Όπως επισημαίνουν στη γειτονική χώρα, «σε μια περίοδο κατά την οποία στην περιοχή υπάρχουν πόλεμοι, συγκρούσεις και εντάσεις, είναι ιδιαίτερα σημαντικό ο πρωθυπουργός της Ελλάδας και ο πρόεδρος της Τουρκίας να

δείχνουν ότι, παρά τις διαφωνίες και τις διαφορές τους, εξακολουθούν να συνομιλούν και να συνεργάζονται, χωρίς να υποχωρούν από τις πάγιες θέσεις των χωρών τους». Αυτό που τονίζουν, μάλιστα, είναι ότι Αθήνα και Αγκυρα θα δείξουν ότι για να συζητούν τα ζητήματα που αφορούν τις μεταξύ τους σχέσεις δεν χρειάζονται τη διαμεσολάβηση κανενός.

Σχετικά με την ανακοίνωση του υπουργείου Άμυνας της Τουρκίας, το οποίο αντέδρασε στο ενδεχόμενο επέκτασης των χωρικών υδάτων της Ελλάδας στο Αιγαίο και επανέφερε τη θεωρία της «Γαλάζιας Πατρίδας», η εκτίμηση είναι ότι επρόκειτο για απάντηση στις δηλώσεις του κ. Μητσοτάκη σχετικά με τις πάγιες θέσεις που εκφράζει η Αθήνα για το συγκεκριμένο ζήτημα. Με αφορμή αυτό, όπως αναφέρουν τουρκικές πηγές, «και η Αγκυρα εξέφρασε τις δικές της θέσεις και απόψεις,

χωρίς όμως να προσθέσει κάτι νέο σε σχέση με όσα υποστηρίζει εδώ και χρόνια».

Πολιτικοί αναλυτές με τους οποίους συνομιλήσαμε σημειώνουν ότι η ανακοίνωση του υπουργείου Άμυνας θα μπορούσε να ερμηνευθεί και ως έκκληση για διάλογο και συνεννόηση, ενώ τονίζουν ότι δεν υπάρχει καμία αναφορά στην απόφαση του

Η συνάντηση Ερντογάν - Μητσοτάκη, λένε έμπειροι Τούρκοι διπλωμάτες, θα στείλει το μήνυμα ότι οι δύο χώρες δεν χρειάζονται διαμεσολαβητή για να συζητούν τα ζητήματα που αφορούν τις μεταξύ τους σχέσεις.

τουρκικού κοινοβουλίου του 1995 για το casus belli.

Στην ατζέντα της συνάντησης του κ. Μητσοτάκη με τον κ. Ερντογάν αναμένεται να τεθούν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις σε γενικά πλαίσια, με έμφαση κυρίως στη διατήρηση των «ήρεμων νερών» και των «ανοικτών διαύλων επικοινωνίας». Παράλληλα, αναμένεται να συζητηθούν ζητήματα μειονοτικά και θρησκευτικά, τα οποία ενδιαφέρουν και τις δύο πλευρές, με αμοιβαία αιτήματα προς επίλυση, καθώς και οι περιφερειακές και παγκόσμιες εξελίξεις.

Στην Τουρκία παρακολουθούν με προσοχή τις σχέσεις της Ελλάδας με το Ισραήλ, την αμυντική συνεργασία των δύο χωρών, καθώς και την ανάπτυξη ραντάρ και οπλικών συστημάτων ισραηλινής κατασκευής. Τούρκοι και Έλληνες διπλωμάτες, καθώς και αρμόδιοι αξιωματούχοι, εργάζο-

νται πυρετωδώς για τη σύναψη συμφωνιών εμπορικού, οικονομικού, τουριστικού και μεταφορικού χαρακτήρα, προκειμένου να υπογραφούν την ημέρα της επίσκεψης του πρωθυπουργού στην τουρκική πρωτεύουσα.

Το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας θεωρείται σημαντικό βήμα για την ανάπτυξη των σχέσεων των δύο χωρών, γι' αυτό και ο Κυριάκος Μητσοτάκης αναμένεται να συνοδεύεται από πολλούς υπουργούς της κυβέρνησής του, τους οποίους θα υποδεχθούν οι Τούρκοι ομόλογοί τους.

Εμπειριοί αξιωματούχοι αναφέρουν ότι οι δύο ηγέτες αναγνωρίζουν ότι στην παρούσα φάση το σημαντικό είναι να διατηρηθεί η σταθερότητα, με στόχο, όταν επικρατήσουν καλύτερες συνθήκες στην περιοχή και ολοκληρωθούν οι εκλογικές διαδικασίες στις δύο χώρες, να γίνει μια νέα προσπάθεια επίλυσης των διαφορών τους.

Σιωπητήριο στο Αιγαίο

Για να πραγματοποιηθεί η επίσκεψη του Έλληνα πρωθυπουργού στην τουρκική πρωτεύουσα, η Αγκυρα ανέβαλε -για λίγο...- την αεροναυτική άσκηση «Γαλάζια Πατρίδα», που επρόκειτο να διεξαχθεί από 10 έως 19/2.

Οι θεσμοί και οι κανόνες της μεταπολεμικής τάξης «είναι ακόμη εκεί», λέει καθουσιαστικά ο πρόεδρος της Φινλανδίας Αλεξάντερ Στουμπ, υποστηρίζοντας ότι η Δύση βρίσκεται απλώς σε μια φάση μετάβασης. «Όταν η παγκοσμιοποίηση κατακερματίζεται, ενισχύεται η περιφερειακή ενοποίηση – και εμείς στην Ευρώπη εκπαιδευόμαστε στην περιφερειακή ενοποίηση εδώ και πάνω από 80 χρόνια».

Αλεξάντερ Στουμπ, πρόεδρος της Φινλανδίας

Οι Αμερικανοί δεν θα φύγουν από την Ευρώπη

Δεν έχουμε ρήξη με τις ΗΠΑ, αλλά μετάβαση σε κάτι νέο. Γιατί ο Πούτιν κάνει τον πόλεμο. Πώς η «φινλανδοποίηση» θα μπορούσε να είναι υπόδειγμα στην Ουκρανία

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ**

Είναι ένα λαμπερό πρωινό στο κατεψυγμένο Ελσίνκι. Στις 08.30, ώρα που ξημέρωσε, η θερμοκρασία ήταν -17 βαθμοί Κελσίου (αισθητή -22 βαθμοί). Όπως με ενημέρωσε η σύμβουλος του προέδρου Αλεξάντερ Στουμπ, η σκληρή παγωνιά έχει κρατήσει κάποιες εβδομάδες – και είναι ιδιαίτερα τσουχτερή στην παραθαλάσσια πρωτεύουσα της Φινλανδίας. Η θάλασσα μπροστά στην προσωρινή προεδρική κατοικία (η μόνιμη ανακαινίζεται ριζικά και θα είναι έτοιμη, όπως μου λέει ο κ. Στουμπ, τον Μάιο) είναι παγωμένη και καλυμμένη με χιόνι. Ο πρόεδρος αρέσκεται να τη διασχίζει πεζοπορώντας, προκαλώντας πονοκεφάλους στην ασφάλειά του.

Ο Στουμπ ορκίστηκε ως ο 13ος πρόεδρος της Φινλανδίας τον Μάρτιο του 2024. Το 2014-2015 είχε υπηρετήσει ως πρωθυπουργός – συμπεριλαμβανομένου του πρώτου τετραμήνου της τρικυμώδους πρώτης θητείας του Αλέξη Τσίπρα. Μαριακός του fitness (αγωνίζεται συχνά στο τρίαθλο), περιγράφει εαυτόν ως «σπασίκλα της Ε.Ε.» και θεωρείται ένας από τους Ευρωπαίους ηγέτες που συνεννοούνται καλύτερα με τον Ντόναλντ Τραμπ. Η χώρα του διαθέτει ένα σύνολο 1.340 χιλιομέτρων με τη Ρωσία και έναν από τους καλύτερα εκπαιδευμένους στρατούς στην Ευρώπη. Μετά δεκαετίες ουδετερότητας, τρεις μήνες μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, η Φινλανδία έκανε αίτηση προσχώρησης στο ΝΑΤΟ – του οποίου έγινε μέλος τον Απρίλιο του 2023.

Η συζήτησή μας ξεκινάει από αυτό το καταλυτικό γεγονός, της ρωσικής εισβολής, που διέλυσε όποιες ψευδαισθήσεις είχαν απομείνει σχετικά με τη μεταψυχροπολεμική Ευρώπη. «Αυτός ο πόλεμος έχει υπάρξει μια στρατηγική αποτυχία για τον Πούτιν και τη Ρωσία», λέει στην «Κ» ο πρόεδρος Στουμπ. «Κατ' αρχάς, ήθελαν να κάνουν την Ουκρανία ρωσική· αντ' αυτού θα γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεύτερον, ήθελαν να αποτρέψουν τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ· κατέληξαν να βλέπουν τη Φινλανδία και τη Σουηδία να γίνονται μέλη. Τρίτον, ήθελαν να μειώσουν τις στρατιωτικές δαπάνες στην Ευρώπη· τώρα όλοι έχουν δεσμευτεί να φτάσουν στα επίπεδα της Φινλανδίας και της Ελλάδας».

Εχουν αποτύχει

«**Στρατιωτικά** επίσης έχει αποτύχει», συνεχίζει. «Στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η Σοβιετική Ένωση χρειάστηκε λιγότερο από τέσσερα χρόνια για να φτάσει στο Βερολίνο. Τώρα συμπληρώνουμε τέσσερα χρόνια πολέμου και η Ρωσία δεν είναι καν κοντά στο να καταλάβει το Κίεβο. Το 2014 η Ρωσία κατέλαβε άμεσα το 12% της ουκρανικής επικράτειας. Εκτοτε, μέσα σε 12 χρόνια, έχει καταλάβει άλλο ένα 8%. Την τελευταία διετία έχει καταλάβει λιγότερο από 1% του ουκρανικού εδάφους – με ένα κόστος σε ανθρώπινες ζωές που ξεπερνάει οτιδήποτε έχουμε δει στο παρελθόν, με την εξαίρεση της ατομικής βόμβας. Μόνο τον Δεκέμβριο σκοτώθηκαν 34.000 Ρώσοι στρατιώτες. Για πρώτη φορά, πλέον, οι απώλειες είναι τόσο μεγάλες που δεν μπορούν να τις αναπληρώσουν. Συνολικά, οι ρωσικές απώλειες ξεπερνούν το ένα εκατομμύριο, νεκρούς και τραυματίες. Αυτή τη στιγμή δεν προχωρούν καθόλου. Η Ρωσία δεν κερδίζει αυτόν τον πόλεμο· τον χάνει. Κάποιοι λένε ότι ο Πούτιν δεν σταματάει τον πόλεμο γιατί πιστεύει ότι μπορεί να κερδίσει περισσότερα στο πεδίο της μάχης. Αυτό είναι λάθος: δεν σταματάει γιατί δεν έχει το περιθώριο να το κάνει».

Και εξηγείται: «Η Ρωσία έχασε την Ευρώπη ως πελάτη για το πετρέλαιο και το αέριο της. Η ρωσική οικονομία έχει μηδε-

νική ανάπτυξη, μηδενικά αποθέματα ξένου συναλλάγματος, επιτόκια στο 16%, διψήφιο πληθωρισμό... Δεν υπάρχουν λεφτά για τους στρατιώτες αν γυρίσουν από το πεδίο της μάχης – και τότε ο Πούτιν θα αντιμετωπίσει κοινωνική αναταραχή».

Η βοήθεια στο Κίεβο

Ο **Στουμπ** μιλάει για τη σημασία στήριξης της Ουκρανίας, ειδικά με συστήματα αεράμυνας: «Μόλις στείλαμε το 30ό πακέτο φινλανδικής στρατιωτικής βοήθειας στο Κίεβο. Δεν θέλω να δίνω συμβουλές στην Ελλάδα, αλλά οι Ουκρανοί υπερασπίζονται και εμάς (σ.σ.: την Ευρώπη), άρα όσο περισσότερο μπορούμε να τους βοηθήσουμε τόσο το καλύτερο».

Αν αυτή είναι η κατάσταση, πώς εξηγεί την επιμονή Αμερικανών αξιωματούχων –και του ίδιου του προέδρου Τραμπ– να απηχούν τη ρωσική προπαγάνδα περί σταθερής επέλασης και να τη χρησιμοποιούν για να πείσουν τον Βολοντίμιρ Ζελένσκι να κάνει επώδυνες παραχωρήσεις στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων;

«Κατ' αρχάς, νομίζω ότι η κατάσταση έχει αλλάξει – τό-

Θυμάμαι να συνομιλώ με τον πρόεδρο Τραμπ λίγο πριν από την «Ημέρα της Απελευθέρωσης».

Με είχε ρωτήσει αν καταλαβαίνω τι κάνει με τους δασμούς. Του είπα ότι καταλαβαίνω: εργάλειοποιεί την οικονομία, τη χρησιμοποιεί ως όπλο.

σο στο πεδίο της μάχης όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες, χάρη στις πληροφορίες που έχουμε μεταφέρει συλλογικά μέσω των μυστικών υπηρεσιών μας». Όσο για την πρόοδο των ειρηνευτικών συνομιλιών, ο Στουμπ επαινεί τη συνδρομή του Σπιβ Γουίτκοφ και του Τζάρεντ Κούσνερ («εργάζονται πολύ στενά με τους Ουκρανούς»).

«Είμαι αισιόδοξος αλλά και απαισιόδοξος» για την έκβαση των διαπραγματεύσεων, λέει. «Αισιόδοξος γιατί είμαστε πλέον –η Ευρώπη, η Ουκρανία και οι Ηνωμένες Πολιτείες– στην ίδια σελίδα. Εργαζόμαστε επί κοινών θεμάτων, τα οποία οδεύουν στη σωστή κατεύθυνση. Είμαι απαισιόδοξος γιατί θεωρώ ότι η Ρωσία διαπραγματεύεται κακόπιστα».

Είμαστε όμως «στην ίδια σελίδα» με τις ΗΠΑ, όταν ο Αμερικανός πρόεδρος δεν χάνει ευκαιρία να συνταχθεί με τον Πούτιν είτε για επεισόδια όπως η υποτιθέμενη επίθεση των Ουκρανών κατά της κατοικίας του, είτε για το ποιος ευθύνεται που ξεκίνησε ή που δεν τελειώνει ο πόλεμος;

«Γνωρίζω ότι ο πρόεδρος Τραμπ εκνευρίστηκε πολύ που ο Πούτιν τους είπε ψέματα για την υποτιθέμενη επίθεση με τα drones στην οικία του, που δεν έγινε ποτέ, αλλά και για την επίθεση με τον βαλλιστικό πύραυλο προ τριών εβδομάδων (σ.σ.: τον υπερηχητικό πύραυλο Oreshnik)», λέει ο Φινλανδός πρόεδρος. «Και θεωρώ ότι θα εκνευριστεί πολύ που ο Πούτιν δεν τήρησε την υπόσχεση την οποία του έδωσε για κατάπαυση του πυρός μιας εβδομάδας όσον αφορά τις ενεργειακές υποδομές της Ουκρανίας. Οι διαπραγματεύσεις απαιτούν εμπιστοσύνη – και είναι σαφές ότι δεν μπορούμε να εμπιστευθούμε τους Ρώσους».

Η αμερικανική πλευρά φέρεται να πιέζει το Κίεβο να αποδεχθεί το ρωσικό αίτημα να αποσυρθεί από ολόκληρο το Ντονμπάς, με αντάλλαγμα την παροχή εγγυήσεων ασφαλείας από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Δεν είναι αυτό σαν μια επανάλληψη του Μνημονίου της Βουδαπέστης, με το οποίο η Ουκρανία παρέδωσε το πυρηνικό της οπλοστάσιο έναντι εγγυήσεων ασφαλείας που αποδείχθηκαν κενές, αλλά με έναν πιο αναξίопιστο αμερικανικό εταίρο;

«Οι ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις είναι ένα συνολικό πακέτο. Η δική μου άποψη είναι ότι η απόσυρση από το Ντονμπάς είναι κακή ιδέα, γιατί από εκεί είναι ανοικτός ο δρόμος για το Κίεβο. Αλλά μόνο ο Ζελένσκι μπορεί να το αποφασίσει. Στις εγγυήσεις ασφαλείας, στο “πακέτο ευμερίας”, έχουμε συμφωνία...».

Αλλά «έχουμε συμφωνία» μόνο αν ο Ζελένσκι δεχθεί να παραδώσει στους Ρώσους το Ντονμπάς, σωστά;

«Όπως κατανοώ την αμερικανική θέση, θεωρούν ότι τίποτα δεν έχει συμφωνηθεί έως ότου συμφωνηθούν τα πάντα», παραπέμποντας στη γνωστή διατύπωση με την οποία εξοικειωθήκαμε επώδυνα τα χρόνια της ελληνικής κρίσης.

Έχουν πραγματικά φέρει την ειρήνη πιο κοντά οι διπλωματικές πρωτοβουλίες του Τραμπ; Ή την έχουν απομακρύνει, δίνοντας ελπίδες στον Πούτιν ότι το πολυπόθητο ρήγμα εντός της δυτικής συμμαχίας θα γίνει επιτέλους πραγματικότητα;

«Το πρώτο: χωρίς τις προσπάθειες του Τραμπ και τη διπλωματική τακτική του, ό,τι κι αν πιστεύει κανείς γι’ αυτήν, ο πόλεμος θα παρατεινόταν». Και τώρα όμως παρατείνεται. «Πράγματι, αλλά είναι ένας πόλεμος που έχει διαρκέσει 12 χρόνια, και είμαστε πιο κοντά στην ειρήνη σήμερα από ό,τι χθες».

Ορισμοί νίκης

Τι θα συνιστούσε νίκη για την Ουκρανία; «Οι Ουκρανοί θα το καθορίσουν αυτό. Αλλά αν διατηρήσει την ανεξαρτησία της, την κυριαρχία της και την *de jure* εδαφική της ακεραιότητα, θα έχει κερδίσει», απαντάει ο Στουμπ.

Ο Φινλανδός πρόεδρος συγκρίνει την κατάσταση με τις παραχωρήσεις που αναγκάστηκε να κάνει η χώρα του απέναντι στην ΕΣΣΔ, η οποία της είχε επιτεθεί στις αρχές του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου: «Χάσαμε 10% των εδαφών μας. Επρεπε να καταβάλουμε πολεμικές αποζημιώσεις 300 εκατ. δολαρίων. Επρεπε να περιορίσουμε το μέγεθος των ενόπλων δυνάμεών μας. Δεν μπορούσαμε να ενταχθούμε στους διεθνείς οργανισμούς που θέλαμε, συμπεριλαμβανομένων αρχικά και των Ηνωμένων Εθνών. Επρεπε να παραχωρήσουμε τη χερσόνησο του Πορκάλα στη Σοβιετική Ενωση για 50 χρόνια. Και οι ηρωικοί μας πολιτικοί και στρατιγωί που ηγήθηκαν της αντίστασης πέρασαν από στρατοδικείο και φυλακή στην καν. Η Ουκρανία, από την άλλη, θα γίνει μέλος της Ε.Ε. Θα έχει εγγυήσεις ασφαλείας από την Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Θα επωφεληθεί από ένα από τα μεγαλύτερα σχέδια ανοικοδόμησης στη σύγχρονη Ιστορία».

Εν τω μεταξύ η Ρωσία, με μια οικονομία «μικρότερη από την ιταλική», πλην όλων των άλλων, «έχει χάσει κάθε ίχνος αξιοπιστίας» στη διεθνή σκηνή. «Δεν ήταν πουθενά στο Ιράν, στη Συρία, στη Βενεζουέλα, στην Κούβα», ενώ «είναι πλέον βαθιά εξαρτημένη από την Κίνα».

Να αναλάβουμε την ευθύνη

Έχει αντιδράσει η Ε.Ε. με την αναγκαία αίσθηση του επείγοντος για να αυτονομηθεί στην άμυνα από μια αδιάφορη έως εχθρική Αμερική; Δεν θα έπρε-

πε ήδη να έχει εκδώσει ευρωμόλογα για τη χρηματοδότηση της κοινής άμυνας – κάτι που θα ενίσχυε και τον διεθνή ρόλο του ευρώ;

Ο Στουμπ πιστεύει όντως ότι η επόμενη υπέρβαση σχετικά με την ευρωπαϊκή ενοποίηση θα αφορά την άμυνα – και υπονοεί ότι πολλές ευρωπαϊκές χώρες δεν έχουν αντιληφθεί ακόμη πόσο επείγον είναι να αναβαθμιστούν οι αμυντικές δυνατότητες της Ευρώπης.

«As είμαστε σαφείς, βέβαια: δεν θα αντικαταστήσουμε την αμερικανική πυρηνική ομπρέλα. Ούτε είναι προς το συμφέρον μας να μειώσουμε τον ρόλο των ΗΠΑ – τουλάχιστον όχι απότομα. Αλλά πρέπει να αναλάβουμε μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης», και εντός του ΝΑΤΟ, που «θα συνεχίσει να έχει την ευθύνη για τη συλλογική άμυνα».

Είναι σίγουρος, λοιπόν, ότι οι Αμερικανοί δεν θα φύγουν από την Ευρώπη; «Απολύτως! Γιατί είναι προς το συμφέρον τους – και αυτό μου λένε και από τις υπηρεσίες στρατιωτικών πληροφοριών». Ο Στουμπ διατρέπει την ιστορία των πιο δύσκολων επεισοδίων της Διευρωπαϊκής Συμμαχίας (την κρίση του Σουέζ, την τοποθέτηση αμερικανικών πυραύλων στη Δυτική Γερμανία, την αποχώρηση της Γαλλίας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ) για να επιχειρηματολογήσει ότι δεν βιώνουμε κάτι καινοφανές.

Δεν είχαμε ποτέ άλλοτε έναν Αμερικανό πρόεδρο τόσο ανοιχτά περιφρονητικό απέναντι στην Ευρώπη ή που να μιλάει σαν οι ΗΠΑ να είναι ένας διαμεσολαβητής μεταξύ της Ρωσίας και του ΝΑΤΟ, παρατηρώ.

«Ούτε είχαμε κάποιον Αμερικανό πρόεδρο που να ώθησε τη Συμμαχία προς τον στόχο του 5% του ΑΕΠ στις αμυντικές δαπάνες», απαντάει. «Κανένας Αμερικανός πρόεδρος δεν είχε τόσο πολλά στρατιωτικά να εκπαιδεύονται σε αρκτικές συνθήκες, όπως συμβαίνει τώρα στη Φινλανδία. Και κανένας άλλος δεν είχε αγοράσει 11 παγοθραυστικά για να θωρακίσει την ασφάλεια της Αρκτικής».

Πρέπει «να αγνοούμε τον θόρυβο και να κοιτάζουμε τη μεγάλη εικόνα», τονίζει ο Στουμπ. «Οι ΗΠΑ θέλουν να προστατευθούν από τα ρωσικά πυρηνικά όπλα στη χερσόνησο Κόλα και στο Μουρμάνσκ. Αρα θα παραμείνουν εντός του ΝΑΤΟ και θα εμπλακούν πιο ενεργά στην ασφάλεια της Αρκτικής. Δεν μπορούν να κάνουν διαφορετικά».

Αρα δεν συμφωνεί με τον Μαρκ Κάρνεί, που είπε στο Νταβός, αναφερόμενος στις ΗΠΑ του Τραμπ, ότι η ενοποίηση έχει γίνει εργαλείο καθυπόταξης και ότι αυτό που βιώνουμε είναι μια ρήξη;

«Θεωρώ όντως ότι ζούμε σε μια εποχή “μη ειρήνης”, όπως το θέτει ο Μαρκ Λέοναρντ, όπου τα εργαλεία που υποτίθεται ότι θα μας έφερναν κοντά – η ενέργεια, το ελεύθερο εμπόριο, οι εφοδιαστικές αλυσίδες, η τεχνολογία, τα κοινά νομίσματα –, χρησιμοποιούνται για να μας δικάσουν. Θυμάμαι

να συνομιλώ με τον πρόεδρο Τραμπ λίγο πριν από την «Ημέρα της Απελευθέρωσης». Με είχε ρωτήσει αν καταλαβαίνω τι κάνει με τους δασμούς. Του είπα ότι καταλαβαίνω: εργαλείοι που υπονομιούνται για να μας δικάσουν. Αλλά δεν θεωρώ ότι πρόκειται περί ρήξης, αλλά περί μετάβασης σε κάτι καινούργιο».

Οι θεσμοί και οι κανόνες της μεταπολεμικής τάξης «είναι ακόμη εκεί», επιμένει, και αναφέρει τις «περισσότερες από 40 συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου με παραπάνω από 70 χώρες» που έχει υπογράψει η Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένων των νεότερων με τη Mercosur και την Ινδία. «Όταν η παγκοσμιοποίηση κατακερματίζεται, ενισχύεται η περιφερειακή ενοποίηση – και εμείς στην Ευρώπη εκπαιδευόμαστε στην περιφερειακή ενοποίηση εδώ και πάνω από 80 χρόνια».

“

Η Ρωσία έχασε την Ευρώπη ως πελάτη για το πετρέλαιο και το αέριό της. Η ρωσική οικονομία έχει μηδενική ανάπτυξη, μηδενικά αποθέματα ξένου συναλλάγματος, επιτόκια στο 16%, διψήφιο πληθωρισμό... Δεν υπάρχουν λεφτά για τους στρατιώτες αν γυρίσουν από το πεδίο της μάχης – και τότε ο Πούτιν θα αντιμετωπίσει κοινωνική αναταραχή.

Πρέπει να αγνοούμε τον θόρυβο και να κοιτάζουμε τη μεγάλη εικόνα. Οι ΗΠΑ θέλουν να προστατευθούν από τα ρωσικά πυρηνικά όπλα στη χερσόνησο Κόλα και στο Μουρμάνσκ. Αρα θα παραμείνουν εντός του ΝΑΤΟ και θα εμπλακούν πιο ενεργά στην ασφάλεια της Αρκτικής. Δεν μπορούν να κάνουν διαφορετικά.

Στην εξωτερική πολιτική (οι Ευρωπαίοι) πρέπει να αντιμετωπίζουμε τον κόσμο όπως είναι, όχι όπως θα θέλαμε να είναι. Οι ενέργειες της σημερινής αμερικανικής κυβέρνησης δεν εντάσσονται στο παραδοσιακό πλαίσιο της διατλαντικής σχέσης.

”

Ο Αλεξάντερ Στουμπ υποδέχθηκε τον Γιάννη Παλαιολόγο στην προσωρινή προεδρική κατοικία, στο Ελσίνκι. «Δεν θέλω να δίνω συμβουλές στην Ελλάδα», είπε, «αλλά οι Ουκρανοί υπερασπίζονται και εμάς (σ.σ.: την Ευρώπη), άρα όσο περισσότερο μπορούμε να τους βοηθήσουμε, τόσο το καλύτερο».

Ετσι φτάσαμε στο καλό σενάριο για τη Γροιλανδία

Με αποκλιμάκωση δημοσίως και κλιμάκωση ιδιωτικά. Το 50% των αμερικανικών ομολόγων και μετοχών είναι σε ευρωπαϊκά χέρια

Επιστρέφοντας στο θέμα της άμυνας, ο Στουμπ τονίζει ότι η Ευρώπη πρέπει «να ενισχύσει και να ενοποιήσει την αμυντική βιομηχανία της», κάτι το οποίο «δεν προχωρεί όσο γρήγορα θα έπρεπε». Πρέπει επίσης, προσθέτει, να δημιουργήσει τον δημοσιονομικό χώρο ώστε να μπορέσουν τα κράτη-μέλη να αναβαθμίσουν τις ένοπλες δυνάμεις τους. «Υπάρχει μια μεγάλη γκάμα επιλογών για τη χρηματοδότηση» του εγχειρήματος, λέει, αποφεύγοντας να ταχθεί ευθέως υπέρ του κοινού δανεισμού (όταν το επαναφέρω, επικαλείται το γεγονός ότι η πολιτική της Ε.Ε. είναι αρμοδιότητα του πρωθυπουργού στη Φινλανδία, όχι του προέδρου).

Έχει διαφυλάξει επιτυχώς η Ε.Ε. την ενότητά της απέναντι στην κυβέρνηση Τραμπ ή έχει πετύχει η αμερικανική στρατηγική του «διαίρει και βασίλευε»; «Έχουμε κινηθεί έξυπνα, ψύχραιμα. Είμαι αρκετά περήφανος με τη στάση που έχουμε τηρήσει, καθώς δεχόμαστε πίεση τόσο από τη Δύση όσο και από την Ανατολή». Εκφράζεται θετικά, επίσης, για τη συνεργασία μεταξύ της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ.

Υπάρχουν, αναγνωρίζει, κόρες όπως η Ουγγαρία και η Σλοβακία, που αποδεικνύουν ότι «η εξωτερική πολιτική μπορεί να καθοριστεί από την ιδεολογία». Κατά τα άλλα, όμως, «συντονιζόμαστε πολύ καλά, ανταλλάσσουμε συνεχώς μηνύματα». Του λέω ότι θα με ενδιέφερε πολύ να δω κάποια από αυτά τα μηνύματα και γελάει: «Είμαι σίγουρος ότι κάποια στιγμή θα δημοσιευθούν».

Γροιλανδικά σενάρια

Δεν συμφερίζεται, συνεπώς, την κριτική ότι η κατευναστική πο-

λιτική του περασμένου έτους έκανε τον Τραμπ να πιστεύει πως οι Ευρωπαίοι θα δεχτούν οτιδήποτε – με αποτέλεσμα την πρόσφατη κρίση για τη Γροιλανδία;

«Κοιτάzte, στην εξωτερική πολιτική πρέπει να αντιμετωπίζουμε τον κόσμο όπως είναι, όχι όπως θα θέλαμε να είναι. Εχω πλήρη συναίσθηση ότι οι ενέργειες της σημερινής αμερικανικής κυβέρνησης δεν εντάσσονται στο παραδοσιακό πλαίσιο της διατλαντικής σχέσης – για να το θέσω διπλωματικά. Με τη Γροιλανδία, συγκεκριμένα, υπήρχαν τρία σενάρια: το καλό, το κακό και το άσχημο. Το καλό ήταν η αποκλιμάκωση σε συνδυασμό με μια διαδικασία για την ενίσχυση της αρκτικής ασφάλειας. Το κακό ήταν ο εμπορικός πόλεμος. Και το άσχημο ήταν η συνέχιση των απειλών για μια στρατιωτική επέμβαση».

Απειλών μόνο; Δεν πιστεύει ότι θα μπορούσε ο Τραμπ να είχε επιχειρήσει να καταλάβει τη Γροιλανδία; «Οχι», λέει, αναφέροντας πόσο δύσκολες είναι οι στρατιωτικές επιχειρήσεις σε αρκτικές συνθήκες.

Στο Νταβός, συνεχίζει, «αποτρέψαμε το άσχημο και το κακό σενάριο» και «δημιουργήσαμε τις συνθήκες για το καλό». Αυτό επιτεύχθηκε «επειδή υπήρξε αποκλιμάκωση δημοσίως και κλιμάκωση ιδιωτικά». Αναφέρει μάλιστα το γεγονός ότι το 50% των αμερικανικών ομολόγων και μετοχών «μας ανήκουν» (σ.σ.: είναι σε ευρωπαϊκά χέρια) και ότι οι συνέπειες μιας στροφής των Ευρωπαίων προς τη μείωση των θέσεων τους θα ήταν «συντριπτικές για το αμερικανικό χρηματιστήριο, το οποίο ο Αμερικανός πρόεδρος παρακολουθεί στενά» (πα-

ραδέχεται, ωστόσο, ότι η Ε.Ε. δεν έχει τρόπο να «πατήσει ένα διακόπτη» και να ασκήσει τέτοιου είδους πίεση).

Ερωτώμενος αν πιστεύει ότι το θέμα της Γροιλανδίας έχει αντιμετωπίσει με το αναγκαίο σθένος τις υβριδικές επιθέσεις της Ρωσίας κατά ευρωπαϊκών στόχων – και αν ανησυχεί ότι η Μόσχα θα μπει, σε αυτή την εποχή της αναταραχής στο δυτικό στρατόπεδο, στον πειρασμό να δοκιμάσει τη δέσμευση του ΝΑΤΟ στο άρθρο 5.

Υβριδικές προκλήσεις

Τέλος, στρεφόμενος προς Ανατολάς, ρωτώ τον Φινλανδό πρόεδρο αν η Ευρώπη έχει αντιμετωπίσει με το αναγκαίο σθένος τις υβριδικές επιθέσεις της Ρωσίας κατά ευρωπαϊκών στόχων – και αν ανησυχεί ότι η Μόσχα θα μπει, σε αυτή την εποχή της αναταραχής στο δυτικό στρατόπεδο, στον πειρασμό να δοκιμάσει τη δέσμευση του ΝΑΤΟ στο άρθρο 5. «Δεν θα το κάνει», απαντάει κάθεται ο Στουμπ στη δεύτερη ερώτηση. «Πολεμάει τέσσερα χρόνια στην Ουκρανία και το ΝΑΤΟ δεν έχει καν εμφανιστεί στο πεδίο. Ο Πούτιν δεν είναι ανόητος, παραμένει ορθολογικό άτομο».

Σχετικά με τον υβριδικό πόλεμο «έχουμε κάνει ό,τι καλύτερο μπορούσαμε». Η επιχείρηση Baltic Sentry, λέει, έβαλε τέλος στο σαμποτάζ υποθαλάσσιων καλωδίων. Στη στεριά «πήραμε μέτρα για να αντιμετωπίσουμε με την εργαλειοποίηση ρωών αιτούντων άσυλο στα ρωσοφινλανδικά σύνορα. Και έναντι των drones που παραβιάζουν τον εναέριο χώρο μας συμμετέχουμε στην επιχείρηση Eastern Sentry». Ο υβριδικός πόλεμος, τονίζει, είναι από τη φύση του δύσκολο να εντοπιστεί και συνεπώς να αντιμετωπιστεί.

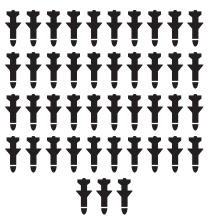
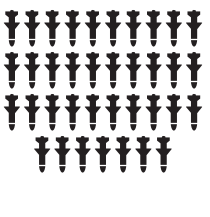
Η Τουρκία και το SAFE

Οι απειλές του Τραμπ κατά της Γροιλανδίας δεν ήταν το πρώτο κρούσμα τέτοιου είδους εντάσεων μεταξύ νατοϊκών συμμάχων. Η Ελλάδα αντιτίθεται στην ένταξη της Τουρκίας στο εργαλείο αμυντικής χρηματοδότησης SAFE της Ε.Ε. εξαιτίας των πάγων απειλών της Αγκυρας εναντίον της. Ρώτησα τον Στουμπ πώς βλέπει το ζήτημα. Ο Φινλανδός πρόεδρος, ως

μη υπεύθυνος για την πολιτική της Ε.Ε., δίνει την εξής γενική απάντηση: «Κινούμαστε προς μια Ευρώπη με διαφορετικές μορφές ενοποίησης σε διαφορετικά πεδία. Χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Νορβηγία, ακόμη και ο Καναδάς θα βρεθούν πολύ πιο κοντά στην Ε.Ε. Με την Τουρκία είναι δύσκολο να γίνει πρόβλεψη για το πού θα καταλήξουμε. Έχει μια

εξαιρετικά πολυπαραγοντική εξωτερική πολιτική, ενώ η ικανότητα απορρόφησης της Ε.Ε. είναι πεπερασμένη. Αρα μάλλον θα δούμε συνεργασία στην άμυνα με την Τουρκία, αλλά δεν ξέρω αν αυτό περιλαμβάνει και ένταξη στο SAFE. Πάντως, όσο καλύτερη είναι η σχέση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας τόσο το καλύτερο για την ευρωπαϊκή ασφάλεια».

Τα πυρηνικά οπλοστάσια σήμερα

 ΡΩΣΙΑ	 ΗΠΑ	 ΚΙΝΑ	 ΓΑΛΛΙΑ	 ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	 ΙΝΔΙΑ	 ΠΑΚΙΣΤΑΝ	 ΙΣΡΑΗΛ	 Β. ΚΟΡΕΑ
5.459	5.177	600	290	225	180	170	90	50
								

Πυρηνικοί υπνοβάτες

Τα ταμπού για τα όπλα μαζικής καταστροφής εκπνέουν με τη συνθήκη New START. Πού οδηγεί η λήθη;

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Στις 10 Δεκεμβρίου 1945, μόλις τέσσερις μήνες μετά την καταστροφή της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι, κυκλοφόρησε στο Σικάγο το πρώτο τεύχος του «Δελτίου Ατομικών Επιστημόνων» με στόχο την ευαισθητοποίηση της διεθνούς κοινής γνώμης για τους κινδύνους της πυρηνικής εποχής. Την πρωτοβουλία είχαν ο Αλμπερτ Αϊνστάιν και διακεκριμένοι επιστήμονες που συμμετείχαν στο Manhattan Project για την κατασκευή της πρώτης ατομικής βόμβας, όπως ο διευθυντής του προγράμματος Ρόμπερτ Οπενχάιμερ και ο Ουγγροαμερικανός φυσικός Εντουαρντ Τέλερ.

Το περιοδικό κυκλοφορεί αδιαλείπτως κάθε δύο μήνες μέχρι σήμερα και από τον Ιούνιο του 1947 έχει στο εξώφυλλο το περίφημο «Ρολόι της Αποκάλυψης», που επινοήθηκε για να συμβολίζει το πόσο κοντά βρίσκεται η ανθρωπότητα στον κίνδυνο μιας γενικευμένης πυρηνικής σύρραξης. Την πρώτη φορά που εμφανίστηκε, το ρολόι έδειχνε 12 παρά 7. Μετά την πρώτη δοκιμή βόμβας σύντηξης από τις ΗΠΑ, το 1953, έδειξε 12 παρά 2. Το 1991, μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και την υπογραφή της συμφωνίας περιορισμού των στρατηγικών όπλων START I από τους Τζορτζ Μπους και Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, ο δείκτης του ρολογιού πήγε πίσω, δείχνοντας 12 παρά 17. Αλλά πριν από λίγες ημέρες βρέθηκε πιο κοντά από κάθε άλλη φορά στην ώρα μηδέν: μόλις 85 δευτερόλεπτα.

Κακοί οιωνοί

Οι υπεύθυνοι της έκδοσης είχαν καλούς λόγους για την επιλογή τους. Το 2025 δύο πυρηνικές δυνάμεις, η Ινδία και το Πακιστάν, πολέμησαν μεταξύ τους, ενώ ο Ντόναλντ Τραμπ μετονόμασε το υπουργείο Αμυνας σε υπουργείο Πολέμου και έδωσε εντολές για την επιστροφή των ΗΠΑ στις πυρηνικές δοκιμές, που είχαν σταματήσει εδώ και τρεις δεκαετίες. Σε λίγες ημέρες, ο πόλεμος της Ουκρανίας, που απειλεί να φέρει σε ευθεία σύγκρουση το ΝΑΤΟ με τη Ρωσία, θα μπει στον πέμπτο χρόνο του. Αλλά η πιο δυσώδυνη εξέλιξη ήρθε την περασμένη Πέμπτη, όταν εξέπνευσε η New START, η τελευταία συμφωνία περιορισμού πυρηνικών όπλων που είχε επιβιώσει του τρομερού 21ου αιώνα.

Τον Αύγουστο του 1963, στον απόηχο της κρίσης των πυραύλων στην Κούβα, οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Σοβιετική Ένωση και η Βρετανία υπέγραψαν συμφωνία απαγόρευσης των ατομικών δοκιμών στην ατμόσφαιρα, στη θάλασσα και στο Διάστημα. Ο πρώτος σημαντικός σταθμός ήρθε τον Μάιο του 1972, όταν ο Ρίτσαρντ Νίξον και ο Λεονίντ Μπρέζνιεφ υπέγραψαν ταυτόχρονα τις συμφωνίες SALT I και ABM, που έθεταν αυστηρούς περιορισμούς στις πυρηνικές κεφαλές και στους αντιβαλλιστικούς πυραύλους των δύο υπερδυνάμεων αντίστοιχα. Από την περασμένη Πέμπτη, η εποχή αυτή αποτελεί παρελθόν, αφού τίποτα δεν περιορίζει πλέον τις εννέα

πυρηνικές δυνάμεις (ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, Βρετανία, Γαλλία, Ινδία, Πακιστάν, Βόρεια Κορέα και Ισραήλ) ως προς την ανάπτυξη, την τοποθέτηση και τις δοκιμές των οπλοστασίων τους.

Η New START συνομολογήθηκε τον Απρίλιο του 2010 στην Πράγα από τους τότε προέδρους των ΗΠΑ και της Ρωσίας, Μπαράκ Ομπάμα και Ντμίτρι Μεντβένεφ. Σε συνέχεια των συμφωνιών SALT και START, περιόριζε σε 1.550 το ανώτατο όριο των τοποθετημένων (δηλαδή, έτοιμων για εκτόξευση) πυρηνικών κεφαλών κάθε χώρας και σε 800 το ανώτατο όριο των φορέων τους (διηπειρωτικοί πύραυλοι, στρατηγικά αεροσκάφη, υποβρύχια). Ο Βλαντιμίρ Πούτιν πρότεινε, τον περασμένο Σεπτέμβριο, να παραταθεί κατά ένα χρόνο η εφαρμογή της New START προκειμένου να δοθεί χρόνος για διαπραγματεύσεις, αλλά ο Ντόναλντ Τραμπ απέρριψε τη ρωσική πρόταση δηλώνοντας ότι επιδιώκει μια «καλύτερη» συμφωνία, που θα περιλαμβάνει και την Κίνα. Η τελευταία διαθέτει μόνο 600 πυρηνικές κεφαλές, ελάχιστα από τις οποίες είναι τοποθετημένες,

έναντι 5.459 της Ρωσίας, 5.177 των ΗΠΑ, 290 της Γαλλίας και 225 της Βρετανίας.

Οχι ότι το Κρεμλίνο είναι άμοιρο ευθυνών για την επικίνδυνη εξέλιξη. Ουσιώδες στοιχείο της New START –ίσως σημαντικότερο και από τον αριθμητικό περιορισμό των πυρηνικών κεφαλών– ήταν η καθιέρωση διαφάνειας και επιθεωρήσεων των στρατηγικών οπλοστασίων κάθε μίας εκ των δύο μεγάλων δυνάμεων. Το 2023 ο Βλαντιμίρ Πούτιν σταμάτησε τον έλεγχο των ρωσικών οπλοστασίων, επικαλούμενος την αμερικανική στρατιωτική βοήθεια στην Ουκρανία, κάτι που τραυμάτισε βαρύντατα τη συνθήκη. Την ίδια χρονιά, η Μόσχα άρχισε να απειλεί με τη χρήση πυρηνικών όπλων πεδίου μάχης στην Ουκρανία.

Νέα όπλα

Στο μεταξύ, η Ρωσία ανέπτυξε όπλα νέας γενιάς που δεν υφίσταντο τους περιορισμούς της New START, αλλά βελτίωναν αισθητά τη θέση της στην προοπτική πυρηνικής σύγκρουσης με τη Δύση. Σε αυτή την κατηγορία

Διηπειρωτικός βαλλιστικός πύραυλος Yars στην παρέλαση για τη νίκη στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στην Κόκκινη Πλατεία της Μόσχας, τον περασμένο Μάιο. Η Ρωσία διαθέτει στο οπλοστάσιό της 5.459 πυρηνικές κεφαλές, περισσότερες από οποιαδήποτε άλλη χώρα του κόσμου.

του Ρόναλντ Ρίγκαν. Στην πρώτη θητεία του ο Τραμπ αποδέσμευσε τις ΗΠΑ από τη συνθήκη INF, που απαγόρευε τα πυρηνικά όπλα μικρού και μεσαίου βεληνεκούς, από τη συμφωνία εναέριας επίβλεψης Open Skies, όπως βέβαια και από τη διεθνή συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν – το οποίο στη συνέχεια βομβάρδισε και απειλεί να ξαναβομβαρδίσει.

Η πολιτική του μονομερούς, αρπακτικού ηγεμονισμού που ακολουθεί ανά τον κόσμο ο Ντόναλντ Τραμπ και το ενδεχόμενο εξασθένησης των αμερικανικών εγγυήσεων ασφαλείας έναντι παραδοσιακών συμμάχων ενισχύουν τις τάσεις ανεξέλεγκτης διάδοσης των πυρηνικών όπλων. Ο Εμανουέλ Μακρόν επανέφερε την παλιά ιδέα των Αλέν Ζιπέ και Νικολά Σαρκοζί για επέκταση της γαλλικής πυρηνικής ομπρέλας σε όλη την Ευρώπη, ενώ ο Φρίντριχ Μερτς έκανε λόγο την περασμένη εβδομάδα για δημιουργία ευρωπαϊκής πυρηνικής άμυνας, με τη συμμετοχή και της Βρετανίας. Σενάρια που φέρονται να έχουν την υποστήριξη του Σουηδού πρωθυπουργού Ουλφ Κρίστερσον κάνουν λόγο για δημιουργία «πυρηνικής ένωσης» των σκανδιναβικών χωρών, ενώ το ενδεχόμενο πυρηνικού εξοπλισμού της Πολωνίας έθεσε ανοικτά ο πρωθυπουργός της, Ντόναλντ Τουσκ. Ανάλογες συζητήσεις γίνονται στη Νότια Κορέα και στην Ιαπωνία, τη μόνη έως τώρα χώρα που έχει πέσει θύμα πυρηνικής επίθεσης, ενώ Σαουδική Αραβία και Πακιστάν υπέγραψαν τον περασμένο Σεπτέμβριο συνθήκη αμυντικής συμμαχίας, με την οποία το Ισλαμαμπάντ δεσμεύθηκε να συνδράμει, σε περίπτωση ανάγκης, το Ριάντ ακόμη και με ατομικά όπλα.

Μακρινό το 1982

Την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, κάθε μείζων διεθνής κρίση και κάθε επικίνδυνο εξοπλιστικό πρόγραμμα πυροδοτούσαν μεγάλες αντιδράσεις από το διεθνές φιλειρηνικό κίνημα. Στις 12 Ιουνίου 1982, ένα εκατομμύριο άνθρωποι διαδήλωσαν στη Νέα Υόρκη εναντίον των εξοπλιστικών προγραμμάτων του Ρόναλντ Ρίγκαν, στο μεγαλύτερο συλλαλητήριο που γνώρισε ποτέ η Αμερική. Την ίδια περίοδο, το τεράστιο αντιπολεμικό κίνημα στην Ευρώπη κατά της εγκατάστασης των αμερικανικών πυραύλων Pershing II και Cruise και των σοβιετικών SS-20 έγινε η μήτρα για τη γέννηση νέων πολιτικών σχηματισμών, όπως τα κόμματα των Πρασίνων. Σήμερα, ενώ η κατάσταση είναι από πολλές απόψεις χειρότερη από την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, μια αλλόκοτη καύνωση έχει προσβάλει και τις δύο πλευρές του Ατλαντικού, καθώς όλα τα παραδοσιακά ταμπού πέφτουν και η διάδοση των πυρηνικών όπλων αντιμετωπίζεται ως στοιχείο της νέας κανονικότητας. Ωσάν να βρισκόμαστε όχι στο 2026, αλλά στο 1919, όταν ο Αυστριακός συγγραφέας Ρόμπερτ Μούζιλ έγραφε: «Μοιάζουμε με τους υπνοβάτες της κλινάμαζας, που δεν ξυπνούν, παρά την ώρα της σύγκρουσης».

Πυρετός εξοπλισμών

Από την Ευρώπη των αντιπυρηνικών κινημάτων μέχρι και την Ιαπωνία, τη μοναδική χώρα που έχει δεχθεί επίθεση με ατομικές βόμβες, φωνιάζει η συζήτηση για την απόκτηση πυρηνικών όπλων.

Μηδενική αντίδραση

Σε πλήρη αντίθεση με ό,τι συνέβαινε τη δεκαετία του 1980, οι σημερινές κοινωνίες μοιάζουν να αντιμετωπίζουν την εξάπλωση των πυρηνικών όπλων ως στοιχείο της νέας κανονικότητας.

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

«**Τα αρκουδάκια πάντα** και τα μέλη της βασιλικής οικογένειας είναι εξίσου δαπανηρά στη συντήρησή τους. Δύσκολα προσαρμόζονται στο σύγχρονο περιβάλλον... Κάποιοι τα βρίσκουν αξιαγάπητα· κάποιοι τα λυπούνται για την επισφαλή τους κατάσταση· όλοι τα κοιτούν επίμονα· και όσο ευάερο κι αν είναι το περίβλημα στο οποίο ζουν, παραμένει ένα κλουβί», είχε γράψει σε ανύποπτο χρόνο για τους γαλαζοαίματους η Βρετανίδα συγγραφέας Χίλαρι Μαντέλ, συγκρίνοντας βασιλείς και πρίγκιπες με τα συμπαθή θηλαστικά που απειλούνται με εξαφάνιση. Οι τελευταίες αποκαλύψεις από τα αρχεία Επισταίν όμως, που εμπλέκουν τουλάχιστον τέσσερα –πρώην και νυν– μέλη ευρωπαϊκών βασιλικών οικογενειών στη διαβόλητη υπόθεση, κάθε άλλο παρά συμπάθεια προκαλούν για τα απομεινάρια του θεσμού της μοναρχίας.

Τα τεκμήρια

Ο (πρώην) πρίγκιπας Αντρίου κατέχει το ρεκόρ αναφορών στις περίπου 7 εκατ. δημοσιοποιημένες σελίδες: για την ακρίβεια, 302 φορές σε συνολικά 16 έγγραφα. Σε μία από τις επίμαχες φωτογραφίες, ο Μαουντιμπάτεν-Ουίνδσορ, όπως ονομάζεται πλέον ο ατιμασμένος πρίγκιπας που έχει χάσει τους τίτλους του, εμφανίζεται να έχει γονατίσει πάνω από μια νεαρή γυναίκα. Παράλληλα, από την εκτεταμένη αλληλογραφία των δικηγόρων του με τις αμερικανικές Αρχές προκύπτει η επίμονη άρνησή του να καταθέσει όσα στοιχεία έχει υπόψη του, παρόλο που πάντα διακήρυττε την υποτιθέμενη ευαισθησία απέναντι στα θύματα του αυτόχειρα διακινητή ανήλικων κοριτσιών. Ωστόσο, τα νέα αρχεία αποδεικνύουν ότι, εκτός από τη 17χρονη τότε Βιρτζίνια Τζουφρέ, ο Επισταίν προσφέρθηκε να προμηθεύσει στον Αντρίου μια άλλη 26χρονη κοπέλα, Ρωσίδα, «έξυπνη, όμορφη και εχέμυθη».

Η πρώην σύζυγος του Αντρίου, Σάρα Φέργκιουσον, τέως δούκισσα του Γιορκ, αποφάσισε να αναστείλει τη λειτουργία της φιλανθρωπικής της οργάνωσης μετά τις νέες αποκαλύψεις για τη φιλία της με τον Επισταίν, τον οποίο αποκαλούσε «θρύλο» και «αδελφό που θα ήθελε να έχει».

Στο νησί

Σε εξίσου δυσχερή θέση έχει βρεθεί η πριγκίπισσα της Νορβηγίας Μέτε-Μάριτ, της οποίας η σχέση με τον παιδόφιλο χρηματιστή ήταν στενότερη από ό,τι γνωρίζαμε. Αν και η εγγραφή «η πριγκίπισσα Μέτε στο νησί» στο ημερολόγιο του Επισταίν από μόνη της δεν επιβεβαιώνει τη μετάβασή της στο ιδιωτικό του νησί, η ηλεκτρονική αλληλογραφία της μαζί του είναι αποκαλυπτικά της οικειότητας και του αμοιβαίου φλερτ τους. Σε ένα e-mail η πριγκίπισσα τον ρωτάει αν είναι ανάρμοστο να προτείνει για την ταπετσαρία του 15χρονου γιου της δύο γυνές γυναικες που κουβαλούν μια σανίδα του σερφ. Σε ένα άλλο και σε απάντηση της διακρούξης του ότι ψάχνει σύζυγο στο Παρίσι, εκείνη του λέει ότι η γαλλική πρωτεύουσα είναι «καλή για απιστίες» και πως οι «Σκανδιναβές είναι καλό συζυγικό υλικό». Τέλος, το 2011 παραδέχεται στον Επισταίν ότι γκούγκλαρε το

όνομά του και όσα ανέκυσαν «δεν μοιάζουν ιδιαίτερα θετικά». Αυτό συμβαίνει τρία χρόνια αφότου ο χρηματιστής είχε αναγνωρίσει την εννοχή του για τις κατηγορίες και είχε καταδικαστεί σε ποινή φυλάκισης.

Τα καινούργια στοιχεία έχουν άμεσες επιπτώσεις στην εικόνα της βασιλικής οικογένειας στη χώρα. Νορβηγός δημοσιογράφος, που καλύπτει δημοσιογραφικά το παλάτι στο Οσλο αλλά θέλει να διατηρήσει την ανωνυμία του, λέει στην «Κ»: «Με βάση δημοσκοπήση του περασμένου Σεπτεμβρίου, πάνω από 7 στους 10 Νορβηγούς τάσσονται υπέρ της μοναρχίας (σ.σ. τη Δευτέρα το ποσοστό αυτό είχε μειωθεί στο 61%). Η βασιλική οικογένεια λειτουργεί σαν εθνικό σύμβολο. Πολλές από τις δραστηριότητες των μελών της έχουν καθαρά εθιμοτυπικό ρόλο, αφού αποφεύγουν να παίρνουν πολιτική θέση. Εκφωνούν ομιλίες που συσπειρώνουν κάθε φορά που προκύπτει κάποια κρίση – εκτός από την ετήσια καθιερω-

μένη βασιλική ομιλία. Κάνουν επισκέψεις σε περιοχές όπου έχουν σημειωθεί φυσικές καταστροφές ή μεγάλα ατυχήματα, ταξιδεύουν, εγκαινιάζουν μουσεία, δρόμους και διάφορες δημόσιες υπηρεσίες. Παραμένουν εκτός πολιτικής, αλλά σε περίπτωση πολέμου είναι έτοιμοι να γνηθούν της χώρας από κοινού με την εκάστοτε κυβέρνηση. Αυτό συνέβη στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όταν η βασιλική οικογένεια έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εθνική ενότητα απέναντι στη γερμανική κατοχή. Ακόμη και σήμερα τα μέλη της εξακολουθούν να απολαμβάνουν μεγάλο κύρος. Ετσι, οι πρόσφατες αποκαλύψεις από τα αρχεία Επισταίν αποτέλεσαν ένα σοκ για τη νορβηγική κοινή γνώμη. Συμπίπτουν, δε, με τη δική εναντίον του γιου της πριγκίπισσας από προηγούμενο γάμο. Ο συνδυασμός συγκλονίζει το παλάτι όσο ποτέ ξανά στη σύγχρονη ιστορία».

Αν κάποτε η βασιλική οικογένειας είχαν τη δυνατότητα να σπρώχνουν τα βρώμικα μυστικά

τους κάτω από το χαλί, με την άνοση της ταμπλόιντ δημοσιογραφίας και των σόσιαλ μίντια η διαφάνεια είναι πιο ζητούμενο για όλους τους οίκους. Δεν είναι τυχαίο ότι τα ευρωπαϊκά παλάτια έχουν καλοκουρδισμένα επιτελεία για την επικοινωνιακή διαχείριση κρίσεων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν γίνονται λάθη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η περίπτωση του 62χρονου πρίγκιπα Λοράν στο Βέλγιο. Ο Βέλγος ρεπόρτερ της Het Laatste Nieuws / HLN, Βιμ Ντεχάντντσοτερ, που καλύπτει βασιλικές υποθέσεις, απαντάει σε ερώτηση της «Κ» σχετικά με τις επαφές του με τον Επισταίν: «Εκείνο που εγείρει ερωτήματα είναι οι αντιφατικές δηλώσεις του», δηλαδή η αρχική του κατηγορηματική διάψευση και η διόρθωση στην οποία προέβη μιάμιση ώρα αργότερα, στην οποία διευκρίνισε ότι είχε συναντήσει τον καταδικασμένο παιδόφιλο δύο φορές. «Γιατί ο Λοράν θυμήθηκε ξαφνικά αυτές τις συναντήσεις; Υποδηλώνει ότι αναθεώρησε τη δήλωσή του αφού συμβουλευτηκε

συνεργάτες του. “Κύριε, σκεφτείτε το ξανά προσεκτικά. Είστε βέβαιος ότι δεν συναντήσατε ποτέ τον Επισταίν; Τι θα γίνει αν προκύψουν κάποτε αποδείξεις;”. Δεν πρόκειται για ασυνήθιστο σχήμα σε τέτοιες υποθέσεις: μια αρχική, υπερβολικά κατηγορηματική διάψευση αργότερα μετριάζεται, ώστε να αποφευχθεί η αντίφαση στο μέλλον». Ο πρίγκιπας θέλησε ξεκάθαρα να αποφύγει αυτό που συνέβη με τη Νορβηγίδα πριγκίπισσα Μέτε-Μάριτ, καταλήγει ο Ντεχάντσοτερ.

Ο Μάντελσον και η Ελλάδα

Η Θυέλλα Επισταίν που σαρώνει τη μοναρχία στην Ευρώπη και αμαυρώνει τις διεθνείς ελίτ στάθηκε εξίσου αμείλικτη για την υστεροφημία προοδευτικών πολιτικών, όπως ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ Μπιλ Κλίντον και ο επί δεκαετιών υπουργός, βουλευτής και πρόεδρος των Βρετανών Εργατικών Πίτερ Μάντελσον. Ο Κλίντον και η σύζυγός του, και πρώην ΥΠΕΞ, Χίλαρι Κλίντον αποδέχθηκαν να καταθέσουν ενώπιον του Κογκρέσου, κάτι που μέχρι πρότινος αρνούνταν. Από την πλευρά του, ο βαρώνος Μάντελσον υποχρεώθηκε αυτή την εβδομάδα σε παραιτηση από τη Βουλή των Λόρδων εξαιτίας της ανάμειξής του στο σκάνδαλο. Μεταξύ άλλων ερευνάται από την Ε.Ε. κατά πόσον ενημέρωσε προκαταβολικά τον καταδικασμένο χρηματιστή για τη δημιουργία του μηχανισμού δίσωσης στη διάρκεια της ελληνικής κρίσης χρέους το 2010. «Πηγές μου λένε σχεδόν έτοιμο το πακέτο δίσωσης των 500 δισ. ευρώ», του γράφει ο Επισταίν, για να λάβει την απάντηση του Μάντελσον: «Θα ανακοινωθεί απόψε», υποσχόμενος ότι θα «του τηλεφωνήσει» αφότου φύγει από την πρωθυπουργική κατοικία.

Ο Ντένις ΜακΣέιν, πρώην υπουργός Ευρώπης των Εργατικών επί πρωθυπουργίας Τόνι Μπλερ, συνάντησε τον Μάντελσον πριν από δύο εβδομάδες. «Μίλησα μαζί του σε μια πρωτοχρονιάτικη δεξίωση στο Ουεστμίνστερ, στην οποία παρευρέθησαν η πρώην πρωθυπουργός Τερέζα Μέι, οι σημαντικότεροι διπλωμάτες και δημοσιογράφοι του Λονδίνου, πρόθυμοι να ανταλλάξουν μια κουβέντα μαζί του», λέει στην «Κ» και συνεχίζει: «Ο (πρώην) πρωθυπουργός Γκόρντον) Μπράουν έκανε τον Μάντελσον αναπληρωτή πρωθυπουργό. Με αυτή την ιδιότητα ο Μάντελσον αντάλλαξε e-mail με τον Επισταίν για την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, όταν το τραπεζικό σύστημα στη Βρετανία, όπως και αλλού, βρισκόταν στα πρόθυρα κατάρρευσης... Ο Μάντελσον παρείχε τις πλέον απόρρητες, εσωτερικές λεπτομέρειες για τις πολιτικές επιλογές της βρετανικής κυβέρνησης. Είπε στον Επισταίν να καλέσει τον Τζέιμς Ντάιμον, πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο της Morgan Chase, μιας από τις μεγαλύτερες τράπεζες στις ΗΠΑ, ώστε ο Ντάιμον να ασκήσει πίεση στον Βρετανό υπουργό Οικονομικών Άλιστερ Ντάρλινγκ να αλλάξει η πολιτική του Ηνωμένου Βασιλείου προς όφελος των αμερικανικών παγκόσμιων τραπεζικών συμφερόντων. Αποτελεί έγκλημα στη Βρετανία να αποκαλύπτει κανείς πληροφορίες που επηρεάζουν τις αγορές σχετικά με το τι πρόκειται να κάνει μια κυβέρνηση».

Ο Επισταίν λερώνει τις αυλές της Ευρώπης

Μετά τη βρετανική, η νορβηγική και η βελγική βασιλική οικογένεια παρασύρονται στη δίνη του σκανδάλου. Είναι οι οίκοι πλέον μόνο εύκολη τροφή για τα ταμπλόιντ;

Ο πρίγκιπας - διάδοχος του νορβηγικού θρόνου, Χάακον, με τη σύζυγό του Μέτε-Μάριτ κατά την άφιξή τους στην τελετή στέψης του Καρόλου Γ΄, το 2023. Η Νορβηγίδα πριγκίπισσα, το 2011, τρία χρόνια μετά την πρώτη καταδίκη του Επισταίν, του έγραφε ότι όσα βρήκε γι' αυτόν στο Google «δεν μοιάζουν ιδιαίτερα θετικά».

Αναψαν «φωτιές» στα ευρωπαϊκά παλάτια

ΙΣΠΑΝΙΑ	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	ΒΕΛΓΙΟ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΜΟΝΑΚΟ
Ο 88χρονος τέως βασιλιάς Χουάν Κάρλος ζει αυτοεξόριστος χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από την πατρίδα του, έπειτα από σωρεία οικονομικών και σεξουαλικών σκανδάλων. Αποκορύφωμα ήταν οι πονακρίβες διακοπές του στην Μποτσουάνα, μεσούσης της οικονομικής κρίσης το 2012, με μια από τις ερωμένες του, τη Γερμανίδα επιχειρηματία Κορίνα τσου Σάιν Βίτγκενσταϊν. Δύο χρόνια αργότερα παραιτήθηκε από τον θρόνο υπέρ του γιου του Φίλιππου.	Ο 28χρονος Μάριους Μποργκ Χόιμπι, γιος της πριγκίπισσας Μέτε-Μάριτ, αντιμετώπιζε δεκαετή κάθειρξη για 32 κατηγορίες, ανάμεσά τους και τέσσερις για βιασμό. Ο ίδιος αρνείται τις πιο σοβαρές κατηγορίες και αποδέχεται τις ελαφρύτερες. Η 54χρονη, μέχρι πρότινος τέταρτη στη σειρά διαδοχής στον νορβηγικό θρόνο, Μάρθα Λουίζα παραιτήθηκε το 2022 των βασιλικών της καθηκόντων εξαιτίας της αμφιλεγόμενης σχέσης της με Αμερικανό αυτοαποκαλούμενο σάμάνο, συνωμοσιολόγο και αντιεμβολιαστή.	Ο 62χρονος πρίγκιπας Λοράν, «μαύρο πρόβατο» της βασιλικής οικογένειας, εκτός από την υπόθεση Επισταίν έχει εμπλακεί σε αλλεπάλληλες γκάφες, αποπήματα και αποτυχημένες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Μπιζνες με τον γιο του Καντάφι, συμμετοχή σε εκδίωση για τα 90χρονα του Απελευθερωτικού Λαϊκού Στρατού της Κίνας, χωρίς προηγούμενη ενημέρωση της κυβέρνησης, προσπάθειες να φορτώσει στον κρατικό προϋπολογισμό προσωπικές δαπάνες για διακοπές σκι και δίδακτρα των παιδιών του είναι μερικές μόνο από τις συναπτές περιπέτειές του.	Ο πρίγκιπας Βερνάρδος , ο οποίος πέθανε το 2004 σε ηλικία 93 ετών, πρώην μέλος του ναζιστικού κόμματος στα νιάτα του, σύζυγος της βασίλισσας Τζουλιάννα, δωροδοκήθηκε με ένα εκατ. ευρώ από τη Lockheed για να επηρεάσει την ολλανδική κυβέρνηση να αγοράσει τα αμερικανικά μαχητικά. Ο μόνος λόγος που δεν παραπέμφθηκε σε δική ήταν ο σεβασμός προς τη βασίλισσα. «Εχω αποφασίσει ότι η λέξη Lockheed θα χαραχθεί στον τάφο μου», είχε παραδεχθεί λίγο πριν από τον θάνατό του.	Ο 67χρονος πρίγκιπας Αλβέρτος κατηγορείται ότι χρησιμοποίησε offshore τραπεζικούς λογαριασμούς και καταπιστεύματα για να κάνει κρυφές αγορές, όπως ένα διαμέρισμα αξίας 6,5 εκατ. στερλινών στο Λονδίνο για τη μπέερα ενός από τα δύο εκτός γάμου παιδιά του. Οι συνήγοροί του επιμένουν ότι είναι προσωπικά του κεφάλαια και όχι κονδύλια από τον προϋπολογισμό του παλατιού.

Η «γκρίζα ζώνη» του VAR

Πώς γίνεται ακόμη και η εξέταση μιας φάσης να οδηγήσει σε αμφισβητούμενη διαιτητική απόφαση; Ειδικοί απαντούν στην «Κ»

Του ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Ήταν Μάρτιος του 2018, όταν παραμονές του Παγκοσμίου Κυπέλλου της Ρωσίας ο πρόεδρος της FIFA Τζιάνι Ινφαντίνο επιβεβαίωσε πως το VAR (Video Assistant Referee) θα χρησιμοποιηθεί κανονικά στο τουρνουά. Οκτώ χρόνια μετά κι ενώ το Μουντιάλ της Αμερικής βρίσκεται προ των πυλών, η συγκεκριμένη επανάσταση, αν και φαινομενικά μοιάζει να έχει ενσωματωθεί στους βασικούς ποδοσφαιρικούς κανόνες, εντούτοις εξακολουθεί να προκαλεί διλήμματα.

Στο πρόσφατο ντέρμπι ΑΕΚ - Ολυμπιακού, στην τελευταία επίμαχη φάση για την οποία το VAR ενημέρωσε τον διαιτητή πως υπάρχει περίπτωση πέναλτι, η απόφαση ελήφθη με το γράμμα του νόμου, όμως για αρκετούς έτσι χάθηκε το πνεύμα που διέπει το άθλημα. Την ίδια στιγμή, το BBC με αφορμή αγώνες της Premier League, αναρωτιόταν αν τελικά το ποδόσφαιρο θα ήταν καλύτερο χωρίς το VAR και ποιο είναι το κόστος που πληρώνει το άθλημα. Οι

«Όπου δεν υπάρχει άμεση πρόβλεψη των κανόνων, ο διαιτητής θα πρέπει να κινηθεί εντός του “πνεύματος” του παιχνιδιού με το σκεπτικό τι θα σήμαινε για το άθλημα η απόφασή του».

μεγάλες καθυστερήσεις, οι εκνευρισμένοι παίκτες και προπονητές με τις συνεχείς διαμαρτυρίες μετά την ανάρτηση διαιτητικών αποφάσεων, ήταν μόνο μερικά από τα στοιχεία που μπήκαν στο τραπέζι. «Σε όλα υπάρχει ένα κομμάτι. Το VAR μπορεί να έχει μια αρνητική επίπτωση σε ό,τι αφορά την αξιοποίηση του ποδοσφαιρικού χρόνου ή στο ότι κρατάει σε αναμονή την εκδήλωση συναισθημάτων όπως η χαρά και ο πανηγυρισμός πριν ολοκληρωθεί ο έλεγχος, αλλά μη γελιόμαστε. Έχει βοηθήσει πολύ σε όσο το δυνατόν πιο δίκαιες αποφάσεις και κυρίως στην εξάλειψη των σημαντικών λαθών», λέει στην «Κ» ο παλαίμαχος διαιτητής Κύρος Βασσάρας.

Ο κορυφαίος εκπρόσωπος της ελληνικής διαιτησίας θεωρεί ότι το VAR δεν μπορεί να λύσει όλα τα προβλήματα, αφού «την τελική κρίση πάντα την έχει ο διαιτητής, κάτι που είναι και το ορθό», και

ότι «πάντα θα υπάρχουν φάσεις αμφισβητούμενες, γι' αυτό και θα πρέπει να βελτιώσουμε τον τρόπο λειτουργίας του και να προσπαθήσουμε να αλλάξουμε κάποιες συμπεριφορές, όπως για παράδειγμα των ποδοσφαιριστών, που έχουν στο μυαλό τους το πώς θα εκβιάσουν για να πάρουν ένα πέναλτι ή ένα φάουλ». Ο κ. Βασσάρας εκτιμά πως μόνο όταν δεν βγαίνει ασφαλές συμπέρασμα από την εξέταση μιας φάσης στο VAR, ο διαιτητής, συνυπολογίζοντας όλα τα δεδομένα του αγώνα, θα πρέπει να αποφασίζει με το πνεύμα του νόμου. «Η ερμηνεία της φάσης φυσιολογικά τότε γίνεται σε υποκειμενική βάση, αλλά θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην περίπτωση που υπάρχει έστω και μία αμφιβολία για την πρόθεση, η απόφαση να μην είναι καταδικαστική για μια ομάδα».

Με την αναγκαιότητα της παρουσίας του VAR συμφωνεί και ο

Ο Σλοβένος Ράντε Ομπρένοβιτς εξετάζει μια φάση στον πρόσφατο αγώνα Μπάγερν Μονάχου - Ουνιόν Σεν-Ζιλουάζ για το Champions League. Παρά τις διαφορετικές προσεγγίσεις, διαιτητές και ποδοσφαιριστές συμφωνούν πως η έλευση του VAR έκανε το ποδόσφαιρο πιο δίκαιο.

παλαίμαχος διαιτητής και γνωστός τηλεκριτικός διαιτησίας Αριστομένης Κουτσιαύτης: «Η χρήση της τεχνολογίας έκανε το άθλημα διακαίτερο και έδωσε τη δυνατότητα στους “μικρότερους” να διεκδικούν επί ίσοις ορους τους αγώνες. Όλες οι μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί δείχνουν σημαντική βελτίωση στη λήψη των αποφάσεων. Σοβαρά και επικίνδυνα μαρκάρισματα αλλά και βίαιη συμπεριφορά είναι πλέον πολύ σπάνια στο ποδόσφαιρο υψηλού επιπέδου. Δεν είναι όλα τέλεια, υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης, αλλά είναι αδύνατο να κάνουμε πίσω. Μαζί με την εφαρμογή του ημιαυτόματου οφσάιντ αποτελούν μια πραγματική πολυτέλεια και για το ελληνικό πρωτάθλημα».

Πού όμως αρχίζει και πού τελειώνει η επιρροή του VAR; Μήπως έχουμε πάει στο άλλο άκρο, τηρώντας ένα καθαρά τυπολατρικό πρωτόκολλο;

«Το πρωτόκολλο αναφέρει ότι

θα πρέπει να εφαρμόζεται αποκλειστικά για σαφή και προφανή λάθη. Ο διαιτητής VAR λειτουργεί ως προστατευτικό δίχτυ. Ακόμη και αν παρέμβει, όμως, η τελική απόφαση παραμένει στον διαιτητή. Αρα η χρήση του είναι απολύτως εναρμονισμένη και με το γράμμα και με το πνεύμα του κανονισμού. Είτε οι αποφάσεις είναι σωστές είτε λάθος, το “πνεύμα” του παιχνιδιού απαιτεί οι αποφάσεις των διαιτητών να γίνονται σεβαστές. Οι κανόνες δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν κάθε πιθανή κατάσταση ακόμη και με τη χρήση VAR. Επομένως, όπου δεν υπάρχει άμεση πρόβλεψη, ο διαιτητής θα πρέπει να κινηθεί εντός του “πνεύματος” του παιχνιδιού με το σκεπτικό τι θα σήμαινε για το άθλημα η απόφασή του. Με τον ίδιο τρόπο και πάνω στις ίδιες οδηγίες γίνεται και η εκπαίδευση των διαιτητών στο VAR», τονίζει ο κ. Κουτσιαύτης.

Όσον αφορά τον αγώνα ΑΕΚ -

Ολυμπιακού, υπήρξαν περιπτώσεις ξεκάθαρες, αλλά και άλλες που βρίσκονται σε μια «γκρίζα ζώνη» του κανονισμού. «Γκριζά ήταν η περίπτωση του 60', όταν ο Πορτιένσο χτυπάει τον αντίπαλό του με τον πήχυ του δεξιού χεριού του. Ο διαιτητής έδειξε την κίτρινη κάρτα. Κάθε χτύπημα δεν μπορεί να θεωρηθεί κόκκινη κάρτα. Σημαντικό κριτήριο είναι η δύναμη του χτυπήματος, που προκύπτει από την ένταση και την ταχύτητα αλλά και το σημείο του χτυπήματος. Όσον αφορά στην τελευταία φάση, πάντα σε αυτές τις περιπτώσεις εξετάζεται ο λόγος που ένας ποδοσφαιριστής βρέθηκε στο έδαφος».

Ο Γιάννης Φετφατζίδης, ο οποίος εγκατέλειψε την ενεργό δράση το περασμένο καλοκαίρι, ως χαρισματικός ντριμπλέρ πρωταγωνίστησε αμέτρητες φορές σε φάσεις όπου το VAR είχε λόγο. «Στην Ελλάδα, όπου αναλωνόμαστε συνεχώς με τη διαιτησία, ναι, το VAR έχει βοηθήσει αναμφισβήτητα στη λήψη πιο σωστών αποφάσεων. Εχω ζήσει και τις δύο εποχές το

«Για έναν παίκτη περιοχής που έρχεται συνεχώς σε επαφή με αμυντικούς, η συμβολή του VAR είναι καθοριστική. Βρίσκει το πόδι του επιθετικού ο αμυντικός, είναι πέναλτι».

ίδιο. Και αυτή με VAR και αυτή χωρίς. Για έναν παίκτη περιοχής που έρχεται συνεχώς σε επαφή με αντιπάλους αμυντικούς, η συμβολή του είναι καθοριστική, όπως και στις περιπτώσεις όπου υπάρχει αμφιβολία για το αν πέρασε η μπάλα τη γραμμή του τέρματος. Πρέπει να ξέρουμε τι θέλουμε. Όταν γίνεται ανατροπή, ο κανονισμός είναι σαφής. Δεν αναφέρει αν αυτός που κάνει την παράβαση δεν το θέλει, όπως για παράδειγμα τώρα ο Μουκουτζί. Βρίσκει το πόδι του επιθετικού ο αμυντικός στην περιοχή, είναι πέναλτι. Τα υπόλοιπα έχουν να κάνουν με τους οπαδούς, το χρονικό διάστημα που γίνεται η φάση, αλλά και με τις ίδιες τις ομάδες για τους δικούς τους λόγους».

Πάντως, ο πρώην διεθνής μεσοεπιθετικός δεν κρύβει και τις ενστάσεις του: «Έχει μειωθεί ο καθαρός χρόνος του ποδοσφαίρου. Φτάνει πλέον ένας αγώνας να διαρκεί 110 λεπτά ή και παραπάνω».

ΑΠΟΨΕΙΣ

Το (πραγματικό) πρόβλημα, ποτέ δεν ήταν ο Τιμούρ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Πιθανό σενάριο. Η επιλογή Μάουρο Καρορανέζι αποδεικνύεται σωστή για την Ανόρθωση. Η ομάδα βελτιώνει την αγωνιστική της παρουσία, τα αποτελέσματά της και σε εύλογο χρονικό διάστημα απομακρύνεται από την επικίνδυνη ζώνη της βαθμολογίας. Λύνονται σε μια τέτοια περίπτωση τα προβλήματα στην Ανόρθωση; Μένει το οικονομικό και σε αυτό μπορεί να επκεντρωθεί κάποιος προκειμένου να έρθουν και καλύτερες μέρες; Η απάντηση είναι όχι! Η εξήγηση είναι όλα όσα ακολούθησαν, όλα όσα ξαναβγήκαν στην επιφάνεια, με αφορμή και όχι πραγματικά αίτια την απόφαση διακοπής της συνεργασίας με τον Τιμούρ Κετσπάγια.

Μακάρι στην Ανόρθωση το πρόβλημα να περιοριζόταν στο κατά πόσο η επιλογή Κετσπάγια πριν από μερικούς μήνες ήταν η καταλληλότερη και η διακοπή της συνεργασίας μαζί του, σωστή ή λανθασμένη. Το γεγονός πως μετά από τόσα

χρόνια το σωματείο χωρίζεται σε... τιμωρικούς ή όχι και απ' αυτό επέρχεται διχόνοια, ξενίζει. Και δεν είναι η μόνη αιτία διχόνοιας. Και ξενίζει σε βαθμό που ανησυχεί σοβαρά, η διχόνοια για χρόνια τώρα, λαμβάνοντας υπόψη τα μεγάλα οικονομικά προβλήματα, από τα οποία η Ανόρθωση δεν επιβεβαιώνεται απλώς σε αγωνιστικό επίπεδο αλλά κινδυνεύει σοβαρά σε σχέση με την επιβίωσή της.

Τα τελευταία επεισόδια (δεν αποκλείεται συνέχεια στο μέλλον) του σιριαλ Τιμούρ Κετσπάγια ήταν απλώς η νέα αφορμή. Προηγούμενος ήταν άλλα. Οι κατά καιρούς διοικήσεις, αποφάσεις για συμβόλαια παικτών, προπονητών ή τεχνικών διευθυντών. Οι παλιές οφειλές, ποιος ευθύνεται, ποιος πληρώνει, ποιος έπρεπε να πληρώσει, ο οικονομικός έλεγχος και τα πολλά... σκοτεινά σημεία των οικονομικών καταστάσεων των τελευταίων χρόνων. Μετοχές, εταιρεία, σωματείο, γήπεδο. Ευθύνες οι οποίες ποτέ δεν αποδόθηκαν εκεί και όπως έπρεπε, ευθύνες που δεν αναλήφθηκαν απ' όσους φεύ-

γοντας άφησαν πίσω τους... καμένη γη. Πολλά και σημαντικά απ' όλα αυτά, πολλές φορές παραμερίστηκαν για χάρη της ενότητας. Εδώ είναι ίσως το μεγαλύτερο λάθος. Γιατί όσο ο οικογένεια της Ανόρθωσης δεν χαράζει τις γραμμές της, όσο δεν ξεκαθαρίζουν οι μέσα απ' τους απ' έξω, λύση ουσιαστική και κυρίως ικανή να βάλει τα πράγματα σε μια (σωστή) σειρά δεν μπορεί να προκύψει. Καλοδεχούμενη η ενότητα, ρομαντικό να το πιστεύει κάποιος αυτή τη στιγμή στην Ανόρθωση, με όλα όσα για χρόνια έχουν καταγραφεί και με αφετηρία τα γεγονότα του 2008...

Αυτή τη στιγμή, η Ανόρθωση έχει ανάγκη όσους με ανοιχτά χαρτιά έχουν τη διάθεση και τη δυνατότητα να συμβάλουν για μια καλύτερη επόμενη μέρα, απαλλαγμένοι από τα βαρίδια είτε της δικαιοσύνης είτε της απόδοσης ευθυνών σε άλλους, σε σχέση με το παρελθόν. Όσοι έχουν διάθεση, όσοι θέλουν και μπορούν και αυτό δεν περιορίζεται στον αριθμό των μελών ενός διοικητικού συμβουλίου...

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Κάποιοι απλώς περιδιάβαιναν τα ερτζιανά. Κάποιοι από συνήθεια και μόνο, άκουγαν μια ακόμη ραδιοφωνική συζήτηση μεταξύ του καλεσμένου και του δημοσιογράφου, χωρίς απαραίτητα να γνωρίζουν το περιεχόμενό της. Κάποιοι πολύ λιγότεροι, έσπευσαν ν' ακούσουν μήπως και ειπωθεί οτιδήποτε, για συγκεκριμένα πρόσωπα, κόμματα, ή ομάδες, κάτι τέλος πάντων που θίγει ή εννοεί τα πιστεύω τους. Κάποιοι ακόμη πιο ελαχιστοί, πήραν το πληκτρολόγιο για να λάβουν σημειώσεις προκειμένου να «χτίσουν» τα πολιτικά και όχι αθλητικά ρεπορτάζ τους.

Στα δικά μας τ' αυτιά, η παρέμβαση της κυρίας Αλεξάνδρας Λυκούργου στο ραδιόφωνο του Πολίτη, δημιούργησε έναν κόμπο στον λαιμό και μια σιωπή που κατέβαλε όλο μας το είναι. Τα εκατομμύρια λέξεις που γράψαμε στον έντυπο και ηλεκτρονικό Τύπο, οι χιλιάδες ώρες που ξοδέψαμε στον ραδιοφωνικό αέρα, τις δύο τελευταίες δεκαετίες, ως δια μαγείας συμπυκνώθηκαν στην 25λεπτη συζήτηση που είχε η αρμόδια ποινική ανακρίτρια για τη διαφορά στο ποδόσφαιρο,

Ευχαριστώ κυρία...

με τη συνάδελφο δημοσιογράφο. Η κυρία Λυκούργου, μ' ένα λόγο μεστό, πειστικό, περιεκτικό, σαφή και ξεκάθαρο, αναφερόταν σ' όλα εκείνα που για δεκαετίες γράφουμε, μεταδίδουμε ή συζητούμε, προκειμένου το κοινό να σχηματίσει μια εικόνα σε σχέση με τα διοικητικά κέντρα του ποδοσφαίρου και όχι μόνο.

Η τσαπατσουλιά της ΚΟΠ, το ασυμβίβαστο των αξιωματούχων, η διαφθορά που κυριαρχεί στο σύστημά της, η ανεπάρκεια των δομών του κράτους να την αντιμετωπίσουν, ο ρόλος γλάστρας που υιοθετεί ο ΚΟΑ τα τελευταία χρόνια, η ανάμειξη πολιτικών προσώπων σε διαφόρων ειδών μηχανορραφίες, το κουκούλωμα κακοσυμπεριλαμβάσεων, μαζί και το «μυστηριώδες χρηματοδοτικό πρόγραμμα», όπως για χρόνια αποκαλούμε το οικονομικό αλισβερσίτι τους, μη αποκοιμίζοντας κάτι επιπλέον σαν όφελος. Ως προς την ουσία της εξέλιξης, η παρέμβαση της Λυκούργου κινητοποίησε επιτέλους τη Νομική Υπηρεσία, που για καταχώριση ενώπιον του Επαρκιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας ποινική υπόθεση για το ασυμβίβαστο του Κούμα!

Κάτι που εμείς φωνάζαμε για χρόνια, χωρίς όμως κανένα αντίκρισμα. Ευχαριστώ κυρία...!

θούμε να βγάλουμε προς τα έξω, όσοι μπήκαμε στο περιθώριο, όσοι δεν ανταλλάξαμε τη σιωπή μας με κάποια «δουλειά» στις ομοσπονδίες, όσοι πληρώσαμε το όποιο τίμημα να μείνουμε εκτός αυτού του σαθρού συστήματος. Ενός συστήματος που λειτουργεί προς όφελος λίγων και εις βάρος πολλών. Κυρίως των παιδιών που ζουν και ονειρεύονται να παίξουν μπάλα, μα το σάπιο πλαίσιο δεν τους το επιτρέπει.

Παράλληλα, η μικρή μα τόσο σημαντική δημόσια παρέμβαση της κυρίας Λυκούργου, υπενθύμισε σε λίγους ή πολλούς ότι τούτο το νησί δεν κατοικείται μονάχα από διεφθαρμένους και μέτριου επιπέδου επαγγελματίες, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν πρόσωπα που με αξιοπρέπεια αφοσιώνονται στη δουλειά τους, μη αποκοιμίζοντας κάτι επιπλέον σαν όφελος. Ως προς την ουσία της εξέλιξης, η παρέμβαση της Λυκούργου κινητοποίησε επιτέλους τη Νομική Υπηρεσία, που για καταχώριση ενώπιον του Επαρκιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας ποινική υπόθεση για το ασυμβίβαστο του Κούμα!

Κάτι που εμείς φωνάζαμε για χρόνια, χωρίς όμως κανένα αντίκρισμα. Ευχαριστώ κυρία...!

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
0,60%

Χ.Α.
2,05%

Dow Jones

1,86%

Nasdaq

-2,70%

Nikkei

1,33%

Dax

0,75%

FTSE 100

1,35%

Πετρέλαιο

-2,10%

€/ \$

-0,46%

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΣΑΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Ορόσημο η Eurobank Limited

Η νέα Eurobank ενισχύει τον ρόλο της ως σταθερός τραπεζικός πυλώνας για την κυπριακή οικονομία, επενδύοντας στη χρηματοδότηση βιώσιμων επιχειρήσεων, στη στήριξη νοικοκυριών και στον ψηφιακό μετασχηματισμό. Με έμφαση στην πρόληψη των κόκκινων δανείων, στον ποιοτικό τουρισμό, στην αγορά ακινήτων και στη διασύνδεση με διεθνείς αγορές, στοχεύει σε μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα και ανάπτυξη. **Σελ. 4**

ALPHA BANK

REAL ESTATE

Διπλάσιες «χρυσές βίζες» στην Ελλάδα

Αύξηση κατά 95,7% σημείωσαν οι εγκρίσεις αδειών διαμονής μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα» το 2025 στην Ελλάδα. Χορηγήθηκαν συνολικά 8.879 εγκρίσεις, έναντι 4.535 το 2024, ως αποτέλεσμα του μεγάλου όγκου των συσσωρευμένων εκκρεμών αιτημάτων που είχαν υποβληθεί τα προηγούμενα χρόνια. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,88%	-0,16%
Γερμανία	2,84%	0,00%
Γαλλία	3,45%	0,02%
Ιταλία	3,47%	0,03%
Ισπανία	3,22%	0,02%
Ιρλανδία	3,10%	0,15%
Ελλάδα	3,45%	0,01%
Ην. Βασίλειο	4,54%	0,00%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο- πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΑ ΔΑΝΕΙΑ

Πακέτο 140 εκατ. πουλάει η Themis

Η Κύπρος περνά από τη διαχείριση κρίσεων στη δημιουργία επενδυτικών ευκαιριών στα δάνεια

Ο **τομέας** των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Κύπρο εισέρχεται σε νέα φάση ωρίμανσης, καθώς το ενδιαφέρον μετατοπίζεται πλέον στα Reperforming Loans (RPLs), δηλαδή δάνεια που είχαν καταστεί προβληματικά

αλλά σήμερα εξυπηρετούνται εκ νέου μετά από επιτυχημένες αναδιαρθρώσεις. Η εξέλιξη αυτή σηματοδοτεί αλλαγή φιλοσοφίας, από τη διαχείριση κρίσεων στη δημιουργία επενδυτικών ευκαιριών. Σύμφωνα με αποκλει-

στικές πληροφορίες της «Κ», η Themis Portfolio Management προετοιμάζει για το 2026 τη διάθεση πακέτου RPLs ύψους περίπου 140 εκατ. ευρώ. Η τάση ευθυγραμμίζεται με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις, καθώς η Morningstar

DBRS κατατάσσει την Κύπρο στις αναδυόμενες αγορές RPLs. Ωστόσο, βασική προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα της αγοράς παραμένει η σταθερότητα του νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου. Παράλληλα και η ΚΕΔΔΠΕΣ

σχεδιάζει πώληση εξυπηρετούμενων δανείων 50-60 εκατ. ευρώ μέσα στο 2026. Εφόσον υλοποιηθούν οι κινήσεις αυτές, οι πωλήσεις RPLs στην Κύπρο εντός του 2026 ενδέχεται να φθάσουν τα 200 εκατ. ευρώ. **Σελ. 5**

ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Από τα συνεργεία καθαρισμού σε οικοδομές

Καλά κρατεί το φαινόμενο υπενοικίασης εργαζομένων από τρίτες χώρες. Εταιρείες προσλαμβάνουν ανθρώπινο δυναμικό υπό τον μανδύα μιας άλλης δραστηριοποίησης και τους διοχετεύουν σε διαφορετικούς τομείς. Εξετάζονται συγκεκριμένες καταγγελίες. **Σελ. 6**

ΖΩΝΕΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ

Στο επίκεντρο το διαμετακομιστικό εμπόριο

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνει η κυβέρνηση στη δημιουργία ενός σύγχρονου συστήματος εφοδιαστικής αλυσίδας. Εκτός από τη Λάρνακα, στον σχεδιασμό εντάσσεται πλέον και η Πάφος. **Σελ. 6**

Ακριβά μου μετάλλια

Το **ράλι** των τιμών μετάλλων έχει και μία άλλη ανάγνωση, καθώς αποτυπώνεται στην αξία των μεταλλίων που θα απονεμηθούν στους φετινούς Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες που θα πραγματοποιηθούν στην Ιταλία. Με βάση τις τρέχουσες τιμές, το χρυσό μετάλλιο έχει εμπορευματική αξία στις 2.300 δολ., ενώ το ασημένιο περίπου 1.400 δολ. **Σελ. 9**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΠΡΑΝΑΒ ΚΙΡΑΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η τεχνητή νοημοσύνη απειλεί εταιρείες λογισμικού

Οι **φόβοι** για μια εταιρική αποκάλυψη λόγω της επέλασης της τεχνητής νοημοσύνης προκαλούν παραισθήσεις στην αγορά. Η Anthropic, εταιρεία ανάπτυξης μεγάλων γλωσσικών μοντέλων (LLM), κυκλοφόρησε πρόσφατα νέα εργαλεία που υπόσχονται να αυτοματοποιήσουν εργασίες, από τις πωλήσεις έως τη νομική και οικονομική ανάλυση. Προκάλεσε μαζικές ρευστοποιήσεις μετοχών την Τρίτη και την Τετάρτη για εταιρείες πληροφορικής και επαγγελματικών υπηρεσιών, το μέγεθος των οποίων υποδηλώνει ότι ορισμένα προϊόντα που χρησιμοποιούνται ευρέως θα εξαφανιστούν εν μια νυκτί. Οι επενδυτές αντέδρασαν υπερβολικά. Οι εταιρείες λογισμικού έχουν περάσει δύσκολες στιγμές στο χρηματιστήριο μετά την κυκλοφορία του ChatGPT τον Νοέμβριο του 2022. Ο δείκτης BVP Nasdaq Emerging Cloud Index (EMCLOUD, που

παρακολουθεί την απόδοση εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον τομέα του cloud) έχει σημειώσει οριακή άνοδο από τότε, ενώ οι τεχνολογικοί γίγαντες που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη έχουν σημειώσει άνοδο. Ο φόβος είναι ότι τα LLM θα μπορούσαν να κάνουν δουλειά σε πολλές εργασίες που απαιτούν επί του παρόντος ειδικό λογισμικό, όπως η διαχείριση εξόδων.

Με τις νέες προσθήκες στο προϊόν Claude Cwork της Anthropic, αυτοί οι φόβοι εξαπλώνονται. Η εταιρεία πληροφοριών και αναλύσεων RELX σημείωσε πτώση 14% την Τρίτη, ενώ εταιρείες συμβούλων και διαφημιστικές εταιρείες, όπως η WPP, ένοιωσαν επίσης τον πόνο. Η Thomson Reuters, μητρική της Reuters Breakingviews, σημείωσε πτώση 16%. Η ανησυχία είναι ότι οι εταιρείες τελικά θα αναπτύξουν απλώς ειδικά προσαρμοσμένα

εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης αντί να χρησιμοποιούν εξωτερικές υπηρεσίες. Κοιτάζοντας απλώς τους ρυθμούς αύξησης των εσόδων, είναι εύκολο να καταλάβει κανείς τον λόγο ανησυχίας. Οι εταιρείες που αποτελούν τον δείκτη BVP Nasdaq Emerging Cloud, για παράδειγμα, αύξησαν τις πωλήσεις τους κατά 16%. Οι εταιρείες επαγγελματικών υπηρεσιών αναπτύσσονται συνήθως πολύ κάτω από αυτό το επίπεδο, την ώρα που εκτιμά ότι οι δαπάνες πληροφορικής σε μοντέλα AI θα αυξηθούν 1,5 φορές ταχύτερα από ό,τι σε λογισμικό μεταξύ 2025 και 2027.

Ωστόσο, ορισμένες από τις κινήσεις των μετοχών φαίνονται υπερβολικά ακραίες. Πάρτε για παράδειγμα τη RELX, εισηγμένη στο χρηματιστήριο του Λονδίνου, της οποίας η

αξία μειώθηκε κατά 9 δισ. δολάρια, στα 55 δισ. δολάρια την Τρίτη. Πωλεί εργαλεία δεδομένων και ανάλυσης για πελάτες που καλύπτουν τις νομικές επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις διαχείρισης κινδύνων και επίσης δημοσιεύει ακαδημαϊκά περιοδικά. Σύμφωνα με αναλυτές της UBS, το 88% των εσόδων του ομίλου στο Ηνωμένο Βασίλειο υπέστη πολύ μικρή αναστάτωση από τα LLM. Το τμήμα νομικών βάσεων δεδομένων LexisNexis της RELX, όπου θα μπορούσαν να προκύψουν κίνδυνοι τεχνητής νοημοσύνης, αποτελούσε μόνο το 12% των συνολικών κερδών στο πιο πρόσφατο οικονομικό έτος. Εφαρμόστε ένα πολλαπλάσιο 15 φορές στα περίπου 660 εκατ. δολάρια προσαρμοσμένων λειτουργικών κερδών που αναμένουν οι αναλυτές για τον νομικό τομέα υψηλού κινδύνου το 2026. Η προκύπτουσα αξία των 10 δισ. δολαρίων είναι κο-

ντά στην κεφαλαιοποίηση της αγοράς που έχασε η RELX. Με άλλα λόγια, οι επενδυτές υποθέτουν ότι η LexisNexis είναι άχρηστη επιχειρηματικά. Στην πραγματικότητα, ο ρυθμός αύξησης των εσόδων στον τομέα έχει επιταχυνθεί από χαμηλά μονοψήφια ποσοστά το 2019 και το 2020 σε μεσαία μονοψήφια ποσοστά τώρα. Η RELX και η Thomson Reuters έχουν θέσει σε εφαρμογή εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης που έχουν εκπαιδευτεί στις αντίστοιχες βάσεις δεδομένων τους. Το γενικό δίδαγμα είναι ότι πολύτιμα επιχειρηματικά δεδομένα εξακολουθούν να βρίσκονται στις κατεστημένες εταιρείες. Ο επικεφαλής της εταιρείας Nvidia, Τζένσον Χουάνγκ, χαρακτήρισε «παράλογη» την ιδέα ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα αντικαταστήσει το λογισμικό και τα σχετικά εργαλεία. Η αγορά δεν έχει ακούσει ακόμη αυτό το μήνυμα.

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Απόδοση 2%

Στην αντεπίθεση πέρασε ο υπουργός Οικονομικών για το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων μετά την κριτική που δέχτηκε από την αντιπολίτευση για τον τρόπο που η κυβέρνηση αξιοποιεί τα πλεονάσματα. Αρχικά ο υπουργός δήλωσε πως το ταμείο δεν πρόκειται να επενδύσει στο χρηματιστήριο, θέλοντας να αναδείξει παλαιότερες πηγές όταν το ίδιο κόμμα που σήμερα του ασκεί κριτική είχε αυτή την άποψη την περίοδο 1999-2001. Και αν και κανένας δεν εισιγήθηκε επενδύσεις στο χρηματιστήριο, συνέχισε λέγοντας ότι η κυβέρνηση πλήρωνε την περίοδο των υψηλών επιτοκίων απόδοση στα πλεονάσματα ύψους 4,20%, κάτι που θεωρείται ψηλό με δεδομένη τη χαμηλή ανάληψη κινδύνου. Παρέλειψε, όμως, να πει πώς κυμαίνεται η απόδοση αυτή την περίοδο και πώς αναμένεται να κινηθεί το επόμενο διάστημα που τα επιτόκια σταθεροποιούνται σε φυσιολογικά επίπεδα. Σύμφωνα με κάποιες αναλύσεις, αυτή η απόδοση δεν θα ξεπερνά το 2%.

Μόλις η αυτοπεποίθηση εξαφανιστεί

Τα δάνεια που παραχωρήθηκαν το 2025 ακούμπησαν τα €5 δισ. από €3,8 δισ. το 2024 καταγράφοντας αύξηση που ξεπερνά το 25%. Σε σύγκριση με το ΑΕΠ αυτό αντιστοιχεί με πιστωτική επέκταση ίση με 15% στο σύνολο της οικονομίας. Αυτή η στρέβλωση έχει ως αποτέλεσμα να ενισχύονται δυσανάλογα οι τιμές των ακινήτων προκαλώντας συνθήκες φούσκας. Επιπλέον, η γιγάντωση του δανεισμού σε μια οικονομία αυξάνει την ευαλωτότητα των νοικοκυριών στις κρίσεις που συνήθως συνοδεύονται από αυξήσεις των επιτοκίων και μειώσεις των εισοδημάτων. Τέλος, η μεγάλη πιστωτική επέκταση μπορεί να προκαλέσει ζημιές στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών όταν αλλάζουν τα δεδομένα. Σε κάθε περίπτωση, αυτή η συνθήκη δεν είναι διατηρήσιμη και θα πρέπει να προβληματίσει όσους αντιλαμβάνονται ότι μόλις η αυτοπεποίθηση εξαφανιστεί θα έρθουν τα προβλήματα.

Αύξηση της πιστοληπτικής διαβάθμισης της Κύπρου, θα σημαίνει καλύτερη από την αναμενόμενη αποπληρωμή του εξωτερικού χρέους.

Οι ξέγνοιαστες μέρες

Τα επιτόκια στο ευρώ θα παραμείνουν σε αυτά τα επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Τον προηγούμενο μήνα ο πληθωρισμός σε ετήσια βάση ήταν 1,7% και ο δομικός 2,2%. Με αυτά τα δεδομένα οι συνεδριάσεις νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, λογικά, θα διεξάγονται χωρίς εντάσεις για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτό όμως το σενάριο δεν λαμβάνει υπόψη τη μεγάλη υποτίμηση του δολαρίου έναντι του ευρώ. Με την ισοτιμία στο 1,20 δεν είναι λίγες οι φωνές που ζητούν αύξηση των επιτοκίων

με στόχο τη συγκράτηση των τιμών και την προστασία των εξαγωγών. Η ΕΚΤ λογικά θα παρέμβει μόνο όταν ξεκινήσει η ισοτιμία ευρώ-δολάριο να έχει αντίκτυπο στον πληθωρισμό. Για την ώρα, όλοι στη Φρανκφούρτη επιθυμούν να συνεχιστούν οι ξέγνοιαστες μέρες των σταθερών επιτοκίων.

Μάστιγα ή αδιέξοδο

Για να προκύψει μείωση των τιμών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει να

λειτουργήσει ο ανταγωνισμός. Μια συνθήκη που δεν ικανοποιήθηκε ποτέ από την πρώτη στιγμή που άνοιξε η ανταγωνιστική αγορά ηλεκτρισμού. Αυτή την περίοδο συζητείται στη Βουλή νομοσχέδιο που επιτρέπει στη CYTA να παρέχει ενέργεια από ΑΠΕ, επενδύσεις σε αποθήκευση ενέργειας και ανάπτυξη δικών της πάρκων. Ο σύνδεσμος αγοράς ηλεκτρισμού, όμως, αντιδρά θεωρώντας πως ο ανταγωνισμός που θα προκαλέσει η CYTA δεν θα είναι δίκαιος. Προχώρησε μάλιστα να χαρακτηρίσει τα κρατικά μονοπώλια μάστιγα, ζητώντας να ρυθμιστεί αυστηρά η CYTA λόγω δεσπό-

Η ΛΕΞΗ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Υπεραξία Χρεογράφου

Υπεραξία χρεογράφου καλείται η θετική διαφορά, η οποία προκύπτει από τη σύγκριση της τρέχουσας τιμής ενός επενδυτικού τίτλου (ομολόγου, αξιογράφου, ομολογίας, κ.ά.) που εκδίδεται από νομικό πρόσωπο (κυβέρνηση, εταιρία ή άλλο οργανισμό), σε σχέση με την αξία απόκτησής του.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

ζουσας θέσης στην αγορά (ισχύει μόνο σε ορισμένα τμήματα της αγοράς τηλεπικοινωνιών). Τελικά, θέλουμε ανταγωνισμό και χαμηλότερες τιμές για τους καταναλωτές ή προτιμούμε το «βολικό» αδιέξοδο στο οποίο έχουμε μπει όλοι;

Πού βρίσκεται
η κυβερνητική ευθύνη

Μετά την ολοκλήρωση ενός καλού μήνα βροχών η κατάσταση φαντάζει απελπιστική, αφού ακόμη και έτσι τα αποθέματα νερού ανέρχονται στο 10% και σίγουρα το καλοκαίρι δεν βγάνει. Στα μέτρα που εξετάζει η κυβέρνηση για αντιμετώπιση του προβλήματος είναι οι αποκοπές νερού, η οριζόντια φύση των οποίων προκαλεί αντιπαραθέσεις, και η αύξηση των τιμολογίων για υπερκατανάλωση νερού. Πόσο σίγουρο όμως είναι ότι μετρούνται σωστά οι καταναλώσεις και οι λογαριασμοί ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα; Δεν ήταν λίγες οι φορές που δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω λανθασμένων μετρήσεων ή και καθόλου μετρήσεων. Λίγη προσοχή λοιπόν και αφού θα διηγάσουμε που θα διαψάσουμε δεν χρειάζεται να μπορούμε και σε αντιπαραθέσεις. Αλήθεια, η ευθύνη της κυβέρνησης σε όλο αυτό πού βρίσκεται;

Της **ΝΤΑΝΑ ΣΜΙΘ**

Αν και τίποτα δεν μπορεί να προβλέψει τη μελλοντική σας υγεία, υπάρχουν ορισμένα απλά τεστ που μπορείτε να κάνετε μόνοι σας, ώστε να αξιολογήσετε τη σωματική σας δύναμη, την ισχύ, την καρδιαγγειακή σας αντοχή και την ισορροπία σας – παράγοντες που θα επηρεάσουν τις σωματικές σας ικανότητες στο μέλλον. Τέτοιου είδους τεστ έχουν συσχετιστεί με τη μακροζωία και την ικανότητα για ανεξάρτητη διαβίωση. Παράλληλα, λειτουργούν ως έμμεσοι δείκτες για δραστηριότητες που πολλοί άνθρωποι θέλουν να συνεχίσουν να κάνουν στην τρίτη ηλικία, όπως να κάθονται στο πάτωμα για να παίξουν με τα εγγόνια τους ή να ταξιδεύουν και να εξερευνούν πεζή μια πόλη.

Ποτέ δεν είναι πολύ αργά για να αρχίσετε να προπονείστε για τα επόμενα χρόνια της ζωής σας, λέει ο Στούαρτ Φίλιπς, καθηγητής κινησιολογίας στο Πανεπιστήμιο Μακμάστερ του Οντάριο. Με την ηλικία οι άνθρωποι κάνουν φυσιολογικά δύναμη και μυϊκή μάζα, επομένως είναι σημαντικό το σημείο εκκίνησης να είναι όσο το δυνατόν καλύτερο. Το να ξεκινήσει κανείς νωρίς την προπόνηση, λέει ο Φίλιπς, λειτουργεί σαν «αποταμίευση».

Επίσης, δεν είναι ποτέ πολύ αργά για να βελτιώσετε τις σωματικές σας ικανότητες: «Υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι ακόμη και οι ενεννιάχρονοι μπορούν να αυξήσουν τη δύναμή τους και να βελτιώσουν τη λειτουργικότητά τους με λίγη, έστω, ελαφριά σωματική δραστηριότητα».

Κάνετε αυτά τα τέσσερα τεστ για να εκτιμήσετε το επίπεδο στο οποίο βρίσκεστε σήμερα. Και αν τα αποτελέσματα δεν είναι αυτά που θα θέλατε, μην απογοητεύστε: μερικές ασκήσεις δύναμης, φυσικές κατάστασης και ισορροπίας, όταν γίνονται συστηματικά, μπορούν να σας βοηθήσουν να βελτιώσετε την επίδοσή σας σε κάθε μία από αυτές.

1 Δοκιμασία καθίσματος - έγερσης. Στόχος αυτής της δοκι-

μασίας είναι να περάσετε από την όρθια θέση στο κάθισμα στο πάτωμα και έπειτα να επιστρέψετε σε όρθια στάση, χρησιμοποιώντας όσο το δυνατόν λιγότερη υποστήριξη. Η δοκιμασία βαθμολογείται σε κλίμακα των 10 – πέντε βαθμοί για το κάθισμα και πέντε για το σήκωμα και κάνετε έναν βαθμό για κάθε χέρι, γόνατο ή άλλο μέρος του σώματος χρησιμοποιείτε για στήριξη. Αφαιρέστε μισό βαθμό αν υπάρξει αστάθεια ή απώλεια ισορροπίας.

Οι ενήλικοι στις δεκαετίες των 30 και 40 θα πρέπει να στοχεύουν σε ένα 10/10, λέει ο δρ Κλαούντιο Γκιλ Αραούχο, κοσμήτωρ Ερευνας και Εκπαίδευσης στην Κλινική Αθλητιατρικής της Βραζιλίας, ο οποίος ανέπτυξε το τεστ. Για άτομα άνω των 60 ετών, ένα 8/10 θεωρείται «πολύ καλή φυσική κατάσταση».

Ο Αραούχο σημειώνει ότι μπορεί να λειτουργήσει και ως προγνωστικός δείκτης θνησιμότητας. Σε πρόσφατη μελέτη του, με περισσότερους από 4.000 ενήλικους 46 έως 75 ετών, διαπιστώθηκε ότι μέσα σε 12 χρόνια όσοι

Μερικές εύκολες ασκήσεις όταν γίνονται συστηματικά συμβάλουν στη βελτίωση των επιδόσεων.

έλαβαν βαθμολογία 4/10 ή χαμηλότερη, είχαν σχεδόν τετραπλάσιο κίνδυνο θανάτου σε σύγκριση με όσους έλαβαν 10/10. Σύμφωνα με τον ίδιο, αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι τα άτομα με χαμηλές επιδόσεις διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο πτώσεων.

2 Ταχύτητα βάδισης. Η ταχύτητα με την οποία περπατάει κανείς με τον κανονικό βηματισμό του αποτελεί «έναν πολύ σημαντικό δείκτη λειτουργικής ικανότητας και ζωτικότητας», υποστηρίζει η Τζένιφερ Μπραχ, καθηγήτρια επιστημών υγείας και αποκατάστασης στο Πανεπιστήμιο

Απλά τεστ
για να ελέγξετε
αν γερνάτε καλά

Τέσσερις δοκιμασίες ευλυγισίας, δύναμης, ταχύτητας και ισορροπίας

Ζητούμενο για να «περάσει» κάποιος το τεστ είναι να ισορροπήσει στο ένα πόδι για 10 δευτερόλεπτα. Σύμφωνα με τα στοιχεία μελέτης, το 20% των ενηλίκων 51 έως 75 ετών δεν τα κατάφερε.

του Πίτσμπουργκ. Όπως εξηγεί, «προβλέπει τη μελλοντική λειτουργική έκπτωση, τη θνησιμότητα, την αναπηρία και πολλά άλλα πράγματα».

Για να μετρήσετε την ταχύτητα βάδισης ορίστε μια απόσταση τεσσάρων μέτρων σε μια ευθεία και επιπεδη επιφάνεια και χρονομετρήστε πόσο χρόνο χρειάζεστε για να τη διανύσετε. Περπατήστε με τον συννησιμένο σας ρυθμό, όχι όσο πιο γρήγορα μπορείτε. Ατομα κάθε ηλικίας θα πρέπει να στοχεύουν ταχύτητα τουλάχιστον 1,2 μέτρων ανά δευτερόλεπτο. Η Μπραχ συνιστά να επαναλαμβάνετε τη δοκιμασία κάθε λίγους μήνες. «Αν η τιμή αλλάξει, αυτό μπορεί να αποτελέσει προειδοποιητικό σημάδι», επισημαίνει.

3 Δοκιμασία δύναμης λαβής. Η δύναμη της λαβής έχει κι αυτή συσχετιστεί με τη θνησιμότητα. Παρότι αυτή η σύνδεση μπορεί αρχικά να φαίνεται απίθανη, οι ειδικοί λένε ότι το τεστ δύναμης λαβής λειτουργεί ως χρήσιμος δείκτης του πόσο δραστήριος είναι

δείγμα, να βγάζετε ένα βαρύ σκεύος από τον φούρνο.

Συνήθως, ο γιατρός ή ο φυσιοθεραπευτής μετράει τη δύναμη λαβής με μια ειδική συσκευή που ονομάζεται δυναμόμετρο. Αν θέλετε να την εκτιμήσετε μόνοι σας στο σπίτι, περπατήστε για 60 δευτερόλεπτα κρατώντας κάτι βαρύ σε κάθε χέρι [η άσκηση είναι γνωστή ως «farmer's carry»] (μεταφορά βαρών αγρότη), προτείνει ο δρ Νίμα Αφσάρ, γιατρός στην Private Medical. Ξεκινήστε με ελαφρύτερα βάρη και προχωρήστε σταδιακά σε βαρύτερα. Αν νιώσετε πόνο στα χέρια ή αλλού στο σώμα, σταματήστε. Δεν υπάρχουν ηλικιακά πρότυπα αναφοράς για το «farmer's carry», όπως υπάρχουν για το δυναμόμετρο. Ωστόσο, ο Αφσάρ αναφέρει ότι ένας άνδρας 45 ετών θα μπορούσε να στοχεύει να μεταφέρει δύο αλτήρες περίπου 27 κιλών, ένας 65χρονος δύο αλτήρες περίπου 18 κιλών και ένας 85χρονος δύο αλτήρες περίπου 11 κιλών. Ενώ για μια γυναίκα σε αυτές τις ηλικίες οι αντίστοιχοι στόχοι είναι περίπου 18, 11 και 7 κιλά σε κάθε χέρι.

Ακόμη και 90χρονοι μπορούν να γίνουν πιο λειτουργικοί με λίγη ελαφριά σωματική δραστηριότητα.

κάνεις στην καθημερινότητά του. «Όταν χρησιμοποιείτε περισσότερο τα χέρια σας, πιθανότατα κάνετε και περισσότερα πράγματα γενικότερα», λέει η Κάθι Σιόλεκ, πρόεδρος της Αμερικανικής Ενώσης Γηριατρικής Φυσικοθεραπείας. «Κουβαλάτε τα ψώνια, ανοίγετε την πόρτα του αυτοκινήτου, σπκώνετε το εγγόني σας». Όλες αυτές οι δραστηριότητες «γυμνάζουν» τα χέρια και όσο πιο συχνά τις κάνετε, τόσο ισχυρότερη γίνεται η λαβή σας. Η δύναμη της λαβής είναι σημαντική και για τη διατήρηση της ανεξαρτησίας σε καθημερινές δουλειές, όπως το μαγείρεμα. Σκεφτείτε, για παρά-

4 Ισορροπία στο ένα πόδι. Με την ηλικία μειώνεται η ισορροπία. Αυτό αυξάνει τον κίνδυνο πτώσεων, μια από τις σημαντικότερες αιτίες τραυματισμών και θανάτου στους ηλικιωμένους.

Ο έλεγχος της ισορροπίας είναι πολύ απλός: σταθείτε στο ένα πόδι. Οι ενήλικοι θα πρέπει να μπορούν να διατηρήσουν τη στάση αυτή για τουλάχιστον 10 δευτερόλεπτα σε τουλάχιστον μία πλευρά. Για μεγαλύτερη πρόκληση, ο Αφσάρ προτείνει να δοκιμάσετε την άσκηση με κλειστά μάτια.

Σύμφωνα με μελέτη που δημοσίευσε το 2022 ο Αραούχο, το 20% των ενηλίκων ηλικίας 51 έως 75 ετών δεν κατάφερε να φτάσει τα 10 δευτερόλεπτα. «Δεν μπορεί κανείς να προβλέψει με ακρίβεια τον ατομικό κίνδυνο θανάτου» χρησιμοποιώντας τέτοιου είδους τεστ, προσθέτει ο Αφσάρ. Ωστόσο, αν οι επιδόσεις σας είναι κάτω από τον μέσο όρο σε κάποιο από αυτά, είναι πιθανό να μην τα πάτε τόσο καλά μακροπρόθεσμα.

Land of Tomorrow

Η Λάρνακα επανασχεδιάζει το μέλλον της

Η μεγάλη παραθαλάσσια ανάπτυξη που φέρνει στο προσκήνιο ένα νέο μοντέλο αστικής ζωής

Σε μια περίοδο όπου οι ευρωπαϊκές πόλεις αναζητούν νέα μοντέλα βιώσιμης ανάπτυξης, η Λάρνακα επαναπροσδιορίζει το επενδυτικό και αστικό της αποτύπωμα. Από πόλη ήπιας κλίμακας και σταθερού χαρακτήρα, μετασχηματίζεται σταδιακά σε ένα σύγχρονο, αστικό οικοσύστημα, ικανό να φιλοξενήσει επενδύσεις και έργα μεγάλης κλίμακας, με αντίκτυπο τόσο για την ίδια την πόλη όσο και για τον τόπο ευρύτερα.

Χάρη σε ένα δυναμικό συνδυασμό ιδιωτικών επενδύσεων, τοπικής αυτοδιοίκησης και πολιτιστικών πρωτοβουλιών, η πόλη απολαμβάνει ένα ισχυρό momentum, που ανοίγει νέες προοπτικές ανάπτυξης με ιστορική σημασία για τον τόπο και την ευρύτερη περιοχή.

Μια πόλη που ωριμάζει επενδυτικά

Η μεταμόρφωση της Λάρνακας από πόλη ήπιας ανάπτυξης σε έναν ζωντανό κόμβο καινοτομίας, ποιότητας ζωής και βιωσιμότητας, ανοίγει ένα νέο μεγάλο κεφάλαιο στην ιστορία της. Αξιοποιώντας τη στρατηγική της θέση στην Ανατολική Μεσόγειο, τη γόνιμη πολιτιστική της κληρονομιά και τον αναδυόμενο ρόλο της στον οικονομικό χάρτη της Κύπρου, η πόλη δημιουργεί ένα πρότυπο αστικής ανάπτυξης που συνδέει πολιτισμό, καινοτομία και διεθνή προβολή.

Με δυναμικές αναπτύξεις κατοικιών μεγάλης κλίμακας, νέες πολιτιστικές υποδομές και σημαντική αναβάθμιση των δημόσιων χώρων, η Λάρνακα προσελκύει επιχειρηματικά κεφάλαια και επενδύσεις, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει την ποιότητα ζωής των κατοίκων και την ελκυστικότητά της ως προορισμό για επισκέπτες και τουρίστες. Η αξιοποίηση του τίτλου της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 2030, λειτουργεί ως καταλύτης για την οικονομική, κοινωνική και αστική ανάπτυξη, δημιουργώντας ένα νέο αστικό πρότυπο, με μόνιμο αποτύπωμα στην πόλη.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Λάρνακα σταδιακά παύει να αντιμετωπίζεται ως μια αναδυόμενη επιλογή και εξελίσσεται σε μια αγορά με σαφή ταυτότητα και μακροπρόθεσμο προσανατολισμό, στοιχεία που αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για την προσέλκυση μεγάλων επενδύσεων.

Πολιτισμός και οικονομία: ένα αποδεδειγμένο αποτελεσματικό δίδυμο

Ο θεσμός των European Capitals of Culture αξιολογείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως ένα από τα πλέον αποτελεσματικά μέσα αστικής και οικονομικής

αναζωογόνησης στην Ευρώπη. Οι πόλεις που φέρουν τον τίτλο παρουσιάζουν αυξημένο τουρισμό έως και 40%, ενίσχυση του οικοσυστήματος των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών, καθώς και σημαντική προσέλκυση επενδύσεων, συχνά υπερβαίνοντας τη διάρκεια του ίδιου του θεσμού. Παράλληλα, η προβολή και η αναγνωρισιμότητα της πόλης σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο ανοίγουν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες, καθιστώντας τη Λάρνακα πόλο έλξης για επενδυτές και καινοτόμες πρωτοβουλίες.

Για τη Λάρνακα, η αξιοποίηση του τίτλου της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 2030 λειτουργεί ως καταλύτης για μια ευρύτερη στρατηγική ανάπτυξης, η οποία συνδυάζει τον πολιτισμό με τον αστικό μετασχηματισμό και την οικονομία. Η αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών αλλά και η δημιουργία νέων, όπως το ιστορικό ΡΕΕ, η λειτουργία του Μουσείου Ανθρώπου ως δυναμικής τράπεζας μνήμης και η δημιουργία του Κέντρου Τεχνών και Δημιουργικού Σχεδιασμού συνθέτουν έναν σύγχρονο πολιτιστικό χάρτη που συνδέει παράδοση και καινοτομία.

Το «Λάρνακα 2030» δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη πολιτιστικού τουρισμού, επέκταση της τουριστικής σεζόν και αύξηση της μέσης δαπάνης ανά επισκέπτη. Οι στρατηγικές επενδύσεις που ήδη βρίσκονται σε εξέλιξη

τοποθετούν την πόλη σε τροχιά βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, ο πολιτισμός παύει να λειτουργεί ως απομονωμένος τομέας και μετατρέπεται σε ενεργό παράγοντα βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και αστικής αναζωογόνησης.

Land of Tomorrow – Η γέφυρα που ενώνει τη Λάρνακα με το αύριο

Στην καρδιά του αναπτυξιακού μετασχηματισμού της Λάρνακας βρίσκεται η περιοχή της Ορόκλινης, όπου υλοποιείται το Land of Tomorrow, ένα έργο που επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζονται και λειτουργούν οι σύγχρονες παραθαλάσσιες κοινότητες. Σε μια έκταση που μέχρι πρόσφατα συνδεόταν με βιομηχανικές χρήσεις, αναπτύσσεται σήμερα ένα ολοκληρωμένο αστικό περιβάλλον μεικτών χρήσεων, με έμφαση στη συμβίωση κατοικίας, εργασίας, αναψυχής και δημόσιου χώρου.

Με έμφαση στη βιωσιμότητα, περιλαμβάνει φυσικές και με οικολογική ταυτότητα παραλίες, χώρους πρασίνου, πολιτιστικές υποδομές και ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις, προτείνοντας ένα νέο τρόπο ζωής δίπλα στη θάλασσα. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του έργου όσον αφορά στον σχε-

διασμό του, είναι η εμφύτευση 20.000 περίπου δέντρων, που στόχο έχουν να μετατρέψουν την περιοχή σε ένα πράσινο παράδεισο. Το έργο περιλαμβάνει επίσης βιώσιμες υποδομές για να εξασφαλίσει μακροπρόθεσμα περιβαλλοντικά οφέλη.

Η πρώτη φάση του Land of Tomorrow, η οποία έχει σχεδιαστεί ως μέρος της στρατηγικής συνεργασίας του Ομίλου Λευκαρίτη με την bbf και τους Foster + Partners, έχει ήδη ξεκινήσει. Αυτή η φάση περιλαμβάνει ένα συγκρότημα κατοικιών που αποτελείται από τέσσερα κτίρια, παρέχοντας εντυπωσιακές εγκαταστάσεις για τους κατοίκους, όπως πισίνες, γυμναστήρια, παιδότοπους κ.ά., συνολικής έκτασης άνω των 32.000 μ². Επιπλέον θα παρέχει σε κατοίκους και επισκέπτες υπηρεσίες αναψυχής και δημόσιων χώρων, προσφέροντας μια μοναδική αγοραστική και γαστρονομική εμπειρία.

Η φάση αυτή περιλαμβάνει δύο κτίρια με 150-200 διαμερίσματα, με στόχο την ολοκλήρωσή τους το 2028-2029. Η κατασκευή των κτιρίων, τα οποία δεν θα ξεπερνούν τους 12 ορόφους, αναμένεται να ξεκινήσει πολύ σύντομα.

Όπως τονίζει ο κ. Artem Burtsev, Chief Marketing Officer bbf: «Στην bbf, το όραμά μας είναι να κατασκευάζουμε χώρους που συνδυάζουν καινοτομία, ποιότητα ζωής και σεβασμό στο περιβάλλον, κοινότητες που αν-

θίζουν σήμερα και καθορίζουν το αύριο. Το Land of Tomorrow είναι ένα συναρπαστικό έργο το οποίο μας έχει εμπνεύσει απίστευτα. Με το έργο αυτό η περιοχή θα μετατραπεί σε μια από τις πιο ελκυστικές παραθαλάσσιες κοινότητες στη Μεσόγειο. Είμαστε απόλυτα βέβαιοι ότι αυτή η βιώσιμη και προοδευτική ανάπτυξη θα έχει θετικό αντίκτυπο στην ευρύτερη περιοχή, την οικονομία και την εξέλιξη της πόλης για τα επόμενα χρόνια. Πλέον, για τους επενδυτές, η Λάρνακα δεν θα αποτελεί μια αναδυόμενη επιλογή, αλλά μια ώριμη αγορά με όραμα».

Για το έργο που θα καθορίσει σημαντικά τη διαμόρφωση της Λάρνακας, αναφέρθηκε και ο κ. Kixns Ιωάννου, Assistant Marketing Manager, Petrolina (Holdings) Public Limited: «Με το Land of Tomorrow, η Πετρολίνα, σε συνεργασία με τον Όμιλο Λευκαρίτη, επεκτείνεται στρατηγικά στον τομέα ανάπτυξης γης. Το έργο εντάσσεται στο ευρύτερο επιχειρηματικό μας όραμα για βιώσιμη αστική ανάπτυξη, δημιουργία σύγχρονων υποδομών και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Λάρνακας ως επενδυτικού και τουριστικού προορισμού με διεθνή προσανατολισμό».

Η πόλη που επαναπροσδιορίζει το μέλλον της

Πέρα όμως από τους δείκτες ανάπτυξης και τις επενδυτικές προοπτικές, το ουσιαστικό αποτύπωμα αυτής της περιόδου για τη Λάρνακα αφορά την καθημερινότητα των ανθρώπων που θα ζουν στην πόλη τις επόμενες δεκαετίες. Η παρούσα συγκυρία, με το ισχυρό momentum που έχει διαμορφωθεί, θέτει τις βάσεις για μια πόλη πιο λειτουργική, πιο πράσινη και πιο ανθρώπινη, η οποία αποκτά πλέον το μερίδιο της ανάπτυξης και της ευημερίας που της αναλογεί.

Έτσι, καθώς η Λάρνακα πορεύεται προς το 2030, δεν επιταχύνει απλώς τον ρυθμό της, αλλά εισέρχεται σε μια φάση ουσιαστικής ωρίμανσης. Έργα μεγάλης κλίμακας, όπως το Land of Tomorrow, σε συνδυασμό με πολιτιστικές και θεσμικές πρωτοβουλίες, συνθέτουν ένα νέο αστικό αφήγημα με διάρκεια και βάθος. Μέσα από αυτή την εξέλιξη, η αξία που δημιουργείται δεν είναι συγκυριακή, αλλά σωρευτική — προϊόν συνέπειας, οράματος και συλλογικής προσπάθειας.

Σε τέτοιες πορείες ωρίμανσης, το αύριο δεν αντιμετωπίζεται ως υπόσχεση, αλλά ως σαφής και ουσιαστική κατεύθυνση.

Για περισσότερες πληροφορίες: bbf.com, email: info@bbf.com, Τηλ.: 25315300

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η δημιουργία της νέας Eurobank αποτελεί ορόσημο, ενώ μέσα από τη συγχώνευση δημιουργείται ένας ισχυρός τραπεζικός οργανισμός, με αυξημένες δυνατότητες στήριξης των επιχειρηματικών πλάνων των επιχειρήσεων και του σχεδιασμού των νοικοκυριών. Σε μια περίοδο αυξημένων γεωπολιτικών προκλήσεων, ψηφιακού μετασχηματισμού και έντονου ανταγωνισμού, ο αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος της Eurobank Κύπρου, Ανδρέας Πέτσας, μιλά για τη στρατηγική της τράπεζας, τη στήριξη προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά, τη διαχείριση των κινδύνων, αλλά και τις προοπτικές της κυπριακής οικονομίας σε τουρισμό, ακίνητα και διεθνή επενδυτικά ρεύματα.

Από τον Σεπτέμβριο του 2025 και μετά τη συγχώνευση της Eurobank Cyprus με την Ελληνική Τράπεζα, ο κ. Πέτσας κατέχει τη θέση του αναπληρωτή διευθύνοντα συμβούλου της Eurobank Limited, έχοντας υπό την ευθύνη του τον τομέα του Corporate and Commercial Banking.

- Η δημιουργία της νέας Eurobank σηματοδότησε μια νέα εποχή για τον τραπεζικό τομέα. Πώς μεταφράζεται στην πράξη η στήριξη της νέας τράπεζας προς τους πελάτες της και την κυπριακή οικονομία για τη χρονιά που μας πέρασε;

- Η δημιουργία της νέας Eurobank αποτελεί ορόσημο, όχι μόνο για τον τραπεζικό κλάδο αλλά και για την οικονομία της Κύπρου. Μέσα από αυτή τη συγχώνευση δημιουργείται ένας ισχυρός τραπεζικός οργανισμός, με αυξημένες δυνατότητες στήριξης των επιχειρηματικών πλάνων των επιχειρήσεων και του σχεδιασμού των νοικοκυριών. Η στρατηγική επένδυση ύψους €1,3 δισ. από τον Όμιλο Eurobank αποτυπώνει έμπρακτα την εμπιστοσύνη στις μακροπρόθεσμες προοπτικές και επενδύσεις της χώρας και στοχεύει σε συνεχή αναβάθμιση της εξυπηρέτησης των πελατών της τράπεζας. Κατά το 2025 συνεχίσαμε να χρηματοδοτούμε επιχειρήσεις σε βασικούς τομείς της οικονομίας, με έμφαση σε βιώσιμα επιχειρηματικά μοντέλα και σε επενδύσεις που δημιουργούν προστιθέμενη αξία. Η κερδοφορία, η κεφαλαιακή μας επάρκεια και η σημαντική ρευστότητα που διαθέτουμε, μάς επιτρέπουν να αυξάνουμε με συνέπεια τα μερίδια αγοράς μας, διατηρώντας την πολύ καλή ποιότητα του χαρτοφυλακίου μας. Παράλληλα, επενδύουμε συστηματικά στη βελτίωση της εμπειρίας του πελάτη, απλοποιώντας διαδικασίες και αναβαθμίζοντας τις υπηρεσίες μας, με στόχο να αποτελούμε τον κύριο τραπεζικό συνεργάτη για ιδιώτες και επιχειρήσεις. Για εμάς, η στήριξη μεταφράζεται σε σταθερότητα, προσηλυτικότητα και μακροπρόθεσμη συνεργασία.

- Ποια είναι η στρατηγική αντιμετώπισης μιας νέας ροής κόκκινων δανείων στο σύστημα;

- Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια παραμένουν μια διαρκής πρόκληση για το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου και όχι μόνο. Η εμπειρία μας έχει δείξει ότι η σωστή παρακολούθηση, η προ-

«Στο ερώτημα, αν θέλουμε να αυξήσουμε τον αριθμό των τουριστών μας, ή να ενισχύσουμε την ποιότητα που προσφέρουμε, η απάντηση είναι και τα δύο με προτεραιότητα το δεύτερο», σημειώνει ο κ. Πέτσας.

Ανδρέας Πέτσας, αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος της Eurobank Limited

Πυλώνες σταθερότητας η νέα Eurobank

Η επένδυση €1,3 δισ. από τον Όμιλο Eurobank αποτυπώνει έμπρακτα την εμπιστοσύνη στις μακροπρόθεσμες προοπτικές της Κύπρου

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα. Επενδύουμε ετησίως πολύ μεγάλα ποσά, τόσο σε κεφαλαιουχικές όσο και σε λειτουργικές δαπάνες.

γεγονός που δημιουργεί γερές βάσεις για μεγαλύτερη αλλά και σίγουρα πιο ποιοτική ανάπτυξη. Η Κύπρος διαθέτει ήλιο, θάλασσα, βουνά και ιστορία αιώνων, η τουριστική περίοδος έχει επιμκυνθεί, και σε συνδυασμό με σημαντικές επενδύσεις στις ξενοδοχειακές μας μονάδες και την προγραμματισμένη επέκταση στα αεροδρόμια, έχουμε τα συστατικά για ποιοτικό τουρισμό. Ταυτόχρονα, η πρόβλεψη των τουριστών είναι πλέον πιο διαφοροποιημένη σε πολλές αγορές, γεγονός που ενισχύει την ανθεκτικότητα του τουριστικού μας προϊόντος. Στο ερώτημα είναι αν θέλουμε να αυξήσουμε τον αριθμό των τουριστών μας ή να ενισχύσουμε την ποιότητα που προσφέρουμε, η απάντηση είναι και τα δύο με προτεραιότητα το

δεύτερο. Η μετάβαση σε ένα μοντέλο ποιοτικού τουρισμού είναι αυτή που θα διασφαλίσει βιώσιμη ανάπτυξη, σταθερές εισροές και μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα. Αντίστοιχα, η αγορά ακινήτων συνεχίζει να προσελκύει έντονο ενδιαφέρον, ιδιαίτερα από το εξωτερικό και μαζί με τον τουρισμό είναι οι τομείς που έχουν επιδείξει την πιο έντονη ανάπτυξη, δημιουργώντας παράπλευρες θέσεις εργασίας σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Αυτό οφείλεται, εν μέρει, στην εγκατάσταση μεγάλων εταιρειών στο νησί μας, μεταφέροντας εδώ εργαζόμενους και αυξάνοντας τη ζήτηση για στέγαση και κατανάλωση. Παρότι οι τιμές των ακινήτων βρίσκονται σε αυξημένα επίπεδα σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν, αυτό ξανά δεν είναι αποκλειστικό κυπριακό φαινόμενο. Η ζήτηση από Κύπριους αγοραστές είναι αρκετά καλή, ωστόσο, το μικρό μέγεθος της αγοράς την καθιστά σχετικά ρηκή και ευάλωτη σε διακυμάνσεις της ζήτησης. Ένας τρόπος να μετριαστούν οι διακυμάνσεις είναι με σχετική χαμηλή μόχλευση των αγοραστών και την εταιρειών που επενδύουν, ώστε να περιορίζεται η έκθεση σε τέτοιους κινδύνους.

- Πόσα επενδύετε ετησίως στον ψηφιακό μετασχηματισμό της τράπεζας και πώς αναμένετε αυτό να επιπρέσει τον δείκτη κόστους προς έσοδα στην πορεία;

- Ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα. Επενδύουμε ετησίως πολύ μεγάλα ποσά, τόσο σε κε-

φαλαιουχικές όσο και σε λειτουργικές δαπάνες, με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του πελάτη. Η απλοποίηση των διαδικασιών, η αυτοματοποίηση και η ανάπτυξη ψηφιακών προϊόντων συμβάλλουν σταδιακά στη βελτίωση του δείκτη κόστους προς έσοδα. Η τεχνική νοημοσύνη λειτουργεί ως καταλύτης για τα τραπεζικά ιδρύματα, επιτρέποντας δυνητικά καλύτερη διαχείριση κινδύνων, ενίσχυση της ασφάλειας, αυτοματοποίηση διαδικασιών και εξατομικευμένη, απρόσκοπτη εξυπηρέτηση. Οι «έξυπνοι» ψηφιακοί βοηθοί θα μπορούν να διευκολύνουν την εξυπηρέτηση πελατών 24/7, ενώ τα μοντέλα ανάλυσης δεδομένων μπορούν να προσφέρουν εξατομικευμένες επενδυτικές συμβουλές ή προτάσεις για δάνεια. Η σωστή χρήση της τεχνολογίας θα επιτρέψει την αύξηση του όγκου εργασίας που θα μπορεί να διεκπεραιώσει το προσωπικό, δίνοντας τη δυνατότητα για μεγαλύτερο κύκλο εργασιών.

Υπάρχει ανθεκτικότητα

- Η τράπεζα δραστηριοποιείται σε μια δύσκολη γεωπολιτική περιοχή, πώς θεωρείτε ότι αυτό επιπρεάζει το επιχειρηματικό σας μοντέλο και ποιες προοπτικές ανοίγονται από την ομαλοποίηση;

- Κάθε περιοχή αντιμετωπίζει τις δικές της γεωπολιτικές προκλήσεις. Στην περίπτωση της Κύπρου, παρά τις εντάσεις στην ευρύτερη περιοχή, η οικονομία έχει επιδείξει αξιοσημείω-

τη ανθεκτικότητα. Ο τουρισμός ανέκαμψε δυναμικά, ακόμη και μετά την απώλεια σημαντικών αγορών όπως η ρωσική, ενώ οι επενδύσεις σε ακίνητα και το headquartering ενισχύθηκαν και η προσέλκυση σημαντικού αριθμού εταιρειών τεχνολογίας έχει δώσει σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη. Οι τέσσερις αυτοί τομείς λειτουργούν συμπληρωματικά και δημιουργούν ένα πιο διαφοροποιημένο και στέρεο οικονομικό μοντέλο, το οποίο στηρίζουμε με στοχευμένες τραπεζικές λύσεις.

Επιχειρηματικός κόμβος

- Θεωρείτε πως η πιστωτική επέκταση εντός Κύπρου έχει φτάσει σε υψηλά επίπεδα, γι' αυτό και οι κινήσεις προς Ινδία, Κόλπο, Ισραήλ κτλ.;

- Οι κινήσεις της τράπεζας και του Ομίλου σε αυτές τις αγορές δεν αφορούν την πιστωτική επέκταση σε αυτές, αλλά τη δημιουργία συνθηκών που θα προσελκύσουν ξένους επενδυτές στη χώρα μας, η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως είσοδος για τους επενδυτές από αυτές τις χώρες που θέλουν να δραστηριοποιηθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για παράδειγμα, η Κύπρος και η Ελλάδα μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο ως επιχειρηματικοί κόμβοι ανάμεσα στην Ινδία και την Ευρώπη. Με επίκεντρο την τεχνολογική καινοτομία, την ενίσχυση της εξωστρέφειας και τις στρατηγικές συνεργασίες, συμβάλλουμε ενεργά στη διαμόρφωση ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου για την περιοχή. Η παγκόσμια δυναμική της ινδικής οικονομίας δημιουργεί νέα δεδομένα και οι δυνατότητες μέσα από τη διασύνδεσή της με την Ευρώπη είναι σημαντικές, το ίδιο και οι επιχειρηματικές ευκαιρίες. Στόχος μας είναι να συμβάλουμε όχι μόνο στην υλοποίηση επιχειρηματικών σχεδίων αλλά και, συνολικότερα, στην ανάδειξη της Ελλάδας και της Κύπρου ως βασικής πύλης υποδοχής. Η παρουσία μας σε αγορές όπως η Ινδία και το Ισραήλ ενισχύει αυτή τη στρατηγική, αξιοποιώντας την εμπειρία και την τεχνογνωσία του Ομίλου Eurobank.

- Πώς κρίνετε τον ανταγωνισμό των τραπεζών εντός Κύπρου, αλλά συνάμα και πώς επηρεάζουν τις κυπριακές τράπεζες τα payment institutions που λειτουργούν στην Κύπρο;

- Ανταγωνισμός είναι ιδιαίτερα έντονος, τόσο μεταξύ των κυπριακών τραπεζών, όσο και από τράπεζες του εξωτερικού που επιδιώκουν να προσελκύσουν πελάτες μας σε τομείς όπως το Wealth Management και Corporate Banking. Επιπρόσθετα, υπάρχει ο έντονος ανταγωνισμός από payment institutions, κάτι το οποίο ενδυναμώνεται και από το γεγονός ότι οι τράπεζες υπόκεινται σε αυξημένες κανονιστικές ρυθμίσεις και νομοθεσίες που αυξάνουν τις λειτουργικές μας δαπάνες. Αντίθετα, τα payment institutions λειτουργούν με χαμηλότερο κόστος, ανταγωνιστικότερες τιμές και χωρίς το αυστηρό νομικό και κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο υπόκεινται οι τράπεζες. Όμως, ο ανταγωνισμός μάς κάνει καλύτερους και αποδοτικότερους.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Η στεγαστική κρίση στην Κύπρο και οι λύσεις

Η στεγαστική προστιτότητα έχει εξελιχθεί σε ένα από τα σοβαρότερα κοινωνικοοικονομικά ζητήματα στην Κύπρο. Τα ενοίκια σε ολόκληρο το νησί –και ιδιαίτερα στη Λεμεσό– έχουν αυξηθεί κατακόρυφα μετά την πανδημία, ασκώντας έντονη πίεση σε νοικοκυριά, νέους επαγγελματίες αλλά και σε επιχειρήσεις που προσπαθούν να προσελκύσουν και να διατηρήσουν ανθρώπινο δυναμικό.

Το πρόβλημα δεν είναι συγκυριακό. Είναι δομικό. Τα τελευταία χρόνια, η Κύπρος κατέγραψε σημαντική καθαρή μετανάστευση, με εκτιμήσεις για περίπου 70.000 επαγγελματίες τεχνολο-

γίας να έχουν εγκατασταθεί στη χώρα. Την ίδια στιγμή, η παραγωγή νέων κατοικιών που απευθύνονται στην εγχώρια αγορά δεν κατάφερε να ακολουθήσει τον ρυθμό αύξησης της ζήτησης. Το αποτέλεσμα είναι μια κλασική ανισορροπία προσφοράς και ζήτησης, την οποία η αγορά από μόνη της δεν μπορεί να διορθώσει γρήγορα.

Τι πήγε λάθος; Τρεις βασικοί παράγοντες επιδείνωσαν την κατάσταση: Περιορισμένη αύξηση της προσφοράς κατοικιών.

Παρά τη δημόσια συζήτηση, η ανάπτυξη νέων οικιστικών έργων που στοχεύουν τη μεσαία και εργαζόμενη τάξη επιβραδύν-

θηκε σημαντικά. Οι καθυστερήσεις στην έκδοση αδειών οικοδομής, η γραφειοκρατία και η απουσία θεσμικών επενδυτών στον τομέα της ενοικίασης περιορίσαν την πραγματική προσφορά κατοικιών.

Οι Επαρχιακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ) κλήθηκαν να διαχειριστούν αυξημένο όγκο αιτήσεων χωρίς επαρκή στελέχωση και τεχνική υποδομή, κατάσταση που παραμένει εδώ και δύο χρόνια. Οι καθυστερήσεις αυξάνουν το κόστος χρηματοδότησης των έργων, που τελικά μετακυλίστα στα ενοίκια και στις τιμές πώλησης.

Πολλές κρατικές παρεμβάσεις

επικεντρώνονται στην τόνωση της ζήτησης μέσω επιδοτήσεων ή ειδικών κινήτρων (όπως ο ΚΟΑΓ). Σε ένα περιβάλλον περιορισμένων προσφορών, τα μέτρα αυτά αυξάνουν κυρίως την αξία της γης και την κερδοφορία των εταιρειών ανάπτυξης γης, οδηγώντας αναπόφευκτα σε περαιτέρω αύξηση τιμών.

Η Κύπρος στερείται ενός οργανωμένου, θεσμικού τομέα Build-to-Rent (BTR), ενός μοντέλου που έχει αποδειχθεί αποτελεσματικό σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Τα έργα BTR βασίζονται σε μακροπρόθεσμο κεφάλαιο και όχι σε προπληρώσεις, επιτρέποντας οικονομίες κλίμακας, χαμη-

λότερο κόστος ανά μονάδα και πιο σταθερά ενοίκια.

Ποια κίνητρα μπορούν να λειτουργήσουν; Πρώτον, η μείωση εταιρικού φόρου για εταιρείες μακροχρόνιας ενοικίασης (κατά τα πρότυπα REITs / Α.Ε.Ε.Α.Π.). Δεύτερον, η μετακύλιση της πληρωμής ΦΠΑ στο κατασκευαστικό κόστος έργων BTR, με χρέωση μέσω των ενοικίων αντί κατά τη φάση κατασκευής. Τρίτον, η θεσμική αναγνώριση του BTR ως ξεχωριστής κατηγορίας ακινήτων. Τέταρτον, η ταχύτερη αδειοδότηση μέσω προαιρετικών επιπρόσθετων τελών στους ΕΟΑ.

Η ταχύτητα στις εγκρίσεις δεν είναι πολυτέλεια, είναι μη-

χανισμός μείωσης κόστους. Η στεγαστική κρίση δεν οφείλεται στην υπερβολική ζήτηση, αλλά στην ανεπαρκή προσφορά. Η λύση βρίσκεται στη γρήγορη αδειοδότηση, σε ένα ανταγωνιστικό φορολογικό πλαίσιο, στη συμμετοχή θεσμικών κεφαλαίων και στη δημιουργία ενός αξιόπιστου πλαισίου Build-to-Rent. Αν θέλουμε βιώσιμη και προσιτή κατοικία, η πολιτική πρέπει να στραφεί αποφασιστικά από την επιδότηση της ζήτησης στην απελευθέρωση της προσφοράς.

Ο κ. Δημήτρης Παπαδόπουλος είναι Managing Partner, Square One, Co-founder MovingDoors.

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Σε ένα νέο στάδιο εισέρχεται, πλέον, σταδιακά αλλά σταθερά, ο τομέας των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Κύπρο, δείχνοντας απτά σημάδια ωρίμανσης αλλά και βελτίωσης των δεδομένων, την ίδια ώρα που στη Βουλή των Αντιπροσώπων επιδιώκουν εκ νέου νέες αλλαγές στο πλαίσιο εκποιήσεων. Μετά από μια 15ετία όπου η συζήτηση περιστρεφόταν σχεδόν αποκλειστικά γύρω από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ), σήμερα το βάρος μετατοπίζεται στα λεγόμενα Reperforming Loans (RPLs) – δηλαδή δάνεια που είχαν μεν καταστεί κάποτε προβληματικά, αλλά πλέον εξυπηρετούνται ξανά μετά από ρυθμίσεις, ή αναδιαρθρώσεις. Και μάλιστα μετά που έχουν πωληθεί από τις τράπεζες στις εταιρείες εξαγοράς δανείων, τις οποίες μπορεί κάποιος να αποκαλούν «γεράκια» και «αρπακτικά», αλλά τελικά φαίνεται πως παράγουν έργο με αναδιαρθρώσεις που εστιάζουν σε βιώσιμους και συνεργάσιμους δανειολήπτες.

Σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες της «Κ», η Themis Portfolio Management, έχει «ζεστάνει» για το 2026 να διαθέσει στην αγορά πακέτο «RPLs», συνολικής αξίας περίπου 140 εκατομμυρίων ευρώ. Η εξέλιξη αυτή σηματοδοτεί την πρώτη μεγάλη απόπειρα στην Κύπρο για οργανωμένη δευτερογενή αγορά εξυπηρετούμενων χαρτοφυλακίων, εναρμονισμένη με τις ευρωπαϊκές τάσεις. Και τονίζεται το «μεγάλη», διότι, είχε προηγηθεί στο πρώτο τρίμηνο του 2024 μια αρκετά μικρότερη πράξη πώλησης εξυπηρετούμενων δανείων από την ΚΕΔΙΠΕΣ, ύψους 58 εκατομμυρίων ευρώ, με τελικό αγοραστή του πακέτου, την Τράπεζα Κύπρου.

Το συγκεκριμένο πακέτο, σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες που έχει ενώπιόν της η «Κ», περιλαμβάνει δάνεια που είχαν αρ-

χικά αγοραστεί ως ΜΕΔ και ρυθμιστκαν επιτυχώς, καταγράφοντας θετικές ταμειακές ροές σε συνεχή βάση. Εκ του αποτελέσματος, η κίνηση αυτή δείχνει ότι το σύστημα –όταν του επιτρέπεται να λειτουργεί χωρίς πολιτικές παρεμβάσεις και με ξεκάθαρους κανόνες– μπορεί να οδηγήσει σε «win-win» λύσεις, τόσο για τις εταιρείες διαχείρισης δανείων, όσο και για τα άλλα μέρη, δηλαδή για τους ίδιους τους δανειολήπτες.

Στη διεθνή τάση και η Κύπρος

Η «Κ» είχε προαναγγείλει σε προηγούμενη έκδοσή της πως, μέσα στο 2026 θα δούμε πράξεις πώλησης εξυπηρετούμενων

Όπως σημειώνουν στελέχη του κλάδου, τα RPLs είναι ένδειξη ότι το σύστημα αρχίζει να αποδίδει καρπούς.

δανείων, τάση που υπάρχει ήδη σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη. Είναι δεδομένο πλέον ότι η Κύπρος μπορεί και πρέπει να προχωρήσει από την κουλτούρα διαχείρισης προβλημάτων στη φάση δημιουργίας ευκαιριών. Η πώληση RPLs υποδηλώνει την ύπαρξη επενδυτικού ενδιαφέροντος για χαρτοφυλάκια με σταθερές ροές και υγιή βάση δανειολη-

Στην αγορά πακέτο RPLs 140 εκατ. από τη Themis

Η πρώτη μεγάλη απόπειρα στην Κύπρο για οργανωμένη δευτερογενή αγορά «θεραπευμένων» χαρτοφυλακίων

Η ενίσχυση της «RPL» αγοράς μπορεί να προσφέρει νέα ρευστότητα, καλύτερες αποτιμήσεις και ενίσχυση της πιστοληπτικής αξιολόγησης.

πτών, κάτι που μέχρι πρόσφατα φάνταζε αδιανόητο στο κυπριακό περιβάλλον.

Το «timing» δεν είναι τυχαίο, αφού οι ευρωπαϊκές αγορές βλέπουν ισχυρή στροφή από τα «NPLs» στα «RPLs» (από τις πωλήσεις των μη εξυπηρετούμενων, στα εξυπηρετούμενα), με εκτιμήσεις για εκδόσεις ύψους 6 δισ. ευρώ μέσα στο 2026, σύμφωνα με έκθεση της Morningstar DBRS. Στην ίδια έκθεση, η Κύπρος κατατάσσεται μεταξύ των αναδυόμενων αγορών για RPLs, μαζί με Ιταλία, Πορτογαλία και Ελλάδα.

Αναγκαία η σταθερότητα

Όπως γράφτηκε ξανά για το ζήτημα των «RPL», η διεθνής πρακτική θέλει, αν και οι RPL συναλλαγές να είναι ελκυστικές, καθώς πωλούνται δάνεια που παράγουν έσοδα, προϋποθέτουν διαφορετικά συστήματα παρακολούθησης ταμειακών ροών, ευέλικτες συνεργασίες μεταξύ τραπεζών και εταιρειών εξαγοράς πιστώσεως και, κυρίως, ένα σταθερό νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο. Για να εδραιωθεί αυτή η θετική δυναμική, απαιτείται σταθερότητα σε κανονιστικό και πολιτικό επίπεδο. Οι αποσπασματικές παρεμβάσεις και η καθυστέρηση στην απονομή δικαιουσύννης, σίγουρα δεν βοηθούν, αλλά όπως σημειώνουν στελέχη του κλάδου, τα RPLs είναι ένδειξη ότι το σύστημα αρχίζει να αποδίδει καρπούς. Η ενί-

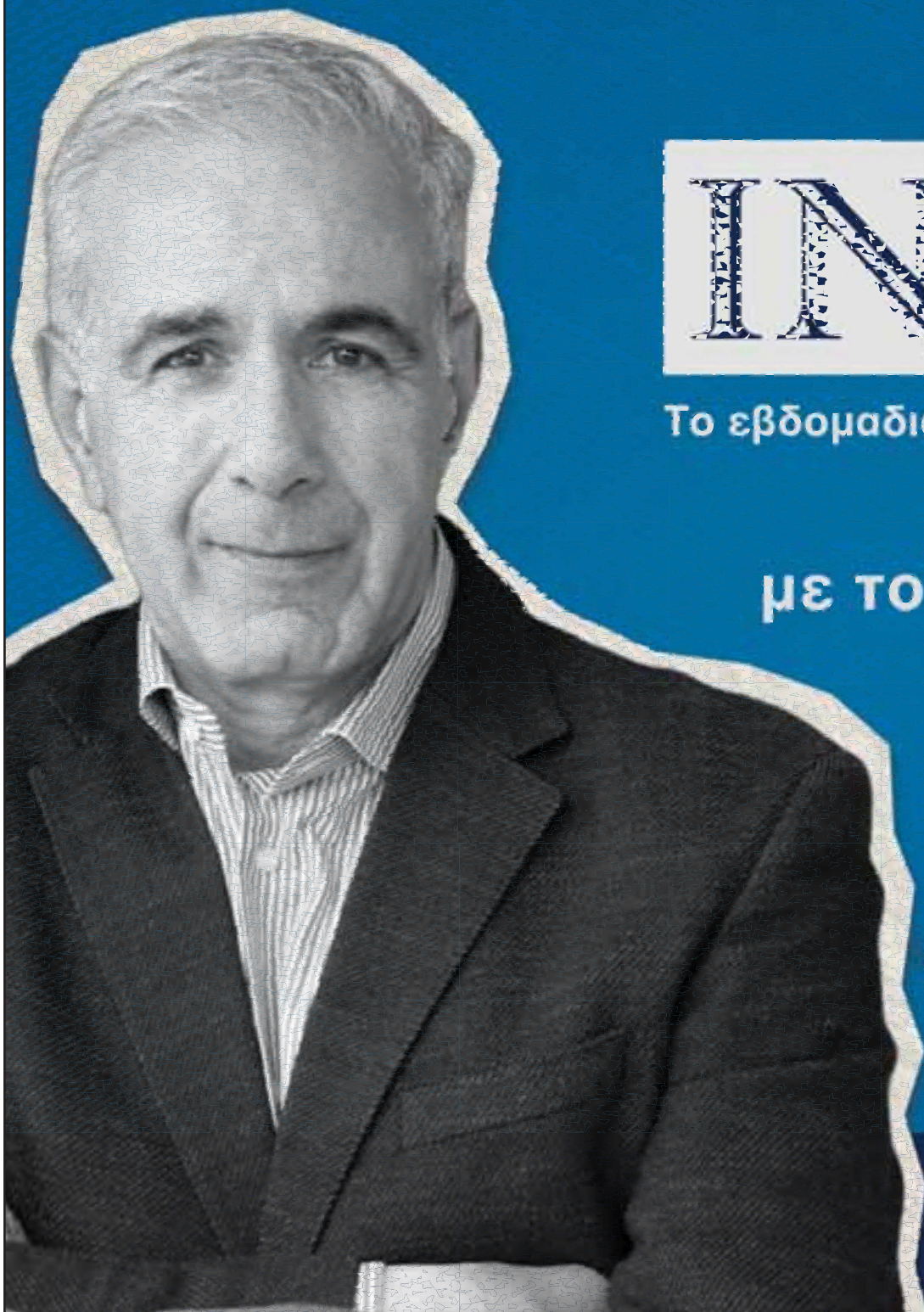
σχυση της «RPL» αγοράς μπορεί να προσφέρει στην κυπριακή οικονομία νέα ρευστότητα, καλύτερες αποτιμήσεις και ενίσχυση της πιστοληπτικής αξιολόγησης.

Πάει ξανά η ΚΕΔΙΠΕΣ

Στο περιθώριο παρουσίασης των οικονομικών αποτελεσμάτων της ΚΕΔΙΠΕΣ για το 4ο τρίμηνο του 2025, ο πρόεδρος του Δ.Σ. του Οργανισμού κ. Λάμπρος Παπαδόπουλος, ερωτηθείς σχετικά, απάντησε πως ο Οργανισμός θα προχωρήσει εντός του 2026 εκ νέου σε πώληση εξυπηρετούμενων δανείων. Το ύψος του χαρτοφυλακίου που πιθανώς να γίνει διαδικασία πώλησης στο πρώτο εξάμηνο του έτους, θα είναι επίσης στα 50-60 εκατ. ευρώ αξίας δανείων, όπως ήταν εξάλλου το πρώτο πακέτο δανείων που κατέληξε στην Τράπεζα Κύπρου. Εάν προσθέσουμε τα δάνεια που θα διαθέσει η Themis προς πώληση και τα δάνεια που θα διαθέσει καλώς εκχόντων των πραγμάτων και η ΚΕΔΙΠΕΣ, τότε η Κύπρος θα έχει προχωρήσει εντός του 2026 σε πωλήσεις 200 εκατομμυρίων ευρώ «Reperforming Loans». Δεν αποκλείεται να δούμε και άλλες εταιρείες να προχωρούν σε παρόμοιες κινήσεις, καθώς η τάση από εδώ και πέρα θα είναι αυτή.

Περαιτέρω έσοδα

Αφού μιλάμε για «θεραπευμένα» δάνεια, σε μία εποχή που οι τράπεζες θέλουν να διατηρήσουν υψηλά τα κέρδη και τα έσοδά τους, επιζητούν επικερδείς λύσεις. Βλέπουμε επενδυτικά ανοίγματα προς την Ανατολή, με στόχο να φέρουν επιχειρηματίες από «τας Ανατολάς» για να δημιουργήσουν την επιχείρησή τους επί κυπριακού εδάφους, αλλά και εξαγορές ασφαλιστικών εταιρειών. Τα δύο αυτά «pool» εσόδων είναι πολύ σημαντικά, ενώ η έλευση χαρτοφυλακίων τα οποία έχουν δάνεια τα οποία εξυπηρετούνται, θα φέρουν εξίσου θετικά αποτελέσματα.

The INSIDER

Το εβδομαδιαίο podcast ανάλυσης της επικαιρότητας

με τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο

Διαθέσιμο στο kathimerini.com.cy

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ηρθαν για να καθαρίζουν και κατέληξαν στις οικοδομές

Εικονικές εταιρείες εργοδοτούν αλλοδαπούς για καθαριστές και τους διοικεύουν σε εργοτάξια

Των **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ** και **SHEMAINE BUSHNELL KYRIAKIDES**

Πληγή για τις εργασιακές σχέσεις αποτελεί η πρακτική υπενοικίασης ξένων εργαζομένων στην Κύπρο, η οποία εξακολουθεί να εντοπίζεται σε αρκετές περιπτώσεις στην κυπριακή αγορά. Όπως πληροφορείται η «Κ», το φαινόμενο της εγγραφής εικονικών εταιρειών με σκοπό τη μετακίνηση αλλοδαπών εργαζομένων σε άλλη εταιρεία, που ανήκει όμως στον ίδιο εργοδότη, όχι μόνο δεν έχει εκλείψει αλλά φαίνεται ότι επεκτάθηκε και σε άλλους τομείς της οικονομίας. Το φαινόμενο δεν είναι καινούργιο, ωστόσο παρατηρείται τα τελευταία χρόνια με αυξημένη συχνότητα, άλλοτε σε ξενοδοχεία και άλλοτε σε οικοδομές.

Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους διαιωνίζεται το συγκεκριμένο φαινόμενο σχετίζονται με το χαμηλότερο μισθολογικό καθεστώς των καθαριστών σε σύγκριση με εκείνο των εργαζομένων στην οικοδομή, καθώς και με την προσπάθεια ορισμένων εργοδοτών να αποφύγουν την υποχρεωτική εφαρμογή των συλλογικών συμβάσεων και του υψηλότερου μισθολογικού πλαισίου που αυτές προβλέπουν για τους οικοδόμους.

Την ίδια στιγμή, οι εργοδότες πράγματι δυσκολεύονται σε μεγάλο βαθμό να εξεύρουν μόνιμο προσωπικό για τις συγκεκριμένες οικοδομικές εργασίες.

Η προβληματική ρύθμιση και η ημιτελής διαχείριση της στρατηγικής εργοδότησης εργαζομένων από τρίτες χώρες έχει δημιουργήσει το υπόβαθρο για την πλήρη αποθράσυνση μερίδας εργοδοτών, οι οποίοι εκμεταλλεύονται τα κενά και τις ασάφειες που υπάρχουν στη στρατηγική, με αποτέλεσμα να δημιουργούν συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού ανάμεσα σε εταιρείες που

σμοι ανάμεσα σε επιχειρήσεις και εργαζόμενους, τονίζει στην «Κ» ο γενικός γραμματέας της ΣΕΚ Ανδρέας Μάτσας. Το φαινόμενο οδηγεί στην απορρύθμιση της αγοράς εργασίας και ταυτόχρονα υποβαθμίζει τον ρόλο των συλλογικών συμβάσεων, επισημαίνει.

Το φαινόμενο είναι καλά γνωστό και στο τμήμα εργασιακών σχέσεων του υπουργείου Εργασίας καθώς διερευνώνται συγκεκριμένες καταγγελίες. Σύμφωνα με τον διευθυντή του τμήματος Άντη Αποστόλου, το φαινόμενο παρακολουθείται και μέσα από ελέγχους διαπιστώθηκαν φαινόμενα παράνομης και αδήλωσης εργασίας.

Το αγκάθι

Το ζήτημα της υπενοικίασης των ξένων εργατών απασχολεί έντονα τις συντεχνίες, οι οποίες σκοπεύουν να το θέσουν και ενώπιον του υπουργού Εργασίας Μαρίνου Μουσιούττα. Υπογραμμίζουν, μάλιστα, την ανάγκη να τεθεί πιο επιτακτικά η συμφωνία που έχει γίνει προφορικά μαζί με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για τη διασύνδεση των συλλογικών συμβάσεων με όσους διαχειρίζονται δημόσιες συμβάσεις. Τα δημόσια έργα χρηματοδοτούνται από τον φορολογούμενο, εξάλλου, τόνισε ο κ. Μάτσας. Όντως παρατηρείται το φαινόμενο να δημιουργούνται εικονικές εταιρείες καθαρισμού, οι οποίες φέρνουν στην Κύπρο ξένο εργατικό δυναμικό υπό τον μανδύα μιας άλλης δραστηριοποίησης και το υπενοικιάζουν σε εταιρεία του ίδιου εργοδότη για να κάνουν δραστηριότητες οι οποίες ουδεμία σχέση έχουν με την άδεια που έχει εκδοθεί, διευκρίνισε. Πρόκειται για πολύ συγκεκριμένες περιπτώσεις αριθμού ατόμων που αφορούν

Οι συντεχνίες πιέζουν για μια καλύτερη και συγκεκριμένη ρύθμιση της αγοράς εργασίας σε σχέση με την παραχώρηση των αδειών απασχόλησης εργαζομένων από τρίτες χώρες.

Το τμήμα εργασιακών σχέσεων εξετάζει καταγγελίες που αφορούν τόσο την ξενοδοχειακή βιομηχανία όσο και τις κατασκευές.

δου μεγάλες εταιρείες, επισήμανε. Αναφέρθηκε μάλιστα και στο γεγονός ότι έχει καταγραφεί η συμβουλευτική τεχνική επιτροπή, στην οποία συμμετείχαν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και μπορούσαν να αξιολογήσουν συμβουλευτικά τις αιτήσεις στη βάση των πραγματικότητων που υπήρχαν στις επιχειρήσεις. Την ίδια ώρα, πρόσθεσε, το γεγονός ότι υποβαθμίστηκε η υποχρέωση των εργοδοτών και των εταιρειών που κάνουν αίτηση για παραχώρηση αδειών για εργαζόμενους από τρίτες χώρες, σε σχέση με την προϋπόθεση εφαρμογής συλλογικής σύμβασης, λειτουργεί απορρυθμιστικά στην αγορά εργασίας. Οι εισηγήσεις της ΣΕΚ αφορούν την επιβεβλημένη επαναφορά όσων στοιχείων έχουν απαλειφθεί από τη στρατηγική εργοδότησης εργαζομένων τρίτων χωρών. Ο κ. Μάτσας ανέφερε ακόμα ότι για το συγκεκριμένο ζήτημα είναι ενήμερος και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, ο οποίος τους έχει δώσει σαφείς δι-

αβεβαιώσεις οι οποίες δεν έγιναν πράξη. Μέσα από το συγκεκριμένο φαινόμενο πλήττονται τόσο οι εργασιακές σχέσεις όσο και πολλές επιχειρήσεις, οι οποίες εφαρμόζουν συλλογικές συμβάσεις σε όλο το ανθρώπινο δυναμικό τους, ανέφερε καταληκτικά.

Οι έλεγχοι

Τη θέση ότι δεν υπάρχουν κενά στη στρατηγική για την εργοδότηση εργαζομένων από τρίτες χώρες, αλλά ότι καταγράφονται φαινόμενα κακής εφαρμογής από συγκεκριμένες εταιρείες, εξέφρασε ο κ. Αποστόλου.

Οι συντεχνίες υποστηρίζουν ότι η υφιστάμενη στρατηγική για τους εργαζομένους τρίτων χωρών παρουσιάζει «τρύπες» που επιτρέπουν την εκμετάλλευση εργαζομένων. Ωστόσο, ξεκαθαρίζει, εκτιμά ότι κενά στη νομοθεσία δεν υπάρχουν καθώς έγινε αναθεώρηση της στρατηγικής και λειτουργούμε στη βάση αυτής.

Όσον αφορά το επίκεντρο των παρατυπιών, αφορά εταιρείες καθαρισμού που φέρνουν προσωπικό από τρίτες χώρες με άδειες καθαρισμού, αλλά στη συνέχεια τοποθετούν τους εργαζόμενους σε εργοτάξια, είτε για καθαρισμό εργοταξίου είτε για άλλες εργασίες. Όπως εξηγεί, οι άδειές τους είναι για καθαρισμό υποστατικών, παρ' όλα αυτά, εντοπίστηκαν περιπτώσεις όπου οι εργαζόμενοι τοποθετούνταν σε εργοτάξια για οικοδομι-

κές εργασίες.

Το φαινόμενο, όπως σημειώνει, δεν είναι καινούργιο, αλλά παρατηρείται «τα τελευταία χρόνια με αυξημένη συχνότητα», άλλοτε σε ξενοδοχεία και σήμερα κυρίως σε οικοδομές.

Οι εργαζόμενοι που εισάγονται στην αγορά ως καθαριστές συνήθως αμείβονται με χαμηλότερα ποσά από τα αντίστοιχα της οικοδομικής βιομηχανίας, γι' αυτό βλέπουμε εργοδότες να μεταφέρουν προσωπικό από τον έναν κλάδο στον άλλο, είπε. Την ίδια ώρα, οι εργοδότες δυσκολεύονται σε μεγάλο βαθμό να εξεύρουν μόνιμο προσωπικό για τις συγκεκριμένες οικοδομικές εργασίες. Επιπλέον, ορισμένες εταιρείες, σύμφωνα με τον ίδιο, επιχείρουν να αποφύγουν το κόστος που προβλέπουν οι συλλογικές συμβάσεις στην οικοδομική βιομηχανία, εκμεταλλευόμενες το διαφορετικό μισθολογικό καθεστώς των καθαριστών.

Ο κ. Αποστόλου επισημαίνει ότι οι έλεγχοι είναι συνεχείς και γίνονται στα πλαίσια της πάταξης της αδήλωσης και παράνομης εργασίας. Ωστόσο, ξεκαθαρίζει ότι το τμήμα δεν βασίζεται μόνο στις καταγγελίες καθώς προχωρά σε στοχευμένες επιθεωρήσεις, ανάλογα κινδύνων και παρακολούθηση εργοδοτών που έχουν ιστορικό παρατυπιών και όπου εντοπίζονται παραβάσεις, λαμβάνονται συγκεκριμένα μέτρα.

Δεν είναι η εξαίρεση, είναι ο κανόνας

Ολοι γνωρίζουν πώς λειτουργεί το παιχνίδι, τονίζουν αρμόδιες πηγές στην «Κ». Τα όσα συμβαίνουν με την υπενοικίαση των εργαζομένων από τον έναν κλάδο στον άλλο δεν είναι η εξαίρεση, είναι ο κανόνας. Το γεγονός ότι εργαζόμενοι από τρίτες χώρες φτάνουν στην Κύπρο με τη δέσμευση για δουλειά σε ξενοδοχεία, γραφεία και εστιατόρια –μόνο και μόνο για να βρεθούν τελικά σε εργοτάξια– εκτός από το ότι δημιουργεί προβλήματα στην αγορά, εκθέτει ανθρώπους σε επικίνδυνες συνθήκες. Δεν είναι εξάλλου τυχαίο ότι οι αναφορές για εργατικά ατυχήματα αυξάνονται χρόνο με τον χρόνο.

Το φαινόμενο, όπως λένε οι αρμόδιες πηγές, λειτουργεί υπογείως εδώ και χρόνια, αποτελώντας «κοινό μυστικό» που γνωρίζουν εργοδότες, γραφεία εργασίας και ακόμη και υπηρεσίες του κράτους – και που παρόλα αυτά συνεχίζεται και επεκτείνεται. Οι εργαζόμενοι δελεάζονται με μια καθαρή υπόσχεση, ένα σπίτι, ένα ξενοδοχείο, μια συγκεκριμένη θέση στην οικοδομή, ενώ στην πραγματικότητα καταλήγουν οικιακές βοηθοί που τρέχουν σε τρία και τέσσερα σπίτια την ημέρα. Μια άλλη πτυχή του ζητήματος είναι ότι οι εργαζόμενοι που υπενοικιάζονται στις οικοδομές και πληρώνονται κάτω από τα νόμιμα όρια, εξαναγκάζονται να πληρώνουν «προμήθειες» σε πράκτορες, επισημαίνει αρμόδια πηγή.

Στην εξίσωση μπαίνει και το στοιχείο της διαφθοράς καθώς πηγές μιλούν για πράκτορες, αλλά και εργοδότες που εντοχιστρώνονται να λειτουργούν μέσα από «συμφωνίες», επιλεκτικούς ελέγχους και χαλαρές ερμηνείες των συμβολαίων. Σε σχέση με τους ίδιους τους εργαζόμενους το τίμημα είναι μεγάλο, καθώς πέρα από τα χαμηλά μεροκάματα και τα παράνομα τέλη, ζουν με ανασφάλεια, κινδύνους για τη σωματική τους ακεραιότητα και με ελάχιστες δυνατότητες προσφυγής. Το πλαίσιο που θα έπρεπε να ρυθμίζει και να προστατεύει, έχει καταλήξει ένας δαιδαλώδης μηχανισμός με παραθυράκια και σε αυτό το τοπίο η διαφθορά ανθεί, ενώ οι πιο αδύναμοι πληρώνουν τον λογαριασμό, προσθέτουν αρμόδιες πηγές.

Πιέσεις για δημιουργία ζωνών εφοδιασμού στα δύο αεροδρόμια

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ζεστά παίρνει η κυβέρνηση το ζήτημα της δημιουργίας ενός σύγχρονου δικτύου εφοδιαστικής αλυσίδας που θα λειτουργεί σε συνεργασία με τα λιμάνια και τα αεροδρόμια της χώρας, με στόχο να αναβαθμίσει ουσιαστικά τον ρόλο της χώρας στις διεθνείς αλυσίδες εφοδιασμού.

Στο πλαίσιο του σχεδιασμού εμπορικής ζώνης στο αεροδρόμιο Λάρνακας με στόχο την αναβάθμιση των εμπορικών δραστηριοτήτων της περιοχής μπαίνει και η Πάφος. Όπως είχε γράψει η «Κ», πρόθεση της κυβέρνησης είναι να δημιουργήσει κόμβο εμπορίου στο αεροδρόμιο της Λάρνακας με επιδίωξη να αναβαθμίσει την περιοχή σε ένα διεθνές διαμετακομιστικό κέντρο και να προσελκύσει διεθνείς παίκτες.

Μάλιστα το υπουργείο Μεταφορών Επικοινωνιών και Έργων είχε ανακοινώσει ότι προχωρά άμεσα στην προκήρυξη προσφορών για πρόσληψη ενός συμβουλευτικού οίκου, για να εκπονήσει masterplan για τρία διαφορετικά ζητήματα. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για τον σχεδιασμό εμπορικής ζώνης στο αεροδρόμιο Λάρνακας, τη μελλοντική διαχείριση του αεροδρομίου εφόσον η υφι-

Επιδιώκεται η εκμετάλλευση των χώρων εντός και εκτός των αερολιμένων - Στη Λάρνακα δεν έχουν ακόμη καταλήξει στη χωροθέτηση του δικτύου, την ώρα που στην Πάφο οι συζητήσεις επικεντρώνονται στη βιομηχανική περιοχή δίπλα στο αεροδρόμιο.

στάμενη σύμβαση με τη Hermes Airports εκπνέει το 2032, ενώ η περίοδος «μετάβασης» θα ξεκινήσει γύρω στο 2027 και την εξέταση της δυνατότητας ανάπτυξης υπηρεσιών συντήρησης αεροσκαφών. Στην εξίσωση πλέον μπαίνει και το αεροδρόμιο της Πάφου, όπως ανακοίνωσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης στον επίσημο Προγραμματισμό Διακυβέρνησης για το 2026. Ειδικότερα, όπως ανέφερε ο κ. Χριστοδουλίδης, κεντρικό στοιχείο της μεγάλης αυτής προσπάθειας αποτελεί η ανάπτυξη

Ετοιμα τα έγγραφα για την προκήρυξη προσφορών για πρόσληψη εξειδικευμένου συμβουλευτικού οίκου, ο οποίος θα αναλάβει τη δημιουργία ενός σύγχρονου δικτύου εφοδιαστικής αλυσίδας.

Ειδικών Ζωνών Εφοδιασμού και Αποθήκευσης στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου. Πρόκειται, πρόσθεσε, για μια πρωτοβουλία που αναδεικνύει τη χώρα μας ως στρατηγικό εταίρο στον διάδρομο Ινδίας–Μέσης Ανατολής–Ευρώπης (IMEC) αλλά και ενισχύει ουσιαστικά τη θέση της ως σημείο εισόδου της Ευρώπης για τις αγορές της Ασίας και της Αφρικής.

Όπως πληροφορούμαστε, το αρμόδιο Υπουργείο και συγκεκριμένα το τμήμα δημοσίων έργων, έχει ολοκληρώσει την προετοιμασία των σχετικών εγγράφων για

την εξεύρεση συμβουλευτικού οίκου και στις αρχές Μαρτίου θα τα αποστείλει στη Νομική Υπηρεσία για έλεγχο. Στόχος της κυβέρνησης είναι να καταρτιστεί το σχετικό πλαίσιο, έτσι ώστε να προχωρήσει η διαδικασία εξεύρεσης επενδυτή, ο οποίος θα προχωρήσει στην ανάπτυξη Ειδικών Ζωνών Εφοδιασμού και Αποθήκευσης στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου. Παράλληλα, καταβάλλονται προσπάθειες για την αναβάθμιση των υποδομών εντός και εκτός των αεροδρομίων, καθώς στόχος της κυβέρνησης είναι η πλήρης αξιο-

ποίηση όλων των διαθέσιμων χώρων, με έμφαση στην ενίσχυση της εθνικής προσπάθειας, ώστε η χώρα μας να καταστεί κόμβος εμπορίου και αεροπορικών υπηρεσιών στην Ανατολική Μεσόγειο.

Τα αεροδρόμια

Η μονάδα που θα δημιουργηθεί, σύμφωνα με τους σχεδιασμούς του αρμόδιου Υπουργείου, θα δέχεται εμπορεύματα και θα τα διοικετεί απευθείας προς τα αεροσκάφη, με τροφοδότηση και από άλλες πόλεις όπως η Λεμεσός και η Πάφος. Στο παρόν στάδιο, οι αρμόδιοι φορείς βρίσκονται σε αναζήτηση χώρου που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν οι ειδικές ζώνες εφοδιασμού και αποθήκευσης. Ειδικότερα, αρμόδιοι φορείς αναφέρουν ότι εξετάζουν τη δυνατότητα για εγκατάσταση των οργανωμένων εγκαταστάσεων για προσωρινή φύλαξη, μεταφόρτωση, αποθήκευση και επεξεργασία εμπορευμάτων στη βιομηχανική ζώνη που βρίσκεται κοντά στο αεροδρόμιο της Πάφου.

Όσον αφορά το αεροδρόμιο Λάρνακας, όπου η ανάγκη για σύγχρονες υποδομές αποθήκευσης και τελωνειακές διαχειρίσεις είναι πλέον επιτακτική, οι αρμόδιοι δεν έχουν ακόμη καταλήξει. Ως εκ τούτου, ο συμβουλευτικός οίκος

θα κληθεί να υποδείξει κατά πόσο οι εγκαταστάσεις του κέντρου διμετακόμισης φορτίων θα χωροθετηθούν στο παλαιό ή στο νέο αεροδρόμιο Λάρνακας.

Από τη μια πλευρά, το παλαιό αεροδρόμιο Λάρνακας διαθέτει αξιοποιήσιμους χώρους και έτοιμες υποδομές, ωστόσο από την άλλη, η απόσταση των τεσσάρων χιλιομέτρων από το επιβατικό τερματικό θεωρείται αποτρεπτική και κοστοβόρα για επιχειρήσεις που χρειάζονται άμεση πρόσβαση στα αεροσκάφη για να εκφορτώσουν τα προϊόντα τους.

Την ίδια ώρα, άλλοι φορείς του τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας εκτιμούν ότι η απόσταση αυτή δεν ενέχει κινδύνους και τα πλεονεκτήματα του παλαιού αεροδρομίου υπερτερούν έναντι του καινούργιου. Ένα άλλο δυναμικό σενάριο είναι να προχωρήσουν με εμπορική ζώνη και στα δύο αεροδρόμια της Λάρνακας.

Σε κάθε περίπτωση, τονίζεται, από την ανάπτυξη ενός εμπορικού χωριού στην περιοχή θα προκύψει ανάπτυξη των εισαγωγών και των εξαγωγών, δημιουργία θέσεων εργασίας, αύξηση της ανταγωνιστικότητας, καλύτερη οργάνωση της εφοδιαστικής αλυσίδας και αναβάθμιση της περιοχής σε διεθνές διαμετακομιστικό κέντρο.

Η Ηπειρος στις πιο φιλόξενες περιοχές του κόσμου

Βάσει 370 εκατ. κριτικών ταξιδιωτών μέσω της πλατφόρμας Booking.com

Η **Ηπειρος** συγκαταλέγεται στις πιο φιλόξενες περιοχές παγκοσμίως για το 2026, όπως προέκυψε από τα 14α Traveller Review Awards, που βασίζονται σε περισσότερες από 370 εκατομμύρια κριτικές ταξιδιωτών από όλο τον κόσμο στο Booking.com.

Η διάκριση της Ηπείρου αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία εάν ληφθεί υπόψη ο μεγάλος αριθμός τουριστικών περιοχών που προσελκύουν εκατοντάδες χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο, αλλά και το γεγονός ότι δεν συγκαταλέγεται συνήθως στους πρώτους προορισμούς που έρχονται στο μυαλό όταν κάποιος σκέφτεται τον ελληνικό τουρισμό.

Την ίδια ώρα, επιβεβαιώνεται η δυναμική της Ελλάδας στον παγκόσμιο ταξιδιωτικό χάρτη, καθώς μαζί με ελληνικούς προορισμούς όπως τα Χανιά, η Σκόπελος, η Κάρπαθος και το Λαοίθι, αναδείχθηκε για την αυθεντική φιλοξενία και την υψηλή ποιότητα των καταλυμάτων της.

Συνολικά, στην Ελλάδα βραβεύτηκαν 71.230 συνεργάτες της Booking.com, με 6.353.499 κριτικές να αποτυπώνουν την ικανοποίηση εκατομμυρίων ταξι-

διωτών. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι Έλληνες πέτυχαν μέση βαθμολογία 9,3, την υψηλότερη διεθνώς, ισόβαθμη με την Κροατία. Τα αποτελέσματα αυτά αναδεικνύουν όχι μόνο την Ελλάδα ως έναν από τους πιο φιλόξενους προορισμούς παγκοσμίως, αλλά τοποθετούν και την Ηπειρο ειδικότερα ως σημείο αναφοράς για την αυθεντική ελληνική φιλοξενία σε διεθνές επίπεδο.

Οι βραβευμένοι περιλαμβάνουν 1.817.848 παρόχους καταλυμάτων, 1.977 εταιρείες ενοικίασης αυτοκινήτων και 137 παρόχους μεταφοράς από και προς αεροδρόμια. Η Ιταλία βρίσκεται στην κορυφή για ένατη συνεχόμενη χρονιά με 214.666 βραβευμένους συνεργάτες, ακολουθούμενη από τη Γαλλία με 170.596 και την Ισπανία με 152.292, ενώ την πρώτη πεντάδα συμπληρώνουν η Γερμανία με 111.685 και το Ηνωμένο Βασίλειο με 93.989. Η Βραζιλία ανεβαίνει δύο θέσεις και καταλαμβάνει την έκτη θέση με 80.791 βραβευμένους, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες με 77.949 και η Πολωνία με 72.619 βρίσκονται στην έβδομη και όγδοη θέση αντίστοιχα,

Η αυθεντική φιλοξενία των ανθρώπων της Ηπείρου, σε συνδυασμό με τα εντυπωσιακά τοπία, την πλούσια ιστορία και την εξαιρετική γαστρονομία, έχει αφήσει ανεξίτηλο αποτύπωμα σε εκατομμύρια ταξιδιώτες. Στη φωτογραφία, η πόλη των Ιωαννίνων.

Οι Έλληνες ιδιοκτήτες καταλυμάτων πέτυχαν μέση βαθμολογία 9,3, την υψηλότερη διεθνώς, ισόβαθμη με την Κροατία.

με τη δεκάδα να ολοκληρώνεται από την Ελλάδα με 71.230 και την Κροατία με 58.707.

Τα διαμερίσματα συνεχίζουν για ένατη συνεχόμενη χρονιά να αποτελούν την πιο βραβευμένη κατηγορία, συγκεντρώνοντας 901.481 διακρίσεις, και ακολουθούνται από τις εξοχικές κατοικίες με 287.464 και τα ξενοδοχεία με 197.658. Παράλληλα, τα κάμπινγκ και οι βίλες κατέγραψαν τη μεγαλύτερη ετήσια αύξηση στους βραβευμένους συνεργά-

τες, με ποσοστό 15% η καθεμία, ενώ τα γυoka, δηλαδή τα παραδοσιακά ιαπωνικά πανδοχεία, ακολούθησαν με αύξηση 13%. Τα στοιχεία αυτά υπογραμμίζουν το διαρκές ενδιαφέρον των ταξιδιωτών για μοναδικά καταλύματα με έντονο χαρακτήρα που δίνουν την αίσθηση του τόπου.

Οι εταιρείες ενοικίασης αυτοκινήτων που διακρίθηκαν αυξήθηκαν στις 1.977, σημειώνοντας άνοδο 49% σε σύγκριση με το 2025, με τις Ηνωμένες Πολιτείες να ξεχωρίζουν για τον μεγαλύτερο αριθμό βραβευμένων παρόχων, που φτάνει στους 203, το Ηνωμένο Βασίλειο να ανεβαίνει στη δεύτερη θέση με 174 και την Ισπανία να συμπληρώνει την πρώτη τριάδα με 155.

Ο Αλεσάντρο Καλάρι, Regional Manager σε Ελλάδα, Ιταλία και Ισραήλ της Booking.com, δήλωσε ότι αποτελεί τιμή για την εται-

ρεία να αναγνωρίζεται η Ηπειρος ως μία από τις πιο φιλόξενες περιοχές στον κόσμο, επισημαίνοντας πως η αυθεντική φιλοξενία των ανθρώπων της, σε συνδυασμό με τα εντυπωσιακά τοπία, την πλούσια ιστορία και την εξαιρετική γαστρονομία, έχει αφήσει ανεξίτηλο αποτύπωμα σε εκατομμύρια ταξιδιώτες. Τόνισε επίσης ότι ιδιαίτερη χαρά προκαλεί το γεγονός πως αυτή η διάκριση αντανάκλα τη ζεστασιά και τη γενναιοδωρία τόσο της τοπικής κοινωνίας όσο και των επαγγελματιών του τουρισμού, προσθέτοντας ότι ήταν πραγματικά έμπνευση για την εταιρεία να παρακολουθεί τις κριτικές που έλαβαν οι τοπικοί συνεργάτες, των οποίων η διαρκής προσήλωσή στην αριστεία συνέβαλε καθοριστικά στο να ξεχωρίσει η Ηπειρος σε παγκόσμιο επίπεδο.

Παρότι οι χώρες που παραδο-

σιακά συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό διακρίσεων εξακολουθούν να κυριαρχούν, ορισμένες από τις πιο δυναμικές εξελίξεις της φετινής χρονιάς προέρχονται από αγορές που κατέγραψαν εντυπωσιακή αύξηση σε βραβευμένους συνεργάτες, με τη Βουλγαρία να ξεχωρίζει σημειώνοντας άνοδο 68% σε σύγκριση με το 2025, τη Νότια Κορέα να ακολουθεί με 46% και την Κίνα με 39%.

Στην Ελλάδα, ανάμεσα στις πιο φιλόξενες πόλεις συγκαταλέγονται οι Καλύβες Πολυγύρου στη Μακεδονία, η Κερδαμύλη στην Πελοπόννησο, η Χώρα Αστυπάλαιας στα Δωδεκάνησα, ο Σταυρός στη Μακεδονία, ο Παλιός Άγιος Αθανάσιος επίσης στη Μακεδονία, η Οία στις Κυκλάδες, το Κάτω Δαράτσο στα Χανιά, η παραλία Διονυσίου στη Μακεδονία, η Ερμιόνη στην Πελοπόννησο και η Αλυκή στην Πάρο, στις Κυκλάδες.

European Conference
on Sustainable Tourism -
Celebrating 20 Years of CSTI
Leadership in Sustainability

MEET THE SPEAKERS

Friday 27th February at Filoxenia Conference Center, Nicosia

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΖΙΣΚΟΣΤΑΣ
European Commissioner
for Sustainable Transport
and Tourism

COSTAS KADOS
European Commissioner
for Fisheries and Oceans

DR CHRISTINA ANAGNOSTOPOULOU
Professor of Climatology
Aristotle University of
Thessaloniki

HELEN GARDON
Member of the
Board of Trustees,
TUI Care Foundation

JEREMY SAMPSON
CEO, The Travel
Foundation,
Co-author Glasgow
Declaration on Climate
Action in Tourism,
Founding Member
Future of Tourism
Coalition

ENRICO TOLA
President of
Eco-Sustainable
Development
Association of
Elafonissi, Greece

Organiser:

CYPRUS
SUSTAINABLE
TOURISM
INITIATIVE

Under the Auspices:

CY2026.EU
CYPRUS PRESIDENCY
OF THE COUNCIL OF THE EU

Register here:

Gold Sponsor:

Silver Sponsors:

K K P
Building, Accountancy and Tax solutions

HERMES
Solutions

Supporters:

CYPRUS
CHAMBER OF
COMMERCE &
INDUSTRY

ExxonMobil

Bank of Cyprus

TUI

TUI CARE
FOUNDATION

theTravel
Foundation

AQUA CRYSTAL
WATER PURIFICATION
SYSTEMS

Academic partner:

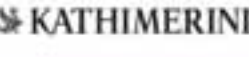

UNIVERSITY
of NICOSIA
(UNIC)

Communication Sponsors:

PIK

KATHIMERINI

CyprusMail80
CYPRUS MAIL

Registration until 13th February

BATTLEFIELD REDEFINED
2026

EUROPEAN
UNION

Conference & Exhibition

Modern Technologies
with dual-use potential
for Security, Defence
& Space Resilience.

Advancing Europe's strategic autonomy through
dual-use innovation.

battlefieldredefined.com

REGISTER NOW

Contact us:

info@cd-multimedia.com

+357 25 256 959

Under the Auspices

In Cooperation with

CY2026.EU
CYPRUS PRESIDENCY
OF THE COUNCIL OF THE EU

European
Commission

CYPRUS
CHAMBER OF
COMMERCE &
INDUSTRY

CARIE
CYPRUS ASSOCIATION OF
RESEARCH
AND INNOVATION ENTERPRISES

Organised by

Media Sponsors

cd
multimedia

H KATHIMERINI

militär
ARTYFIZIA

SIGMA

Νέα δεδομένα από Αρειο Πάγο για δανειολήπτες, τράπεζες, funds

Ερωτήματα για αναδρομικότητα της απόφασης και πιθανές νέες προσφυγές

Των **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ** και **ΣΟΦΙΑΣ ΣΠΙΓΓΟΥ**

Σε ανατιμολόγηση των δανείων του νόμου Κατσέλη εκτιμάται ότι θα πρέπει να προχωρήσουν οι τράπεζες και τα funds που έχουν αγοράσει αυτά τα δάνεια, προκειμένου να «προσαρμοστούν» στην απόφαση του Αρείου Πάγου, που ορίζει ως βάση υπολογισμού του επιτοκίου τη μηνιαία δόση του δανείου και όχι το σύνολο του άληκτου κεφαλαίου. Η απόφαση αφορά 250.000 φυσικά πρόσωπα και περίπου 200.000 πρώτες κατοικίες, που έλαβαν προστασία από τον σχετικό νόμο, ρυθμιζοντας δάνεια ύψους 12,5 δισ. ευρώ, η πλειονότητα των οποίων έχει υπαχθεί στον μηχανισμό κρατικών εγγυήσεων, τον «Ηρακλή». Οι δανειολήπτες αυτοί, όπως εξηγούν νομικοί κύκλοι, «νομιμοποιούνται» τώρα με βάση την απόφαση να διεκδικήσουν τα ποσά που τους έχουν καταλογιστεί επί σειράν ετών και τα οποία οδήγησαν στη διόγκωση της συνολικής οφειλής τους.

Η ανατροπή της μέχρι σήμερα πρακτικής για τον υπολογισμό του επιτοκίου, σύμφωνα με τους αρχικούς υπολογισμούς των funds, οδηγεί σε «ζημία» 1,3 δισ. ευρώ, καθώς μειώνει δραστικά το συνολικό ύψος της οφειλής. Ενδεικτικό της διαφοράς που δημιουργείται από τις δύο διαφορετικές μεθόδους υπολογισμού είναι ότι για ένα δάνειο 100.000 ευρώ με επιτόκιο 3% και διάρκεια αποπληρωμής 20 χρόνια, ο εκτοκισμός στο σύνολο του κεφαλαίου ανεβάζει τη συνολική οφειλή στα 135.000 ευρώ και τη μηνιαία δόση περίπου στα 560 ευρώ. Ο εκτοκισμός μόνο της δόσης θα περιόριζε δραστικά τους τόκους που θα επιβαρυνόταν το ίδιο δάνειο, αφού θα είχε δόση 416 ευρώ τον μήνα και μόλις 12,5 ευρώ τόκους ανά δόση, δηλαδή συνολικά 3.000 ευρώ τόκους για όλη τη διάρκεια της 20ετούς αποπληρωμής.

Το σκεπτικό πίσω από την απόφαση του Αρείου Πάγου ήταν ότι ο νομοθέτης στο πλαίσιο του 3869 (νόμος Κατσέλη) προστάτευε την πρώτη κατοικία έπειτα από «κούρεμα» στο επίπεδο της εμπορικής αξίας του ακινήτου. Έτσι, αν κάποιος χρωστούσε π.χ. 150.000 ευρώ και η αξία της πρώτης του κατοικίας ήταν 100.000 ευρώ, μπορούσε στο πλαίσιο της πτώχευσης να πετύχει το «κούρεμα» της οφειλής κατά 50.000 ευρώ. Το υπόλοιπο της οφειλής των 100.000 ευρώ ρυθμιζόταν για έως και 20 χρόνια με ορισμένη δόση –στη συγκεκριμένη περίπτωση 416 ευρώ τον μήνα–, η οποία επιβαρυνόταν με το συμβατικό επιτόκιο ενός κοινού στεγαστικού δανείου.

Η πρακτική που ακολουθήθηκε ήταν ο υπολογισμός της οφειλής των 100.000 ευρώ στη βάση του τοκοχρεολυτικού δανείου, αυξάνοντας το συνολικό ποσό αλλά και τη μηνιαία δόση πάνω από αυτό που όρισε το δικαστήριο όταν ο οφειλέτης ρύθμιζε την οφειλή του. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε σε μαζικές προσφυγές, με συνέπεια τα πρωτοβάθμια δικαστήρια της χώρας να καταφύγουν στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, προκειμένου να κρίνει αμετάκλητα το θέμα, δίνοντας τέλος στην ανασφάλεια δικαίου που έχει δημιουργηθεί.

Η απόφαση

Η απόφαση, που εκδόθηκε στο πλαίσιο πιλοτικής δίκης, βάσει «φρένο» στην οικονομική ασφυξία των δανειοληπτών και περιλαμβάνει όσους έχουν υπαχθεί στον νόμο Κατσέλη με δικαστική απόφαση. Το πρώτο και κομβικότερο ζήτημα στο οποίο κλήθηκε να απαντήσει η πλήρης Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου ήταν ο τρόπος υπολογισμού του επιτοκίου. Έπειτα από διάσκεψη, οι αρεοπαγίτες αποφάσισαν κατά πλειοψηφία (35-12) ότι ο υπολογισμός του τόκου στα «κόκκινα» δάνεια του νόμου

Η απόφαση του Αρείου Πάγου αφορά 250.000 φυσικά πρόσωπα και περίπου 200.000 πρώτες κατοικίες που έλαβαν προστασία από τον σχετικό νόμο, ρυθμιζοντας δάνεια ύψους 12,5 δισ. ευρώ. Οι δανειολήπτες αυτοί, εξηγούν νομικοί κύκλοι, «νομιμοποιούνται» τώρα να διεκδικήσουν τα ποσά που τους έχουν καταλογιστεί επί σειράν ετών και τα οποία οδήγησαν στη διόγκωση της συνολικής οφειλής τους.

Από την αλλαγή του τρόπου εκτοκισμού των δανείων του ν. Κατσέλη προκύπτει ζημία 1,3 δισ., σύμφωνα με εκτιμήσεις των funds.

Κατσέλη πρέπει να γίνει επί της μηνιαίας δόσης –όπως ζητούσαν οι δανειολήπτες– και όχι επί του κεφαλαίου της οφειλής, όπως ζητούσαν τράπεζες και funds. Το δεύτερο ερώτημα που καλείται να απαντήσει ο Αρειος Πάγος είναι η αναδρομικότητα ή μη της απόφασης. Δηλαδή, αν η απόφαση θα περιλαμβάνει και τις υψηλές δόσεις που έχουν καταβληθεί στις τράπεζες τα προηγούμενα χρόνια με τον τρόπο υπολογισμού των τόκων επί του κεφαλαίου της οφειλής.

Σε μια τέτοια περίπτωση, τα παραπάνω ποσά που έχουν καταβάλει οι δανειολήπτες θα συμπληρωθούν σε επόμενες δόσεις. Η απάντηση θα δοθεί τους επόμενους μήνες με την καθαρογραφή της απόφασης, στο σκεπτικό της οποίας θα αποσαφηνιστεί το ζήτημα της αναδρομικότητας.

Σε κάθε περίπτωση, πηγές του Αρείου Πάγου αναφέρουν στην «Κ» ότι με την απόφαση του Ανω-

τάτου Δικαστηρίου ανοίγει ο δρόμος για να διεκδικήσουν χρήματα οι δανειολήπτες με αγωγές για αθέμιτο πλουτισμό προς τράπεζες και funds.

Η υπόθεση, που είχε συζητηθεί τον Φεβρουάριο του 2025, έφτασε στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου έπειτα από προδικαστικό ερώτημα που απηύθυνε το Ειρηνοδικείο Ιωαννίνων σχετικά με το αν το επιτόκιο των μηνιαίων δόσεων υπολογίζεται επί του συνόλου της οφειλής ή επί κάθε μηνιαίας δόσης.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης η πρόταση της τότε εισαγγελέως του Αρείου Πάγου Γεωργίας Αδειλίνης ήταν θετική για τους δανειολήπτες και φαίνεται ότι εισακούστηκε από την πλειοψηφία των ανωτάτων δικαστών. Σύμφωνα με την κ. Αδειλίνη, ο τρόπος υπολογισμού των τόκων επί της μηνιαίας δόσης εναρμονίζεται με τον πρωταρχικό σκοπό νόμου, δηλαδή την αντιμετώπιση των σοβαρών οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων στα οποία οδήγησε η υπερχρέωση των φυσικών προσώπων και την απαλλαγή των χρεών των υπερχρεωμένων δανειοληπτών.

«Βασικό κριτήριο συνιστά η διασφάλιση της αξιοπρεπούς διαβίωσης του οφειλέτη και της οικογένειάς του, ο συνδυασμός της μεγαλύτερης κατά το δυνατόν ικανοποίησης των πιστωτών με τη βασική προστασία της προ-

σωπικής αξιοπρέπειας και, συνολικά, την εξασφάλιση και διατήρηση ενός στοιχειώδους επιπέδου διαβίωσης του οφειλέτη και των προστατευόμενων μελών της οικογένειάς του», είχε σημειώσει η κ. Αδειλίνη.

Κατά τη διαδικασία, οι εκπρόσωποι των δανειοληπτών υποστήριξαν ότι τράπεζες και εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων επιχειρούν, στην πράξη, να αλλοιώσουν το προστατευτικό πλαίσιο του νόμου Κατσέλη (ν. 3689/2010) εις βάρος όσων έχουν μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Όπως τόνισαν, η εφαρμογή μεθοδολογία οδηγεί σε υπέρμετρες οικονομικές επιβαρύνσεις, που δεν ανταποκρίνονται στις δικαστικά καθορισμένες υποχρεώσεις.

«Η σημερινή απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου αποτελεί ένα βαθιά θεσμικό και ταυτόχρονα κοινωνικό ορόσημο. Δεν πρόκειται απλώς για μια ακόμη ερμηνευτική κρίση, αλλά για μια απόφαση με πραγματικό αποτύπωμα στη ζωή χιλιάδων πολιτών, που για χρόνια δοκιμάστηκαν από την υπερχρέωση και βρήκαν στον ν. 3869/2010 το τελευταίο καταφύγιο προστασίας και αξιοπρέπειας. Με ευρύτατη πλειοψηφία (35-12) το Ανώτατο Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι οι ρυθμίσεις του νόμου Κατσέλη δεν μπορούν να απογμυνθούν εκ των υστέρων από το κοινωνι-

κό τους περιεχόμενο. Επιβεβαιώνει ότι η δικαστική προστασία δεν είναι τυπική υπόσχεση, αλλά ουσιαστική εγγύηση – και ότι το κράτος δικαίου δεν λειτουργεί επιλεκτικά υπέρ των ισχυρών», δήλωσε ο Δημήτρης Λυρίτης, μέλος του Δ.Σ. ΔΣΑ, που είχε παρασταθεί στη δίκη.

Οι παρενέργειες

Τραπεζικοί κύκλοι δεν κρύβουν πάντως την ανησυχία τους για το ενδεχόμενο, εκτός από τους δανειολήπτες του νόμου Κατσέλη, αντίστοιχες διεκδικήσεις να εγείρουν και άλλες κατηγορίες οφειλετών, όπως π.χ. όσοι εντάσσονται στον εξωδικαστικό μηχανισμό. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο δεν μπορεί να αποκλειστεί, αλλά όπως εξηγούν αρμόδιες πηγές η πραγματική περίπτωση θα πρέπει να αξιολογηθεί αφού μελετηθεί η απόφαση του Αρείου Πάγου. Σύμφωνα με άλλες πηγές, πάντως, ο υπολογισμός του επιτοκίου στη μηνιαία δόση ακυρώνει την αξία του χρήματος στη διάρκεια του χρόνου και οδηγεί ουσιαστικά σε άτοκο δανεισμό. Έτσι ο δανειστής δεν αμείβεται για το κεφάλαιο που έχει δεσμεύσει και μπορεί να οδηγήσει ακόμη σε περιορισμό της πιστωτικής επέκτασης είτε με τη μορφή αυξημένων εγγυήσεων είτε ακόμη και με κλείσιμο της κάνουλας των δανείων από την πλευρά του τραπεζικού συστήματος.

Στα 16,5 δισ. ευρώ έφθασαν οι ρυθμίσεις οφειλών μέσω εξωδικαστικού

Συνολικές οφειλές ύψους 16,5 δισ. ευρώ έχουν ρυθμιστεί από την έναρξη λειτουργίας του εξωδικαστικού μηχανισμού έως και τα τέλη Ιανουαρίου. Πρόκειται για 53.300 οφειλές, σε σύνολο 88.900 ολοκληρωμένων αιτημάτων που έχουν «αξιολογηθεί» από την πλατφόρμα του εξωδικαστικού, αξίας 31,7 δισ. ευρώ. Σε εκκρεμότητα είναι άλλα 17.800 αιτήματα για οφειλές 7,8 δισ. ευρώ που έχουν υποβληθεί και είναι σε διαπραγμάτευση, ενώ άλλα 25.300 αιτήματα για οφειλές 19,4 δισ. ευρώ είναι ακόμη σε αρχικό στάδιο υποβολής της αίτησης.

Από τις 53.300 οφειλές που έχουν «διεκπεραιωθεί» μέχρι σήμερα με επιτυχία, οι 27.100 είναι οι λεγόμενες πολυμερείς ρυθμίσεις, δηλαδή αυτές που περιλαμβάνουν οφειλές προς τράπεζες, funds και Δημόσιο, ενώ οι υπόλοιπες 26.200 είναι οι λεγόμενες διμερείς ρυθμίσεις, δηλαδή αυτές που περιλαμβάνουν οφειλές μόνο προς το Δημόσιο.

Η μαζική προσφυγή στον εξωδικαστικό μηχανισμό για χρέη προς την εφορία και τα ασφαλιστικά ταμεία ερμηνεύεται από το γεγονός ότι αποτελεί τον μοναδικό μηχανισμό που όποιος έχει οφειλές προς το Δημόσιο μπορεί να τις ρυθμίσει σε έως και 240 δόσεις. Πρόκειται ουσιαστικά

για τη μόνη δυνατότητα τόσο μακροπρόθεσμης διευθέτησης των χρεών, με ευνοϊκούς μάλιστα όρους που προβλέπουν και «κούρεμα» οφειλής. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, η μέση διάρκεια αποπληρωμής των οφειλών που ρυθμίζονται προς το Δημόσιο φτάνει τα 16 χρόνια, ενώ το μέσο «κούρεμα» της οφειλής διαμορφώνεται στο 14%. Αντιστοίχως, για οφειλές προς τράπεζες και funds η μέση διάρκεια αποπληρωμής φτάνει τα 15 χρόνια και το μέσο «κούρεμα» διαμορφώνεται στο 29%. Το μεγαλύτερο «κού-

Σε εκκρεμότητα άλλα 17.800 αιτήματα για οφειλές 7,8 δισ. ευρώ που έχουν υποβληθεί.

ρεμα» (33,3% κατά μέσον όρο) έχουν τα καταναλωτικά δάνεια και ακολουθούν τα επιχειρηματικά με 29,9% και τα στεγαστικά με 13%.

Με βάση τα τελευταία στοιχεία που ανακοίνωσε χθες το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, ο Ιανουάριος του 2026 άνοιξε με νέο ιστορικό ρυθμισμένων οφει-

Η μαζική προσφυγή στον εξωδικαστικό μηχανισμό για χρέη προς την εφορία και τα ασφαλιστικά ταμεία ερμηνεύεται από το γεγονός ότι αποτελεί τον μοναδικό μηχανισμό που προσφέρει ρύθμιση σε έως και 240 δόσεις.

λών ύψους 773 εκατ. ευρώ έναντι μόλις 113 εκατ. ευρώ τον Ιανουάριο του 2025, ενισχύοντας, όπως σημειώνει στην ανακοίνωσή του, «τη διαρκή εμπιστοσύνη των πολιτών στη διαδικασία».

Ενισχυμένη δυναμική συνεχίζουν να εμφανίζουν και οι διμερείς ρυθμίσεις δανείων με τους τέσσερις μεγαλύτερους servicers

(Intrum, Cepal, doValue, Qquant) να καταγράφουν τον μήνα Δεκέμβριο του 2025 ρυθμίσεις συνολικού ύψους 442 εκατ. ευρώ –έναντι 412 εκατ. ευρώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024– οι οποίες αναλογούν σε 5.522 οφειλές. Συνολικά για όλο το 2025 οι servicers έχουν ρυθμίσει 64.745 οφειλές συνολικού ύψους 4,1 δισ.

ευρώ, ενώ συνολικά διαχειρίζονται 79 δισ. ευρώ «κόκκινων» κυρίως δανείων.

Μετά και τις βελτιώσεις που έγιναν τον περασμένο Μάιο στον εξωδικαστικό, τα ποσοστά εγκρισιμότητας από τους πιστωτές έχουν αυξηθεί σημαντικά, με τις υψηλότερες επιδόσεις –ποσοστό εγκρισιμότητας 96%– να έχουν

η Intrum και η Qquant με ποσοστό εγκρισιμότητας 85% και η Cepal με 81%. Το 32,2% των συνολικών οφειλών που έχει απορριφθεί από τους πιστωτές είχε αιτιολογία την ανεπαρκή οικονομική δυνατότητα εξυπηρέτησης της ρύθμισης.

Την ίδια στιγμή, ένας στους τέσσερις οφειλέτες με οφειλές και σε funds και στο Δημόσιο απορρίπτει τη ρύθμιση που «προτείνει» η πλατφόρμα του εξωδικαστικού. Αν και η πλειονότητα και συγκεκριμένα το 65,4% δεν αιτιολογεί την απόφαση να απορρίψει τη ρύθμιση, το 20,5% δηλώνει αδυναμία εξυπηρέτησης, ενώ ένα 8% δηλώνει ότι δεν θεωρεί τη ρύθμιση συμφέρουσα.

Ενθαρρυντική είναι η συμμετοχή των οικονομικά ευάλωτων νοικοκυριών, καθώς μόνο μέσα στον προηγούμενο μήνα, τον Ιανουάριο, ολοκληρώθηκαν 274 ρυθμίσεις για οικονομικά ευάλωτους οφειλέτες, εκ των οποίων 37 αφορούν άτομα με αναπηρία. Παράλληλα, από την αρχή εφαρμογής του μηχανισμού, 440 οφειλέτες έχουν επιτύχει αναστολή μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, εξασφαλίζοντας ουσιαστική προστασία της περιουσίας και της κύριας κατοικίας τους.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΤΖΩΡΤΖΗ

Πιο πολύτιμα
από ποτέ τα μετάλλια
της Χειμερινής
Ολυμπιάδας

*Η αξία τους θα είναι υπερδιπλάσια εκείνων
που δόθηκαν στο Παρίσι το 2024*

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Το ρόλι των πολύτιμων μετάλλων δίνει ιδιαίτερη λάμψη στους φετινούς Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες, που φιλοξενεί η Ιταλία. Τα μέταλλα που θα δοθούν θα είναι τα ακριβότατα στην Ιστορία, αφού η (εμπορευματική) αξία τους θα είναι υπερδιπλάσια από αυτήν εκείνων που δόθηκαν στους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Παρίσι το 2024 και υπερτριπλάσια αυτής των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων στο Πεκίνο το 2022. Αυτό βέβαια κάνει και τη φιλοξενία αυτού του σημαντικού αθλητικού γεγονότος πολύ πιο ακριβή για τη δημοσιονομικά «πειραγμένη» Ιταλία. Το κόστος των Αγώνων, οι οποίοι ξεκινούν στις 6 Φεβρουαρίου και ολοκληρώνονται στις 22, εκτιμάται σε 5,7 - 5,9 δισ. ευρώ, με το 65%, περίπου, να αφορά δημόσιο χρήμα, αν και σύμφωνα με εκτιμήσεις θα υπάρξει οικονομική ώθηση περίπου 5 δισ. ευρώ, μέσω του τουρισμού και αναβαθμίσεων των υποδομών.

Παρά το ισχυρό sell-off των πολύτιμων μετάλλων τις προηγούμενες ημέρες, η τιμή του χρυσού έχει ανακάμψει και κινείται

κοντά στις 4.900 δολ. η ουγγιά (από 4.400 δολ. τη Δευτέρα), με μεγάλες επενδύσεις τράπεζες να διαμνηνούν ότι η βουτιά αποτελεί αγοραστική ευκαιρία, βλέποντας συνέχιση της ανόδου φέτος. Ενδεικτικά, η JP Morgan ανέβασε την εκτίμησή της για το χρυσό σε 6.300 δολ. και η UBS σε 6.200

Με βάση τις τρέχουσες τιμές, ένα χρυσό μετάλλιο έχει εμπορευματική αξία κοντά στις 2.300 δολ., ενώ κατά τη διάρκεια των Αγώνων του 2022 άξιζε περίπου 736 δολ.

δολ. Παράλληλα, το ασίμι επίσης ανέκαμψε, ξεπερνώντας χθες τα 87 δολ. η ουγγιά από τα 71 δολ. που είχε βρεθεί τη Δευτέρα μετά τη διόρθωση από τα ιστορικά ψηλά των 121,64 δολ. που είχε καταγράψει την περασμένη Πέμπτη.

Τα μετάλλια των Χειμερινών

Ολυμπιακών «Μιλάνο-Κορτίνα 2026» έχουν κατασκευαστεί από το ιταλικό νομισματοκοπείο, χρησιμοποιώντας ανακυκλωμένα μέταλλα και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Κάθε τύπος μεταλλίου περιέχει μια ξεχωριστή σύνθεση: ασημί για τα ασημένια μέταλλα και χαλκό για τα χάλκινα, ενώ το χρυσό μέταλλο είναι κυρίως κατασκευασμένο από ασημί και όχι από χρυσό.

Με βάση τις προδιαγραφές σχεδιασμού της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (ΔΟΕ), κάθε χρυσό μετάλλιο πρέπει να περιέχει περίπου 500 γραμμάρια καθαρού ασημιού και 6 γραμμάρια καθαρού χρυσού. Τα ασημένια μετάλλια περιέχουν την ίδια ποσότητα ασημιού με τα χρυσά μετάλλια, ενώ ένα χάλκινο με-

τάλλιο περιέχει περίπου 410 γραμμάρια χαλκού. Αξίζει να σημειώσουμε πως η τελευταία φορά που τα χρυσά ολυμπιακά μετάλλια κατασκευάστηκαν από καθαρό χρυσό ήταν στους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1912 στη Στοκχόλμη της Σουηδίας. Ήταν κατασκευασμένα σχεδόν εξ ολοκλήρου από χρυσό 24 καρμάρειν, βάρος περίπου 24 γραμμάρια.

Κατά τη διάρκεια της φετινής διοργάνωσης, «Μιλάνο-Κορτίνα 2026», αναμένεται να απονεμηθούν συνολικά 735 ολυμπιακά μετάλλια μαζί με 411 μετάλλια για τους Παραολυμπιακούς Αγώνες, δηλαδή 1.146 μετάλλια και στους δύο αγώνες. Με τις τρέχουσες τιμές, η συνολική αξία όλων των μεταλλίων ξεπερνά το 1,2 εκατ. ευρώ.

ρίων το καθένα, και είχαν σχέδια προς τιμήν των αρχαίων Ελλήνων αθλητών και της διοργανώτριας πόλης. Μετά το 1912, η αυξανόμενη τιμή του χρυσού έκανε τα χρυσά μετάλλια πολύ ακριβά και οι προδιαγραφές άλλαξαν.

Παρά την απότομη υποχώρηση από τα ιστορικά υψηλά της περασμένης εβδομάδας, ο χρυσός, το ασημί και ο χαλκός εξακολουθούν να διαπραγματεύονται σε επίπεδα υψηλότερα από ό,τι κατά τη διάρκεια οποιωνδήποτε προηγούμενων Ολυμπιακών Αγώνων.

Με βάση τις τρέχουσες τιμές της αγοράς, ένα χρυσό μετάλλιο έχει εμπορευματική αξία κοντά

στις 2.300 δολάρια ενώ ένα ασπ-
μένο μέταλλο περίπου 1.400 δο-
λάρια. Η αξία ενός χάλκινου με-
ταλλίου, συγκριτικά, εκτιμάται
σε μόλις 5,5 δολάρια.

Στη διάρκεια της φετινής διοργάνωσης, αναμένεται να απονεμηθούν συνολικά 735 ολυμπιακά μετάλλια μαζί με 411 μετάλλια για τους Παραολυμπιακούς Αγώνες, δηλαδή 1.146 μετάλλια και στους δύο αγώνες. Με τις τρέχουσες τιμές, η συνολική αξία όλων των μεταλλίων ξεπερνά το 1,4 εκατ. δολ. ή 1,2 εκατ. ευρώ.

Ενώ αυτά τα ποσά δεν αποτυπώνουν σίγουρα την πραγματική σημασία ενός ολυμπιακού με-

ταλλίου, υπογραμμίζουν ωστόσο τον διαρκή ρόλο μετάλλων όπως ο χρυσός ως αποθέματα αξίας. Συγκριτικά, στη διάρκεια των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων του 2022, στο Πεκίνο, ένα χρυσό μετάλλιο άξιζε περίπου 736 δολάρια, με βάση την τιμή του χρυσού στα 1.900 δολ. η ουγγιά και την τιμή του ασημιού στα 23 δολ. η ουγγιά εκείνη την εποχή. Κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Αυγούστου του 2024 στο Παρίσι, όταν ο χρυσός κινείτο στο τότε ρεκόρ των 2.500 δολ. και το ασημί στα 60 δολ., το χρυσό μετάλλιο είχε αξία περίπου 900 δολαρίων.

Η Τράπεζα Κύπρου

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ο ΑΟΡΑΤΟΣ ΕΠΙΣΚΕΪΤΗΣ

Του Οριόλ Πάουλο
Σκηνοθεσία: Σοφία Σπυράτου

Παττίχειο θέατρο Λεμεσού
Σάββατο 28 Φεβρουαρίου 18.00 & 21.00
Κυριακή 1η Μαρτίου 18.00 & 21.00

Δημοτικό θέατρο Λευκωσίας
Τρίτη 3 Μαρτίου 21.00
Τετάρτη 4 Μαρτίου 18.00 & 21.00
Πέμπτη 5 Μαρτίου 21.00

Κάτια Δανδουλάκη
Χρήστος Πλαίνης
Θανάσης Πατριαρχέας
Μελίνα Λεφαντζή
Ντίνος Σπυρόπουλος
Χλόη Μάντζαρη

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: [ticketmaster[®].cy](https://www.ticketmaster.cy) | [ACS](https://www.acs.cy) | 7777 7040

ΜΕΤΑΛΛΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΧΟΡΗΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ:

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ:

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΕΑΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Προς διαζύγιο οδεύουν οι οικονομίες ΗΠΑ και Κίνας

Κινήσεις απεξάρτησης στους τομείς τεχνολογίας, τροφίμων και πρώτων υλών

Αλληλένδετες και αλληλεξαρτώμενες οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου, η αμερικανική και η κινεζική, έχουν εδώ και χρόνια αρχίσει να αντιμετωπίζουν, η κάθε μία για τους δικούς της λόγους, ως κίνδυνο για την εθνική τους ασφάλεια τη μεγάλη έκθεση της μιας από την άλλη. Από την πρώτη θητεία του Ντόναλντ Τραμπ και τον πρώτο εμπορικό πόλεμο που κήρυξε τότε στην Κίνα ο Αμερικανός πρόεδρος, το Πεκίνο άρχισε να δυσφορεί από τις πιέσεις. Σύντομα η δεύτερη οικονομία στον κόσμο άρχισε να αναπτύσσει τη φιλοδοξία να μην αποτελεί πλέον τον ταπεινό πύλο της Δύσης, όπως συνέβαινε επί δεκαετίες, όταν η επιτυχία της βασιζόταν στα φθηνά προϊόντα της που προορίζονταν για τους Αμερικανούς καταναλωτές. Η δε Ουάσινγκτον από την πρώτη θητεία του Τραμπ είχε αρχίσει να βλέπει με καχυποψία τις εισαγωγές κινεζικής τεχνολογίας και επανειλημμένως κατήγγειλε κινεζικές επιχειρήσεις για κατασκοπεία. Ετσι οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου έχουν εγκαينιάσει εδώ και χρόνια μια διαδικασία «αποσύνδεσης», όπως την αποκάλεσαν κομψά τα δυτικά ΜΜΕ, μη θέλοντας να μιλήσουν απροκάλυπτα για επικείμενο δι-

αζύγιο, δεδομένου ότι ούτε η μία πλευρά ούτε η άλλη επιθυμούν τον πλήρη τερματισμό των διμερών εμπορικών σχέσεων. Τώρα οι κινήσεις διαχωρισμού των δύο οικονομιών είναι σαφώς πιο αποφασιστικές και πολύ πιο απροκάλυπτες οι προθέσεις τους.

Από τις αρχές του 2024 το Πεκίνο έχει δεσμεύσει περίπου ένα

Από τις αρχές του 2024 το Πεκίνο έχει δεσμεύσει περίπου ένα τρισ. δολ. σε επιδοτήσεις ή άλλες δαπάνες για τη στήριξη της γεωργίας, του τομέα ενέργειας, αλλά και για την παραγωγή τσιπ.

τρισ. δολ. σε επιδοτήσεις ή άλλες δαπάνες για τη στήριξη της γεωργίας, του τομέα ενέργειας, αλλά και την εντός Κίνας παραγωγή των μικροεπεξεργαστών που χρειάζονται για τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης. Σκοπός του να επιτύχει την αυτάρκεια της χώρας ο' αυτούς τους κρίσιμους

Στη διάρκεια του περασμένου έτους το μερίδιο των κινεζικών προϊόντων στο σύνολο των εισαγωγών των ΗΠΑ μειώθηκε στο 7,5%, αντιστρέφοντας έτσι την ανοδική πορεία που σημείωναν οι εισαγωγές κινεζικών ειδών στις ΗΠΑ επί δύο δεκαετίες.

τομείς. Ετσι, στη νοτιοανατολική Κίνα οι αγρότες εισπράττουν επιδοτήσεις από το κράτος για να καλλιεργούν σόγια, ένα από τα αγροτικά προϊόντα που έως τώρα εισάγει η Κίνα από τις ΗΠΑ. Την ίδια στιγμή, κάπου 121.000 χιλιόμετρα μακριά, στο Μίλγουοκι των ΗΠΑ, η βιομηχανία Husco, που παράγει εξαρτήματα βιομηχανικών μηχανημάτων, καταβάλλει προσπάθειες για να χρησιμοποιεί όσο μπορεί λιγότερα ανταλλακτικά από την Κίνα, καθώς ο Τραμπ έχει επιβάλει δασμούς στις εισαγωγές από το Πεκίνο ευελπιστώντας να τονώσει τις αμερικανικές βιομηχανίες. Και η στρατηγική εθνικής ασφαλείας που παρουσίασε ο Τραμπ τον Δεκέμβριο αναφέρει ότι οι ΗΠΑ «θα παλινορθώσουν την οικονομική ανεξαρτησία της Αμερικής» και ότι το εμπόριο με την Κίνα «πρέπει να εξισορροπηθεί και να περιοριστεί

σε μη ευαίσθητους τομείς». Την Τετάρτη η Ουάσινγκτον ανακοίνωσε, άλλωστε, ότι συμφώνησε να συνεργαστεί με την Ε.Ε., την Ιαπωνία και το Μεξικό για την ανάπτυξη των στρατηγικής σημασίας μετάλλων που χρειάζονται για τη σύγχρονη τεχνολογία. Παράλληλα, στην «υπουργική σύνοδο κρίσιμων μετάλλων» που έγινε επίσης μέσα στην εβδομάδα στην αμερικανική πρωτεύουσα, με εκπροσώπους από 54 χώρες και την Ε.Ε., η Ουάσινγκτον ανακοίνωσε ότι έκλεισε συμφωνίες με έντεκα χώρες για συνεργασία με σκοπό την από κοινού παραγωγή των κρίσιμων μετάλλων, συμπεριλαμβανομένων των σπάνιων γαιών και ότι έχει ολοκληρώσει διαπραγματεύσεις με άλλες 17 χώρες. Πρότεινε, άλλωστε, τη θέσπιση πλαισίου τιμών στις σπάνιες γαίες και στα στρατηγικής σημασίας μέταλλα και δασμούς

προκειμένου να διαρρήξει την παγκόσμια κυριαρχία της Κίνας σε πολλά από αυτά.

Από την πλευρά της η Κίνα έχει αντιδράσει στους δασμούς που επέβαλε ο Αμερικανός πρόεδρος στα προϊόντα της, μειώνοντας σημαντικά τις εξαγωγές της στη μεγαλύτερη αγορά του κόσμου και αναζητώντας εναλλακτικές αγορές για τα προϊόντα της. Σύμφωνα με την Goldman Sachs, στη διάρκεια του περασμένου έτους το μερίδιο των κινεζικών προϊόντων στο σύνολο των εισαγωγών των ΗΠΑ μειώθηκε στο 7,5%, αντιστρέφοντας έτσι την ανοδική πορεία που σημείωναν οι εισαγωγές κινεζικών ειδών στις ΗΠΑ επί δύο δεκαετίες, ουσιαστικά από το 2001 και την έναρξη της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Εν ολίγοις, οι δύο χώρες δρομολογούν το διαζύγιό τους. Ακόμη

και κάποιες ενδείξεις συνέχειας στην ενοποίηση των δύο οικονομιών, όπως για παράδειγμα η άδεια που έδωσε προσφάτως ο Ντόναλντ Τραμπ για να εξαγορευτεί η τελική απεξάρτηση από την αμερικανική τεχνολογία. Και τα αποτελέσματα αυτής της αποσύνδεσης αρχίζουν να γίνονται ορατά, όπως η μεταφορά ορισμένων επιχειρήσεων από την Κίνα στις ΗΠΑ με σκοπό την αποφυγή των δασμών. Περίπου 9% των βιομηχανιών του Ουάσιον ανέφεραν σε πρόσφατη έρευνα ότι έχουν μεταφέρει τμήμα της παραγωγής τους στις ΗΠΑ αλλά γενικά τα ποσοστά όσων προχωρούν σε μια τέτοια μετεγκατάσταση παραμένουν ακόμη σε πολύ περιορισμένα επίπεδα.

Οι χώρες της κρίσης γύρισαν το παιχνίδι και πλέον υπεραποδίδουν

Πριν από περίπου 15 χρόνια, τα διαβόητα «μπούγκα-μπούγκα» πάρτι και τα σκάνδαλα του Μπερλουσκόνι κυριαρχούσαν στον διεθνή Τύπο, όπως και τα εκρηκτικά ποσοστά ανεργίας σε Ελλάδα και Ισπανία, που στην κορύφωσή τους ξεπέρασαν το 25%. Οι αποδόσεις των ομολόγων στις τέσσερις χώρες –που αποδοκιμαστικά αποκαλούνταν με το ακρωνύμιο PIGS (Πορτογαλία, Ιταλία, Ελλάδα και Ισπανία)– εκτινάχθηκαν κατά την κρίση χρέους και οι κυβερνήσεις Ελλάδας, Ιρλανδίας, Πορτογαλίας και Κύπρου κατέφυγαν σε δάνεια από την Ευρωζώνη και το ΔΝΤ. Σύμφωνα με τη στήλη Alphaville των Financial Times, τα πράγματα σήμερα είναι πολύ διαφορετικά, όχι μόνο για τις χώρες της «περιφέρειας», αλλά και για τις χώρες του «πυρήνα».

Ενδεικτικά, από το τέλος του 2022, η πρωθυπουργός της Ιταλίας Τζόρτζια Μελόνι έχει αποδειχθεί μακροβιότερη από αρκετούς ομολόγους της στη Γαλλία και τη Βρετανία, σε μια περίοδο σχετικής σταθερότητας στο εσωτερικό και ασυνήθιστα μεγάλης πολιτικής αναστάτωσης στο εξωτερικό.

Η αλλαγή των τάσεων φαίνεται ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας, καθώς το ποσοστό ανεργίας ανεβαίνει σε Βρετανία, Γερμανία και ΗΠΑ, ενώ τον Δεκέμβριο στην Ιταλία άγγιξε το χαμηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί από τις αρχές του 1980. Το ποσοστό στην Πορτογαλία είναι το χαμηλότερο από τις αρχές του 1990, ενώ σε Ισπανία και Ελλάδα από το 2008. Στην κορυφή της Ε.Ε. σε ό,τι αφορά την ανεργία, βρίσκεται η Φινλανδία, ενώ Ιταλία και Πορτογαλία βρίσκονται στη θέ-

Οι χώρες του «πυρήνα» καταγράφουν ελλείμματα, ενώ τα ποσοστά ανεργίας ενισχύονται.

ση 15 και 16 μετά τη Σουηδία, τη Γαλλία, την Αυστρία και τις χώρες της Βαλτικής μεταξύ άλλων. «Η ρητορική γύρω από αυτές τις χώρες είναι θετική εδώ και κάποιο καιρό, όπως φάνηκε και από την επίδοσή στις αγορές ομολόγων», σημείωσε ο Τζακ Αλεν-Ρέινολντς της Capital Economics,

Η ισπανική, η ελληνική και η πορτογαλική οικονομία υπεραποδίδουν έναντι της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Βρετανίας.

προσθέτοντας ότι το κρατικό κόστος δανεισμού είναι πλέον αντίστοιχο ή και χαμηλότερο από εκείνο της Γαλλίας. Όπως υπογράμμισε, «η οικονομική τους επίδοση είναι εντυπωσιακή και ο έλεγχος των δημοσιονομικών ελλειμμάτων μετά την πανδημία είναι σαφώς καλύτερος σε σύ-

γκριση με πολλές άλλες χώρες». Η ισπανική οικονομία αναπτύχθηκε με ετήσιο ρυθμό 2,6% το τέταρτο τρίμηνο του 2025 χάρη στον τουρισμό, τη μετανάστευση, τις χρηματοοικονομικές και επαγγελματικές υπηρεσίες, τη φθηνή ανανεώσιμη ενέργεια και τα κονδύλια της Ε.Ε. Η ελληνική

και πορτογαλική οικονομία επίσης υπεραποδίδουν έναντι της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Βρετανίας.

Σύμφωνα με τον Μπερτ Κόλιν της ING, μετά το 2020 σημειώθηκε ισχυρή ανάκαμψη στη Νότια Ευρώπη με καλότερη τον τουρισμό. Τόνισε όμως ότι η δυναμική αυτή επεκτάθηκε πολύ παραπέρα. «Οι μεταρρυθμίσεις της δεκαετίας του 2010 συνέβαλαν αναμφίβολα στη δημιουργία ισχυρότερων θεμελίων για την ανάπτυξη, τα οποία ενισχύθηκαν με περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας», υποστήριξε.

Επίσης, σύμφωνα με το Alphaville, δεδομένου ότι η βιομηχανία της Νότιας Ευρώπης είναι λιγότερο ενεργοβόρος, προστατεύθηκε εν μέρει από την ενεργειακή κρίση. Οστόσο, όπως επεσήμανε ο Κόλιν, οι οικονομίες αυτές είναι λιγότερο προετοιμασμένες να δεχθούν νέες τεχνολογίες, ενώ η παραγωγικότητα παραμένει ασθενέστερη από τον Βορρά.

Μέχρι στιγμής, πάντως, η σχετική πολιτική σταθερότητα, η

ισχυρότερη οικονομική ανάπτυξη και οι πιο υγιείς αγορές εργασίας ενισχύουν τη δημοσιονομική κατάσταση των χωρών της Νότιας Ευρώπης.

Η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ιταλία και η Ισπανία αναμένεται να εμφανίσουν πρωτογενές πλεόνασμα φέτος, ενώ η Γαλλία, η Γερμανία, η Βρετανία, οι ΗΠΑ και ο Καναδάς καταγράφουν πρωτογενή ελλείμματα.

Στο μεταξύ, οι αποδόσεις των 10ετών κρατικών ομολόγων της Ελλάδας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας είναι χαμηλότερες από εκείνες της Γαλλίας, της Βρετανίας και των ΗΠΑ.

Ο Αλεν-Ρέινολντς προβλέπει ότι αυτή η δυναμική «θα διατηρηθεί τα επόμενα χρόνια». Αντίστοιχη εκτίμηση κάνει και το ΔΝΤ, το οποίο αναμένει ότι έως το 2029 οι ΗΠΑ θα έχουν υψηλότερο ποσοστό χρέους από την Ελλάδα ή την Ιταλία, ενώ η Βρετανία θα ξεπεράσει την Ισπανία και την Πορτογαλία. Εως το 2030, η Γαλλία αναμένεται να εμφανίσει αντίστοιχο ποσοστό χρέους με την Ελλάδα, μια σύγκριση η οποία πριν από μία δεκαετία θα φάνταζε αδιανόητη.

Η Σαουδική Αραβία χαλαρώνει τους περιορισμούς στο αλκοόλ έπειτα από 73 χρόνια

Υστερα από 73 χρόνια απαγόρευσης στη διάθεση αλκοόλ, η Σαουδική Αραβία έχει ξεκινήσει μια αθόρυβη αλλαγή: χαλαρώνει το πλαίσιο αρχικά για τους πλούσιους ξένους πολίτες και ύστερα εκτιμάται πως θα προχωρήσει και στους τουρίστες. Επί δεκαετίες, η διπλωματική συνοικία του Ριάντ ξεχωρίζει από την υπόλοιπη πρωτεύουσα, φιλοξενώντας πρεσβείες και πολυτελείς κατοικίες, πεζόδρομους με σκιά, πράσινους χώρους και καφετέριες που προσελκύουν νέους Σαουδάραβες και ξένους. Εκεί, χωμένο σε ένα αδιόφορο, μπεζ συγκρότημα, ένα

Το Ριάντ προσπαθεί να αναδιαμορφώσει τη διεθνή εικόνα της χώρας.

μικρό κατάστημα έχει μετατραπεί σε δοκιμαστικό πεδίο για μία από τις πιο ευαίσθητες πολιτικές μεταβολές της χώρας, την ελεγχόμενη πώληση αλκοόλ.

Η Σαουδική Αραβία απαγόρευσε την πώληση αλκοόλ το 1952. Οστόσο, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης προσπάθειας αναδια-

μόρφωσης της διεθνούς εικόνας της, η χώρα έχει προχωρήσει τα τελευταία χρόνια σε σαρωτικές κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις, προσπαθώντας να επανασυστηθεί ως μια πιο μετριοπαθής και φιλική προς τις επενδύσεις κοινωνία. Σε αυτό το πλαίσιο έχει επανεκκινήσει τη λειτουργία κινηματογράφων, φιλοξενεί μεγάλα μουσικά φεστιβάλ, κατήργησε την απαγόρευση οδήγησης για τις γυναίκες και περιόρισε τις αρμοδιότητες της άλλοτε πανίσχυρης θρησκευτικής αστυνομίας. Οστόσο, η αθόρυβη επέκταση της νόμιμης πώλησης αλκοόλ θε-

ωρείται από πολλούς το πιο τολμηρό πείραμα μέχρι σήμερα. Το κατάστημα αλκοολούχων ποτών άνοιξε για πρώτη φορά στο Ριάντ τον Ιανουάριο του 2024, με την πρόσβαση αρχικά να περιοριζόταν αποκλειστικά σε μη μουσουλμάνους διπλωμάτες. Σύμφωνα με νέους κανόνες που εισήχθησαν χωρίς επίσημη ανακοίνωση στα τέλη του 2025, πλέον επιτρέπεται και σε πλούσιους, μη μουσουλμάνους ξένους κατοίκους να αγοράζουν οινοπνευματώδη.

Αξιοσημείωτο είναι ότι δεν έγινε καμία επίσημη ανακοίνωση από την κυβέρνηση για την αλ-

λαγή καθεστώτος. Σύμφωνα με το BBC, πολλοί το άκουσαν μέσω προσωπικών επαφών, καθώς το όνομα του καταστήματος δεν εμφανίζεται καν στους ψηφιακούς χάρτες. Αναλυτές εκτιμούν ότι αυτή η ασάφεια των Αρχών είναι σκόπιμη, αφήνοντας ανοιχτό το εύρος των μελλοντικών εξελίξεων. Σημειώνεται πάντως ότι η αλλαγή πολιτικής στο αλκοόλ συμπίπτει και με αυξανόμενες οικονομικές πιέσεις στη χώρα. Η Σαουδική Αραβία επιδιώκει να προσελκύσει περισσότερους ξένους επισκέπτες και υψηλής εξειδίκευσης ξένους επαγγελμα-

τίες, ώστε να ενισχύσει μη πετρελαϊκούς τομείς όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η μεταποίηση. Ταυτόχρονα επενδύει σεεκατομμύρια δολάρια στον τουρισμό, στην ψυχαγωγία και σε μεγάλα διεθνή αθλητικά γεγονότα, έχοντας έντονο ανταγωνισμό από τα ΗΑΕ και κυρίως το Ντουμπάι. Σύμφωνα με δημοσιεύματα, οι Αρχές σχεδιάζουν το άνοιγμα ακόμη δύο καταστημάτων αλκοόλ: ενός στην Τζέντα, στις ακτές της Ερυθράς Θάλασσας, και ενός στο Νταχράν, στα ανατολικά, όπου εδρεύει η κρατική πετρελαϊκή εταιρεία Aramco.

Σε «Ελντοράντο» για τεχνολογικούς κολοσσούς μετατρέπεται η Ινδία

Επενδύσεις πολλών δις. δολαρίων από Google, Microsoft και Amazon

Σε **πεδίο** έντονου ανταγωνισμού και νέο «Ελντοράντο» για τους τεχνολογικούς κολοσσούς των ΗΠΑ μετατρέπεται η Ινδία, καθώς εντείνεται η παγκόσμια μάχη για την υπεροχή στην τεχνητή νοημοσύνη. Κολοσσοί όπως η Google, η Microsoft και η Amazon ηγούνται μιας επενδυτικής απόβασης δεκάδων δις. δολαρίων, με στόχο να εδραιώσουν την κυριαρχία τους σε μια αγορά που συνδυάζει τεράστιο ψηφιακά καταρτισμένο πληθυσμό με μια ιδιαίτερα ελκυστική πολιτική. Σε μια κίνηση στρατηγικής σημασίας, η ινδική κυβέρνηση ανακοίνωσε πρόσφατα ένα πακέτο φοροαπαλλαγών διάρκειας 20 ετών για τα έσοδα από παγκόσμιες υπηρεσίες δεδομένων που εδρεύουν στη χώρα. Η πρωτοβουλία αυτή στοχεύει να άρει τις αβεβαιότητες που ταλάνιζαν επί χρόνια τους ξένους επενδυτές σχετικά με τη φορολόγηση των παγκοσμίων εσόδων τους και να καταστήσει την Ινδία κεντρικό κόμβο ΑΙ. Όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο υπουργός Τεχνολογίας Ασγουίνι Βαϊσνάου, η χώρα φιλοδοξεί να γίνει παγκόσμιος πάροχος υπηρεσιών τεχνητής νοημοσύνης, εστιάζοντας στην ανάπτυξη εργαλείων χαμηλού κόστους για την επίλυση τοπικών προβλημάτων, αφήνοντας την πρωτοποριακή και δαπανηρή καινοτομία στις ΗΠΑ και στην Κίνα. Οι αρθριοί που συνοδεύουν αυτές τις δεσμεύσεις ζαλίζουν.

Τον Οκτώβριο η Google ανακοίνωσε μια επένδυση 15 δις. δολαρίων σε κέντρα δεδομένων στη νοτιοανατολική Ινδία, καθώς και σε υποθαλάσσιες καλωδιακές συνδέσεις, σε αυτό που η εταιρεία περιέγραψε ως τον «μεγαλύτερο ενιαίο κόμβο τεχνητής νοημοσύνης εκτός ΗΠΑ». Τον Δεκέμβριο η Microsoft αποκάλυψε τη μεγαλύτερη επένδυσή της στην Ασία, με μια δέσμευση 17,5 δις. δολαρίων για την ανάπτυξη της υποδομής cloud και τεχνητής νοημοσύνης της χώρας. Την ίδια ημέρα η Amazon δεσμεύτηκε να επενδύσει 35 δις. δολάρια σε όλες τις δραστηριότητες της στην Ινδία έως το 2030. Το ενδιαφέρον των τεχνολογι-

Η Ινδία διαθέτει 1,4 δις. καταναλωτές, που καταγράφουν τα υψηλότερα ποσοστά χρήσης κινητής τηλεφωνίας παγκοσμίως, ενώ το 62% του πληθυσμού χρησιμοποιεί ήδη εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης. Την ίδια στιγμή, η χώρα παράγει περίπου το 20% των παγκοσμίων δεδομένων, φιλοξενεί ωστόσο μόλις το 3% αυτών.

Η ινδική κυβέρνηση ανακοίνωσε πρόσφατα ένα πακέτο φοροαπαλλαγών διάρκειας 20 ετών για τα έσοδα από παγκόσμιες υπηρεσίες δεδομένων που εδρεύουν στη χώρα.

κών «γιγάντων» δεν είναι τυχαίο, καθώς η Ινδία διαθέτει 1,4 δις. καταναλωτές που καταγράφουν τα υψηλότερα ποσοστά χρήσης κινητής τηλεφωνίας παγκοσμίως, ενώ το 62% του πληθυσμού χρησιμοποιεί ήδη εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης. Πρόκειται για το υψηλότερο ποσοστό από οποιαδήποτε άλλη αγορά, εκτός από τη Βραζιλία, σύμφωνα με έκθεση της Boston Consulting Group. «Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Ινδία αναπτύσσεται ταχύτερα από τις περισσότερες χώρες όσον αφορά τη χωρητικότητα των υπερσύγχρονων κέντρων δεδομένων», δήλωσε ο Τζον Ντιοντέιλ, διευθυντής της Synergy

Research, εταιρείας που παρακολουθεί την ανάπτυξη κέντρων δεδομένων από μεγάλες αμερικανικές εταιρείες τεχνολογίας. Αυτή τη στιγμή η Ινδία παράγει περίπου το 20% των παγκοσμίων δεδομένων, φιλοξενεί ωστόσο μόλις το 3% αυτών, σύμφωνα με την Care Edge Ratings, μια ινδική εταιρεία αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.

Η ταχεία ανάπτυξη των κέντρων δεδομένων φέρνει, ωστόσο, στο προσκήνιο και σοβαρές προκλήσεις. Η αποθήκευση των δεδομένων των Ινδών χρηστών εντός της χώρας, όπως επιτάσσουν οι νέοι κανονισμοί προστασίας δεδομένων, επιβάλλει τη δημιουργία υποδομών που απαιτούν τεράστιες ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας και νερού. Σε μια χώρα με περιορισμένους πόρους, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις προειδοποιούν για επικείμενη κρίση στις μεγαλουπόλεις, που ήδη αντιμετωπίζουν ελλείψεις. Ταυτόχρονα, εγείρονται ερωτήματα για το πραγματικό οικονομικό όφελος στην αγορά όσον αφορά τη χωρητικότητα των υπερσύγχρονων κέντρων δεδομένων», δήλωσε ο Τζον Ντιοντέιλ, διευθυντής της Synergy

σύγχρονα κέντρα δεδομένων απασχολούν συγκριτικά λίγους εργαζομένους. Η κυβέρνηση του Ναρέντρα Μόντι δέχεται πιέσεις να διασφαλίσει ότι η «επανάσταση» της τεχνητής νοημοσύνης θα μεταφραστεί σε ουσιαστική απασχόληση για τα εκατομμύρια των νέων αποφοίτων και όχι μόνο σε τεχνολογικές υποδομές που επιβαρύνουν το περιβάλλον χωρίς να προσφέρουν τις προσδοκώμενες θέσεις εργασίας. Ινδοί αξιωματούχοι επιμένουν ότι η Ινδία βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση για να στεγάσει κέντρα δεδομένων, λόγω των μεγάλων επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας τα τελευταία χρόνια. Στην τεχνολογική σύνοδο κορυφής που διοργανώνει η κυβέρνηση Μόντι αργότερα αυτόν τον μήνα, η Ινδία φιλοδοξεί να παρουσιάσει το μοντέλο της ως παράδειγμα για τον αναπτυσσόμενο κόσμο. Το στοιχείο είναι διπλό: να αποδείξει ότι μια χώρα μεσαίου εισοδήματος μπορεί να πρωταγωνιστήσει στην ψηφιακή εποχή χωρίς να διαθέτει τους πόρους της OpenAI, εξισορροπώντας την οικονομική ανάπτυξη με την κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

«Βουτιά» εσόδων και κερδών για τη Volvo

Πτώση άνω του 25% βρέθηκε να σημειώνει την Πέμπτη η μετοχή της σουηδικής αυτοκινητοβιομηχανίας Volvo, στη χειρότερη ημέρα συναλλαγών στην ιστορία της. Η αυτοκινητοβιομηχανία, η οποία ανήκει στην κινεζική Geely Holding, κατέγραψε σημαντική πτώση στα λειτουργικά κέρδη του 8' τριμήνου, με αιτίες τους αμερικανικούς δασμούς, τις αρνητικές επιπτώσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και την αδύναμη ζήτηση.

Η Volvo Cars ανακοίνωσε ότι τα λειτουργικά έσοδα του τέταρτου τριμήνου, εξαιρουμένων των στοιχείων που επηρεάζουν τη συγκρισιμότητα, ανήλθαν σε 1,8 δις. σουηδικές κρόνες (200,46 εκατ. δολάρια), αντανakλώντας πτώση 68% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους. «Αντιμετωπίζουμε μια πολύ δύσκολη αγορά, ειδικά στην Κίνα, με πολύ σκληρό ανταγωνισμό. Όλοι οι Ευρωπαίοι συνάδελφοί μας έχουν το ίδιο πρόβλημα», δήλωσε ο διευθυντής συμβούλους της Volvo Cars, Χόκαν Σάμουελσον, στο CNBC. Ο ίδιος πρόσθεσε ότι η διακοπή παροχής κινήτρων για τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα στις ΗΠΑ και στην Κίνα συνέβαλε επίσης στη δημιουργία ενός «πολύ δύσκολου εξωτερικού περιβάλλοντος». «Ωστόσο, εσωτερικά έχουμε κάνει πολύ καλή δουλειά με τη μείωση του κόστους και τη διασφάλιση θετικής ταμειακής ροής, οπότε θα

Η Volvo Cars θεωρείται μία από τις ευρωπαϊκές αυτοκινητοβιομηχανίες που είναι πιο εκτεθειμένες στους αμερικανικούς δασμούς.

Με βάση τα αποτελέσματα του τελευταίου τριμήνου του 2025, αναμένεται υποβάθμιση των εκτιμήσεων για την κερδοφορία της εταιρείας το 2026.

ήθελα να τα επισπανάω ως τα πιο σημαντικά θετικά στοιχεία που έχουμε επιτύχει κατά τη διάρκεια του έτους», επισήμανε. Αναλυτές της UBS δήλωσαν ότι, με βάση την απώλεια κερδών της Volvo Cars, αναμένουν υποβάθμιση κατά 10%-15% στις εκτιμήσεις για τα συνολικά κέρδη προ τόκων και φόρων (EBIT) για το σύνολο του έτους 2026, «ενδεχομένως και περισσότε-

ρο, δεδομένου ότι το υποκείμενο περιθώριο EBIT ήταν κοντά στο 0%» κατά τους τελευταίους τρεις μήνες του 2025.

Οι ΗΠΑ και η Ε.Ε. συμφώνησαν σε ένα πλαίσιο εμπορικής συμφωνίας τον Ιούλιο του περασμένου έτους, βάσει του οποίου η κυβέρνηση Τραμπ επέβαλε γενικό δασμό 15% στα περισσότερα προϊόντα της Ε.Ε., μια σημαντική μείωση σε σχέση με την απειλή του για 30% και σχεδόν μείωση κατά το ήμισυ του δασμολογικού συντελεστή για τον ευρωπαϊκό τομέα αυτοκινήτων, από 27,5%.

Οι βιομηχανικοί όμιλοι, οι οποίοι αρχικά υποδέχθηκαν με επιφύλαξη τη συμφωνία, εξέφρασαν εν συνεχεία βαθιά ανησυχία για το κόστος που συνεπάγονται οι νέοι δασμοί. Η Volvo Cars θεωρείται μια από τις ευρωπαϊκές αυτοκινητοβιομηχανίες που είναι πιο εκτεθειμένες στους αμερικανικούς δασμούς. Σχετικά με το μέλλον, η Volvo Cars δήλωσε ότι οι παραδόσεις του νέου και πλήρως ηλεκτρικού SUV μεσαίου μεγέθους EX60 θα αυξηθούν κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2026. Ωστόσο, προειδοποίησε ότι είναι πιθανό να είναι ένα ακόμη δύσκολο έτος, με συνεχιζόμενη πίεση στις τιμές, επιπτώσεις από τους δασμούς, αβεβαιότητα σε επίπεδο κανονιστικών ρυθμίσεων και πιο χαμηλή καταναλωτική εμπιστοσύνη, η οποία είναι πιθανό να επηρεάσει αρνητικά τον κλάδο.

Κρίση εμπιστοσύνης στα cryptos, κάτω από 70.000 δολ. το bitcoin

Το bitcoin έπεσε την Πέμπτη κάτω και από τα 70.000 δολάρια, ένα επίπεδο που είχε να δει εδώ και 15 μήνες, καθώς ένα κλίμα αποφυγής κινδύνου κυριεύσε τις παγκόσμιες αγορές.

Το μεγαλύτερο κρυπτονόμισμα συνεχίζει την καθοδική του πορεία, έχοντας χάσει πάνω από 44% από τα υψηλά του Οκτωβρίου του περασμένου έτους. Το bitcoin κυμαίνεται στα χαμηλότερα επίπεδα από την εκλογική νίκη του Ντόναλντ Τραμπ στις αρχές Νοεμβρίου 2024.

«Η αγορά βρίσκεται επί του παρόντος σε κρίση εμπιστοσύνης», δήλωσε στο Bloomberg ο Σίλιαν Τανγκ, της Monarq Asset Management.

Τα προηγούμενα στάδια της πτώσης του οφείλονταν σε ρευστοποιήσεις που αφορούσαν συγκεκριμένα τα κρυπτονόμισματα, αλλά η πρόσφατη «βουτιά» συνδέεται με ευρύτερες πιέσεις σε διάφορα περιουσιακά στοιχεία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Coinglass, μέσα σε 24 ώρες ρευστοποιήθηκαν περίπου 722 εκατ. δολάρια από θέσεις σε

διάφορα κρυπτονομίσματα. «Οι πωλήσεις ήταν σημαντικές, το κλίμα είναι πλέον risk off και η κίνηση των τιμών καθορίζεται πια περισσότερο από τους μηχανισμούς των χαρτοφυλακίων παρά από τη ροή των ειδήσεων», δήλωσε ο Γουένι Κάι, διευθυνών

Μέσα σε 24 ώρες ρευστοποιήθηκαν περίπου 722 εκατ. δολ. από θέσεις σε διάφορα κρυπτονομίσματα.

σύμβουλος της πλατφόρμας συναλλαγών Syn Futures.

Οι αγορές εισήλθαν σε περίοδο συγχρονισμένων πωλήσεων την Τετάρτη, με τον Nasdaq 100 να σημειώνει πτώση άνω του 2% και τις απώλειες να επεκτείνονται σε λογισμικό, κατασκευαστές τσιπ και άλλους ευαίσθητους στα επιτόκια τομείς της αγοράς. Η πτώση των μετοχών συνεχίστηκε την Πέμπτη.

Το bitcoin έχει χάσει πάνω από 44% από τα υψηλά του Οκτωβρίου του 2025.

Ο ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΝΟΜΟΣ

Ειδοποίηση

Δυνάμει του εδαφίου (3) του άρθρου 90 (Τροποπονητικός Νόμος 76(Ι)/2011)

Σύμφωνα με το εδάφιο (3) του άρθρου 90, του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, δίδεται ειδοποίηση ότι, η Αγγελιάου Κυριακή, συνδιοκτιήτρια του τεμαχίου με αρ. 2101, Φ/Σχ. 30/13W1, τοποθεσία Άσπρες, Ενορία Αγία Παρασκευή, Οδός/Αρ.: Αρ. Μακαρίου Γ' 16, στην περιοχή του Δήμου Λακατάμειας, έχει υποβάλει στις 04/02/2026 την αίτηση με αρ. 124005 στην Πολεοδομική Αρχή (Λειτουργός Αδειοδότησης Επαρχειακού Οργανισμού Αυτοδιοίκησης), χωρίς αυτή να υπογραφεί από όλους τους συνδιοκτιήτες, για εξασφάλιση Πολεοδομικής Άδειας για αλλαγή χρήσης του ακινήτου από γραφείο σε Ινστιτούτο αισθητικής. Συνδιοκτιήτης ο οποίος θεωρεί ότι επηρεάζονται οι ανέσεις ή τα νόμιμα ιδιοκτησιακά συμφέροντα του, όπως και η άνετη, νόμιμη και εύλογη κάρπωση της ιδιοκτησίας του, δύναται να υποβάλει ένσταση στην αρμόδια Πολεοδομική Αρχή, εντός (30) τριάντα ημερών από την ημερομηνία δημοσίευσης της Ειδοποίησης αυτής (η οποία θεωρείται και ως η ημερομηνία που θα λάβει γνώση του περιεχομένου της αίτησης). Ως τέτοια ημερομηνία θεωρείται είτε η ημερομηνία δημοσίευσης της ειδοποίησης αυτής σε δύο ημερήσιες εφημερίδες, είτε η ημερομηνία ανάρτησης της ειδοποίησης στον χώρο ανάπτυξης. Λευκωσία, 08/02/2026

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Η εταιρεία Χρ. Καποδιστριας και Υιοί Λτδ με Αριθμό Μητρώου Εργοδότη (ΑΜΕ) 218158/1/4531 (Καταστήματα Καϊμακλίου, Λακατάμιας, Αλάμπρας) ζητά να προσλάβει Pickers/ Αποθηκάρχους με αρκετά καλούς όρους εργοδότησης, όχι χαμηλότερους από αυτούς που ισχύουν για το υπόλοιπο προσωπικό με βάση τις Συμφωνίες Εργοδότησής τους.

Οι ενδιαφερόμενοι να αποστεινούνται στο Επαρχειακό Γραφείο Εργασίας Λευκωσίας στα τηλέφωνα 22403000.

Εγκριση 8.879 αιτήσεων για «χρυσή βίζα» στην Ελλάδα

Ο αριθμός των εγκρίσεων είναι αυξημένος κατά 95,7% σε σύγκριση με το 2024

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Σημαντική αύξηση κατά 95,7% σημείωσαν οι εγκρίσεις αδειών διαμονής μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα» το 2025. Σύμφωνα με τα στοιχεία του υπ. Μετανάστευσης και Ασύλου, χορηγήθηκαν συνολικά 8.879 εγκρίσεις, έναντι 4.535 το 2024, ως αποτέλεσμα του μεγάλου όγκου των συσσωρευμένων εκκρεμών αιτημάτων που υποβλήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια, καθώς πολλοί ενδιαφερόμενοι επενδυτές θέλησαν να προλάβουν τις αλλαγές που έγιναν στο πρόγραμμα και τελικά αύξησαν σημαντικά το ελάχιστο απαιτούμενο ποσό επένδυσης.

Στον αντίποδα, μετά την ολοκλήρωση των σχετικών με-

9.958 αιτήσεις δεν έχουν εξεταστεί ακόμα από τις αρμόδιες αρχές, δείγμα του μεγάλου όγκου που συσσωρεύτηκε την προηγούμενη διετία.

ταβολών και την αύξηση του ελάχιστου ποσού στις 800.000 ευρώ στην Αττική, στον Δήμο Θεσσαλονίκης και όλα τα μεγάλα νησιά, φαίνεται πως ο ρυθμός των νέων αιτήσεων έχει αρχίσει να υποχωρεί σημαντικά. Συγκεκριμένα, το 2025 καταγράφηκαν 25% λιγότερες αιτήσεις, σε 6.978 από 9.289 που είχαν υποβληθεί το 2024. Μάλιστα τον Δεκέμβριο, ο σχετικός αριθμός μειώθηκε κατά 68% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα

Από την έναρξη του προγράμματος έχουν χορηγηθεί 27.786 άδειες, εκ των οποίων οι 20.732 αφορούν αρχική χορήγηση και οι υπόλοιπες 7.054 ανανεώσεις.

του 2024 και δεν ξεπέρασε τις 362 αιτήσεις, από 1.167. Συνολικά, από την έναρξη ισχύος του προγράμματος έχουν χορηγηθεί 27.786 άδειες, εκ των οποίων οι 20.732 αφορούν αρχική χορήγηση και οι υπόλοιπες 7.054 ανανεώσεις, δηλαδή άδειες των οποίων ολοκληρώθηκε η πρώτη πενταετία ισχύος και οι επενδυτές επέλεξαν να τις ανανεώσουν, αντί π.χ. να πουλήσουν το ακίνητο. Η τάση αυτή αναμένεται να

συνεχιστεί και φέτος, παρότι η πρόσφατη υπουργική απόφαση που διευκρινίζει κάποιες λεπτομέρειες, σε σχέση με τον τρόπο εφαρμογής του προγράμματος όταν πρόκειται για αγορά κατοικίας που προέρχεται από αλλαγή χρήσης, θα δώσει σημαντική ώθηση. Ειδικότερα, πολλοί επενδυτές ανέμεναν τις σχετικές διευκρινίσεις, ώστε να προχωρήσουν με τις αγορές των συγκεκριμένων ακινήτων, τα οποία είναι ιδιαίτερα ελκυστι-

κά, μιας και εφόσον πρόκειται για αλλαγή χρήσης, π.χ. λόγω της μετατροπής ενός βιομηχανικού κτιρίου σε κατοικίες, το ελάχιστο ύψος της επένδυσης μειώνεται στις 250.000 ευρώ, ακόμα κι αν βρίσκεται εντός Αττικής. Από την άλλη πλευρά, υφίσταται δέσμευση στον τρόπο χρήσης του, καθώς απαγορεύεται η αξιοποίηση μέσω βραχυχρόνιων μισθώσεων.

Σημειώνεται ότι εξακολουθούν να υφίστανται εκκρεμότητες, καθώς υπάρχουν ακόμα 9.958 αιτήσεις που δεν έχουν εξεταστεί από τις αρμόδιες αρχές, δείγμα του μεγάλου όγκου που συσσωρεύτηκε την προηγούμενη διετία, λόγω των διαδικασιών μεταβολών, που πραγματοποιήθηκαν στους όρους χορήγησης άδειας μέσω του σχετικού προγράμματος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το ελληνικό πρόγραμμα προσφέρει κι άλλες επιλογές λήψης της άδειας διαμονής, πέραν της αγοράς ακινήτου. Συγκεκριμένα, μπορεί να χορηγηθεί άδεια διαμονής και μέσω κατάθεσης 500.000 ευρώ σε τραπεζικό ίδρυμα, ή μέσω ισόποσης επένδυσης σε επενδυτική εταιρεία ακινήτων στην Ελλάδα (ή μέσω συμμετοχής σε αύξηση κεφαλαίου αυτής). Επίσης, χορηγείται άδεια μέσω αγοράς ελληνικών κρατικών ομολόγων 500.000 ευρώ (τριετούς διάρκειας), ή μέσω της αγοράς μεριδίου ελάχιστου ύψους 350.000 ευρώ σε αμοιβαίο κεφάλαιο μετοκών, ομολόγων ή ακινήτων. Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με πηγές της αγοράς, είναι ελάχιστοι οι επενδυτές που έχουν επιλέξει κάτι από τα παραπάνω, με τη συντριπτική πλειονότητα να προτιμά την απόκτηση ακινήτου.

Η μείωση ΕΝΦΙΑ αύξησε τις ασφαλίσεις σπιτιών

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Αύξηση κατά 54,5% παρουσίασαν την τελευταία διετία –από το γ' τρίμηνο του 2023 έως και το γ' τρίμηνο του 2025– οι κατοικίες που είναι ασφαλισμένες για καιρικά φαινόμενα και σεισμό, φθάνοντας τις 786.200. Στην κατεύθυνση αυτή συνέβαλε καθοριστικά το φορολογικό κίνητρο της έκπτωσης από τον ΕΝΦΙΑ που καθιέρωσε η κυβέρνηση οριστικά από το 2024 και φτάνει σήμερα το 20% για αξία ακινήτων έως 500.000 ευρώ. Επιβεβαιώνει επίσης ότι η εκδήλωση έντονων καιρικών φαινομένων στη χώρα μας και οι μεγάλες καταστροφές που υπήρξαν τα τελευταία χρόνια, σε συνδυασμό με τις καθυστερήσεις στην καταβολή των αποζημιώσεων από το κράτος κινητοποιούν τα αντανάκλαστικά και δημιουργείται σταδιακά ασφαλιστική συνείδηση.

Συνολικά οι ασφαλισμένες κατοικίες σε σχέση με τα τέλη του 2023 αυξήθηκαν κατά 20% και ανήλθαν σε 1,3 εκατ., αλλά σ' αυτές περιλαμβάνονται και εκείνες που έχουν μεμονωμένες καλύψεις, δηλαδή μόνο για σεισμό ή μόνο για καιρικά φαινόμενα –κάποιες είναι ασφαλισμένες μόνο για το περιεχόμενο– και άρα δεν επιπίπτουν στην έκπτωση. Αυτό προκύπτει από τα στοιχεία της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιρειών τα οποία δείχνουν ότι πέραν της αύξησης που καταγράφεται στο σύνολο των ασφαλισμένων κατοικιών, διαπιστώνεται ότι σταδιακά τα συμβόλαια περιουσίας εμπλουτίζονται με το σύνολο των καλύψεων για τα καταστροφικά γεγονότα που προβλέπει ο νόμος, έτσι ώστε να επωφεληθούν της έκπτωσης. Συγκεκριμένα από το σύνολο των 1,3 εκατ. κατοικιών που ήταν ασφαλισμένες στα τέλη του γ' τριμήνου του 2025, ασφαλισμένες για καιρικά φαινόμενα και σεισμό ήταν 786.206 κατοικίες, μόνο για σεισμό ήταν

160.210 κατοικίες και μόνο για καιρικά φαινόμενα 141.489 κατοικίες. Ασφαλισμένες για τον κίνδυνο πυρκαγιάς (χωρίς καιρικά φαινόμενα) ήταν 42.361 και ασφαλισμένες για περιεχόμενο ήταν 173.801 κατοικίες.

Παρά τη σημαντική αύξηση που καταγράφεται ειδικά στις κατοικίες με πλήρη κάλυψη για καταστροφικά φαινόμενα, το ποσοστό των ασφαλισμένων κατοικιών που διαθέτουν κάποιες μορφής κάλυψη κτιρίου, ανεξάρτητα αν αφορά το σύνολο των κινδύνων ώστε να λάβουν την έκπτωση στον ΕΝΦΙΑ, ανήλθε στα τέλη του 9μήνου 2025 σε 1.130.266, διαμορφώνοντας το ποσοστό ασφαλιστικής κάλυψης της χώρας στο 17,1%. Το ποσοστό αυτό είναι εξαιρετικά χαμηλό σε σχέση με άλλες αγορές, όπως η Ισπανία, όπου πάνω από το 60% των κατοικιών διαθέτει ασφαλιστική κάλυψη. Ειδικά στη χώρα μας ένα σημαντικό ποσοστό των ασφαλισμένων κατοικιών, που φτάνει το 40%, είναι λόγω του ότι έχουν αγοραστεί με δάνειο και άρα διαθέτουν υποχρεωτικά κάλυψη σεισμού και πυρός.

Ανάλυση της DBRS κατατάσσει την Ελλάδα στις χώρες με το χαμηλότερο ποσοστό ασφαλισμένων κινδύνων έναντι των ζημιών από φυσικές καταστροφές που πραγματοποιήθηκαν το 2024 και αφορούσαν καταστροφές τόσο σε κατοικίες όσο και επιχειρήσεις. Το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται στο 4% –το αντίστοιχο ποσοστό στην Ισπανία ήταν 17%– και αποκαλύπτει το ασφαλιστικό κενό που υπάρχει στη χώρα.

Με βάση τα στοιχεία της Ενωσης, η πλειονότητα των ασφαλισμένων κατοικιών –φτάνουν τις 517.223– εντοπίζεται στην Αττική, που συγκεντρώνεται άλλωστε και ο μεγαλύτερος αριθμός κατοικιών (2,2 εκατ. με βάση την τελευταία απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ το 2021).

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Ιανουαρίου 2026

Η νέα χρονιά μπήκε, έστω δειλά, με το δεξί. Η επαρχία που δικαιολογείται αυτή τη στιγμή να έχει πλατιά χαμόγελα είναι της Αμμοχώστου, με τη Λεμεσό να ακολουθεί αλλά και να εξακολουθεί να είναι η βασίλισσα των συναλλαγών, και τις υπόλοιπες να είναι συγκερατμένες αισιόδοξες.

Πάμε να δούμε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τι μας είπαν οι αριθμοί.

Τον Ιανουάριο του 2026 σημειώθηκαν συνολικά (παγκύπρια) 1.335 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Τον αντίστοιχο μήνα πέρσι καταγράφηκαν 1.268 πωλήσεις, σημειώνοντας έτσι μια αύξηση φέτος της τάξης του 5,3%.

Σε ό,τι αφορά στα νέα πωλητήρια έγγραφα (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν) ο φετινός Ιανουάριος σημείωσε μια αύξηση 11%, με 1.411 πωλητήρια έγγραφα να κατατίθενται φέτος έναντι 1.275 πέρσι. Έτσι η χρονιά άρχισε με θετικό πρόσημο.

Η συνολική αξία συναλλαγών σημείωσε ουσιαστική άνοδο. Τον Ιανουάριο του 2026 κυμάνθηκε περίξ των €305,9 εκατ. και συγκρινόμενη με τον Ιανουάριο του 2025 όπου η συνολική αξία ήταν περίξ των €279 εκατ., βλέπουμε μια αύξηση επενδυμένων κεφαλαίων της τάξης του 9,6%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λεμεσός κατέγραψε 445 πωλήσεις τον Ιανουάριο του 2026 έναντι 409 πωλήσεων τον Ιανουάριο του 2025, σημειώνοντας αύξηση 8,8%.

Η Λευκωσία κατέγραψε 387 πωλήσεις τον Ιανουάριο του 2026 έναντι 358 πωλήσεων τον Ιανουάριο του 2025 σημειώνοντας αύξηση 8,1%. Η συνολική αξία συναλλαγών μεγεθύνθηκε μόλις κατά 2,2% εφόσον τον Ιανουάριο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €61,6 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίξ των €60,3 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιανουαρίου 29% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 20,1% επί της αξίας συναλλαγών. Αύξηση 5% είχε η Λευκωσία στα νέα πωλητήρια έγγραφα, αφού κατέγραψε 291 νέα πωλητήρια τον Ιανουάριο του 2026 σε

σύγκριση με 276 τον Ιανουάριο του 2025.

Η Λεμεσός κατέγραψε 445 πωλήσεις τον Ιανουάριο του 2026 έναντι 409 πωλήσεων τον Ιανουάριο του 2025, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 8,8%. Αύξηση κατά 13,5% σημείωσε η συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Ιανουάριο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €138,2 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίξ των €121,8 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιανουαρίου 33,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 45,2% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 445 νέα

πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 4% αυξημένα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2025.

Η Λάρνακα κατέγραψε 193 πωλήσεις τον Ιανουάριο του 2026 έναντι 202 πωλήσεων τον Ιανουάριο του 2025, σημειώνοντας πτώση 4,5%. Η συνολική αξία συναλλαγών μειώθηκε κατά 17,4% εφόσον τον Ιανουάριο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €27,5 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 επενδύθηκαν περίξ των €33,3 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιανουαρίου 14,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 9% επί της αξίας συναλλαγών. Εντελώς διαφορετική εικόνα έδειξε η Λάρνα-

κα στα νέα πωλητήρια έγγραφα. Αύξηση 11% είχε τον Ιανουάριο του 2026 με 288 νέα πωλητήρια έγγραφα, έναντι 259 τον Ιανουάριο του 2025.

Η Πάφος κατέγραψε 228 πωλήσεις τον Ιανουάριο του 2026 έναντι 238 πωλήσεων τον Ιανουάριο του 2025, σημειώνοντας πτώση 4,2%. Αύξηση της τάξης του 3,5% σημείωσε η Πάφος στη συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Ιανουάριο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €55,8 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίξ των €53,9 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιανουαρίου 17% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο

18,2% επί της αξίας συναλλαγών. Εντυπωσιακή αύξηση 25% κατέγραψε η Πάφος στα πωλητήρια έγγραφα, αφού τον Ιανουάριο του 2026 κατατέθηκαν 318 νέα πωλητήρια έγγραφα έναντι 255 τον Ιανουάριο του 2025.

Η Αμμοχώστος κατέγραψε 82 πωλήσεις τον Ιανουάριο του 2026 έναντι 61 πωλήσεων τον Ιανουάριο του 2025, σημειώνοντας εκρηκτική αύξηση της τάξης του 34,4%. Οι μεγάτονοι εκρήξεων όμως σημειώθηκαν στη συνολική αξία συναλλαγών, με 135%, αφού τον Ιανουάριο του 2026 έλκυσε €22,8 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχε ελκύσει μόλις €9,7 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιανουαρίου 6,1% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 7,5% επί της αξίας συναλλαγών. Στα νέα πωλητήρια έγγραφα η επίδοση της Αμμοχώστου ήταν επίσης μεγάλη αφού κατέγραψε συνολική αύξηση 23%, με 69 τον Ιανουάριο του 2026 έναντι 56 τον Ιανουάριο του 2025.

Η κτηματαγορά ξεκίνησε την πορεία της μέσα στο 2026 με θετικό βήμα, παρόλο που επιβεβαιώνεται για άλλη μια φορά πως βλέποντας τα ύψη αποτελεσμάτων, ο Ιανουάριος δεν είναι ένας από τους καλύτερους μήνες της χρονιάς.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΡΕΛΑΣ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΡΕΛΑΣ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΡΕΛΑΣ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΡΕΛΑΣ

Στο κέντρο η Αγάπη, φοιτήτρια Φιλοσοφικής, μας λέει πόσο εκτιμά την εμπειρία μιας ταινίας στη σκοτεινή αίθουσα. Αριστερά, οι 20χρονοι Ιάσοντας και Γιάννης έφτασαν από τους πρώτους στο Cínoβο Πατησίων το βράδυ της Κυριακής 1 Φεβρουαρίου. Η Αγγελική πιστεύει ότι οι ταινίες δεν χάνουν ποτέ την αξία τους. Δεξιά, δύο νέοι τρώνε pop corn πριν από την είσοδό τους στο αγγελοπουλικό σύμπαν.

Όταν η Gen Z αγάπησε τον Τεό

Τι βλέπει η γενιά των κοινωνικών δικτύων στο «αργό» σινεμά του Αγγελόπουλου;

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΛΕΝΝΑ**

Η εικόνα στο Cínoβο Πατησίων το απόγευμα της Κυριακής μοιάζει βγαλμένη από κάποια σελίδα της «βαθιάς» Μεταπολίτευσης. Φοιτητές και νεολαίοι συρρέουν για ένα εισιτήριο της «Αναπαράστασης» του Θόδωρου Αγγελόπουλου, ενώ το βροχερό φόντο δένει απόλυτα, σαν αγγελοπουλικό κλείσιμο του ματιού. Ο ιδιαίτερος αυτός αναχρονισμός δεν είναι παλιακός ούτε καλτ. Στις κουβέντες πριν ανοίξει η αίθουσα γίνονται ωτακουστής συζητήσεις προστιών και ανησυχιών οικειών. Καμία επιτήδευση, τίποτα το ρετρό.

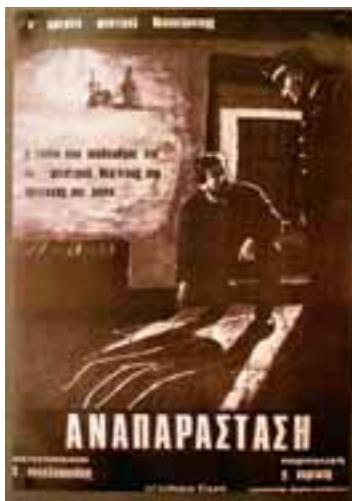
Η κυκλοφορία της φιλμογραφίας του σπουδαίου σκηνοθέτη από το Cínoβο είναι πολύτιμη για τους παριστάμενους σινεφίλ, όμως η εμπειρία μιας προβολής στη μεγάλη οθόνη παραμένει ασύγκριτη. Αυτό μας λέει η Αγάπη, φοιτήτρια Φιλοσοφικής, η οποία πριν ξεκινήσει τις διαδικτυακές θεάσεις μέσα από την πλατφόρμα, προσδοκά κι άλλες ειδικές προβολές. «Η εμπειρία μιας ταινίας είναι να μπεις στην αίθουσα, να συνυπάρξεις με το κοινό», συμπληρώνει, αν και θεωρεί ότι η παρέα της θα πειραματιζόταν με το σινεμά του Αγγελόπουλου σε κάποια φιλική συγκέντρωση. Κατηγορηματικά αρνητική είναι η απάντηση της Μαρίας, φοιτήτριας Ιατρικής, στο ίδιο ερώτημα. «Θα προτιμήσουν κάτι καινούργιο και προσιτό», λέει. Παραδίπλα η Αγγελική, 24 ετών, σπουδάστρια κινηματογράφου, παρατηρεί ότι μια ταινία είναι κάτι ζωντανό, που σημαίνει ότι όπου κι αν προβληθεί

δεν χάνει την αξία της. Ο Γιάννης και ο Ιάσοντας, φοιτητές 21 ετών, έχουν φτάσει στο σινεμά από νωρίς. Τους ρωτάμε εάν η πολιτική ματιά των ταινιών του Αγγελόπουλου τους αγγίζει. Ο Γιάννης θεωρεί ότι σε μια εποχή ανακατατάξεων, το πολιτικοποιημένο βλέμμα καθίσταται επίκαιρο και αναγκαίο. Ο Ιάσοντας ανατρέχει στο σώμα του νεκρού αντάρτη από τους «Κυνηγούς». Στο σύμβολο αυτό, σημειώνει, μπορούμε να προβάλλουμε σύγχρονες ανησυχίες.

Για τον Τάσο Μωρακέα, έναν τριαντάρη πολιτικό μηχανικό που έχει εφηβικές μνήμες από τον «Θίασο» πριν εμβαθύνει στην υπόλοιπη φιλμογραφία, η μεγάλη εικόνα δεν είναι τόσο αισιόδοξη. «Είναι δύσκολο να παρακολουθήσει κανείς το σινεμά του Αγγελόπουλου, με την έννοια ότι είναι ένας δημιουργός αντίστροφος με την εποχή της διαρκούς ροής πληροφορίας. Θα μπορούσε να ιδωθεί ως το αντίστροφο της εποχής και η θέαση να αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερο νόημα», σχολιάζει. Αντιστοίχως, ο 18χρονος Βασίλης Αγγελόπουλος εντοπίζει με πίκρα ότι οι συνομήλικοί του δεν ενδιαφέρονται για την πολιτική ανάγνωση της Ιστορίας.

Ποίηση και ποιητικότητα

Σκαλίζοντας την καμπάνια του Cínoβο για την προώθηση του αφιερώματος ξεχωρίζουν δύο ευρήματα. Το πρώτο θα μπορούσε να εκληφθεί ως μια αναδιατύπωση των ερωτημάτων που τέθηκαν στους νεαρούς σινεφίλ. Ένα καλομονταρισμένο βι-

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΡΕΛΑΣ

Η αφίσσα της «Αναπαράστασης» αναρτήθηκε ξανά έξω από σινεμά, 56 χρόνια μετά την πρώτη προβολή της ταινίας στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Θεσσαλονίκης, το 1970.

ντεο παραθέτει εικόνες από ταινίες του Αγγελόπουλου. Το σποτ είναι εύστοχο και μπιτάτο. Η ποιητικότητά του θα συγκινούσε και κάποιον που δεν έχει δει καμιά ταινία. Η ποίηση, όμως, μιας ταινίας –σε αντίθεση με την ποιητικότητα ενός σποτ– απαιτεί χρόνο ώστε να «αναπνεύσει». Ακόμη και στην –πο αφηγηματική– «Αναπαράσταση» η διερεύνηση της αλήθειας περνάει μέσα από άλλες αναπαραστάσεις: της ομίχλης, της ρημαγμένης επαρχίας, των μηχανισμών εξουσίας που σκηνοθετούν δικές τους «αλήθειες». Μπορεί η Gen Z να αφιερώνει αυτόν τον χρόνο; Το δεύτερο εύρημα διατυπώθηκε μέσω μιας ερώτησης στους συνδρομητές:

ποια ταινία θα προτεινάτε σε κάποιον ώστε να ξεκινήσει με τον Αγγελόπουλο; Η απάντηση ήταν το –μάλλον– πιο εύκολο «Μια αιωνιότητα και μια μέρα».

Διαπερνά τον χρόνο

Το ίδιο ερώτημα θέτουμε στον σκηνοθέτη Αγγέλο Φραντζή («Ευτυχία», «Ακίνητο ποτάμι»), ο οποίος ως παιδί γνώρισε τον Αγγελόπουλο και μερικά χρόνια αργότερα δούλεψε μαζί του στο «Βλέμμα του Οδυσσέα». «Η αγαπημένη μου ταινία είναι το “Ταξίδι στα Κύθηρα”. Εκεί ο Αγγελόπουλος φιλμάρει την πόλη, πλησιάζει τον άνθρωπο, αφήνει λίγο πίσω τα μεγάλα ιστορικά σχήματα. Έχει μια ενδιαφέρουσα ισορροπία», λέει.

Για τον ίδιο, το σινεμά μπορεί να συνομιλήσει με οποιαδήποτε ηλικία. «Δεν έχει να κάνει με το πόσων ετών είναι κάποιος όσο με τους προβληματισμούς του», επισημαίνει, συμπληρώνοντας ότι στην κατανόηση του σινεμά του Αγγελόπουλου σήμερα δεν παίζει τόσο ρόλο το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο όσο ο κινηματογραφική γραφή – μια γραφή που διαπερνά τον χρόνο.

Από την πλευρά της η σκηνοθέτις Αμέρισα Μπάστα –το δικό της «Life in a Beat» ξεχώρισε στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης– εκτιμά ότι σε μια πρώτη προσέγγιση, το νεαρό σε ηλικία και κινηματογραφική εμπειρία κοινό μπορεί να σοκαριστεί. «Επιμένοντας, ωστόσο, στη θέαση, μπορεί κανείς να ανακαλύψει έναν κόσμο πρώων που αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό τη σύγχρονη υπαρξιακή

εμπειρία», εξηγεί, συνεχίζοντας τον συλλογισμό της ως εξής: «Τα μοτίβα του Αγγελόπουλου παραμένουν απολύτως σύγχρονα. Η μνήμη, η μοναξιά, η φθορά, η περιπλάνηση και η αναζήτηση ταυτότητας αποτελούν διαχρονικούς προβληματισμούς των σκεπτόμενων ανθρώπων».

Μπορεί όμως ένα σινεμά τέτοιου εύρους να «ανασάνει» σε μια πλατφόρμα streaming; Ο κ. Φραντζής θεωρεί ότι το αφήρωμα του Cínoβο αποτελεί κάτι πολύ σημαντικό, καθώς δίνει πρόσβαση σε μια σπουδαία φιλμογραφία. Από εκεί και πέρα εναπόκειται στον ίδιο τον θεατή το πώς θα αξιοποιήσει αυτό το εργαλείο. Από την άλλη, είναι ξεκάθαρο και για τον ίδιο ότι «αν βλέπεις ένα τέτοιο έργο σε μια μικρή οθόνη, είναι σαν να βλέπεις έναν πίνακα του Ρέμπραντ σε ένα βιβλίο».

«Καθώς οι πλατφόρμες αποτελούν την κύρια πηγή μέσα από την οποία το νεανικό κοινό αναζητεί περιεχόμενο, η διαθεσιμότητα σημαντικού κινηματογραφικού υλικού διευκολύνει ουσιαστικά την προσέγγισή τους. Ιδιαίτερα όταν η φιλμογραφία ενός δημιουργού είναι συγκεντρωμένη σε μια πλατφόρμα, ο θεατής μπορεί να περιπλανηθεί στον κόσμο του και να του αφιερώσει τον απαραίτητο χρόνο. Στην Ελλάδα ειδικά, όπου οι κλασικές ταινίες δεν έχουν διανομή στις αίθουσες, μια εξειδικευμένη πλατφόρμα μπορεί να λειτουργήσει ως πόλος έλξης», απαντάει στο ίδιο ερώτημα η Αμέρισα Μπάστα.

Σύγχρονα μοτίβα

«Τα μοτίβα του Αγγελόπουλου αποτελούν ταυτότητας αποτελούν διαχρονικούς προβληματισμούς», σχολιάζει η σκηνοθέτις Αμέρισα Μπάστα.

Ηλικία και ανησυχίες

Το σινεμά μπορεί να συνομιλήσει με οποιαδήποτε ηλικία, επισημαίνει ο σκηνοθέτης Αγγέλος Φραντζής. «Δεν έχει να κάνει με το πόσων ετών είναι κάποιος όσο με τους προβληματισμούς του», υπογραμμίζει.

**Orthodoxou
Employment**

Ideal staff from third countries for your needs!

+357 24 841 111

orthodoxouemployment.com

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

8.2-14.2.26

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ

Κυπροφωνία 2

Ο μαέστρος και συνθέτης Nimrod Borenstein θα διευθύνει το ξεχωριστό πρόγραμμα με τίτλο «Κύπρος, νησί των θρύλων». Τρία από τα τέσσερα έργα βασίζονται σε θεατρικά που διαδραματίζονται στην Κύπρο, ενώ ένα νέο έργο γραμμένο ειδικά από τον Borenstein εμπνέεται από θρύλους του νησιού. Το έργο «Θρύλοι της Κύπρου» γράφτηκε ειδικά για την παρούσα συναυλία, καθώς και για το φρετινό πρότζεκτ ηχογράφησης της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου. Τη βραδιά θα ολοκληρώσει η δημοφιλής μουσική του Franz Schubert για το θεατρικό «Ροζαμούνδη». Λευκωσία: Παρασκευή 13 Φεβρουαρίου, Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες: 22 463144, www.cyso.org.cy**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Keffiyeh / Made in China» από το Θέατρο ΑντίΛογος

Το έργο «Keffiyeh / Made in China» της συγγραφέως Ντάλια Τάχα επανέρχεται στο Θέατρο Μασκαρίνι στα Λατσία, σε σκηνοθεσία Ελένης Αναστασίου. Ένα έργο που αναζητά την τρυφερότητα μέσα στη δίνη των παραλογισμό του πολέμου, παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην ελληνική γλώσσα. Η Ντάλια Τάχα φτιάχνει ένα κολλάζ ανθρώπινων ιστοριών, ένα σπονδυλωτό έργο με μικρές βινιέτες, καλύπτοντας όλες τις φάσεις της ζωής σε μια εμπόλεμη ζώνη. Σπαρακτικές, κάποτε και χιουμοριστικές, καθημερινές στιγμές, στις οποίες καθημερινοί άνθρωποι είναι αντιμέτωποι με δεκαετίες καταπίεσης, εκτοπισμού και προσπάθειας αφανισμού. Παιζουν οι Δημήτρης Αντωνίου, Έλσα Παλάτου, Φώτης Φωτίου και Χριστίνα Χριστόφια. Παραστάσεις Λευκωσία, 8, 14, 15, 28 Φεβρουαρίου και 1, 7, 8, 14, 15 Μαρτίου, Σάββατα στις 8:00 μ.μ. και Κυριακές στις 7:00 μ.μ. Θέατρο Μασκαρίνι, Αθαλάσσης 4, Λατσία. Λεμεσός, Σάββατο 7 Φεβρουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Ριάλτο. Λάρνακα, Δημοτικό Θέατρο Λάρνακας Γ. Λυκούργος, Τετάρτη 11 Φεβρουαρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Πάφος, Μαρκίδειο Θέατρο, Τετάρτη 5 Μαρτίου, ώρα 8:00 μ.μ. **Εισιτήρια: soldoutticketbox. Πληροφορίες τηλεφωνο 99251331.**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

From Vision to Legacy

Το Κέντρο Εικαστικών Τεχνών και Έρευνας (CVAR) και το The English School Nicosia, παρουσιάζουν την έκθεση φωτογραφίας «From Vision to Legacy», που θα πραγματοποιηθεί στο ισόγειο του CVAR. Η έκθεση γίνεται με αφορμή τη συμπλήρωση 125 χρόνων από την ίδρυση του The English School Nicosia, και έχει στο επίκεντρό της φωτογραφίες αρχείου της περιόδου 1900-1960. Είναι το αποτέλεσμα μιας καρποφόρας συνεργασίας μεταξύ CVAR και The English School Nicosia, με στόχο τη διατήρηση και παρουσίαση της κληρονομιάς του Σχολείου, η οποία ολοκληρώθηκε σε δύο μέρη. Ξεκινώντας με τη φωτογραφική έκθεση που παρουσιάστηκε τον Νοέμβριο στο Headmaster's Lodge. Η κληρονομιά του σημαντικού αυτού εκπαιδευτικού ορόσημου για την Κύπρο, ψηφιοποιήθηκε με τη συμβολή του Κέντρου Εικαστικών Τεχνών και Έρευνας, και παρουσιάζεται στο κοινό για πρώτη φορά. Η έκθεση θα είναι ανοιχτή, με ελεύθερη είσοδο, από τις 10 έως τις 24 Φεβρουαρίου, κατά τις ώρες λειτουργίας του μουσείου. **Πληροφορίες https://cvar.severis.org**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

«Τ' άλλα είναι σιωπή»

Στην αρχή η Αγκνες δεν βρίσκει καμία επαφή με τον χώρο. Αυτό το στρογγυλό ξύλινο κτίσμα δίπλα στο ποτάμι όπως της το έχει περιγράψει ο άνδρας της, Γουίλ. Εκατοντάδες άνθρωποι εισβάλλουν από όλες τις πλευρές. Ένας κρατάει μια κότα παραμάσχαλα, μια γυναίκα θλάζει το μαρόρ της, ένας τύπος πουλάει πίτες σε ένα δίσκο. Η ατμόσφαιρα του σαιτζηρικού Globe Theatre, στο Λονδίνο του 16ου αιώνα, αποδίδεται με πολύ μεγάλη ακρίβεια που ενεργοποιεί όλες τις αισθήσεις, τόσο από τη συγγραφέα Μάγκι Ο' Φάρελ όσο και από τη σκηνοθέτιδα Κλόε Ζάο, που μετέφερε τον «Αμνέτ» στον κινηματογράφο.

Η ταινία, ήδη πολυβραβευμένη και πολυ-υποψήφια για Όσκαρ, προβάλλεται στις αίθουσες με μεγάλη ανταπόκριση από το κοινό, προκαλώντας συγκίνηση και συζητήσεις.

Ας επιστρέψουμε όμως στην Αγκνες και στην πρώτη εμπειρία της στο θέατρο. Οι θεατρίνοι της προκαλούν απώθηση και θυμό. «Της τρυπάνε την καρδιά» και της «ξεσκίζουν τα σωθικά», όταν προσφέρουν το όνομα του νεκρού παιδιού της, Αμλέτ. Θέλει να τα μαζέψει και να φύγει και να μην ξαναδεί μπροστά της τον άνδρα της που έγραψε αυτό το έργο. Όμως, όταν εμφανίζεται ένα αγόρι με ξανθά μαλλιά «που στέκουν όρθια πάνω απ' το μέτωπό του, ανάλαφρη, παιχνιδιάρικη περπατησιά», διασκίζει με σκουντιές το πλήθος, ανοίγοντας δρόμο ορμητικά, και βρίσκεται τη θέση της μπροστά στη σκηνή. «Γύρεψε τον γιο της παντού, χωρίς σταματημό, τα τελευταία τέσσερα χρόνια, και να τον. Αυτός είναι. Δεν είναι αυτός. Αυτός είναι. Δεν είναι αυτός».

Η Αγκνες σιγά σιγά μένει χωρίς άμυνες και αντιστάσεις, μπαίνει στο θεατρικό παιχνίδι χωρίς να καταλαβαίνει τι είναι αυτό που της συμβαίνει. Αλλά δεν στέκεται να αναρωτηθεί. Τη συναρπάζει. Της προσφέρει ένα όνειρο και μια αλήθεια. Κυκλώνεται από συναισθήματα, κυριεύεται από μια γνώριμη παρόρμηση, «σαν νερό που κυλάει σε ξεραμένη κοιτή». «Θέλει να αγκαλιάσει το αγόρι, να το ανακουφίσει, να το παρηγορήσει».

Στιγμή μοναδική για τη θεατρική τέχνη. Για τον τρόπο που παίρνει το βάρος της αβίασταχτης θλίψης από τον θεατή και το μετασχηματίζει σε βιωμένη φαντασία, σε ζωή «αλλιώς». Για τη δύναμη να μετακινήσει τον καθηλωμένο από την απώλεια θεατή, να ανοίξει έναν μυστικό διάλογο μαζί του, να υποκαταστήσει, να μεταμορφώσει. Η σχέση στο βιβλίο και στην ταινία είναι σχεδόν αρχευτική. Η Αγκνες αγνοεί τι είναι ακριβώς το θέατρο (γνωρίζει ότι ασχολείται ο άνδρας της και γράφει), το επισκέπτεται για πρώτη φορά, και αφήνεται στη θεραπευτική σαγήνη του. Ταυτίζεται με την ιστορία (που προφανώς είναι και δική της), ανακαλύπτει τη σκηνή, πάνω στην οποία μπορεί να προβάλει εικόνες, φαντάσματα, οδύνες, να μετουσιώσει αυτό που την πνίγει και να το μοιραστεί, να πάρει τη μορφή ενός άλλου. Ξεκινά ότι ο «άλλος» είναι πθοποιός, τον οικειοποιείται. «Απλώνει το χέρι, σαν για να δείξει ότι τους βλέπει (...), να διαπεράσει το όριο ανάμεσα σε κοινό και θεατρίνους, το όριο μεταξύ αληθινής ζωής και θεάτρου». «Τ' άλλα είναι σιωπή», όπως λέει ο Αμλέτ, αφήνοντας την τελευταία πνοή του. Κι είναι αυτή η «σιωπή», πρωτίστως εσωτερική, κατάκτηση και δικαίωμα. Ανοίγει διευλο επικοινωνίας με τον εαυτό, βοηθά στην κατανόηση, στη συμπίληση. Αψηφά τις συμβάσεις, χαράσσει νέες διαδρομές. Νέες, ακόμη κι αν είναι γνώριμες. Γιατί η κάθε φορά είναι διαφορετική. Και για το έργο, και για τους θεατές, και για τους θεατρίνους.

* Τα αποσπάσματα από το βιβλίο «Αμνέτ» (εκδ. Ψυχογιός) που βρίσκονται μέσα σε εισαγωγικά είναι σε μετάφραση Αύγουστου Κωρτώ.

ΕΚΘΕΣΗ

Η Εξέλιξη της Χαρακτικής στην Ευρώπη

Το Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή στη Λευκωσία παρουσιάζει με αφορμή την Κυπριακή Προεδρία στο Συμβούλιο της Ευρώπης, μια σημαντική έκθεση χαρακτικών από τη συλλογή του, «Η Εξέλιξη της Χαρακτικής στην Ευρώπη από τον 16ο αιώνα μέχρι σήμερα μέσα από έργα της συλλογής του Μουσείου Χαρακτικής Χαμπή», σε επιμέλεια Helene Reeb. Η έκθεση προσφέρει ένα πανόραμα των δύο βασικών τεχνικών της χαρακτικής, της ξυλογραφίας και της χαλκογραφίας στην Ευρώπη. Τα έργα έχουν επιλεγεί με κριτήρια την ποικιλία των περι-

όδων στις οποίες δημιουργήθηκαν -από τον 16ο αιώνα μέχρι και τη σύγχρονη περίοδο- καθώς και την ποικιλία των θεμάτων. Δίνεται έμφραση στην παρουσίαση των διαφορετικών μεθόδων των δύο τεχνικών. Στόχος της έκθεσης είναι να αναδείξει τη δημιουργικότητα των χαρακτών και την εφευρετικότητά τους στον ανταγωνισμό με τις τεχνικές του σχεδίου και της ζωγραφικής, μέσα από έργα που αποτελούν τόσο δημιουργίες όσο και αναπαραγωγές. **Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή, Αμμοχώστου 55-59, Λευκωσία. Διάρκεια έως 18 Απριλίου.**

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας

Όπως κάθε χρόνο, εκπρόσωποι του Φεστιβάλ Δράμας και σκηνοθέτες, φιλοξενούνται στη διάρκεια του Ταξιδιού του Φεστιβάλ στο νησί μας και παρευρίσκονται στις προβολές για συζήτηση με το κοινό. Φετινοί φιλοξενούμενοι: ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Φεστιβάλ Γιώργος Αγγελόπουλος, ο σκηνοθέτης Δημήτρης Μουσιδιάκας (Γκέκας) και η σκηνοθέτρια Θέλυια Πετράκη (400 Cassettes). Σημειώνεται πως ανάμεσα στις ταινίες που θα προβληθούν φέτος συγκαταλέγεται και η Κυπριακή ταινία Requiem in Salt της Σύλβιας Νικολαΐδη, και του Νικόλα Ιορδάνου. Το κορυφαίο στο είδος του ελ-

Οι ταινίες θα προβληθούν σε Λευκωσία, Λεμεσό, Λάρνακα και Πάφο στις 9, 10 και 11 Φεβρουαρίου. Χώροι / Πληροφορίες Προβολών: Λεμεσός, Θέατρο Ριάλτο ώρα 8:30 μ.μ. Λευκωσία, Κινηματογράφος Πάνθεον ώρα 8:00 μ.μ. Λάρνακα, Δημοτικό Θέατρο Λάρνακας, ώρα 8:30 μ.μ. και Πάφος, Στέγη Γραμμάτων & Τεχνών, ώρα 7:30 μ.μ.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ανδρέα Καραγιάν – «Τοπιογραφίες»

Με την ευκαιρία των εορτασμών της Λευκωσίας για 48η φορά τον περασμένο Σεπτέμβρη στην όμορφη πόλη της Δράμας. Το «ταξίδι» του όμως συνεχίζεται με προβολές των βραβευμένων ταινιών του σε όλη την Ελλάδα, την Κύπρο και πολλές άλλες χώρες διεθνώς. Οι ταινίες θα προβληθούν σε Λευκωσία, Λεμεσό, Λάρνακα και Πάφο στις 9, 10 και 11 Φεβρουαρίου. Χώροι / Πληροφορίες Προβολών: Λεμεσός, Θέατρο Ριάλτο ώρα 8:30 μ.μ. Λευκωσία, Κινηματογράφος Πάνθεον ώρα 8:00 μ.μ. Λάρνακα, Δημοτικό Θέατρο Λάρνακας, ώρα 8:30 μ.μ. και Πάφος, Στέγη Γραμμάτων & Τεχνών, ώρα 7:30 μ.μ.

βραβεία, επιβεβαιώνοντας τη διττή του παρουσία στα γράμματα και στις εικαστικές τέχνες. Ο Ανδρέας Καραγιάν γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1943. Σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, όμως σύντομα εγκατέλειψε την ιατρική για να αφοσιωθεί

ολοκληρωτικά στην τέχνη. Στο Λονδίνο σπούδασε Ζωγραφική στα Camberwell και Central School of Art, ενώ αργότερα συνέχισε με Χαρακτική στη Στουτγάρδη της Γερμανίας. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Διάρκεια έως 17 Φεβρουαρίου. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22762605, www.gloriagallery.net**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Κρύπτει νουν αλήθειας... ο ζωτικός χώρος

Με εκατό οκτώ (108) λέξεις, αυτή τη φορά, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης ξεμπέρδεψε με τον πολιτισμό στο περίφημο πια State of the Union 2026, εξήντα οκτώ (68) λέξεις περισσότερες από το περυσινό, το λες και πρόοδο.

Ίδου τι ανέφερε ο κ. Χριστοδουλίδης για τον Πολιτισμό: «Ο Πολιτισμός είναι η ψυχή, η δημιουργία και η ταυτότητά μας και τον προσεγγίζουμε όχι μόνο ως έναν ζωτικό χώρο, αλλά και ως πηγή ευημερίας και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της χώρας. Επενδύουμε στον Πολιτισμό, και δίνουμε ώθηση στους ανθρώπους της τέχνης για περαιτέρω δημιουργία. Το 2026 διαθέτουμε κονδύλι ύψους 15 εκατομμυρίων ευρώ, αυξημένο κατά 20%, για τη στήριξη πολιτιστικών φορέων και δημιουργών. Την ίδια στιγμή, ποσό 4.5 εκατομμυρίων ευρώ προορίζεται για το Πολιτιστικό Πρόγραμμα της Κυπριακής Προεδρίας. Ένα πρόγραμμα με ευρωπαϊκό αποτύπωμα και με ένα συνεκτικό αφήγημα που παρουσιάζει τον Πολιτισμό ως ζωντανή διαδικασία, και που ουσιαστικά σηματοδοτεί την έναρξη της υλοποίησης της στρατηγικής μας για την Πολιτιστική Διπλωματία».

Ανλαδών, ξεκινάμε ως υποσχέσεις το νομοσχέδιο για την εφαρμογή θεσμικού πλαισίου που ρυθμίζει το καθεστώς και

την επαγγελματική ιδιότητα του Καλλιτέχνη, το 2024, ενώ την ψηφιακή αναβάθμιση των πολιτιστικών χώρων και πολιτιστικών φορέων του 2024 και του 2025, τα πετύχαμε και πάμε παρακάτω τώρα. Βέβαια, το παρακάτω είναι δική μου θεώρηση, μιας και στις 108 λέξεις, το μόνο που καταλαβαίνει κάποιος είναι πως χρήματα υπάρχουν και μοιράζονται, και φυσικά επειδή είμαστε και ανοικτοχέρηδες δίνουμε για ένα εξάμηνο 4,5 εκατομμύρια ευρώ για το Πολιτιστικό Πρόγραμμα της Κυπριακής Προεδρίας. Για έξι μήνες, 4,5 εκατ. ευρώ για έξι μήνες, επαναλαμβάνω. Βέβαια, επειδή κάτι νέο πρέπει να ειπωθεί στο State of the Union, και αφού τα προηγούμενα είτε δεν βγαίνουν είτε θεωρείται πως ολοκληρώθηκαν, τώρα με όσα γίνονται με αφορμή την Προεδρία της Ε.Ε. βάζουμε στα σκαριά μια νέα στρατηγική, την Πολιτιστική Διπλωματία. Και αν ανατρέξει κάποιος στον Προϋπολογισμό του 2026, θα βρει τα χρήματα που έχουν προϋπολογιστεί για τα πολιτιστικά κέντρα του εξωτερικού, 95.000 για το Παρίσι, 78.110 για το Λονδίνο, 120.000 για το Βερολίνο, και 474.110 για την Αθήνα, σύνολο 767.220 ευρώ. Σίγουρα, βέβαια, δεν είναι μόνο τα Κέντρα αυτά που θα υποποιήσουν τη στρατηγική της Πολιτιστικής Διπλωματί-

ας, άρα τα χρήματα αυτά δεν είναι πολλά, όταν θέλουμε να μιλάμε για καταστροφή σχεδίου Πολιτιστικής Διπλωματίας.

Αλλά είπαμε, ελλείψει άλλων στόχων, που δεν βγαίνουν και που δεν είναι και της μόδας (όπως η ψηφιοποίηση για παράδειγμα), είπε ο Πρόεδρος, ή μάλλον του έγραψαν, δυο λόγια, είχαν και την προεδρία άσο στο μανίκι, να βγει από τον μεπλά.

Ερχόμενος τώρα στη φράση «προσεγγίζουμε [σ.σ. τον πολιτισμό] όχι μόνο ως έναν ζωτικό χώρο*, αλλά και ως πηγή ευημερίας και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της χώρας» αναρωτιέμαι τι ήθελε να πει ο λογογράφος του Προέδρου, αλλά και πώς μπορεί να εφαρμοστεί σε μία χώρα που δεν έχει βασικές πολιτιστικές υποδομές, που βρίσκεται συνεχώς στη μέγγενη νέων «αποικιοκρατικών» πολιτιστικών δεδομένων και φορέων, που διεκδικούν ζωτικό χώρο* και τον καταλαμβάνουν... , που τα προσπερνάμε, γιατί έτσι είναι πια ο κόσμος και είναι φίλοι μας οι ξένοι, και που αδυνατεί εδώ και χρόνια να καταστρώσει ένα συνεκτικό πολιτιστικό σχέδιο δράσης και που πασχίζουμε να βρούμε την ταυτότητά μας και την ιδιοσυστασία μας. Είναι για εμένα απορίας άξιον. Μην ανησυχείτε, όμως, λεφτά υπάρχουν και δίνονται, οπότε as

ευχαριστούν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για το donativum του.

Υγ. Προς υπενθύμιση, σημειώνω τις αναφορές για τον πολιτισμό από τα State of the Union του 2024 και του 2025.

State of the Union 2024 προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδη, για τον πολιτισμό: «Στον τομέα του Πολιτισμού, εντός του έτους, ανταποκρινόμενοι στις ανάγκες του καλλιτεχνικού κόσμου, καταθέτουμε το νομοσχέδιο για την εφαρμογή θεσμικού πλαισίου που ρυθμίζει το καθεστώς και την επαγγελματική ιδιότητα του Καλλιτέχνη, δίνοντας λύση σε μια χρόνια στρέβλωση. Ταυτόχρονα, μέσω αναστοχέυσης και εκσυγχρονισμού των σχεδίων επιχορηγήσεων, στηρίζουμε όλες τις πτυχές της πολιτιστικής δημιουργίας, καθώς και την ψηφιακή αναβάθμιση των πολιτιστικών χώρων».

State of the Union 2025 προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδη, για τον πολιτισμό: «Ειδικά κίνητρα για ανάδειξη του πολιτισμού ως σημαντική οικονομική δραστηριότητα, συνδυάζοντας την εξωστρέφεια και την καινοτομία. Σχέδιο Στήριξης Τεχνολογικής και Ψηφιακής αναβάθμισης πολιτιστικών φορέων για την αναβάθμιση της εμπειρίας των επισκεπτών με εφαρμογές σύγχρονες τεχνολογίας σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία».

Η τέχνη είναι έκφραση, δεν είναι εξισορρόπηση

Ο Αντρος Ρόπαλης εκθέτει στην Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά στη Λάρνακα και παίζει με τα χρώματα και τα σχήματα

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο αρχιτέκτονας, εικαστικός και σκηνογράφος Άντρος Ρόπαλης παρουσιάζει τη νέα του δουλειά στην γκαλερί Κυπριακή Γωνιά στη Λάρνακα με τίτλο «Στον αστερισμό του Ιχθύ» και κάνει με μία μικρή κουβέντα, για το παιχνίδισμα, την παιδικότητα, αλλά και για το πώς οι αρχιτεκτονικές γραμμές μπορούν να γίνουν παιχνίδι και εικαστική πρόταση. Ο Άντρος Ρόπαλης λέει στη συνέντευξή του ότι η κοινωνία μας είναι γεμάτη με ανθρώπους σοβαροφάνεις που συμπεριφέρονται σαν παιδιά κακομαθημένα, άλλοτε πληγωμένα ή ανασφαλή. «Γι' αυτό πιστεύω ότι πρέπει να κοιτάξουμε βαθιά μέσα μας και να συνομιλήσουμε με αγάπη και κατανόηση, με εκείνο το παιδί που ζει μέσα σε όλους μας» και γι' αυτό ο ίδιος θεωρεί τις υφασματογραφίες της έκθεσής ως ένα παιχνίδι ανάμεσα στη σοφία των χρόνων και την αθωότητα ενός παιδιού.

—«Στον αστερισμό του Ιχθύ» έχετε ονομάσει την έκθεσή σας, γιατί διαλέξατε αυτόν τον αστερισμό;
—Κατ' αρχάς ας μιλάμε στον ενικό. Θα ήταν εύκολο να σας απαντούσα ότι αυτό είναι το ζώδιό μου. Ωστόσο ο Ιχθύς—το ψάρι— αντιπροσωπεύει για μένα έναν κόσμο μαγικό, που ξεκινάει απ' τα πιο σκοτεινά βάθη του ωκεανού και ανεβαίνει ως ψηλά στους πολύπλοκους αστερισμούς του στερεώματος.

Ο Άντρος Ρόπαλης με την εικαστική του πρόταση στην γκαλερί Κυπριακή Γωνιά στη Λάρνακα, χρησιμοποιώντας ύφασμα, ξύλο, οξειδωμένο σίδηρο και άλλες ύλες, παίζει με τα χρώματα και τα σχήματα, τραβώντας χαρούμενες παιδικές μονοκοντυλιές και άλλοτε σχεδιάζει με αυστηρή αρχιτεκτονική γεωμετρία.

—Τα διαφορετικά υλικά που χρησιμοποιείτε είναι ένα παιχνίδισμα;
—Ένα παιδί δεν παίζει ποτέ με ένα και μοναδικό παιχνίδι και κυρίως δεν περιορίζεται ποτέ στα τυποποιημένα παιχνίδια που του επιβάλλει το κατεστημένο. Πάντα το παιδί ανοίγει το ντουλάπι της κουζίνας να παίξει με τις καταρρόλες, έτσι δεν είναι; Τα διαφορετικά υλικά είναι ένα παιχνίδισμα της καλλιτεχνικής γλώσσας, έκφρασης αν θέλεις.

—Πώς συνδυάζονται η αυστηρή αρχιτεκτονική γεωμετρία με τις παιδικές γραμμές; Είναι μια προσπάθεια εξισορρόπησης του Άντρου Ρόπαλη;
—Η Αρχιτεκτονική είναι κι αυτή

μία μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης. Για να σου εξηγήσω, η αυστηρή αρχιτεκτονική γεωμετρία είναι—αν θές—οι κανόνες, κάτι σαν κώδικας δεοντολογίας. Δεν είναι ασφυκτικό καλούπι που περιορίζει. Να σου φέρω ως παράδειγμα τον Γκαουντί στις αρχές του περασμένου αιώνα. Η τέχνη είναι έκφραση, δεν είναι εξισορρόπηση.

—Δηλώνεις πως αποδέχεσαι την παιδικότητά σου... Έχουμε πάψει να αγκαλιάζουμε και να αποδεχόμαστε την παιδικότητά μας;
—Καλή ερώτηση. Όχι δεν νομίζω ότι έχουμε χάσει την παιδικότητά μας. Νομίζω ότι η κοινωνία μας είναι γεμάτη με ανθρώπους σοβαροφάνεις που συμπεριφέρονται

σαν παιδιά κακομαθημένα, άλλοτε πληγωμένα ή ανασφαλή. Γι' αυτό πιστεύω ότι πρέπει να κοιτάξουμε βαθιά μέσα μας και να συνομιλήσουμε με αγάπη και κατανόηση, με εκείνο το παιδί που ζει μέσα σε όλους μας.

—Πότε έρχεται η σοφία, κ. Ρόπαλη;
—Η σοφία ίσως και να μην έρθει ποτέ. Ίσως πάλι έρθει όταν κατανοήσουμε βαθιά, τις απλές βασικές ανθρώπινες ανάγκες.

—Δημόσια τέχνη και αρχιτεκτονική στην εποχή μας... πώς τα αντικρίζεις μέσα από την πολύχρονη εμπειρία σου;
—Η δημόσια τέχνη, η αστική τέχνη καλύτερα, επιβάλλει στο πλατύ κοινό να έρθει σε επαφή με καλλιτεχνικές δημιουργίες. Αστική τέχνη είναι και οι προτομές πρώων και άλλα μνημεία αλλά δεν θα μιλήσουμε τώρα γι' αυτό. Η αστική τέχνη προσδίδει στις γωνιές της πόλης χαρακτήρα και προσωπικότητα αλλά και σημεία αναφοράς. Θα μπορούσα να πω το ίδιο και για την αρχιτεκτονική, με τη διαφορά ότι η αρχιτεκτονική εξυπηρετεί τις προσωπικές, ή ακόμα και τις επιπολικές/καταναλωτικές ανάγκες των δημοτών μιας πόλης. Στην αστική τέχνη ο καλλιτέχνης είναι πιο ελεύθερος να εκφραστεί.

Πληροφορίες: «Στον αστερισμό του Ιχθύ», εικαστική πρόταση του Άντρου Ρόπαλη, 6 - 21 Φεβρουαρίου, Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά, Σταδίου 45, Λάρνακα, τηλ. 24621109.

«Η αυστηρή αρχιτεκτονική γεωμετρία είναι—αν θές—οι κανόνες, κάτι σαν κώδικας δεοντολογίας. Δεν είναι ασφυκτικό καλούπι που περιορίζει».

ΤΟ

LOVE

100.7FM

98.1 & 105.7

ΚΑΙ Η

lacta

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ

Δέσποινα Βανδή

“Όσα αγαπάω”

16 | 02

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΩΡΑ 20:30

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

GALAXIAS

live

PRODUCTIONS

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ

cablenet

TRENDS

BEAUTY SHOP

ΧΟΡΗΓΟΙ

GOOD GIRL

Electroline

έρτα στο αύριο

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

Parex

Pharma LEAD

PHARMACY CARE PRODUCTS

STARBUCKS

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ

BYD

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟ

ticketmaster®.cy

AGS

7777 7040

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Με ενθουσίασε η κουβέντα, γιατί όμως δεν τα γράφουμε τόσο ώρα αυτά που λέγαμε;», αυτή είναι η σκέψη που μοιράστηκα με τον Αλέξη Βασιλείου, γενικό διευθυντή του Ριάλτο και χορογράφο. Αμέσως μόλις καθίσαμε απέναντι ξεκινήσαμε να συζητάμε, με το μαγνητοφωνάκι να είναι κλειστό, σκέφτηκα, ας πούμε μια-δυο κουβέντες, να γυμνάσουμε τους μύες μας και μετά ας πατήσω «εγγραφή», αυτή η ιδιότυπη γυμναστική πήρε πολύ περισσότερο απ’ ό,τι υπολόγιζα και το μαγνητοφωνάκι έμεινε στο οφ. Όμως είχαμε και άλλα να πούμε, για την τέχνη του χορού και όχι μόνο, για την αισθητική του σήμερα, και φυσικά για το Ριάλτο, ένα πνεύμονα καλλιτεχνικής δημιουργίας που εδώ και δεκαετίες αφήνει το αποτύπωμά του στα πολιτισμικά πράγματα της Λεμεσού, οπότε έχοντας ζεσταθεί αρκετά πάτησα την «εγγραφή».

«Αυτή τη στιγμή νομίζω πως η τέχνη βρίσκεται σε μια άβολη θέση, ακούω πολλούς καλλιτέχνες να λένε ότι δεν έχουν πια όρεξη, και ανάγκη να δημιουργήσουν. Είναι καιρός να αναλογιστούμε πού ακριβώς βρισκόμαστε, αυτή τη δεδομένη στιγμή, μέσα μας, σε σχέση με τον κόσμο γύρω μας και κυρίως πώς όλοι αυτοί οι παράγοντες συνμοιλούν με την τέχνη μας», πίνει ξανά ο Αλέξης το νήμα της κουβέντας μας για την τέχνη σήμερα και τους δημιουργούς, βρίζοντας και τον εαυτό του μέσα και συνεχίζει: «Η εποχή που ζούμε δεν μου επιτρέπει να προχωρήσω με αυθορμητισμό και χαρά σε ό,τι αφορά τη δημιουργική μου διαδικασία. Έχουν γίνει όλα πιο δυσκίνητα, βαριά. Ακόμα και η σιωπή του καλλιτέχνη είναι τέχνη, και μια κάποια αντίσταση, δεν είναι; Όλοι εμείς που φτιάχνουμε το οικοσύστημά της τέχνης στην Κύπρο, εσύ, όλοι εμείς, είμαστε κοινωνοί αυτού που συμβαίνει».

Κουβαλάμε το φορτίο του καθωσπρεπισμού

Τι φταίει και σε πολλές περιπτώσεις βλέπουμε πράγματα που δεν αφήνουν το αποτύπωμά τους ή ομφαλοσκοπούν τόσο πολύ που χάνει ο θεατής το νήμα, τον ρωτώ: «Σίγουρα πολλές φορές ο τρόπος που επικορηγούνται κάποια πράγματα και οι όροι και κανονισμοί που τα διέπουν, δεν επιτρέπουν στον καλλιτέχνη να αφεθεί, να ερευνήσει σε βάθος, και εν τέλει να δημιουργήσει. Κουβαλάμε και το φορτίο του καθωσπρεπισμού. Με αποτέλεσμα να ξεκινάει κάποιος από μια πολύ δυνατή ιδέα, και όσο πάει να μαζεύεται, να κλείνει, και στην τελική να εξαφανίζεται η ωμότητα και το αιχμηρό της ιδέας, ή καλύτερα η αλήθεια».

Συμφωνώ απόλυτα με τον Αλέξη, και του λέω πως δεν θέλω να κάνω ο δημιουργός την επανένσταση πάνω στη σκηνή ή να κάνει το ακραίο για χάρη του ακραίου, θέλω να δω την αλήθειά του, αν είναι γυμνό, να είναι αληθινό, αν είναι σοκαριστικό, να είναι τέτοιο και ας μη μου αρέσει, εν ολίγοις να αντιληφθώ την αλήθεια του καλλιτέχνη. Ο Αλέξης μου απαντάει πως αν ρωτήσεις τον καλλιτέχνη θα σου πει ότι επικορυνώνει μέσα από το έργο του την αλήθεια του, ίσως η αλήθεια να μην είναι απολύτως προσβάσιμη στον θεατή να είναι κρυμμένη. Προσθέτει ότι ο θεατής μπορεί να καταλάβει πίσω από αυτό που βλέπει, αν ο δημιουργός το φέρει στη σκηνή με έναν ειλικρινή τρόπο.

Συνεχίζει, λέγοντάς μου πως στον σκληρό πυρήνα μας υπάρχει η ανάγκη να λέμε, να ακούμε και να μοιραζόμαστε ιστορίες. Συζητάμε διάφορα παραδείγματα από παραστάσεις χορού, και θεάτρου που έχουμε δει και συμφωνούμε πως είναι σημαντικό –και ο θεατής το καταλαβαίνει– πως όταν η τούλη συνδυάζεται με την καθαρότητα το αποτέλεσμα δικαιώνει και τον δημιουργό και τον θεατή. «Μπαίνουμε σε μια συνδιαλλαγή, κάνουμε μια χειραψία μεταξύ μας, θεατής και δημιουργός. Και λέμε

τώρα, αυτή τη στιγμή ότι συμφωνούμε μεταξύ μας και ότι εσύ θα πληρώσεις εισιτήριο, θα παρακολουθήσεις αυτό που επέλεξε και εγώ θα σου προσφέρω, θα μοιραστώ μαζί σου ό,τι δημιουργήσα. Πολλές φορές αυτή η συνδιαλλαγή δεν είναι όσο καθαρή θα επιθυμούσαμε. Όσο πιο καθαρή και ειλικρινής γίνεται με τα χρόνια, τόσο πιο πολύ κερδίζει η τέχνη» λέει ο Αλέξης.

Η γενναιοδωρία του δημιουργού

Για το αν πρέπει να είναι γενναιοδωρος ο δημιουργός, να προσφέρει κάτι ως αντίδωρο της παρουσίας του θεατή στην πλατεία η συζήτησή μας είναι μακριά, λέω στον Αλέξη ότι με κάποιον τρόπο θέλω να πάρω πίσω κάτι από αυτό που θα δω ή θα ακούσω... «Θα πρέπει να είναι ζητούμενο στη δημιουργική του διαδικασία να είναι γενναιόδωρος καλλιτέχνης;» ρωτάει πίσω ο Αλέξης, και με ρωτά ξανά: «Να σε φροντίσει, ίσως; Με προβληματίζει –όλο και περισσότερο– ότι για όλους μας ο χρόνος είναι πια πολύτιμος. Από τη στιγμή που επιλέγω να παρευρεθώ σε μια παράσταση, σε μια έκθεση, σε μια συναυλία υποδηλώνει ότι με ενδιαφέρει, με αφορά, ή έχω την περιέργεια να παρακολουθήσω αυτό που μου προτείνεις. Υπάρχουν πολλοί δημιουργοί που μέσα από τη δουλειά τους μοιράζονται τους προβληματισμούς τους, αφήνοντας έτσι το καλλιτεχνικό τους αποτύπωμά. Και αυτό είναι πραγματικά ισχυρό. Και μια απάντηση σε όλες τις κοινωνικές παθογένειες. Άρα, και ο δημιουργός είναι χρήσιμο να προσεγγίσει περισσότερο τον θεατή. Έχουμε μπει σε μια κατάσταση που είναι απαραίτητο να διαφυλάξουμε την ελευθερία της έκφρασης και να φροντίσουμε ακόμη περισσότερο τη σχέση

«Να φροντίσουμε περισσότερο τη σχέση μας με την Τέχνη»

Συζητάμε με τον χορογράφο Αλέξη Βασιλείου για την τέχνη, τη γενναιοδωρία του δημιουργού, αλλά και για το Θέατρο Ριάλτο

ΠΑΝΟΣ ΕΡΥΘΙΝΙΔΗΣ

«Υπάρχουν πολλοί δημιουργοί που μέσα από τη δουλειά τους μοιράζονται τους προβληματισμούς τους, αφήνοντας έτσι το καλλιτεχνικό τους αποτύπωμά. Και αυτό είναι πραγματικά ισχυρό. Και μια απάντηση σε όλες τις κοινωνικές παθογένειες» λέει στην «Κ» ο γενικός διευθυντής του Ριάλτο Αλέξης Βασιλείου.

“
Οι προκλήσεις του Ριάλτο σήμερα είναι, όπως λέει ο Αλέξης Βασιλείου: «Να μπορούμε να προτείνουμε αλλά και να μοιραστούμε με το κοινό νέες πιο σύγχρονες, συμπεριληπτικές προτάσεις που αφορούν στην τέχνη».

μας με την Τέχνη». Συμφωνούμε πως η γενναιοδωρία του καλλιτέχνη είναι κάτι σχετικό, αλλά συντονιζόμαστε πιο συνομιλητή μου στο ότι χρειάζονται και ισχυροί πομποί, αλλά και πολλοί ανοικτοί δέκτες.

Θέλουμε να προσεγγίσουμε τον άμεσο γείτονά μας

Για το Ριάλτο, όπου ο Αλέξης Βασιλείου διανύει τον δεύτερό του χρόνο ως γενικός διευθυντής, του λέω πως διακρίνω πως μπαίνει ως οργανισμός σε μια νέα εποχή, αμέσως ανταπαντά: «Η νέα εποχή μου ακούγεται ωραίος σαν τίτλος, αλλά νομίζω ότι είναι μια εποχή που συνεχίζει με ακόμη μεγαλύτερη καθαρότητα, επιμονή,

και προσπάθεια για να προχωρήσει το όραμα ακόμη παραπέρα» και συνεχίζει: «Έχουμε όμως ακόμη απόσταση να διανύσουμε μέχρι να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα». Τι είναι αυτό που επιβραδύνει τα βήματά σας; τον ρωτώ: «Σίγουρα τα θέματα του ιδιοκτησιακού, αν και υπάρχουν οι καλές προθέσεις από τον Δήμο Λεμεσού, να υπάρξει κάποιου είδους συνεργασία, αλλά και με το κράτος για να λυθεί αυτό το ζήτημα, το οποίο δημιουργεί μια ανασφάλεια σε όλους μας. Είμαστε όμως αισιόδοξοι και εύχομαι να σύντομα να λυθεί με τον καλύτερο τρόπο, ώστε να μπορέσει να προτείνει ακόμη περισσότερα πράγματα, να λειτουργήσει δημιουργικά και πολλαπλασιαστικά για τη Λεμεσό και την Κύπρο ολόκληρη, γιατί δεν θα είναι σε κανενός όφελος να αλλάξει το σκεπτικό και ο τρόπος λειτουργίας του. Αντιθέτως, θα δημιουργήσει πολλά προβλήματα, θα αφήσει κενά και κυρίως θα πληγεί η καλλιτεχνική κοινότητα της Κύπρου».

Ποιες είναι οι προκλήσεις που έχει το Ριάλτο μπροστά του σήμερα; «Να μπορούμε να προτείνουμε αλλά και να μοιραστούμε με το κοινό νέες πιο σύγχρονες, συμπεριληπτικές προτάσεις που αφορούν στην τέχνη. Επίσης ότι δραστηριοποιούμαστε σε μια η πόλη που είναι ανεπτυγμένη, για πολλούς και διαφορετικούς λόγους και όχι κατ’ ανάγκη για τους σωστούς λόγους πολλές φορές, ζητείται από εμάς επί καθημερινής βάσης να μπορούμε να διατηρούμε δυναμικά και ισότιμα με όλους τους υπόλοιπους συμπαίκτες, οργανισμούς και φορείς, την καλλιτεχνική παραγωγή και δημιουργία».

Αυτή η κάπως άναρχη ανάπτυξη της Λεμεσού, θα πω εγώ, οι κοινωνικές ανισότητες το Ριάλτο πώς το επηρεάζουν; Ο Αλέξης μου επισημαίνει πως το Ριάλτο θέλει να γνωρίσει τους ανθρώ-

πους που ζουν, που εργάζονται, που επισκέπτονται την περιοχή της πλατείας Ηρώων, μια περιοχή που είναι πολύ φορτισμένη ιστορικά, πολιτικά. «Θέλουμε να προσεγγίσουμε τον άμεσο γείτονά μας, αυτόν τον γείτονα που δεν είναι Κύπριος, που ανήκει στους οικονομικούς μετανάστες αλλά και γενικότερα σε άτομα άλλων εθνικοτήτων. Για να είμαι ειλικρινής ακόμη δεν το έχουμε καταφέρει, εννοώ να τους προσκαλέσουμε στο σπίτι μας. Και αυτό εμένα με στενοχωρεί, είναι προσωπική μου ανάγκη κάποια στιγμή να χτυπήσω την πόρτα των γειτόνων μας, να τους συστηθώ και να τους προσκαλέσω στο θέατρο. Είμαστε σε συζητήσεις με τους συνεργάτες μας του Λεμεσός 2030 (μία πρόταση που είχε συμπεριληφθεί στην πρόταση διεκδίκησης), για να βρούμε τρόπους αλλά και να καταφέρουμε να συνεργαστούμε μαζί τους δημιουργικά, όχι από κυριαρχική θέση, αλλά με μεγάλη προσοχή και ουσιαστική ανάγκη για να ακούσουμε τις δικές τους ιστορίες. Το Ριάλτο είναι ένας οργανισμός, ένα θέατρο που αγκαλιάζει εγχώρια και διεθνή έργα, φεστιβάλ και λειτουργεί με έναν τρόπο που προσπαθεί να ακουμπήσει σε πάρα πολλές επιφάνειες, μου επισημαίνει ο Αλέξης και μου λέει: «Δοκιμάζω διάφορα συστατικά και τις δοσολογίες τους για να μπορέσω να βρω το θεμιτό δικό μου αποτέλεσμα. Προσπαθούμε να ενεργοποιήσουμε συνεργασίες που αφορούν την παραγωγή καλλιτεχνικών ιδεών-προτάσεων, την στήριξη της καλλιτεχνικής έρευνας, τη φιλοξενία παραστάσεων από Κύπρο και εξωτερικό, τη συνδιοργάνωση των κρατικών φεστιβάλ αλλά και μελλοντικά τις συνεργασίες σε επίπεδο συμπαραγωγής με άλλα θέατρα του εξωτερικού. Μια ισορροπία που δεν θα κάνει έκπτωση ούτε στις ιδέες μου, ούτε στο DNA του Ριάλτο. Και συνεχίζει λέγοντάς μου πως είναι σημαντικό να υπάρχει, πέρα από τη τοπική δημιουργία, «την οποία στηρίζουμε διαχρονικά και το βλέμμα έξω, να συνδεθούμε περισσότερο με το υπόλοιπο παγκόσμιο πολιτιστικό γίγνεσθαι».

Σημαντική παράμετρος της δυναμικής του Ριάλτο είναι, όπως και παντού τα οικονομικά: «Λόγω της σοβαρής οικονομικής διαχείρισης που γίνεται ο οργανισμός δεν έχει προβλήματα. Ο οργανισμός διαχειρίζεται ένα κτίριο, καλύπτει όλα τα λειτουργικά του έξοδα και εργοδοτεί δώδεκα μόνιμους υπαλλήλους, λόγω της στήριξης που λαμβάνει από το κράτος. Η εν λόγω χορηγία καλύπτει μόνο ένα μέρος των προαναφερθέντων εξόδων. Γι’ αυτό είναι σημαντικό να διατηρηθεί αυτή η στήριξη και να δοθεί φυσικά και σε άλλα θέατρα, που λειτουργούν στο πρότυπο του Ριάλτο και που την έχουν ανάγκη. Σημειώνω ότι το Ριάλτο είναι μη κερδοσκοπική εταιρεία». Μου εξηγεί πως εκτός από την κρατική χορηγία, το Ριάλτο μετά το κλείσιμο του Συνεργατισμού έμεινε στον αέρα, δεν έχει από πίσω του άλλο μηχανισμό στήριξης, όπως έχει για παράδειγμα ένα δημοτικό θέατρο, «από την πρώτη στιγμή το Ριάλτο ενεργοποιήθηκε για να δει την επόμενη του μέρα και χωρίς εφνουσιασμό επειδή λαμβάναμε τη χορηγία» και συμπληρώνει εγώ ότι είναι και υποχρέωση του κράτους να βοηθά τα θέατρα που παράγουν έργο, με τον Αλέξη να λέει: «γιατί μέσω αυτών των οργανισμών βοηθάς τον πολιτισμό, τους καλλιτέχνες σου, το δυναμικό που έχεις σε αυτή τη χώρα». Γι’ αυτό κρίνω και εγώ πολύ θετικά την ιδέα του Δήμου Λεμεσού να εμπλακεί περισσότερο στην υπόθεση του Ριάλτο (σύμφωνα με όσα έχουν ανακοινωθεί ο Δήμος Λεμεσού θα υιοθετήσει κατά κάποιο τρόπο το Ριάλτο, επωμιζόμενος το 50% της κρατικής επικορήνησης του υπουργείου Οικονομικών), μιας και αυτή η εμπλοκή του μόνο θετικά μπορεί να επιδράσει στην πόλη, χωρίς φυσικά να διαταράξουν τον τρόπο λειτουργίας του και την καλλιτεχνική του ανεξαρτησία, δημιουργώντας μια σχέση εμπιστοσύνης προς όφελος όλων των μερών.

“
«Η εποχή που ζούμε δεν μου επιτρέπει να προχωρήσω με αυθορμητισμό και χαρά σε ό,τι αφορά τη δημιουργική μου διαδικασία. Έχουν γίνει όλα πιο δυσκίνητα, βαριά».

“
«Έχουμε μπει σε μια κατάσταση που είναι απαραίτητο να διαφυλάξουμε την ελευθερία της έκφρασης και να φροντίσουμε ακόμη περισσότερο τη σχέση μας με την Τέχνη».

Ο Λι Μπιουνγκ-χαν στο εξαιρετικό φιλμ «Καμία άλλη επιλογή» του Παρκ Τσαν-γουκ. Η απουσία της κορεατικής ταινίας από τα Οσκαρ προκάλεσε αίσθηση.

Ποιοι λείπουν από τα Οσκαρ

Οι ταινίες και οι συντελεστές που άξιζαν μια υποψηφιότητα για το χρυσό αγαλματίδιο της Ακαδημίας

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Μια οσκαρική υποψηφιότητα – πόσο μάλλον μια βράβευση– μπορεί να απογειώσει μια ολόκληρη καριέρα. Να αποτελέσει επιστέγασμα μιας καλλιτεχνικής πορείας γεμάτης επιτυχί-

ες ή να ανοίξει την πόρτα σε αυτές. Για να μην αναφέρουμε πώς όλα τα παραπάνω μεταφράζονται σε... δολάρια. Αντίστοιχα, η απώλεια μιας υποψηφιότητας σημαίνει πιθανόν απογοήτευση, πωsgύρισμα ή χαμένη ευκαιρία, η οποία ίσως

και να μην εμφανιστεί ποτέ ξανά στον δρόμο κάποιου στελέχους της κινηματογραφικής βιομηχανίας. Τα τελευταία χρόνια μάλιστα, με την όλο και πιο δυναμική παρουσία καλλιτεχνών από ολόκληρο το κόσμο στις περισσότερες οσκαρικές

κατηγορίες, οι πιθανότητες υποψηφιότητας λιγοστεύουν. Με αυτά κατά νουν, κάνουμε ένα αφιέρωμα σήμερα –και ταυτόχρονα... συμπάσχουμε– στους αδικημένους των φετινών οσκαρικών υποψηφιοτήτων, οι οποίες ανακοινώθηκαν

στα τέλη του περασμένου μήνα. Επίσης, επειδή έχουμε ακόμη καιρό έως την τελετή απονομής της 15ης Μαρτίου, μπαίνουμε στον διασκεδαστικό πειρασμό να φτιάξουμε τις δικές μας οσκαρικές λίστες, όπως θα «έπρεπε» να είναι.

ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΤΑΙΝΙΑ	ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	Α΄ ΑΝΔΡΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ	Α΄ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΡΟΛΟΣ	ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΔΙΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΟ ΣΕΝΑΡΙΟ	ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΣΕΝΑΡΙΟ
«Bugonia» «F1» «Frankenstein» «Hamnet» «Marty Supreme» «One Battle After Another» «The Secret Agent» «Sentimental Value» «Sinners» «Train Dreams»	Κλόι Ζάο «Hamnet» Τζος Σαφντί «Marty Supreme» Πολ Τόμας Αντερσον «One Battle After Another» Γιοακίμ Τρίερ «Sentimental Value» Ράιαν Κούγκλερ «Sinners»	Τιμοτέ Σαλαμέ «Marty Supreme» Λεονάρντο ντι Κάπριο «One Battle After Another» Ιθαν Χοκ «Blue Moon» Μάικλ Μπ. Τζόρνταν «Sinners» Βάγκνερ Μόουρα «The Secret Agent»	Τζέσι Μπάκλεϊ «Hamnet» Ρόουζ Μπερν «If I Had Legs I'd Kick You» Κέιτ Χάντσον «Song Sung Blue» Ρενάτε Ρέινσβε «Sentimental Value» Εμα Στόουν «Bugonia»	Ουίλ Τρέισι «Bugonia» Γκιγιέρμο ντελ Τόρο «Frankenstein» Μάγκι Ο΄ Φάρελ και Κλόι Ζάο «Hamnet» Πολ Τόμας Αντερσον «One Battle After Another» Κλιντ Μπέντλεϊ και Γκρεγκ Κουένταρ «Train Dreams»	Ρόμπερτ Κάπλουου «Blue Moon» Τζαφάρ Παναχί «It Was Just an Accident» Ρόναλντ Μπρόνστέιν και Τζος Σαφντί «Marty Supreme» Γιοακίμ Τρίερ και Εσκιλ Βογκτ «Sentimental Value» Ράιαν Κούγκλερ «Sinners»
Η «Κ» ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ					
«Καμία άλλη επιλογή» Παρκ Τσαν-γουκ	Γκιγιέρμο ντελ Τόρο «Φρανκενστάιν»	Τζέσι Πλίμονς «Βουγονία»	Αμάντα Σέιφριντ «The testament of Ann Lee»	Παρκ Τσαν-γουκ «Καμία άλλη επιλογή»	Πάολο Σορεντινίνο «Το μεγαλείο» (La Grazia)
Το «Train Dreams» του Netflix είναι μια ατμοσφαιρική ταινία, με υπέροχη κινηματογράφηση και έναν εξαιρετικό πρωταγωνιστή στο πρόσωπο του Τζόελ Ετζερτον. Δεν μπορεί όμως, κατά τη γνώμη μας, να συγκριθεί με την τολμηρή εργασιακή σάτιρα που παρουσίασε ο Παρκ Τσαν-γουκ στο «Καμία άλλη επιλογή», το οποίο έκανε πρεμιέρα στο τελευταίο Φεστιβάλ Βενετίας. Το ασιατικό σινεμά, το οποίο εσχάτως εκπροσωπείται σταθερά στα Οσκαρ, φέτος αγνοήθηκε επιδεικτικά, με το απολαυστικό φιλμ του Κορεάτη δημιουργού να μη βρίσκει θέση ούτε καν στην κατηγορία του διεθνούς φιλμ. Ίσως η ωμή προσέγγιση, το σαρδόνιο μαύρο χιούμορ και το μπόλικο σπλάτερ να τρόμαξαν τα μέλη της Ακαδημίας, ωστόσο ακόμη πιο τρομακτικές φαντάζονται οι εύστοχες παρατηρήσεις της ταινίας του Τσαν-γουκ σχετικά με το σύγχρονο εργασιακό τοπίο του ανελέητου ανταγωνισμού και της υπερπόδοσης.	Όλοι οι υποψήφιοι της κατηγορίας είναι άξιοι, ενώ εκεί θα μπορούσαν άνετα να βρίσκονται επίσης ο Γιώργος Λάνθιμος («Βουγονία») και ο Τζαφάρ Παναχί («Ένα απλό ατύχημα»). Εκείνος ωστόσο που δεν γίνεται να λείπει είναι ο Γκιγιέρμο ντελ Τόρο, ο οποίος με τον «Φρανκενστάιν» υπέγραψε ένα έργο ζωής: ίσως όχι την καλύτερη ταινία του, αλλά σίγουρα την πιο φιλόδοξη και μεγαλειώδη, κάτι το οποίο δεν θα μπορούσε να συμβεί δίχως μια αναλόγως άρτια σκηνοθεσία. Εχοντας να διαχειριστεί ένα ομολογουμένως μεγάλο μπάτζετ, ο Ντελ Τόρο επιλέγει να κάνει σχεδόν όλη του την ταινία «χειροποίητη», δίχως πολλά ειδικά εφέ, γεγονός που γεννάει εξίσου προβλήματα αλλά και συναρπαστικές κινηματογραφικές προοπτικές. Το αποτέλεσμα σίγουρα τον δικαιώνει, αφού μας βάζει αποτελεσματικά στην ατμόσφαιρα του κλασικού μύθου, ενορχιστρώνοντας ένα σύνολο μαγευτικών οπτικά και άρτιο αφηγηματικά. Στη λίστα θα του δίναμε τη θέση του Γιοακίμ Τρίερ, ο οποίος έκανε βέβαια σπουδαία, αλλά μάλλον λιγότερο περίπλοκη δουλειά, στη «Συναισθηματική αξία».	Ο Μάικλ Μπ. Τζόρνταν είναι αυτή τη στιγμή πιθανότατα ο δημοφιλέστερος Αφροαμερικανός ηθοποιός – ο Ντέντζελ Ουόσινγκτον του 2026. Στο «Sinners» των οσκαρικών ρεκόρ, μάλιστα, υποδύεται όχι έναν, αλλά δύο (δίδυμους) χαρακτήρες, στην καλύτερη στιγμή της μέχρι τώρα καριέρας του. Είναι πάντως κατάφωρα άδικο να παίρνει τη θέση του Τζέσι Πλίμονς, ενός ηθοποιού που τα τελευταία χρόνια αποδεικνύει ξανά και ξανά ότι ανήκει στην ελίτ. Στη «Βουγονία» του Γιώργου Λάνθιμου η ερμηνεία του είναι απλώς εκπληκτική –σίγουρα ανώτερη από εκείνη της συμπρωταγωνίστριας Εμα Στόουν– καταφέρνοντας να αποδώσει το μεταίχιμο ενός οριστικού χαρακτήρα, που ενσαρκώνει όλη τη σύγχυση και την παράνοια στην οποία έχει περιέλθει η σημερινή Αμερική.	Η Κέιτ Χάντσον τραγουδά, χορεύει και ζει έναν διαχρονικό έρωτα στο πλευρό του Χιου Τζάκμαν στο (πολύ αμερικανικό για τα μέρη μας) «Song Sung Blue» του Κρεγκ Μπρούερ. Τα καταφέρνει καλά, όμως θα ήταν δίκαιο να αντικαταστήσουμε την ερμηνεία της με εκείνη της Αμάντα Σέιφριντ στο «The testament of Ann Lee». Το φιλμ της Μόνα Φότσολντ έχει ομολογουμένως αρκετές αδυναμίες, αν όμως κάτι το αναδεικνύει, αυτό είναι η φοβερή αφοσιωμένη ερμηνεία της Σέιφριντ, μιας ηθοποιού που έχει δείξει αξιοσημείωτη εξέλιξη μέσα στα χρόνια κι εδώ αποδεικνύει ότι μπορεί να πάρει επ΄ ώμου μια ταινία. Υποδύεται την Αν Λι, αληθινή επικεφαλής μιας αμερικανικής χριστιανικής αίρεσης, η οποία επί της ουσίας λατρεύεται ως θηλυκός Ιησούς από τους ακολούθους της. Δεν αρκεί για να της χάρισει το Οσκαρ, αλλά η υποψηφιότητα σίγουρα της αξίζει.	Παρόλο που το μυθιστόρημα «Το τσεκούρι» του Ντόναλντ Γουεστλέικ έχει ήδη διασκευαστεί κινηματογραφικά με το ομώνυμο φιλμ του Κώστα Γαβρά (2004), ο Κορεάτης δημιουργός προσφέρει μια διαφορετική, ασιατική αισθητική εκδοχή, η οποία αδικήθηκε (γενικώς) στις φετινές υποψηφιότητες. Όταν μιλάμε για «αισθητική» δεν αναφερόμαστε μόνο στην εικόνα, αλλά και σε όσα λέγονται. Ο σεναριακός ρυθμός του «Καμία άλλη επιλογή» είναι υποδειγματικός, με τις σχεδόν δυόμισι ώρες της διάρκειας να μη γίνονται καθόλου ενοχλητικές. Επιπλέον, το σήμα κατατεθέν «αλλόκοτο» χιούμορ της ασιατικής σχολής υπάρχει κι εδώ στην κατάμαυρη, εννοείται, εκδοχή του, ενώ η τελική σκηνή, με την τεχνητή νοημοσύνη να βάζει το κερασάκι στην τούρτα, αποτελεί «μάθημα» κινηματογραφικού σαρκασμού. Όσο για την ταινία που θα αφαιρούσαμε από τη συγκεκριμένη κατηγορία, αυτή είναι μάλλον το «Φρανκενστάιν» του Γκιγιέρμο ντελ Τόρο. Ο Μεξικανός κινηματογραφιστής έκανε υπέροχη δουλειά σε αισθητικό επίπεδο μεταφέροντας τον αγαπημένο του μύθο στην οθόνη, ωστόσο το σενάριο δεν είναι απαραίτητα από τα πιο δυνατά σημεία της ταινίας του.	Άλλο ένα σπουδαίο ευρωπαϊκό φιλμ –θα το δούμε από 19/2 στις αίθουσες– που δεν βρήκε τη θέση του στα φετινά Οσκαρ. Ο Πάολο Σορεντινίνο κέρδισε το βραβείο σεναρίου στο Φεστιβάλ Βενετίας με την ιδιοφυή ψευδοβιογραφία ενός Ιταλού προέδρου της Δημοκρατίας, τον οποίο υποδύεται ο (ξανά υπέροχος) Τόνι Σερβίλο. Και οι λέξεις όμως που βγαίνουν από τα χείλη του βετεράνου ηθοποιού είναι σκέτο κέντημα, μιλώντας για τις έννοιες της δικαιοσύνης και του καθήκοντος απέναντι στο δημόσιο συμφέρον, όχι αφηρημένα και θεωρητικά, αλλά μέσα στο πλαίσιο του προσωπικού κόστους. Με τα λόγια της κριτικής επιτροπής στη Βενετία: «[το βραβείο απονέμεται]... για τη δημιουργία έξοχων χαρακτήρων και μιας ιστορίας που μοιάζει αυθόρμητη κι όμως ακριβής στην απεικόνιση της εξουσίας, των ηθικών διλημάτων και των παράλογων αντιφάσεων της ανθρώπινης κατάστασης». Στη λίστα θα μπορούσε να πάρει τη θέση του «Marty Supreme» του Τζος Σάφντι.

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΝΔΙΝΟ

Ρόναλντ Μπλάιθ

Η Βρετανική Βιβλιοθήκη ανακοίνωσε ότι απέκτησε το αρχείο του συγγραφέα Ρόναλντ Μπλάιθ (1922-2023). Στις 23/2 θα γίνει ειδική εκδήλωση για το έργο του Μπλάιθ, ο οποίος αφιέρωσε τη ζωή του στη γενέτειρά του, Σάφολκ. Ξεκίνησε ως βιβλιοθηκονόμος και εξελίχθηκε σε συγγραφέα 40 βιβλίων, πολλά από τα οποία εξερευνούν όψεις της βρετανικής εξοχής. Το πιο διάσημο βιβλίο του είναι το «Εικονίζοντ, το πορτρέτο ενός αγγλικού χωριού».

ΠΑΡΙΣΙ

Λούβρο 2026

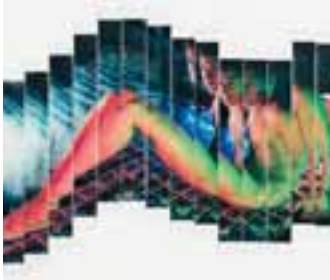
Το Μουσείο του Λούβρου ανακοίνωσε νέες εκθέσεις που θα εγκαινιαστούν στη διάρκεια του τρέχοντος έτους. Τον Απρίλιο θα εγκαινιαστεί η έκθεση έργων του Αλσατού χαράκτη και ζωγράφου Μάρτιν Σονγκάουερ (Martin Schongauer, π. 1450-1453 έως 1491), που είχε γοντεύσει τον Ντύρερ. Τον ίδιο μήνα αναμένεται ο διάλογος ανάμεσα στον Μιχαήλ Αγγελο και στον Ροντέν, και τον Μάιο, έκθεση για την αρχαία Μεσοποταμία.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Ρόμπερτ Ράουσενμπεργκ

Η Νέα Υόρκη του Ρόμπερτ Ράουσενμπεργκ (1925-2008) παρουσιάζεται στο Μουσείο της Πόλης της Νέας Υόρκης (έως 19 Απριλίου). Είναι μια πολυεπίπεδη προσέγγιση μέσα από μαυρόασπρες φωτογραφίες, εικαστικά έργα και «objets trouvés» που μας οδηγούν στη δική του, βαθιά, σύνδεση με τον σύνθετο και ρευστό κόσμο της Νέας Υόρκης. Η ανθρωπογεωγραφία του στις φωτογραφίες απηχεί μια προσωπική, γοητευτική ερμηνεία της πόλης.

ΣΙΚΑΓΟ

Λουκάς Σαμαράς

Στο Ινστιτούτο Τέχνης του Σικάγου εγκαινιάστηκε νέα περιοδική έκθεση αφιερωμένη στον πρωτοποριακό Ελληνοαμερικανό καλλιτέχνη Λουκά Σαμαρά (1936-2017). Ο Σαμαράς, γεννημένος στην Καστοριά και από νεαρή ηλικία στις ΗΠΑ, πειραματίστηκε με πολλές φόρμες και τεχνικές ορίζοντας μια αυτόνομη ιδιόλεκτο. Η έκθεση στο Σικάγο εστιάζεται στις αντισυμβατικές φωτογραφίες του και στα αισθητικά και εννοιολογικά πειράματα που έκανε με τις πολαρόιντ.

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

«Ποιος λείπει;»

Το καλοκαίρι του 1941, με διαταγή των ναζιστικών αρχών, όλοι οι Εβραίοι μαθητές έπρεπε να εγκαταλείψουν τα σχολεία τους και να γραφτούν σε σχολεία αποκλειστικά για εβραϊόπουλα. Στο εβραϊκό λύκειο, ακουγόταν κάθε μέρα το ερώτημα: «Ποιος λείπει;». Εκεί αναγκάστηκαν να φοιτήσουν η Άννα Φρανκ και η αδελφή της. Μια έκθεση στο Σπίτι της Άννας Φρανκ με τον εύγλωττο τίτλο «Ποιος λείπει;» ζωντανεύει αυτήν τη σκτεινή ιστορία.

Οι «Λουόμενες» (1895) του Πολ Σεζάν, ο οποίος έχει χαρακτηριστεί ως ο ζωγράφος που γεφύρωσε τον 19ο με τον 20ό αιώνα.

Σεζάν, ο ζωγράφος που άλλαξε την τέχνη

Για πρώτη φορά στην ιστορία του, το Ίδρυμα Beyeler (κοντά στη Βασιλεία, στην Ελβετία) αφιερώνει έκθεση με έργα Πολ Σεζάν (Paul Cézanne, 1839-1906). Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 25 Μαΐου 2026 και περιλαμβάνει περίπου 80 έργα (λάδια και υδατογραφίες) από τη συλλογή του ιδρύματος καθώς και από άλλα μουσεία με έμφαση στην τελευταία και πιο σημαντική (για την ιστορία της τέχνης) περίοδο του Σεζάν. Φωτίζονται οι βασικές θεματικές του ζωγράφου, όπως νεκρές φύσεις, πορτρέτα, τοπία και σκηνές με λουόμενους.

Ο Σεζάν έχει χαρακτηριστεί ως ο ζωγράφος που γεφύρωσε τον 19ο με τον 20ό αιώνα. Η επιδραστικότητα του υπήρξε τεράστιας ισχύος και οι φιλικοί δεσμοί που διατηρούσε με σημαίνοντα πρόσωπα της διανόησης και της τέχνης στη Γαλλία τον προίκιζαν διαρκώς με την ικανότητα ανάγνωσης πολυπλών προσεγγίσεων.

Ο Σεζάν προερχόταν από οικογένεια της ανώτερης μεσαίας τάξης, με έναν πατέρα αυταρχικής προσωπικότητας που διατηρούσε, για τον γιο του, σταθερές προσδοκίες συνέχισης της οικογενειακής παράδοσης σύμφωνα με τον προσωπικό του αξιακό κανόνα.

Η φυσική κλίση του για τις τέχνες εκδηλώθηκε πολύ νωρίς. Η νεανική φιλία του με τον Εμίλ Ζολά, οι πρώτες αποπειρές στην ποίηση, η παρατήρηση της τέχνης και της φύσης, οι διαρκείς πειραματισμοί στο χρώμα, στην προοπτική και στο βάθος τον οδηγούσαν να διαμορφώσει την προσωπική του ιδιόλεκτο, προερχόμενη από τους κόλπους, αρχικά, του ιμπρεσιονισμού. Παρατηρώντας

και μελετώντας τους φίλους του ιμπρεσιονιστές και με την ψυχική ενθάρρυνση προσώπων όπως ο επίσης ρηξικέλευθος ζωγράφος Καμίι Πισσαρό και ο επιδραστικός γκαλερίστας Αμπρουάζ Βολάρ, ο Σεζάν σταδιακά ξεδιπλώσε την προσωπικότητά του, ορίζοντας απόσχιση από το ρεύμα του ορθόδοξου ιμπρεσιονισμού. Αν μπορούσε να εντάξει κανείς το ύφος των ώριμων και μεταγενέστερων περιόδων του, θα τον κατέτασσε στον μετα-ιμπρεσιονισμό και θα τον συνέδεε με τους ψιθύρους του πρώιμου κυβισμού.

Ο Ανρί Μatis και ο Πάμπλο Πικάσο αναφερόμενοι στην περίπτωση Σεζάν τον αναγνώριζαν ως «πατέρα όλων». Η βιογραφία του Σεζάν θα μπορούσε να είναι και η ιστορία των ιδεών από το 1850 έως το 1900.

Το Ίδρυμα Beyeler έχει στήσει την έκθεση στους ωραίους λευκούς χώρους του, αναδεικνύοντας την αναγνωρίσιμη και πολύσημη ζωγραφική του Σεζάν. Το εικονιζόμενο έργο με τις «Λουόμενες» του 1895 δείχνει ένα αγαπημένο του θέμα, που προσέγγισε με πολλούς τρόπους.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Μουσικές γυναϊκών που γύρευαν να αναπνεύσουν

Ο κύριος Γκρι γράφει τούτες τις αράδες στο αεροδρόμιο της Λισαβώνας. Αυτοί οι «μη τόποι» που είναι τα αεροδρόμια, όπου βρίσκονται πάντοτε σε έναν ενδιάμεσο χώρο και χρόνο, προσφέρονται για ακροάσεις με τα ακουστικά: το ambience της μουσικής απαλύνει αυτό το αίσθημα της μη ύπαρξης σε έναν μη τόπο. Αλλά ο κύριος Γκρι δεν επιλέγει ηλεκτρονικούς ήχους, μιμιμαλισμό και μυστηριακές ατμόσφαιρες (όντως: ο πειρασμός να ακούσεις τον Μπράιαν Ιννο σε ένα αεροδρόμιο είναι συνεχής και έντονος ήδη από το 1979, οπότε κυκλοφόρησε το περίφημο, κλασικό σήμερα, άλμπουμ «Ambient 1: Music for Airports»...) Οχι, επιλέγει γυναίκες που

έγραψαν εξαιρετικά μουσική τον δέκατο ένατο αιώνα (και έως τα μέσα του εικοστού). Έργα για πιάνο ερμηνευμένα εξαιρετικά από την Κλερ Χουάνγκσι σε μια πολύ πρόσφατη κυκλοφορία της Alpha-Classics.

Ποιες είναι αυτές; Πρώτη η Φάνι Χένσελ (1805-1847), που δεν είναι άλλη από την αδελφή του Φέλιξ Μέντελσον. Από τα σχεδόν πεντακόσια (!) έργα που συνέθεσε (ανέκδοτα και ανεμφανήτα σε δημόσιους χώρους όσο ζούσε), τα 125 είναι για σόλο πιάνο. Δύο από αυτά περιλαμβάνονται εδώ. Και είναι υπέροχα έργα της πρώιμης ρομαντικής περιόδου. Ο Φέλιξ ήταν μεγάλος συνθέτης, αλλά εάν η Φάνι ζούσε σε μεταγενέστερη εποχή θα είχε λάμψει το άστρο της.

Η νέα κυκλοφορία της Alpha-Classics περιλαμβάνει έξι εκτελέσεις της Κλερ Χουάνγκσι σε έργα γραμμένα για πιάνο.

Σειρά έχει στον δίσκο η εκπληκτική Αμερικανίδα Εϊμι Μπιτς (1867-1944). Η Μπιτς ήταν πιο τυχερή από τη Φάνι. Ακουσε τα έργα της

να παίζονται δημοσίως, ακόμα και συμφωνίες της. Το άλμπουμ περιλαμβάνει τρία εξαιρετικά πνοής έργα για πιάνο. Οψιμη ρομαντική η Μπιτς, φέρει κάτι από τη δυναμική του Νέου Κόσμου στη μουσική της. Το «Dreaming» από το «4 Sketches», για παράδειγμα. Τέσσερα πιανιστικά έργα της Κλάρα Σούμαν (1819-1896) περιέχει το άλμπουμ. Τέσσερα μικρά αριστουργήματα από την αφοσιωμένη και παθιασμένη χήρα του Ρόμπερτ Σούμαν, την οποία με τόσο αξόδευτο (μάλλον...) πάθος ερωτεύτηκε ο Γιοχάνες Μπραμς. Εδώ ο ρομαντισμός βρίσκεται στο απόγειό του. Και η φωνή της Κλάρα έχει μια δική της δύναμη. Μερικά χρόνια αργότερα εάν ζούσε, όπως

η Μπιτς, και ο ήλιος μέσα της θα είχε λάμψει.

Το άλμπουμ κλείνει με κάτι πολύ ιδιαίτερο: πέντε συνθέσεις της Φλόρενς Πράις (1887-1953). Η πρώτη Αφροαμερικανίδα μουσικός που άκουσε τα έργα της, συμφωνικά και μη, να αναγνωρίζονται δημοσίως. Ο κύριος Γκρι ακούει τον «Χορό του Βαμβακιού» και τη «Νέγκρικ Φαντασία υπ' αριθμ. 2» μέσα στο αεροδρόμιο, όχι πολύ μακριά από τις όχθες του Ατλαντικού και σκέφτεται τις τέσσερις συνθέτριες του άλμπουμ: οι δύο κάτι χάθηκαν από την ανταπόκριση που είχε η μουσική τους. Η Πράις, από το Αρκανσο μάλιστα, όπως και η Μπιτς, στάθηκαν πιο τυχερές. Η Φάνι και η Κλάρα όχι και τόσο.

Claire Huangci
Piano Heroines
Hensel Wieck
Beach Price Claire
Huangci, piano
Alpha-Classics

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ

Ένα τραύμα και ένα ψέμα

Ανάμεσα στην πραγματικότητα και στη μυθοπλασία δεν εκτεινεται ποτέ ένα ξεκάθαρο όριο, αλλά ένα πεδίο αμειβαίων μετατοπίσεων. Εκεί τοποθετείται το «Τα θέλω όλα» του Ντόμινικ Αμερένα: μυθιστόρημα που δεν αρκείται στον διάπλου των θολών νερών της αυτομυθοπλασίας, αλλά αναμετρείται με τη συνθήκη της σύγχρονης συγγραφικής πράξης.

Ο ανώνυμος ήρωας, βυθισμένος σε συγγραφικό τέλμα, θα βρεθεί τυχαία αντιμέτωπος με την Μπρέντα Σέιλς, μυθική μορφή της αυστράλιανής λογοτεχνίας, απούσα από τον δημόσιο χώρο επί μισόν αιώνα. Τα δύο μυθιστορήματά της μπορεί να καθόρισαν γενιές αναγνωστών, η ίδια όμως –ως άλλος Πίντσον των Αντιπόδων– δεν επεδίωξε καταξίωση ούτε συνεισέφερε στην ερμηνεία του έργου της. Ένα ολίσθημα της νοσοκόμας, στο γηροκομείο όπου ζει η Σέιλς, καταλήγει με τον ήρωα να συστήνεται ως εγγονός της. Ο Αμερένα επιμένει στην παθητικότητα του πρωταγωνιστή: από τη συγγραφική αναβλητικότητα και τη συμμετοχή του σε φαρμακευτικά πειράματα μέχρι τις σεξουαλικές/ερωτικές του επιλογές, όλα υπαινίσσονται αδυναμία αντίστασης στις περιστάσεις. Η παθητικότητα συνιστά εύρημα. Υποδηλώνει τη βία της επιλογής πίσω από το σχήμα της αναγκαιότητας – όχι μόνο στην πραγματικότητα, αλλά και στη γραφή.

Ενοχικό σύνδρομο

Το ψέμα ξεκινά ως αμχανία: γρήγορα, όμως, αυτονομείται. Δεν αποκρύπτει πλέον· παράγει αφήγηση. Οι εξομολογήσεις της Σέιλς για το παρελθόν που υποβαθμίζει τα ελλειπτικά βιβλία της, καθώς και για τη σχέση τους με την αποικιοκρατική και πατριαρχική βία στοιχειοθετούν τον υποδειγματικό ορίζοντα του μύθου. Η Σέιλς υπήρξε «εκπρόσωπος ενός έθνους με καταπιεσμένο

ενοχικό σύνδρομο». Η γραφή της αντλούσε από μια συλλογική ενοχή που δεν μπορούσε να αρθρωθεί ευθέως, παρά μόνο μέσα από τη μυθοπλασία. Ο ανώνυμος ήρωας, παριστάνοντας ότι εξαναγκάστηκε στο ψέμα, θα εκπληρώσει το ίδιο σχήμα. Δεν αδυνατεί να συγκωρήσει τον εαυτό του για το ψεύδος αυτό καθαυτό, αλλά για το γεγονός ότι αυτό του επιτρέπει να αποκτήσει πρόσβαση σε μια αφήγηση που δεν του ανήκει. Το ψεύδος λειτουργεί ως άδεια εισόδου σε μια ξένη επικράτεια, ιστορικά φορτισμένη, την οποία ο ήρωας μετουσιώνει σε νόημα για το βιβλίο που σχεδιάζει να γράψει από τις αποκαλύψεις της Σέιλς: το βιβλίο που διαβάζουμε εμείς.

Αν και το μυθιστόρημα του Ντομίνικ Αμερένα εκτυλίσσεται στη σύγχρονη Αυστραλία, φέρνει στην επιφάνεια τα τραύματα και τα μυστικά του αποικιακού παρελθόντος της Ωκεανίας.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Η αισθητική της τρέλας

Ακόμη μία γυναικοκτονία, για να χρησιμοποιήσουμε τη σύγχρονη ορολογία, μιας και οι δολοφονίες γυναικών από ανθρωποκτονίες αναβαθμίστηκαν σε γυναικοκτονίες. Ευτυχώς αυτή είναι μυθοπλαστική. Στο μυθιστόρημα της Βίκυ Τσελεπίδου «Η αγέλη», επτά πρόσωπα επιχειρούν να βρουν τα αίτια της δολοφονίας της Λυδίας από τον εραστή της, που παραμένει μέχρι τέλους ανώνυμος, μολονότι πρωταγωνιστεί στις εναλλασόμενες μαρτυρίες. Η φωνή του σε πλαγιογράμματα γραφή παρεισφύρει στον λόγο των άλλων, είτε διορθώνοντας τα λεγόμενά τους είτε απευθυνόμενος στο θύμα του. Η φασματική παρουσία του με το ψυχοπαθολογικό παραλήρημα είναι το πιο προβληματικό κομμάτι του βιβλίου.

Κατόπιν της υπόδειξης του δικηγόρου υπεράσπισης, ο ξάδελφος του δράστη, ένας συνάδελφός του, ο εργοδότης του, η παιδική του φίλη Στέλλα, η Φαίη, μια πρώην του, και η Ολγα, επιστήθια φίλη της Λυδίας, ηχογραφούν τις εμπειρίες τους από τη συναναστροφή τους με τον δράστη. Παρενθετικά αναφέρω πως η ανωνυμία των ανδρών στο βιβλίο δεν προσφέρει τίποτα πέρα από κούφια φεμινιστική αλληλεγγύη, όπως και τα ονόματα των ηρωίδων στην πρώτη σελίδα εν είδει αφιέρωσης. Στο τέλος παίρνει τον λόγο ο δικηγόρος χωρίς όνομα,

εκλιπαρώντας τον εντολέα του να ανοίξει το στόμα του, ώστε να μπορέσει κάπως να τον υπερασπιστεί. Παραδόξως, ο δολοφόνος είναι το πιο ομιλητικό πρόσωπο της αφήγησης.

Αντιφάσεις

Οι μαρτυρίες των έξι αναβιβνουν κοινότοπα επεισόδια της καθημερινότητας, αναμνήσεις δίκως κανένα βάρος, σκιαγραφούν αντιφατικά πορτρέτα του θύτη, άλλες τον οικτρίρουν και άλλες τον συμπονούν, ενώ όλες συγκλίνουν στην ανικανότητά τους να υποπτευθούν έστω τα κίνητρα της πράξης του. Οσοι από τους μάρτυρες ανατρέχουν στο παρελθόν για να ανασύρουν ενοχοποιητικές ενδείξεις, καταλήγουν με αναξιόπιστα ευρήματα. Ο ξάδελφος θυμάται πως κάποτε τον είδε να ξεκοιλιάζει ένα βάτραχο, ο εργοδότης επισημαίνει την εμμονή του με ένα χαλασμένο καζανάκι, ο συνάδελφος αναφέρει ότι είδε στο σπίτι του μια συλλογή σπιρτόκουτα με κομμένα νύχια, η Φαίη προβληματίζεται γιατί δεν την αγάπησε κι αυτή μέχρι τα άκρα, η Ολγα που τον μισεί, τον είχε ικανό για κάθε είδους βία, όχι όμως και για θάνατο, η Στέλλα εξιστορεί ένα κοινό τους «έγκλημα» στην παιδική ηλικία, περιπίπτοντας στο αναπόφευκτο ιδίωμα της ανηλικότητας.

Αν τα έξι πρόσωπα, μαζί και

ΒΙΚΥ ΤΣΕΛΕΠΙΔΟΥ
Η αγέλη
εκδ. Πατάκη, 2025
σελ. 320

ο δικηγόρος, αδυνατούν να διακρίνουν τη βαθύτερη ψυσιονωμία του δράστη, περισσότερο απ' όλους δυσκολεύεται ο ίδιος, έρμαιο μιας αδιάγνωστης ψύκωσης. Όπως δείχνουν οι υφολογικές διαφοροποιήσεις των μαρτυριών, η Τσελεπίδου πρόσεξε ιδιαίτερα τις γλωσσικές διακυμάνσεις του βιβλίου της.

Οι προφορικές χροιές των προσώπων ακούγονται πειστικές, αν και οι ανδρικές συχνά περιορίζονται σε μια στερεοτυπική μαγκιά. Πιο αδικημένος είναι ο θύτης, ο οποίος μιλάει κάπου από το υπερπέραν, ζαλισμένος από τη δίνη ενός μεγάλου λόγου. Μεσ στον σάλο του ψυχικού του οδυρμού παρασύρεται από τα φρενιάσματα του νου του, παρουσιάζοντας την περιπάθειά του για τη Λυδία και το κανιβαλικό της τέλος σαν αντιδικία με τον Θεό. Νιώθοντας άθυρμα ενός δόλιου θεού, θύμα μιας σκαιής κοροϊδίας, φιλοδοξεί να δώσει ένα πρωτόφαντο νόημα στα υλικά του κόσμου, έτσι ώστε να απαλλαγεί «από την ψυχοφθόρο διαδικασία της κατακερματισμένης πολυνοματοθεσίας τους».

Η γλώσσα της τρέλας θέλει γερό αφηγηματικό λεπτοργκό, αλλιώς αγγίζει τη γλωσσική φαιδρότητα. Στην προσπάθειά της να αποτυπώσει τη φωνή ενός σαλεμένου μυαλού, κεντρισμένου από τη θεοδικία, η Τσελεπί-

δου δεν αποφεύγει πομπώδεις υπερβολές, λες και ο ήρωάς της μιμείται την τρομερή πάλη του Αχαάβ με τον Θεό, τη λευκή φάλαινα. Έτσι, ενώ οι μάρτυρες παλεύουν να μιλήσουν για τον δράστη, εκείνος μπερδεύεται στις φράσεις τους λέγοντας τα τρελά του: «στις κόγχες της πιο σκοτεινής σπηλιάς σου πολλά εγώ χτυπάνε τα φτερά τους»· «είχαν το βάρος του ασημιού οι λέξεις σου, μ' έκοβαν σαν γυαλί, μπηγόνταν μες στο δέρμα μου». Η Λυδία είχε τη μητέρα που από μέσα της θα την έκανε εκείνος να αναγεννηθεί: «Από τη μητέρα τη δική σου, Λυδία, την αμίλητη, ακίνητη μητέρα σου, που ο μόνος λόγος που είχε πλέον για να πάλλεται ήμουν εγώ, μόνο εγώ, εγώ πλέον ήμουν η μόνη αιτία που θα μπορούσε να κάνει το σώμα σου ξανά να πάλλεται, ο βιολιστής σου εγώ».

Προμελέτη

Όπως κάθε λόγος στη λογοτεχνία, ο λόγος της αλλοφροσύνης προϋποθέτει προμελέτη. Από την προετοιμασία του κρίνεται η απόγνωσή του, ο συγκινησιακός του αντίκτυπος. Εδώ η γλώσσα μανιάζει αχαλιναγώγητη, αφιονισμένη από νοσηρή μεγαλορρημοσύνη. Ακόμη και οι ψυχιατρικές παθήσεις οφείλουν να συνεργαστούν τόσο με τη λογική όσο και με την αισθητική, αν θέλουν να μεταπλάστούν σε μυθοπλαστικό πάθος.

ΠΡΩΤΑ ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Λογοτεχνία

1 **«Ντερεμέτζο»**, της Σάλλυ Ρούνεϋ (Πατάκης).

2 **«Πάει και το Φραντζολάκι»**, του Λάσλο Κρασναχορκάι (Πόλις).

3 **«Τα ονόματα της Φελίσας»**, του Χουάν Γκαμπριέλ Βάσκες (Ικαρος).

4 **«Βραδιές»**, του Νικολάι Γκόγκολ (Αντίποδες).

5 **«Μια ερμίνα στο Τσέρνοπολ»**, του Γκρέγκορ φον Ρετσόρι (Δώμα).

Βιογραφίες, δοκίμια, κριτικές

1 **«Big Bang 1970-1973. Η άνοψη του πολιτισμού στα χρόνια της δικτατορίας»**, των Στ. Καλύβα και Ν. Τριανταφύλλη (Μεταίχμιο).

2 **«Γιατί τα χρόνια τρέχουν χύμα»**, του Διονύση Σαββόπουλου (Πατάκης).

3 **«Αφρική»**, του Γιούστας Πάλμπερ (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).

4 **«Τα ημερολόγια και τα σημειωματάρια»**, της Πατρίσια Χάισμιθ (Αγρο).

5 **«Black Power»**, του Θανάση Μήνα (Πόλις).

Τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Adagio II» (Νότη Μπότσαρη 10, Ναύπακτος).

Φύλλα από τη σπάνια, πολύ προσωπική κονσερτίνα του Γιάννη Μόραλη, στην οποία ξυλογραφίες και αντικριστές φωτογραφίες της Λυδίας Αντωνιάδη και του ιδίου αποτυπώνουν την πρώιμη καλλιτεχνική ευαισθησία του και τη στενή σχέση του με την αγαπημένη του.

Μωσαϊκό του 20ού αιώνα

Η συλλογή του ΜΙΕΤ που καλύπτει 60 χρόνια ελληνικής δημιουργίας θα εκτεθεί στο Μουσείο Μπενάκη

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Η ιστορία μιας συλλογής έχει σημασία ανεξάρτητα από τα έργα που την απαρτίζουν. Όσο και αν παρουσιάζεται ως ένα σύνολο αποκτημάτων που διαφορετικοί άνθρωποι συγκέντρωσαν, είναι πάντα το αποτέλεσμα επιλογών, παραλείψεων και στιγμιαίων βεβαιότητων, διαμορφωμένων μέσα σε συγκεκριμένες πολιτικές, κοινωνικές και αισθητικές συνθήκες. Η έκθεση «ΜΙΕΤ 1966-2026: Η διαδρομή μιας συλλογής», που θα δούμε στο Μουσείο Μπενάκη / Πειραιώς 138 από τις 26 Φεβρουαρίου, δεν επιχειρεί να αρνηθεί αυτή τη συνθήκη. Αντιθέτως, τη θέτει στο επίκεντρο, προτείνοντας μια ανάγνωση της νεοελληνικής τέχνης του 20ού αιώνα μέσα από το φίλτρο μιας συλλογής που συγκροτήθηκε σταδιακά, συχνά αποσπασματικά, αλλά πάντοτε με έντονη συνείδηση του ιστορικού της ρόλου.

Από τα πρώτα χρόνια μετά την ίδρυσή του, το 1966, το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης (ΜΙΕΤ) επένδυσε στη δημιουργία μιας συλλογής που θα λειτουργούσε όχι ως κανόνas, αλλά ως ζωντανό αρχείο της σύγχρονης ελληνικής καλλιτεχνικής παραγωγής. Οι αρχικές αγορές, που έγιναν σχεδόν άμεσα, κινούνταν ανάμεσα σε δύο πόλους: στην αναγνώριση ήδη καταξιωμένων δημιουργών και στη στήριξη νεότερων καλλιτεχνών, των οποίων η σημασία δεν είχε ακόμη αποτυπωθεί πλήρως στη δημόσια σφαίρα. Κατά τη Μεταπολίτευση, η συλλεκτική αυτή δραστηριότητα απέκτησε μεγαλύτερη ένταση και σαφέστερο προσανατολισμό, σε μια περίοδο όπου η ίδια η έννοια της «σύγχρονης ελληνικής τέχνης» επαναδιαπραγματευόταν τα όριά της.

Σήμερα, με περισσότερα από 2.000 έργα, η συλλογή του ΜΙΕΤ είναι εκτεταμένη, ετερογενής και, αναπόφευκτα, άβυσσος. Η έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη δεν προσπαθεί να εξομαλύνει αυτές τις ανισότητες. Δεν φιλοδοξεί να παρουσιάσει το σύνολο ούτε να επιβάλει μια ενιαία αφήγηση, όπως εξηγεί ο επιμελητής της Κωνσταντίνος Παπαχρίστου. Αντιθέτως, υιοθετεί μια επιμελητική στρατηγική που αφήνει χώρο στην αμφισβήτηση και στην προσωπική ανάγνωση. Τα ζωγραφικά έργα θα οργανωθούν θεματικά –ανθρώπινη μορφή, τοπίο, νεκρή φύση– χωρίς αυστηρή χρονολογική πειθαρχία, ενώ η γλυπτική και η χαρακτηριστική θα αποκτήσουν διακριτούς χώρους, όχι ως συμπληρώματα αλλά ως ισότιμες πρακτικές.

Η έκθεση αποφεύγει το δέλεαρ της επετειακής αναδρομής, μολονότι η διοργάνωση αποτελεί την κεντρική εκδήλωση του 2026 για τα 60 χρόνια από την ίδρυση του ΜΙΕΤ και ανοίγει ορισμένα ερωτήματα: Τι σημαίνει το συλλέγειν για

ένα πολιτιστικό ίδρυμα και πώς η ιστορία της τέχνης γράφεται μέσα από θεσμικές επιλογές; Η «Κ» παρουσιάζει πέντε, εν πολλοίς, άγνωστα τεκμήρια της πορείας σημαντικών Ελλήνων ζωγράφων, που φέρουν απρόσμενες συνδέσεις και ενδιαφέρουσες εκπλήξεις.

1 ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΟΡΑΛΗΣ «ΛΑ.ΙΜ 1932 / 1934 / 1936»

Η κονσερτίνα που δημιούργησε ο Γιάννης Μόραλης σε πολύ νεαρή ηλικία ως φοιτητής στο Εργαστήριο Χαρακτικής του Γιάννη Κεφαλληνού αποτελεί ένα εξαιρετικά προσωπικό και άγνωστο δείγμα της πρώιμης δημιουργίας του. Στα εικαστικά, η κονσερτίνα είναι ένα μικρό έντυπο ή βιβλιαράκι, συνήθως συνοδευτικό μιας έκθεσης ή ενός έργου, όπως ένα μικρό «φυλλάδιο».

Στην περίπτωση του Μόραλη, η συγκεκριμένη κονσερτίνα ήταν μια πράξη αγάπης για τη συμμαθήτριά του στην ΑΣΚΤ Λυδία Αντωνιάδη –μία Αθηναία κόρη καλής οικογενείας– με την οποία είχε

δεσμό, που ο ίδιος παραδεχόταν ότι τον έκανε να αισθάνεται «σαν αρραβωνιασμένους». Σε κάθε φύλλο της κονσερτίνας, επικολλήθηκαν έξι ξυλογραφίες και πίσω από κάθε φύλλο τέσσερις φωτογραφίες με τη Λυδία Αντωνιάδη και δύο με την ίδια και τον Μόραλη, όλα επικολλημένα στο χαρτί υποστρώματος. Τυπώθηκαν μόνο δύο αντίτυπα. Η σειρά των μικρών αδημοσίευτων ξυλογραφιών φυλάσσεται σήμερα στη συλλογή του ΜΙΕΤ, με αντικριστή διάταξη φωτογραφιών και ξυλογραφιών. Το δεύτερο αντίτυπο δωρήθηκε από τον Μόραλη στην παλιά αγαπημένη του.

2 ΑΣΑΝΤΟΥΡ ΜΠΑΧΑΡΙΑΝ «Ο λινोटύπης», 1963

Ο Ελληνοαρμένιος ζωγράφος και χαράκτης (1924-1990) γεννήθηκε σε προσφυγική συνοικία της Αθήνας και σπούδασε ζωγραφική και λιθογραφία στη Σχολή Καλών Τεχνών. Από το 1945 έως το 1960 υπήρξε πολιτικός κρατούμενος σε φυλακές της Ελλάδας. Το 1963, στο πλαίσιο της σύνδεσής του με τον κόσμο των εκδόσεων και της τυπογραφίας, φιλοτέχνησε τη συγκεκριμένη

κριμένη ελαιογραφία, στην οποία αποτυπώνει την καθημερινότητα του επαγγέλματος του λινωτή, αναδεικνύοντας την αξία της χειρωνακτικής εργασίας.

Η ζωγραφική του Μπαχαριάν κινείται στον χώρο του κριτικού ρεαλισμού, συχνά με κοινωνικά και πολιτικά θέματα. Μετά την αποφυλάκιση του δίδαξε γραφιστική και το 1969 ίδρυσε το καλλιτεχνικό πνευματικό κέντρο «Ωρα», που αποτέλεσε σημαντικό πυρήνα πολιτιστικής ζωής στην Αθήνα. Παράλληλα εξεδίδε ετησίως τον τόμο «Χρονικό της Ωρας», με λεπτομερή αναφορά σε κάθε καλλιτεχνικό γεγονός της περασμένης χρονιάς.

3 ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΑΪΤΗΣ «Φηρά Σαντορίνης», 1953

Μπορεί η εικόνα που έχουμε για το έργο του Γιάννη Γαίτη να συνδεθεί κυρίως με τα «ανθρωπάκια» του, όμως η πορεία του υπήρξε περισσότερο πολυσχιδής. Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1923 και σπούδασε στη Σχολή Καλών Τε-

χνών με δάσκαλο τον Κωνσταντίνο Παρθένη, απ' όπου αποφοίτησε το 1951. Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1940 παρουσίασε κυβιστικές, σουρεαλιστικές και αφηρημένες συνθέσεις που ξεχώριζαν για την τόλμη τους.

Το 1954 εγκαταστάθηκε στο Παρίσι. Εκεί αναπτύχθηκε η περίοδος με κυβιστικά-γεωμετρικά έργα όπως ο πίνακας με θέμα τα Φηρά της Σαντορίνης. «Δυστυχώς», όπως σχολιάζει ο κ. Παπαχρίστου, «αυτή τη ζωγραφική δεν την είδαμε να εξελίσσεται παραπέρα».

4 ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΤΖΟΥΡΑΚΗΣ «Window», 2017

Τα «Παράθυρα» κατέχουν ξεχωριστή θέση στο έργο του Μιχάλη Κατζουράκη (1933-2025).

Η συγκεκριμένη θεματική αποτελεί μια μεγάλη ενότητα που διαρκεί, με διάφορες παραλλαγές, για περισσότερο από πενήντα χρόνια. Άλλοτε τα «Παράθυρα» εμφανίζουν ίχνη μιας περασμένης ζωής με εμφανή σημάδια φθοράς, άλλοτε συνομιλούν με τον ψηφιακό κόσμο των Windows και την αισιοδοξία του μέλλοντος, σχολιάζοντας με ευαισθησία την ανθρώπινη κατάσταση. Η ζωγραφική του Κατζουράκη εντάσσεται στη γεωμετρική αφαιρεση και στον μοντερνισμό, με αυστηρή δομή και μινιμαλιστική αισθητική, στοιχεία που διαπνέουν και τη σειρά των «Παραθύρων».

5 ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΣΑΚΑΓΙΑΝ «Το κάλεσμα των πνευμάτων των γονέων μου», 1983

Ένας από τους σημαντικότερους εν ζωή εκπροσώπους της σύγχρονης ελληνικής ζωγραφικής, με διεθνή καριέρα και παρουσία σε μουσεία και συλλογές στην Ευρώπη και πέραν αυτής. Η ζωγραφική του Σακαγιάν χαρακτηρίζεται από έναν ανθρωποκεντρικό παραστατικό ρεαλισμό, όπου το βλέμμα, η μνήμη και η συλλογική εμπειρία γίνονται βασικά στοιχεία των εικόνων του. Το συγκεκριμένο έργο καθορίζεται από νωρίς την ουσία της ζωγραφικής του Σακαγιάν: πρόκειται για μια ελεγεία για την ανθρώπινη κατάσταση· ένας βαθύς στοχασμός για την ύπαρξη και την απώλεια. Σε αντίθεση με τα μεταγενέστερα έργα του, στα οποία αυτό επιτυγχάνεται με την έντονη και συχνά επαναλαμβανόμενη παρουσία της ανθρώπινης μορφής, εδώ υπάρχει μόνο μια μικρή νύξη: η κορνίζα με τις φωτογραφίες πάνω στο τραπέζι. Οι φωτογραφίες, η άδεια καρέκλα, τα σκόρπια αντικείμενα συντελούν στην αίσθηση της παρουσίας μιας μορφής διά της απουσίας της.

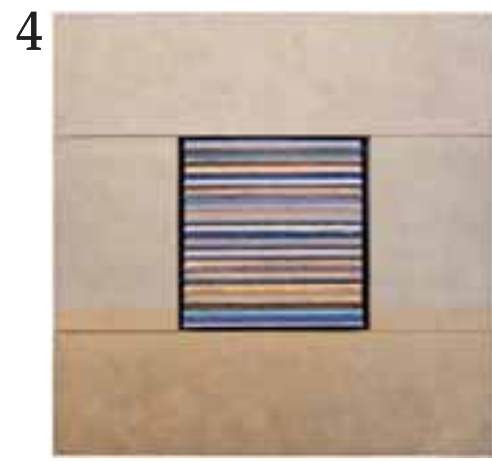

«Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης 1966-2026: Η διαδρομή μιας συλλογής». Μουσείο Μπενάκη / Πειραιώς 138, από τις 26 Φεβρουαρίου.

Ιστορική αποστολή
Ανάγνωση της νεοελληνικής τέχνης του 20ού αιώνα μέσα από το φίλτρο μιας συλλογής που συγκροτήθηκε σταδιακά, συχνά αποσπασματικά, αλλά πάντοτε με έντονη συνείδηση του ιστορικού ρόλου της.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΙΕΤ

Τα επιλεγμένα έργα σηματοδοτούν ρήξεις, μεταποίσεις ή στιγμές συμπίκνωσης, είτε στην πορεία ενός καλλιτέχνη είτε στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκαν. Από αριστερά προς τα δεξιά, οι πίνακες των Ασαντούρ Μπαχαριάν, Γιάννη Γαίτη, Εδουάρδου Σακαγιάν και Μιχάλη Κατζουράκη.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΙΕΤ

Αριστερά και σοβιετική λογοτεχνία

Του **ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΡΑΣΧΗ**

«Οποῖος ἐπιθυμεί νὰ γνωρίσει τὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ζῶν τῆς Ρωσίας πρέπει νὰ μελετήσῃ τὴν λογοτεχνία τῆς». Ὄταν ὁ ἀκαδημαϊκὸς Χαράλαμπος Θεοδωρίδης ἔγραφε αὐτὰ τὰ λόγια τὸ 1946, ἔχοντας κατὰ νουν τὴν Σοβιετικὴ Ἐνωση σὲ μιὰ περίοδο ὅπου ἡ Εὐρώπη βίωνε τὴν ἐκτόξευσιν ἐνὸς (βραχυβίου) φιλοσοφικοβιολογικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, δὲν ἐνέδιδε σὲ ρητορικὴ ὑπερβολή. Στὴν αὐτοπροβολὴ τῆς αἰς κράτους, ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἔδινε πάντοτε ἰδιαίτερον ἀξία στὴν λογοτεχνία. Αὐτὸ κατέστη ἰδιαίτερος ἐμφανὴς στο συνέδριον τῶν Σοβιετικῶν συγγραφέων τὸν 1934, τὸ ὁποῖο, με διεθνή συμμετοχὴ καὶ τὴ διακήρυξιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ δόγματος τοῦ «σοσιαλιστικοῦ ρεαλισμοῦ», ἀποτέλεσε λογοτεχνικὸ γεγονός με βαθεῖς ἐπιπτώσεις στὴν πολιτισμικὴ αὐτοαντίληψιν τῆς παγκόσμιας Ἀριστερᾶς. Ἐκτε, γιὰ νὰ χαιρεῖ ἓνα λογοτεχνικὸ ἔργον τῆς ἔγκρισιν τοῦ σοβιετικοῦ καθεστώτος καὶ τῶν ὁπαδῶν του, ὅφειλε νὰ ἀκολουθεῖ τὰ προτάγματα τοῦ νέου δόγματος, συνοπτικά: ἡ σαφὴ προώθησιν τῶν κομμουνιστικῶν ἀξιών καὶ ἡ ἀπεικόνισιν τῆς πραγματικότητος στὴν «ἐπαναστατικὴ τῆς πορείας». Κατ' ἐπέκτασιν, ὁ τρόπος με τὸν ὁποῖον κανεῖς σχετιζόταν με τὰ «ἐπίσημα» σοβιετικὰ λογοτεχνικὰ κείμενα ἐπηρέαζε τελικὰ τὴ συνολικὴ σχέση του με τὸ ἴδιον τὸ σοβιετικὸ ἐγχείρημα.

Η επιρροή της λογοτεχνικο-εντρικής πολιτικής της ΕΣΣΔ εξακολουθεί να διακρίνεται, ιδίως σε χώρες που ιστορικά κατατάχθηκαν στον λεγόμενο «Τρίτο Κόσμο». Στην Ελλάδα, πολλοί κομ-

μουνιστές συνεχίζουν να τρέφουν υψηλή εκτίμηση για τα έργα των «επίσημων» Σοβιετικών συγγραφέων. Αρθρα που εγκωμιάζουν κατά τ' άλλα λησμονημένους Σοβιετικούς συγγραφείς, όπως ο Μπόρις Πολεβόι και ο Νικολάι Οστρόφσκι, ή που υπερασπίζουν τον, κατά τα άλλα ευρέως αποδοκιμαζόμενο σήμερα ως αισθητικά ευτελή, σοσιαλιστικό ρεαλισμό, εξακολουθούν να αφανθούν σε

Μετά το συνέδριο του 1934, ένα «επικυρωμένο» λογοτεχνικό έργο αναμενόταν από τους Έλληνες κομμουνιστές να ενσαρκώνει το «πνεύμα» του σοσιαλιστικού κράτους.

έντυπα και διαδικτυακούς τόπους που συνδέονται με το ΚΚΕ.

Αυτό που σίγουρα δεν μπορεί κάποιος να καταλογίσει σε τέτοιες αναρτήσεις είναι η ασυνέχεια τους με τον ιστορικό χαρακτήρα της εγκώριας Αριστεράς. Πράγματι, η σημασία της σοβιετικής λογοτεχνίας για την ελληνική Αριστερά κατά το μεγαλύτερο μέρος του 20ού αιώνα υπήρξε άκρως σημαντική. Αυτό ισχύει ιδίως για την περίοδο κατά την οποία η αριστερή βανη στην Ελλάδα επιρροήθηκε βαθιά από τις μεθοδεύσεις του ΚΚΕ, από τον μεσοπόλεμο έως την διάσπαση του κόμματος το 1968. Ήδη από την εδραίωση της σοβιετικής εξουσίας και ιδίως μετά το συνέδριο του 1934, ένα «επικυρωμένο» λογοτεχνικό έργο που προερχόταν

Ο Μπορίς Παστερνάκ, στις 23 Οκτωβρίου 1958, μόλις του ανακοινώθηκε η βράβεισή του με Νομπέλ Λογοτεχνίας. Η ελληνική φιλοσοφική Αριστερά είχε άλλη άποψη για τον πατέρα του «Δρ Ζιβάγκο».

από τη Σοβιετική Ένωση αναμενό-
ταν από τους σοβιετοφίλους Έλλη-
νες κομμουνιστές να ενσπράκωνε
το «πνεύμα» του νέου σοσιαλιστι-
κού κράτους. Δεδομένης αυτής
της ιδιότητας, λειτουργούσε ως
«οδηγός» για τους συμπαρόντες
πατριάρχες της ΕΣΣΔ στον μη
σοσιαλιστικό κόσμο, αλλά και ως
πολιτισμικό αντίβαρο στα αστικά
λογотεχνικά γούστα και θεωρητι-
κά θεμέλια.

Σοβιετικά λογοτεχνικά κείμενα υπερεπέρωσαν κατ' επέκτασιν σε όλα τα κύρια αριστερά περιόδικα της περιόδου, από έντυπα ανιστορικής κομματικής γραμμής έως σαφώς πιο ανοιχτόμυαλες εκδόσεις. Ακόμα, η πλειονότητα των μεγαλύτερων ονομάτων της ελληνικής αριστερής πεζογραφίας και ποίησης του 20ού αιώ-

να, όπως η Μέλπω Αξιώτη και ο Γιάννης Ρίτσος, συνέθεσαν έργα καθαρά επηρεασμένα από την κρατική προωθούμενη λογοτεχνία της Σοβιετικής Ενωσης και το επίσημο δόγμα του σοσιαλιστικού ρεαλισμού.

Μάλιστα, η επιρροή και η πρόσληψη λογοτεχνικών έργων από τον ορειβαστή και τον «ρωσικό» χώρο θεωρείται τόσο μεγάλη για τους Έλληνες ορειβοφίλους κομμουνιστές, ώστε η ίδια η πρόσληψη τους στην Ελλάδα γενικότερα κατά τον 20ό αιώνα να χαρακτηρίζεται, κατά τα λόγια της σλαβόλογου Αλεξάνδρας Ιωαννίδου, ως «διαχειριζόμενη πάλι τον Αριστερά». Κάτι διόλου αμελητέο, αναλογιστείτε κανείς ότι η κατάvalωση της ρωσοφώνους λογοτεχνίας στην Ελλάδα σε αυτήν

την περίοδο ήταν κάθε άλλο παρά περιθωριακή.

Εξαιτίας αυτού του «μονοπω-
λίου», φιλοσοβιετικοί παράγο-
ντες υπήρξαν καθοριστικοί για
την ερμηνευτική πλαισίωση της
ρωσόφωνης λογοτεχνίας. Συχνά
αντιγράφοντας κατά γράμμα σο-
βιετικές θεωρητικο-ιδεολογικές
διακρίσεις, Έλληνες αριστεροί
απέκλειαν και αντιμάχονταν ό,τι
ξεπερνούσε τα όρια της ερμυ-

Με την άνοδο της γενιάς του Πολυτεχνείου, το λογοτεχνικό ενδιαφέρον των προοδευτικών και επαναστατικών παραγόντων της χώρας είχε πλέον μετατοπιστεί.

νευτικής «γκάμας» του σοσιαλιστικού ρεαλισμού. Αυτό γινόταν ιδιαίτερα εμφανές όταν επρόκειτο στην πρόσληψη κειμένων Σοβιετικών αντιπροσυνόντων, όπως ο περιβόητος (και, κατ' επέκταση, κατασυκοφαντημένος) «Δρ Ζιβάγκο» του Μπορίς Παστερνάκ. Με λίγες εξαιρέσεις, όπως αυτή του ρωσόφωνου μεταφραστή Αρν Αλεξάνδρου, όσοι εντός του κύριου αριστερού άξονα ΚΚΕ - ΕΔΑ έτρεφαν αντιλήψεις για τον δογματισμό έτειναν να αυτολογοκρινόμναι για το «καλό» της ενότητας του κινήματος. Ταυτόχρονα, η ταύτιση του «ρωσικού» με του «αριστερού» είχε ως αποτέλεσμα η ρωσόφωνη λογοτεχνία, σοβιετική ή μη και ανεξαρτήτως ποιότητας ή πολιτικού μνήματος, να βρίσκεται πρώτα

στο στόχαστρο της Ασφάλειας και των λογοκριτών όταν το ελληνικό πολιτικό εκκρεμές μετατοπιζόταν προς την άκρα Δεξιά. Αυτή η «Σκύλλα και η Χάρυβδη» της σχετικής κυριαρχίας της ιδεολογικής ακαμψίας των «σοβιετόφιλων» και της «ρωσοφοβίας» του ελληνικού κράτους μπορεί να θεωρηθεί ως βραχυπρόθεσμο επιζήμιον για την ανάπτυξη βαθύτηρων συζητήσεων γύρω από τη ρωσοφωνη λογοτεχνία στη χώρα.

Δεν ήταν παρά μόνον το 1968, με την εσωτερική διάσπαση του ΚΚΕ και την επακόλουθη γενικευμένη αποξένωση από το σοβιετικό καθεστώς μετά την εισβολή στην Τσεχοσλοβακία το ίδιο έτος, που η επίσημη σοβιετική λογοτεχνία εκθρονίστηκε από την ηγεμονική θέση της. Μόνο τότε μπορούσε πλέον να εκφραστεί ανοικτά ο σκεπτικισμός απέναντι στην ΕΣΣΔ, στις ιδεολογικές επινοήσεις της και στα πολιτισμικά προϊόντα της, χωρίς τον φόβο της απομόνωσης από το κύριο πολιτικό σώμα της Αριστεράς. Με την άνοδο της γενιάς του Πολυτεχνείου, το λογοτεχνικό ενδιαφέρον των προοδευτικών και επαναστατικών παραγόντων της χώρας είχε πλέον μετατοπιστεί. Όσο για τον ολέαντα και πιο απηχαιωμένο σοβιετικό λογοτεχνικό κανόνα και τον φαναρισμό του επίσημου σοσιαλιστικορεαλιστικού θεωρητικού λόγου, αυτοί σταδιακά παραδόθηκαν στα χέρια πολιτισμικά σκληρωτικών νοσταλγών, όπου και παραμένουν.

Ο κ. Νικόλαος Παράσχης είναι υποψήφιος διδάκτωρ στο Τμήμα Ιστορίας του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου στη Φλωρεντία.

ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ
ΚΑΘΕ **ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ** ΣΤΙΣ **21:00**

Φεβρουάριος: ένας μήνας έρωτας!

Για τους ρομαντικούς, και όχι μόνο, το MOVIES BEST HD
προβάλλει οκτώ ταινίες
που υμνούν τον έρωτα και την αδιαμφισβήτητη δύναμή του!

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101

Θέση: 49

www.mesimvria.com

Η CAMPOS CULTURE AND ARTS ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

Τούλα

Θεατρική παράσταση

Κείμενο: Διομήδης Κουφτερός
Έλενα Αγαθοκλέους

Photo credit: Choreography for Three Dresses - Τούλα Λιασή ©

Τετάρτη 25/2/2026

Πέμπτη 26/2/2026

Παρασκευή 27/2/2026

Σάββατο 28/2/2026

20:30

ARTos House

Λεωφ. Αγίων Ομολογητών 64, Λευκωσία

Κρατήσεις: more.com

Ιδέα - Σκηνοθεσία: Διομήδης Κουφτερός

Κείμενο: Διομήδης Κουφτερός και Έλενα Αγαθοκλέους

Ερμηνεία: Έλενα Αγαθοκλέους

Σκηνογραφία – Ερευνητική συνεργάτης: Ελένη Ιωάννου

Κινηματογράφηση: Volume Films

Χειρισμός: Βαγγέλης Κονιώτης

Γραφιστικά: Poise Design Studio

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ:

MITOS

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ:

CAMPOS
CULTURE & ARTS

Την επόμενη ή μεθεπόμενη ημέρα. 24 ή 25 Ιουλίου 2018. Εσωτερικό σπιτιού. Θέα σε ό,τι απέμεινε. «Το σπίτι μας ήταν τυλιγμένο στις φλόγες. Γύρισα την πλάτη μου και έφυγα. Πώς μπόρεσα απλώς να φύγω;», λέει η Κατερίνα Αγγελοπούλου.

«Καμία φωτογραφία δεν μπορεί να καταγράψει εκείνη τη φρίκη»

Η εικαστικός και φωτογράφος Κατερίνα Αγγελοπούλου μιλάει στην «Κ» για την ειδική έκδοση με τίτλο «The fumes of Mars» που δημιούργησε για τη φονική πυρκαγιά στο Μάτι, το 2018. «Για όσους χάθηκαν. Για όσους συνεχίζουν να αγωνίζονται», αναφέρεται στην προμετωπίδα του τόμου

Συνέντευξη στη **MARIA ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

«Ήμασταν στη Λήμνο, έβγαине το φεγγάρι από τη θάλασσα και ήταν κόκκινο. Και λέω στην κόρη μου “κοίτα το φεγγάρι”. Και μου απαντάει “το έχω ξαναδεί αυτό”. “Πού το έχεις ξαναδεί;” τη ρωτάω. “Στο Μάτι”. Δεν ήταν φεγγάρι βέβαια τότε, αλλά ο ήλιος. Σήμερα, στα 11 της, οι εικόνες την ακολουθούν». Στις 23 Ιουλίου του 2018 η Κλειώ, σχεδόν 4 χρόνων, ήταν κατασκήνωση στη Ραφήνα, η γιαγιά της, Φοίβη, που έμενε στο εξοχικό τους στο Μάτι, πέρασε να την πάρει όταν, νωρίς το μεσημέρι, έμοιαζε ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Η μητέρα της, Κατερίνα, όταν έφθασε στο Μάτι μύριζε ήδη φωτιά. «Εκλεισα το σπίτι μας καλά και πήγα στην Αίμη, την πιο στενή φίλη της μαμάς, που έμενε σε απόσταση δύο λεπτών, φορώντας το μαγιό μου. Καθόμαστε, τρώμε παγωτό, γελάμε, παίζει το παιδί με το σκυλί και παρακολουθούμε κάπως ανήσυχες την πορεία της φωτιάς με ανοικτή την τηλεόραση, ανοικτό το ραδιόφωνο. Ανεβαίνουμε στην ταράτσα. Ο ουρανός είναι στο βάθος κατακόκκινος...» θυμάται η Κατερίνα Αγγελοπούλου.

Χρειάστηκαν λίγες ώρες για να εξελιχθεί η μέρα σε απόλυτο εφιάλτη. Άνθρωποι πανικόβλητοι, άνθρωποι να καίγονται ζωντανοί, αυτοκίνητα ακινητοποιημένα, οι τρεις γυναίκες και το

παιδί προσπαθούν να διαφύγουν. Οι δυο θα βρεθούν στα βράχια μέσα στη θάλασσα, με τη μικρή Κλειώ στην αγκαλιά της μητέρας της. Ετρεχαν στο πυρωμένο έδαφος, μέσα στους καπνούς. «Κάποια στιγμή γυρνάω και λέω στο παιδί “μπορείς να τρέξεις;”. Φοβήθηκα ότι δεν θα τα καταφέρω και θα πέσουμε και οι δυο στη φωτιά. Τέλος πάντων, φτάνουμε στα βράχια. Δεν βλέπω τη Φοίβη... Η Φοίβη πάρκαρε σαν καλός πολίτης στην άκρη του δρόμου, να μπορούν να περάσουν οι άλλοι, και ήρθε με τη βοήθεια ενός ζευγαριού Σκωτσέζων τουριστών. Είχε το ιοχίο της και τη βοήθησαν να κατέβει τα βράχια. Η Αίμη είχε χειρουργηθεί και ήταν καλά και καθαρή έπετα από μίνες από μεταστατικό καρκίνο στους πνεύμονες. Ενιωθε γερή. Μπήκε στη θάλασσα. Μετά από τρεις ώρες απλώς δεν άντεξε άλλο. Τη χάσαμε. Πνίγηκε».

Cut. Αλλαγή σκηνικού. Πριν από λίγες ημέρες, σε ένα ευρύχωρο διαμέρισμα στο Κολωνάκι, όπου πέρασε τα πρώτα χρόνια της ζωής της η εικαστικός και φωτογράφος (είχε ξεκινήσει την καριέρα της ως σκηνογράφος) Κατερίνα Αγγελοπούλου, μια από τις τρεις κόρες του σκηνοθέτη Θόδωρου Αγγελόπουλου. Οι άλλες δύο είναι η Άννα και η Ελένη. Καθόμαστε αντικριστά σε ένα μακρόστενο τραπέζι εργασίας, έχοντας στη μέση την έκδοση/λεύκωμα

Η Κατερίνα Αγγελοπούλου ξεφυλλίζει το λεύκωμα που δημιούργησε για να κρατήσει ζωντανή τη μνήμη εκείνης της φοβερής ημέρας. Αν και όπως λέει, η κόρη της, Κλειώ, τα θυμάται όλα. «Μια συζήτηση η οποία δεν γίνεται δημόσια είναι ότι ήταν πολλά παιδιά εκεί. Δεν αναρωτιέται κανένας πώς περνάνε, πώς μεγαλώνουν έχοντας αυτό το βίωμα».

με φωτογραφίες από το Μάτι, με τίτλο «The fumes of Mars» (ιδέα της Κλειώς), που κυκλοφόρησε τον Οκτώβριο του 2025 από τον αγγλικό εκδοτικό οίκο (GOST), παρουσιάστηκε στο Παρίσι, βρίσκεται ήδη σε βιβλιοπωλεία της Νέας Υόρκης και αυτές τις μέρες και στην ελληνική αγορά. Στο εξώφυλλο, ένα χρωματικό σύμπλεγμα της Κλειώς, κι αυτό από την εποχή που πήγαινε στον παιδικό σταθμό στη Νέα Υόρκη, ένα χρόνο μετά το συμβάν. Τους ζήτησαν να ζωγραφίσουν

ένα δέντρο και τον ουρανό. Το αποτέλεσμα, με έντονες μαύρες πινελιές, τράβηξε την προσοχή της παιδαγωγού, που ζήτησε να δει τη μητέρα της για να μάθει τι έχει συμβεί στο παιδί. «Η Κλειώ τα θυμάται όλα. Μια συζήτηση η οποία δεν γίνεται δημόσια είναι ότι ήταν πολλά παιδιά εκεί, τότε. Δεν αναρωτιέται κανένας πώς περνάνε, πώς μεγαλώνουν έχοντας αυτό το βίωμα».

– Την ίδια μέρα της φωτιάς επιστρέψατε στο σπίτι στο Μάτι;

– Ναι. Εβαλα στεγνά ρούχα, που μου έδωσαν, στην Κλειώ, γιατί ήταν βρεγμένη και έχανε δι-
αρκώς τις αισθήσεις της. Ενίωσα ότι ήταν ασφαλής προς το παρόν εκείνη και η μητέρα μου, τις άφησα στην παραλία πάνω σε ένα φουσκωτό σωσίβιο και μια καρέκλα και γύρισα μέσα στο Μάτι. Πήγα στο σπίτι. Λέω –είναι πολύ κακός παραλληλισμός, αλλά τέλος πάντων, αυτό σκέφτηκα– ότι κάτι τέτοιο έχω δει μόνο στο Βούκοβαρ, στον πόλεμο, όταν είχαμε πάει, το 1994, για το γύρισμα του «Βλέμματος του Οδυσσέα». Ήμουν τότε 12 χρόνων. Μαυρίλα, φωτιές χαμπλές, διάσπαρτες εστίες και σκουπίδια. Νεκρική σιγή. Δεν άκουγες τίποτα... Πήγα στο σπίτι μας, λοιπόν, το οποίο ήταν τυλιγμένο στις φλόγες. Γύρισα την πλάτη μου και έφυγα. Πώς μπόρεσα απλώς να φύγω; Επέστρεψα στην παραλία, δεν το είπα στη Φοίβη.

– Στο επίμετρο του βιβλίου γράφετε ότι σας είπαν αργότερα πως φωνάζατε τον πατέρα σας τη στιγμή που είδατε το σπίτι να καίγεται.

– Στο επίμετρο γράφω: «Ίσως μέσα στο μυαλό μου έχασα ξανά τον πατέρα μου εκείνη την ημέρα. Νιώθω πως τον έχασα. Και τον φώναξα με τον ίδιο τρόπο που τον φώναξα εκείνη την ημέρα όταν συνειδητοποίησα ότι ήταν αυτός που κειτόταν στην άσφαλτο μπροστά μου, κτυπημέ-

νος από μοτοσικλέτα. Θυμάμαι να ρωτάω: “Γιατί, μπαμπά;”. Αλλά ένα “γιατί”. Και πάλι ένα “γιατί”».

Cut. Επιστροφή στο 2012. Η συζήτηση πισωγυρίζει σε εκείνο το μοιραίο γύρισμα της 24ης Ιανουαρίου. Η Κατερίνα Αγγελοπούλου ήταν η σκηνογράφος της ταινίας «Η άλλη θάλασσα», που δεν ολοκληρώθηκε ποτέ. Όπως θυμάται η ίδια: «Παρόλο που ήμουν εκεί, στην αρχή δεν ήξερα ποιος τραυματίστηκε. Κάποια στιγμή ήρθε κάποιος και με ρώτησε πού είναι οι κουβέρτες. Την επόμενη μέρα είχαμε μεγάλο γύρισμα με πλημύρες και χαμό και είχα όλες τις πυροσβεστικές κουβέρτες, ξέρεις, αυτές τις χρυσές, μέσα στο αυτοκίνητο. Οπότε πήγα και τις πήρα. Ακου τη συνέχεια. Πάω και τον σκεπάζω. Δεν φορούσε γυαλιά. Βλέπω έναν άνθρωπο που δεν αναγνωρίζω. Ρωτάω τον βοηθό του “πού είναι ο Αγγελόπουλος”. Δεν μου απαντάει. Και έρχονται εκείνη τη στιγμή η Φοίβη με την Άννα και βλέπω την Άννα σκυμμένη δίπλα του και σκέφτομαι ότι κάτι δεν πάει καλά. Τότε πλησίασα, κατάλαβα ότι ήταν ο μπαμπάς, έβγαλα μια κραυγή κι έπεσα λιπόθυμη στη μέση του δρόμου».

Στο επίμετρο του βιβλίου η αναφορά στον πατέρα ολοκληρώνεται με μια ομολογία σαν επίκληση, σαν προσευχή: «Είχα αυτήν την παιδική ψευδαισθησι-
ον ότι το πνεύμα του θα προστάτευε

1

3

4

2

5

Απομεινάρια μιας μέρας

1-2. Λεπτομέρειες που αποτύπωσε η Κατερίνα Αγγελιοπούλου την επομένη της φωτιάς σε ένα από τα σπίτια του Ματιού. Ένας καθρέφτης καμένος, αλλά μια κουρτίνα σχεδόν ανέπαφη. **3.** Η κόρη της, η 4χρονη Κλειώ, χαζεύει την οθόνη ενός κινητού τηλεφώνου για να περάσει η ώρα ενώ νοσηλεύεται στο νοσοκομείο στο τέλος της ημέρας της φωτιάς. **4.** Δύο χρόνια μετά, μια φωτογραφία του Νεκροτομείου Αθηνών, ενός τόπου «τραύματος», όπου πήγαιναν οι συγγενείς των θυμάτων για να αναζητήσουν και να αναγνωρίσουν τους συγγενείς τους. **5.** Μια άγνωστη κοπέλα στα βράχια του Ματιού την ημέρα της φωτιάς με ένα μαντίλι για τον καπνό στο πρόσωπό της. **6.** Στο κέντρο, το βαλιτσάκι με την αλληλογραφία του πατέρα της που διέσωσε από το σπίτι της. Αριστερά, ό,τι απέμεινε από ένα βραχιόλι, ένα τσιγκινό κουτί με προσωπικές της σημειώσεις, τα ίχνη της σελίδας ενός βιβλίου και δεξιά δύο καμένα σκουλαρίκια που της είχε χαρίσει ο σύζυγός της και ό,τι άφισε η φωτιά από τα γυαλιά της.

6

το σπίτι –μαζί με όλα όσα είχαν απομείνει από αυτόν– και εμάς. Υποθέτω πως έκανε ό,τι μπορούσε. Προσπάτηψε εμάς. Αλλά δεν ήταν όλοι τόσο τυχεροί».

Τη ρωτάω σε τι κατάσταση είναι σήμερα το σπίτι στο Μάτι. «Προσπαθεί η μητέρα μου να το ξαναφτιάξει. Χάθηκε ένα πολύ μεγάλο κομμάτι του αρχείου του μπαμπά, το οποίο περιείχε σημειώσεις, σενάρια, προσχέδια, αλληλογραφία, βραβεία, βιβλία, αφιερώσεις από άλλους. Ο,τι δηλαδή δεν ήταν στο γραφείο του στην Αθήνα, ήταν στο γραφείο του στο Μάτι. Φεύγοντας την ημέρα της καταστροφής είχα πάρει μια κούτα του μπαμπά και το βαλιτσάκι που έχει μέσα γράμματα. Η κούτα αυτή είναι ασήκωτη, πάρα πολύ βαριά, υπό φυσιολογικές συνθήκες. Εκείνη την ημέρα την πήρα λες και ήταν πούπουλο».

Επέστρεψα για να φωτογραφίσω

– Θα ήθελα να αρχίσω από το τέλος. Όταν ολοκληρώσατε αυτό το βιβλίο, τι συναισθήματα είχατε;

– Όταν τελείωσε, τυπώθηκε και το ένθετο που έχει την ελληνική μετάφραση από τον Γιώργο Κοροπούλη, και δεν χρειαζόταν να ξαναδιαβάσω τίποτα από όλα αυτά, αισθάνθηκα πολύ μεγάλη ανακούφιση. Ήταν πολύ επώδυνη διαδικασία.

– Πώς ξεκίνησε η ιδέα του φωτογραφικού λευκώματος;

– Όταν μέναμε στη Νέα Υόρκη αποφάσισα να κάνω ένα μάστερ στη φωτογραφία. Είχα ήδη αρκετό θεωρητικό υπόβαθρο (σ.σ. έχει σπουδάσει μαθηματικά στην Αγγλία, στη συνέχεια σκηνογραφία στο Σεν Μάρτινς, έχει εργαστεί για τον κινηματογράφο, το θέατρο, την όπερα, τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Λονδίνου). Αυτό ήταν το 2019-2021, μέσα στον κορωνοϊό. Ένας από τους καθηγητές μου στο πανεπιστήμιο ήταν φωτογράφος στο Σεράγεβο. Είχε δουλέψει πάνω στο τραύμα και στη συμφίλιωση, επέμενε πολύ να «κάνω κάτι πάνω στο Μάτι». Και έτσι ξεκίνησα: Επέστρεψα για να φωτογραφίσω και εκ των υστέρων. Αφού συγκέντρωσα όλο το υλικό, δεν ήξερα τι να το κάνω. Μετά το γεγονός έτσι κι αλλιώς, όπως και όλοι οι υπόλοιποι, προσπαθούσα να καταλάβω τι και γιατί συνέβη ό,τι συνέβη. Έκανα μια πρώτη μακέτα βιβλίου, η οποία ουσιαστικά ήταν η πιτυχιακή μου για το πανεπιστήμιο μαζί με ένα κείμενο. Με τον εκδότη στην Αγγλία δουλέψαμε πάνω στο βιβλίο για δύο χρόνια για να φτάσει στην τωρινή του μορφή.

– Γιατί στραφήκατε σε Αγγλο εκδότη;

– Αφενός, είναι ο άνθρωπος. Ήθελα πολύ να δουλέψω με τον συγκεκριμένο, ο οποίος είναι και

«Κάτι τέτοιο έχω δει μόνο στο Βούκοβαρ, στον πόλεμο, όταν είχαμε πάει, το 1994, για το γύρισμα του “Βλέμματος του Οδυσσέα”».

«Υπήρχαν άνθρωποι τους οποίους βλέπαμε να μπαίνουν στο νερό και μετά δεν τους βλέπαμε. Κάποιοι σώθηκαν, κάποιοι όχι».

ο editor, τον Στιούαρτ Σμιθ. Είχαμε πολύ καλή σχέση, κατανόηση και ήθελε να διατηρήσει αυτό που είχα κάνει. Αφετέρου, θεώρησα ότι μπορεί να είναι καλό να έρθει από το εξωτερικό αυτή η ιστορία.

– Σας αντιπροσωπεύει το αποτέλεσμα;

– Μέσα στο βιβλίο υπάρχουν τρεις διαφορετικές αφηγήσεις. Η μία είναι η συλλογική. Κάποιοι έχασαν τους δικούς τους, τις οικογένειές τους. Άλλοι είναι τραυματισμένοι ακόμα, είτε ψυχολογικά είτε σωματικά. Όλες οι αφηγήσεις όλων των ανθρώπων είναι πολύ παρόμοιες. Έχουν μια διαφορετική, αλλά ίδια εμπειρία: της απόλυτης έλλειψης οποιουδήποτε υπευθύνου. Της απόλυτης απουσίας. Για μία ημέρα κατέρρευσαν τα πάντα. Είχε παραλύσει το κράτος. Η άλλη, είναι η προσωπική αφήγηση και η τρίτη, μια πιο αντικειμενική, με τα γεγονότα του τι πραγματικά συνέβη, είτε μέσα από τα ΜΜΕ, από τις καταθέσεις εμπειρογνομώνων κ.λπ. Όλα αυτά υπάρχουν στη δημόσια σφαίρα, όποτε θέλει και όποιος θέλει να καταλάβει τι πραγματικά συνέβη στο Μάτι, μπορεί. Το αφήγημα που κυριάρχησε στη συνέχεια, λειτούργησε για όσους δεν ήθελαν να μάθουν τι πραγματικά συνέβη. Η κυβέρνηση παρουσιάζει μια διαρκή εικόνα ελέγχου, αλληλεγγύης και φροντίδας προς τα θύματα, ενώ παράλληλα υποστήριζε ότι

εκείνοι (τα θύματα) ήταν οι αιτιολογικοί της μοίρας τους. Έγραφαν την ιστορία του γεγονότος με τους δικούς τους όρους.

– Με ποια κριτήρια επιλέξατε τις φωτογραφίες;

– Δεν έχω άλλες. Είναι σχεδόν όλες μέσα. Ξαν μια εσωτερική ανάγκη να επιβεβαιώσω ξανά την αλήθεια του γεγονότος. Ασφαλώς υπάρχει η συζήτηση γύρω από την «αισθητικοποίηση» του συμβάντος μέσω των φωτογραφιών. Αποφάσισα να μη φαίνονται καθαρά τα πρόσωπα. Οι φωτογραφίες εκείνης της ημέρας είναι τραβηγμένες από το κινητό και εσκεμμένα τα πρόσωπα είναι πιο σκοτεινά από ό,τι ήταν. Υπήρχαν άνθρωποι τους οποίους βλέπαμε να μπαίνουν στο νερό και μετά δεν τους βλέπαμε. Κάποιοι σώθηκαν, κάποιοι όχι. Πέρασα χρόνο περπατώντας, ανακαλώντας τα βήματά μου, ανακαλώντας τα βήματα άλλων, σύμφωνα με τις μαρτυρίες τους, χαρτογράφοντας τις τοποθεσίες όπου βρέθηκαν τα θύματα, ανακάλυψα ξανά την τοπογραφία και τη μορφολογία της περιοχής και έμεινα επί ώρα να κοιτάζω τη θάλασσα. Τίποτα το εγκεφαλικό δεν υπήρχε σ' αυτή τη συνάντηση. Μια σκέψη που με απασχόλησε στην εξέλιξη «The fumes of Mars» και που, κατά κάποιο τρόπο, αναιρεί εν μέρει την προσπάθειά μου είναι πως καμία από αυτές τις φωτογραφίες δεν καταγράφει την

απόλυτη φρίκη του γεγονότος. Αυτό μετριάστηκε κάπως με τη χρήση της γλώσσας. Από κοινού, φωτογραφίες και κείμενο, παρέχουν δυνητικά μια αναφορά για το γεγονός και το τραύμα.

– Το ότι αυτή η εμπειρία «μετασχηματίστηκε» σε βιβλίο σάς κάνει να μπορείτε να μιλάτε πιο εύκολα γι' αυτήν;

– Νομίζω ναι, είναι πιο εύκολο. Ούτε το βιβλίο θα γινόταν, όμως, ούτε θα ανακτούσα την πρεμία μου χωρίς να έχω ζητήσει βοήθεια, ψυχολογική υποστήριξη. Τον επόμενο χρόνο δεν μπορούσα να λειτουργήσω καθόλου. Και καλά να είσαι μόνος σου, αλλά είχα κι ένα μωρό παιδί, για το οποίο είχα υποχρέωση να είμαι εντάξει, γιατί έπρεπε να είμαι σίγουρη ότι θα είναι κι αυτή εντάξει μετά από αυτό που έζησε.

Στην προμετωπίδα του βιβλίου υπάρχει η αφιέρωση: «Για όσους χάθηκαν. Για όσους συνεχίζουν να αγωνίζονται. Στην Αίμη. Στη μητέρα μου. Στην Κλειώ».

Το «The fumes of Mars» θα παρουσιαστεί μέσα στον Μάρτιο στην Αθήνα. Τον ίδιο μήνα είναι προγραμματισμένη και μια ομιλία της Κατερίνας Αγγελιοπούλου στο UCLA, στο Λος Άντζελες. Ακολουθεί μια παρουσίαση στο Λονδίνο τον Μάιο. Και στο Φεστιβάλ του Σεράγεβο τον Ιούνιο.

γαστρονόμος

ΤΑ ΜΕΡΑΚΛΙΔΙΚΑ Το πιο αμαρτωλό μας τεύχος

ΜΑΤΕΙΡΕΥΤΕ ΥΠΕΥΘΥΝΑ

+

Η Μαριλένα Ιωαννίδου μάς φτιάχνει
κρασάτα μπιφτέκια με παραδοσιακά λουκάνικα
και αναρόκρεμα με φύλλο μπακλαβά

ΚΥΡΙΑΚΗ
15.02